

822

उर्दू संग्रह

पुस्तक का नाम - गुलिस्तान मुहज्जिब

लेखक - हाफिज़ शेरजो

प्रकाशन वर्ष - 1899

आगत संख्या - 822

822

822:U

حسب یا شایسته مردم مکرم حاجی محمد سعید صاحب سلمه الله الوهابی تا جرت کتاب تکلیف استقامت علی لکرم

از اتهام ارجی غفران احد محمد عبد الصمد عفر له الله الاحد به حاج بزر محمد مصطفی فالتص

مطبع دار الفکر بیروت

حاجر کا بیٹا ہرتم کی کتاب میں نسخہ تاجرانہ جلد کفایت المیہ و راسل و انہ ہوتی ہیں اشتر محمد سعید در کتب خانہ جلہا می طورانیہ

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

دی تو تولا خطا
زیر قلم
میان افروان
هم دی و در
نور خفا و کفر
خطا و خط
اساس
نظر اسرار
موسی
قزاقی
آزاد
دی تو تولا خطا

در حق بندگان مہنی عنایت و در حق
 او قالی سخن بمقول نیز معلوم شد که چون
 اقتضای تعلیمت با تبار عایت مذکور و
 حاصلش آن گشت که با نعمت بردگری بناد
 و نعم علیہ را مہول احسان خود در پیش
 و این مہ حضرت جل جلالہ و مدین
 غیر ادعای خود گشت نہ از دوا زین تقریر
 وجه اختیار جمیع نعمت که دلاست آن حضرت

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ
 شروع اللہ کے نام سے جو بڑا مہربان نہایت رحم والا ہے

منّت خدائی را عروجی که طاعتش موجب قربت است
احسان خدا کے تین ہے کہ غالب اور بزرگ ہے کہ بزرگی کرنا اسکا سبب نزدیک ہونے کا ہے
و بشکر اندر شکر مزید نعمت ہر نفس کے کہ فرو میسر و دھندل
و بیج شکر آگے کے زیادہ ہونا نعمت کا ہے جو سانس کرے بچے جانی ہے بڑھانے والی
حیات است و چون برمی آید منّت شرح ذات پس در ہر نفس
بزرگی کی ہے اور جو اوپر آئی ہے خوشی دینے والی ذات کی پس بیج ہر ایک دم کے
و نعمت موجود است و ہر ہر نعمت شکر کے واجب ہے
و نعمتین موجود ہیں اور اوپر ہر نعمت کے ایک شکر واجب ہے

از دست وزیران که برآید
از عہدہ شکرش برآید

اعملوا آل داؤد شکر اَوْ قَلِيلٍ مِّنْ عِبَادِيَ الشَّكُورِ **قَطْع**
عمل کرو تمہارے آل داؤد شکر کو اور تمہو سے بہن بندوں میرے سے فکر کرنے والے

دانشی از
مست از
انسانیت

بدره ای که
شبان را به
روزگار با
زوی الفول
آید و سر
سرمه ای
کرمه ای

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

عذر بدرگاہ خدا آورد
عذر بیج درگاہ خدا کے لادے
نہیں تو ان کے کجا آورد
کوئی نہیں سکتا ہے کہ بجا لادے

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

گبر و ترسا و ظیفہ خور داری
گبر اور ترسا کو بھی روزِ نہ کھانوالا رکھنا ہو
تو کہ بادِ شمشانِ نظر داری
تو ایسا ہے کہ ساتھ دشمنوں کے نظر رکھتا ہے تو

میرزا علی محمد خان
خان قزوین
خان تبریز
خان اصفهان
خان شیراز
خان کابل
خان هرات
خان بلخ

کتابخانه
خطی مجلس شورای اسلامی
تهران

کھارہ شگوفہ بر سر نہادہ عصا رہ سحلا قدرت او شہد فائق شدہ
 بڑی کل کی اد پر سر کے رکھی چو او کھن کا بسبب قدرت اسکی کے شہد فائق رکھنے والا ہوا
 و تخم خرمائے بہ تربیت او نخل باسق گشتہ قطع
 اور بیج کا خوشے کا بسبب پرورش اسکی کے درخت بن نہ ہوا

آاتو نانی بکف آری و غلبت بخوری
اسیے کے ایک فی بیج اچھی کے کلوں سے دو سو روپے کی کیا ستر
شرط انصاف نباشد کہ تو فرما ہی
شرط انصاف کی خود کے کو تو حکم نہ بھیجا دے تو

پرو باد و سہ و غور شد و ملک کار آمد
اول اور ہوا اور چاند اور سورج اور آسمان بیچ کام کے میں
مہمہ از بہر تو سرگشتہ و فرمان روا
سب دستانے تیرے خوشن کردے احکام مجاہد و امواج

در خبرست از سرور کائنات مفتخر موجودات رحمت
 صیقلین دارد ہے سرور دنیا جاے عشر مخلوق سے اور رحمت
 عالمیان صفوت اویان تمہ کو نور زمان ہست
 اسے عالم کے رہنے والوں کے اور برگزیدہ آدمیوں کے اور خیر و کرم کرنے کے

قَتِيلُهُ وَجَسَدُهُ نَسِيمُهُ وَسِيمُهُ
 نعمت کرنے والے صاحبِ ہم پاکیزہ و غفّہ صاحبِ حسن
 كَشَفَ الدُّرِّ حَمِيْمًا
 دور ہونے والے عزیزِ باطن ظلم اور کفر کی سببِ حالِ غم کے
 صَلُّوا عَلَيْهِ وَاللهُ
 درودِ صبر اور پائے اور اولاد کے

تَفِيعُ مَطَاعٍ نَبِيٍّ كَرِيمٍ
فَافْتَحْ كَرْنِزَالِ اطَاعَتِ كَيْ تَنْفِخَ جُودِيْنَ وَالْمَرْبُورِ
طَعْمُ بَلْعِ الْعُلَى بِكَالِهِ
پُرِ بَنَجِ بَنْدِی کو سِیْکَالِ مَرْبِ اچِنِ کے
تَسْنَتِ حَمِيعِ خُصَالِهِ
مِلِ بِنِ تَامِ خُصْلَتِیْنِ اَنْ کِ

چہ عنہم دیوار امت را کہ دارد خوش تپش تپیان
کیا فخر دیوار امت حقین کہ رکھے اندر تر سے تپش کا نگاہ رکھنے والا
چہ پاک از موج بحر آرزو کہ باشد نوح شتبیان
کیا ڈر لہر دیا سے اگلے نین کہ ہو دے نوح کشتی کا نگاہ رکھنے والا

[illegible]

خلافت نبویہ

لے بازیش سرری و جو کجی
تکین لافعلی و
خداداد راج کج
فطرت عبادت
کج غیر فعلی
کجی و افعالی
کجی و کجی
کجی و کجی
کجی و کجی

[illegible]

نقد کارهای فاضل
دو نفره در این مقام
نیت این دو را این نقد
باز در این مقام
بنده در این مقام
استمال کنند
عبد القادر

نصف قرن است
معی کز آنست که
کوهها در آن
نشان بدهد

[illegible]

4

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله الذي جعل القرآن الكريم
موسى عليه السلام في القلعة الحصينة
التي لا يدخلها الا من يشاء الله

[illegible]

لے مرغِ سحر عشق زردانہ ریاض
 لے جیا بیج کی عشق بردانے سے سیکم
 بن مدعیانِ در طلبش بخیر اند
 و چری کر نوالے بیج لب لعلی کے جیسے بین

کان سوختہ را جان شد و آواز نیامد
 کہ اس جے ہوئے کے تین جان گئی ادا و ادائی
 کان را کہ خبر شد خبرش باز نیامد
 جس کی کو خبر ہوئی خبر اسکی پھر آئی

<p>قطر</p>	<p>وزیر هر چه گفته اند شنیدیم و خوانده ایم اورس جمع خبر سوگند بخور گشتن اورس شایسته اورس چاکانه</p>
<p>می بر تر از خیال و قیاس و گمان و نوم و خط و تیر و خیال و دمان و زده و در شک و در هم</p>	<p>وزیر هر چه گفته اند شنیدیم و خوانده ایم اورس جمع خبر سوگند بخور گشتن اورس شایسته اورس چاکانه</p>

در دست راست و در دست چپ
دو مال که در میان آن دو
دو دانه که در میان آن دو
دو دانه که در میان آن دو

人	人
---	---

卷之四

1

—

1

1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

...

[illegible]

—

1

10

ہش کی ہے کہ لوگ اوپر دین بادشاہوں کے ہیں

زبانیکه ترا بر من مسکین نظرست

بے کمر تیرے میں دل پر محمد غریب کے نظر شفقت کی ہے

که خود همه علیها بدین بنده در است

قط

سنگی خوشبوی در حمام رور

ایک مٹی خوشبودار رنج حمام کے ایک روز

بدون قسم کہ میں اپنے رب سے

بھٹی سے کما میں لے کر تھکے تو یاعیبر ہے تو

ملقبان سے ماخوذ

حملاً ہمنشتر : دوسرا ترکہ و

خوبی بخشین نے سنی بہت پھول نے بیج میرے اُتر کیا

بار خدا یا بخوردار کر مسلمانوں کو سبب دوزخ ہونے عمر اسکی کے اور دوزخ کر یا داس

وَدَّعَاكَ اَعْدَاءُكَ وَشَانِيكَ ۖ مِمَّا تَكْتُمُ افْوَاهُ اَنْ مِنْ

اور ہلاک لا اور دشمنوں اور دشمن کھنے والوں ایسے کے برکت اس خیر سے جو عبادت کی جاتی ہے صحیح قرآن کے

[illegible]

هفتاد و نهم

آیتون سے اور یمن میں رکھ کر شہر اسکا دیوہ روڈ گارہ سے اور بنیہ میں کہ اولاد اسکی کو

وَأَتَتْهُ الْمَوْتُ بِالْقُوَّةِ الْمَقْمَرِ

اور مردار کے انکی مورتی ساتھ خیزدن فتح کے
وَحُسْنُ نَبَاتِ الْأَرْضِ مِنْ كَرَمِ الْبَنَدِ
اور عربی روایت کی زمین کی بزرگی بیج کی سے ہے

قلوب ما رستم اعجز انما رستم فمست

جیت گیا دوسرا نکلے کے تہیگ تجھ ایسا بادشاہ
مانند استان درت مامن رضا
تند چو کھٹ روانہ تیر کو جاے آرام خوشنودی کے
بر ماو پر خدا ہی جہان آفرین
پر ہر جہانگیر اسد پر خدا و جان پیہ اگر نزلہ کو بر نیکی کا
خدا انکھ خال را بود و باد را بقا
جب کہ نہ زمین کا رہے اور ہوا کے تھیں زندگی پرورد

اما مگذشته می کردم و در

ایک شب تامل ایام گزشتہ می کردم و غمِ مہملت کردہ
الیک رات کو خیال پہنچ زمانے کے کہ کون کا کون اور پھر عمر تباہ کی ہوئی کے

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

۱۰
کتابخانه

آئین میخوردم و شنگلاخہ دل را با لباس آب دیدہ می شستم
افسوس کھاتا تھا میں اور بھر جبرے اپنے کا ساتھ اللہ بس ابو دیدہ کے پردتا تھا میں
و این بیتھا مناسب حال خود می کفتم عشوے
اور یہ بیتین مناسب حال اپنے کے کتاتہیں

چون نگہ می کشم نماز سے
خود دیکھتا ہوں بغیر تو نہیں رہی ہے بہت
لگتا ہے کہ اس شخص روز دریا بی
اگر یہ پانچ روز پہلے نے تو
کوس حلت زدند و پارسا ساخت
نقارہ کو ح کا بجایا اور اسباب ملاوا
بازدارد سادہ راز بیل
پہنچے رکھتی ہے چاہے کے تین راہ سے
رفت و منزل بد پر کے پروا
جب مر گیا وہ عمارت واسطے وہ سر کے زخمی کا
وین عمارت بسنر سے
اور یہ عمارت سر پر کے گیا کوئی
دوستی را نشاید این غدار
دوستی کے نہیں لائق ہے یہ بے وفا
تا بتد ریح میسر و دوحہ غم
اگر اعتدال سے ہوتا ہے تو کیا غم ہے
گو دل او غم بر کند شاید
جو دل عمر سے اٹھا دے تو لائق ہے

ہر دم از عسر میرود نفس
ہر دلت عسرے جاتا ہے ایک دم
ایک بجاہ رفت و در خوابی
اتے بندگی کو پاس کی گئے اور بج خواب کے ہے تو
محل انگلیں رفت و کار ساخت
شرمندہ وہ شخص کہ گلیں اور کچھ کام نہ کیا
خواب نوشین باہر اور محل
نیں بیٹھی صبح کو جانے کی
مگر کہ آمد عمارت و ساخت
جو کہ آیا ایک عمارت نہی بنائی
و ان و گر نحت اینچنین ہو سے
اور اس دور سے نے بگائی اسطرح جو اس
بار نہا یاد ارد و دست مدار
مسترق بقبر قیام کو دوست مت رکھ
ماوہ غلیش آدمی شکست
اصل زندگی آدمی کی رہا ہوتی ہے
اگر بہ بند و چناتکہ نکشاید
اگر بند ہو دے ایسا کہ نہ کھلے

[illegible]

11

الحاج آقا محمد باقر
زین

فایده بیدار شدن
در آستانه

卷之四

در نجف

وز کشاید خزانہ کہ نتوان نسبت
اور جو کھتے آپ کہ نہ بند ہوسکے
چار طبع مخالفت و سرکش
چار طبیعتیں مند کرنے والی اور نفرت کرنیوالی
اگر کے زین چہار شد غالب
جو ایک ان چاروں خلط سے غالب ہوا
لاحرم مرد عارف کامل
اس لیے مرد خدا شناس صاحب کمال
نیک و بد چون بھی بسایہ مرد
نیک اور بد جو آخر کار برین کے
برگ عیشی بگور خویش فرست
سامان زندگی کا بیج قبر یعنی کے بیج
عمر برونست و اقباب تلوثر
عمر شل برن کے ہے اور دھوپ بھا دون کی ہی
کے تہہ دست رفتہ و بار بار
اے خالی ہاتھ گیا ہوا بیج بازار کے
مہر کہ مرزوع خود خوژد بخوید
جس شخص نے کھیتی اپنی کھائی کچی
ہند سعدی بگوش دل بشنو
تہمت سعدی کی کائنات دل سے سن

بعد از تامل مصلحت آن دیدم کہ درستین عزالت مستقیم
بعد فکر کرنے اس بات کے مصلحت وہ دیکھی میں نے کچھ اشیاء کو گوشہ نشینی کے بیٹھن میں

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

گفتاں سنو

ومن بعد ایشان گویم بیت

مائیکے اردوستان کے درختوں کے پھل میں پودے و درجہ و حلیم
 تو ایک دوستوں سے کہنے کے بعد کہ میں نے یہاں سے اور کچھ کئی کئی جگہ سے
 برکت قدم از در آمد چند انکے نشاط ملاعبت کرد و بساط مدعبت کسرت
 ساتھ برآمد کے دروازے سے باجنا کو خوش نامی و خوش نامی اور کئی کئی اور کچھ نامی نامی کر کے بچا یا
 جو ایش بخت و سر از زانوے تعبیر بر مکر فتم رنجیدہ کہ گرد و گفت و قطع
 خواب سکا نہ کیا میں نے اور سر زانوے عبادت سے نہ اٹھا میں نے رنجیدہ ہو کر دیکھا اور کہ

شوقت کا امکان گفتار است
اب تک کو کثرت بات کرنے کی ہے
کہ فریاد چو یک اجل در رسد
کوکل جو تافتہ موت کا پوئے نغمہ

لیگو اسے برادر لطیف و خوشی
کہ اسے بھائی ساتھ میرانی اور خوشی کے
بجمل ضرورت زبان درستی
خواہم نمودار زبان بند کرے گا تو

کتنے از متعلقان منش بر حسب واقعہ مطلع گردانید کہ فلان غم
کسی نے علاوہ درون میرے سے اسکو اور موافق اجماع کے ہندو کہیں کو غلامی نے قصد
کر لیا ہے۔ نیت و نیت جرم کہ بقیت عمر متکلف نشیند و خاموشی گزید
کہا ہے اور نیت مضبوط کہ باقی عمر اعتکاف میں بیٹھے اور خاموشی قبول کرے
تو نیز اگر توانی سرخوش گیر و مجاہد نیت پیش گفتا بغزت عظیم
تو بھی اگر ہو سکے راستہ اپن کے اور کندہ آگے تمہا قسم ہے بزرگی خدا کی

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

۱۳

و صحبت قدیم کہ دم بر نیارم و قدم بر ندارم مگر انگہ کہ سخن گفته شود
 و رستم ہے محبت قدیم کی سانس نہ لونا گاہیں اور قدم نہ اٹھاؤنگاہیں مگر اس وقت کہ بات کہی جاوے
 عبادت مالوت و طریق معروف کہ آزر دن دل دوستان
 ساتھ عبادت الفت کی گئی کے اور راہ پہچانی گئی کے کہ آزر دہ کرنا دل دوستان کا
 چل سست و کفارت میں سہل خلاف راہ صواب است و عکس
 نادانی ہے اور بد رستم کا آسان ہے خلاف راہ نیک کے ہے ان ظن
 رای اوکی الالہاب ذوالفقار علی در نیام و زبان سعدی در کام قطع
 عقل صاحبون دانائی کے توار علی رضی اللہ تعالیٰ عنہ کی بیچ میان کہے اور زبان سعدی کی تا لو میں

تربان در دہان خردمند چیست
 زبان بیج نمنہ عقلمند کے کیا ہے
 چو در بستہ باشد چہ داند کہے
 جو دروازہ بند ہووے کیا جانے کوئی
 کلید در کج صاحب ہنر
 کجی دروازے خزانے صاحب ہنر کی
 کہ جو ہر فروش ست یا پسند
 کہ یہ دکان جوہری کی ہے یا بساطی کی

تربان در دہان خردمند چیست
 زبان بیج نمنہ عقلمند کے کیا ہے
 چو در بستہ باشد چہ داند کہے
 جو دروازہ بند ہووے کیا جانے کوئی

قطع

وقت صلحت آن بہ کہ در سخن کوئی
 میں وقت صلحت کے وہ بہتر کہ جو بات کے کوئی کہے جو تو
 وقت گفتن و گفتن وقت خاموشی
 وقت بولنے کے اور بولنا وقت چپکے رہنے کے

اگر چہ پیش خردمند خاموشی است
 اگرچہ آئے عقلمند کے خاموشی اور نہ ہوتے
 دو چیز طرہ عقل ست دم فرو بستن
 دو چیز ہیں عقل کی ہیں چپکے رہنا

فی الجملہ زبان از مکالمات در کشیدن قوت نہ انتم و روی از کلمات
 ممل کلام زبان کلام کرنے با ہم انکے سے حیثیت طاقت نہ رکھتی میں نے اور نہ با ہم بات کرنے سے
 اگر داندین مروت نہ انتم کہ یا ر موافق بود و محبات و قلوبیت
 بھیرست جو اندی نہ جانی میں انکے کو یا ر موافقت کرنا والا تھا اور دعوت چنا

بہر آن کہ در سخن کوئی
 میں وقت صلحت کے وہ بہتر کہ جو بات کے کوئی کہے جو تو
 وقت گفتن و گفتن وقت خاموشی
 وقت بولنے کے اور بولنا وقت چپکے رہنے کے
 اگر چہ پیش خردمند خاموشی است
 اگرچہ آئے عقلمند کے خاموشی اور نہ ہوتے
 دو چیز طرہ عقل ست دم فرو بستن
 دو چیز ہیں عقل کی ہیں چپکے رہنا
 فی الجملہ زبان از مکالمات در کشیدن قوت نہ انتم و روی از کلمات
 ممل کلام زبان کلام کرنے با ہم انکے سے حیثیت طاقت نہ رکھتی میں نے اور نہ با ہم بات کرنے سے
 اگر داندین مروت نہ انتم کہ یا ر موافق بود و محبات و قلوبیت
 بھیرست جو اندی نہ جانی میں انکے کو یا ر موافقت کرنا والا تھا اور دعوت چنا

پس ان کے ساتھ ساتھ

در کتب لغت از آن نویسنده
بیابان نیست
معه اردی
روزنامه

از باب اول در بیان
و ماه و فصل و روز و وقت

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

مردمان خروارده باغ
زین دنیا کبریا
خیزد از گشت و دروغ
از آن هم گوئی که یادت
در جو احوال

گلستان شریعت
فصل اول
در بیان مبدء
الخلق
و در بیان
ادوات
و در بیان
معموری
و در بیان
کلیاتی
مطالب
معموری
فصل اول
۱

کہ الکریمہ اذا وعد وفی فضلے دوہمان روز اتفاق بیاض
 کہ سخی نے جس دم وعدہ کیا فضل دو اسی روز اتفاق کیجئے گا
 افتادہ و در حسن معاشرت و ادب محاورت در لباس کہ تمکلات
 پڑا اور بیج خوبی محبت داری کے اور ہرگز شکوکہ نہ کیجئے اس عبارت کے کہ عالمون
 را بکار آید و مترسلان را بلاغت افزاید فی الجملہ ہنوز از گلستان بقیتے
 کے تین کام آویں اور مشیرین کو واقفیت زیادہ کرے حاصل کلام آئندہ گلستان سے کچھ باقی
 ماندہ ہووے کہ کتاب گلستان تمام شد و اللہ اعلم و احکم بالآخر
 را حق کہ کتاب گلستان سن

ذکر یادشانه از ده جهان سعد بن ابی بکر بن سعد نورالدین
ذکر بزرگشانه از ده جهان سعد بن ابی بکر بن سعد نورالدین

وتمام آئندہ حقیقت کہ پسندیدہ آید در بارگاه جهان پناه
اور تمام اثوت بود معنی حقیقت کے پسندیدہ آئے بیچ بارگاہ جهان پناه
سایہ کردگار پر تو نطف برور دگار و دوزخ زمان و کف امان
ظلال اندروشنی تلف برور دگار کا اور ذخیرہ زمان اور پناه امان کا
لَمُؤْتِدٍ مِنَ السَّمَاءِ - الْمُنْصَوِّرُ عَلَى الْاَعْدَاءِ - عَصْنَةُ الدَّوْلَةِ
آئندہ آگیا آسمان سے نصرت پایا گیا اور دشمنوں کے قوت بازو دوت
لِقَاهِرَةٍ - سِرَاجُ الْمِلَّةِ الْبَاهِرَةِ - نَجْمُ الْاَنَامِ - مُفَحِّمُ الْاَسْلَافِ
غالب کا چراغ مذہب روشن کا غریب خلق کا فخر اسلام کا
مُعَذِّبُ الْاَتَاكِ الْاَعْظَمُ - شَهْنَشَاةُ الْمُعْظَمِ - مَالِكُ رِقَابِ الْاَقَمِ
سعدیہ آتاک بڑے کا - بادشاہ بادشاہوں بڑے کا - مالک گروہوں آستون کا -
مَوْلَى مَلُوكِ الْعَرَبِ وَالْعَجَمِ - سُلْطَانُ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ - وَاِيرَاقُ
صاحب بادشاہوں عرب اور عجم کا - بادشاہ خشکی اور تری کا - دَارُ شَاقِ

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

قطع کن
 باندن از آنکه نیست
 کی سبب آن سبب
 گویند که آنی سبب
 مباد که سبب
 خدایان بود که سبب

تخلص من ذل واداد بستر

[illegible]

الحمد لله

کونانی بنی اسرائیل و
 ولید بنی اسرائیل و
 ملائکة بنی اسرائیل و
 یازده بار یک بار
 میخواند
 بادشاهان از دنیا
 فوت از آن فوت
 صلوات بر محمد و آله

[illegible]

ہر ایک از سائر بندگان و خواستی خدمتی معین است کہ اگر وادای کر
 دہر ایک تب بندگان سے اور کندے مینے دارن مجلس یک نیت میں ہے اگر بیچ ادا کرنے کو ٹوٹی
 از ان تہا دن و کمال روا دارند و در معرض خطاب آیند و در محل عتاب
 شکی سے نہیں در سستی روا رکھیں بیچ جملہ باز پرس کے آئیں امیج جگہ غنیمت کے
 مگر برین طائفہ درویشان کہ شکر نعمت بزرگان و احبیت و در کجیل
 کرا دیں کردہ ان نقیہ دن کے کہ شکر نعمت بڑے آدمیوں کا واجب ہے اور بیان خانہ غنیمت پر اور
 و دعای خیر وادای چنین خدمت در حد غنیمت اولی ترست کہ در حضور
 دار و عای خیر واداکرنا ایسی خدمت کا بیچ پیشہ تیجے کے بہتر ہے زمانے نئے کے
 این تصنع نزدیکیت و ان از کلفت و ربا جابت مقرون باد قطعہ
 پس لیے کردہ ساتھ بناوٹ کہ نزدیک ہے اور یہ بناوٹ اس سے دورا ساتھ نزدیکیت نزدیک ہو جو دعا میں

تا جو تو سر ز نذر ادا داد ز آتام را
 یک تجربه ایسا رشکا پیدا ہوا در زمانہ کے تین
 خاص کند بندہ مصلحت عام را
 خاص کر کے ایک بندے کو واسطے صحت عام کے
 کہ عیش و ذکر خیر زندہ کند نام را
 کہ یہی اسکے ذکر نگار کا بندہ کہ ہے نام کے تین
 حاجت شاطہ نیست روی دلارام را
 ضرورت منطوق نہیں ہے روی دلارام کے تین

تقصیر و تقاعد کے کہ دیو بہت خدمت بارگاہِ خداوندی میں دونا بر
تقصیر اور بچہ رہنا یعنی سستی کرنا جو بے ہنگامی خدمت بارگاہِ صاحبِ اپنے کے ساتھ ہے بنیاد
افست کہ طائفہ از حکماء ہندوستان در فضائل بزرگمہر سخن میکنند
اس کے کہ ایک گروہ سکھوں ہندوستان کے پنج فضیلتوں بزرگمہر کے بات کرتے تھے
بآخر جہن عیش نہ آستند کہ در سخن گفتن لطیفی ست معنی و رنگ بسیار میکند
آخر سوائے اسکے سب اس کا نہ جانا کہ سخن کہنے میں ست بہت ہے یعنی ذیل بت کرتا ہے
و مستمع را بے منتظر می باید بود تا او کے تقریر ختم کہ بزرگمہر بنید
اور سننے والے کے سین بہت انتظار چاہیے ہے کہ چھیننا آریہ یا بن کسی سخن کا کر سکیں بزرگمہر نے سب
و گفت اندیشہ کردن کہ چہ گویم یہ از پشمالی نو دن کہ حوالہ قسم معظم
اور کہا اندیشہ کرنا کہ کیا کہوں جن میں اکثر ہے پشمالی کہانے سے کہ کیوں کہتے ہیں

سخندان پروردگار سپهر کهن
بست کا جانتے والا تجرہ کیا ہوا مڑا پڑا نا

نگوگوے گرد و رگونی چشم
نیک کہ اگر دیرست کے تو کیا تم ہے
وزان پیش بس کن کہ گوئید بس
اور اس سے آگے ترقوت کربات کنا کہ بس چہ رہ
وواب از تو یہ گرد و رگونی صواب
چار یا سنے تجھ سے بہتر جز بولے تو درست

فلیقت در نظر اعیان حضرت خداوندی غفرلہ کہ مجمع اہل بیت
پس کہ طریج نظر سیدار حضرت خداوندی کے غالب ہے نصرت اسکی کہ جوجہ ہو صاحبان دل کی ہے
و مرکز علمای بحر اگر در سیاق سخن دلیری کہم شوخی کردہ باشم و بضاعت
اور جاسے قرار عالمن بچہ علم کی اگرچہ روانی سخن کے دلیری کردن میں شجاعتی کیا ہوا ہونیں اور اسباب
مزاجات بحضرت غفرلہ آوردہ و شبہ در بازار جوہر بیان جوی نیار دو چراغ پیش
انقص بیج در گاہ بزرگ کے لایا ہوا ہون آہوت بیچ بازار جوہر کوں قیمت جو کہ برابر بھی نہیں گئی و آئینہ چراغ آئینہ
آفتاب بر توی نہار و دوسارہ بلند بر دامن کوہ الوند نیست نماید مستوی
آفتاب نے کوئی روشنی نہیں گھٹا ہے اور مینار بلند آگے کوہ الوند کے پیچھے معلوم ہوتا ہے

ہر کہ گردن بدعویٰ انس را زد
جو کوئی گردن دعوے سے بلند کرتا ہے
سعدی افتادہ است و آزادہ
سعدی ایک افتادہ ہے اور بے تعلق
اول اندیش و اسے گھمے گھمار
پہلے اندیشہ کرید ازان بات کرتو
کل بندم و لے نہ درستان
یا غبنی جانتا ہوں میں اور لیکن مین بیج بارغ کے

خوشتین را بگردن اندازد
اپنے تین گردن کے بھل ڈالتا ہے
کس نیا پید بخجک افتاده
کوئی نہیں آتا ہے دستے لڑائی افتادہ کے
پای پیش آمدت و پس دیوار
پس آگے آئی ہے اور پیچھے دیوار
شاہد من و دلے نہ درکنان
مشتوق ہوں من اور لیکن نہیں کنعان من

[illegible]

۲۱
کتابخانه
برای تمامین
میداد با کماله
ترانه ای در
این غزلها
نویسند

بماند سالما این نظم و ترتیب
 رہے گی برسوں یہ نظم اور یہ ترتیب
 عرض نفیست کر مایا و ماند
 غرض پیش ہے کہ ہے یاد رہے گا
 مگر صاحب دے روزی حیرت
 شاید کوئی صاحب دل ایک روز ساتھ مہربانی کے

[illegible]

نوروز ماهی در روز شنبه اول فروردین ماه ۱۲۸۳

دفعہ پنجم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ششم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ہفتم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ہشتم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ نہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ دہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ یازدہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ سولہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ہجدهم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ نوزدهم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ بیستم در بیان سیرت پادشاہان

امعان نظر در ترتیب کتاب و تہذیب اب ایجا از سخن را مصلحت دید تا مراد من
 غور کرنے غور سے بیچ درستی کتاب کے بارے میں کہ ان کے مختصر کتاب سخن کو مصلحت دیکھا تو اس بارغ
 غما و حد تقہ علیہا چون بہشت بہشت با اتفاق افتاد ازین سبب مختصر
 سیرت پادشاہان درختوں گنجان تین تانہ بہشت کے بیچ آٹھ باب کے اتفاق پڑا اس سبب سے مختصر
 آمد با کمالات نبی مہم و اللہ اعلم بالصواب والیکہ المکرجع والمآب
 کی آسان توجہ کے ساتھ تمام باب اور اسے عالم تر ہے اور پھر کوئی کے اور طرف اس کے ہے طبع مجموع اور جاے بازگشت

باب اول در سیرت پادشاہان	باب دوم در اخلاق و روشیان
باب سوم در فضیلت قناعت	باب چہارم در فوائد خاموشی
باب پنجم در عشق و جوانی	باب ششم در ضعف و سیری
باب ہفتم در راستی و راستی	باب ہشتم در ادب و صحبت
باب نہم در سیرت پادشاہان	باب دہم در سیرت پادشاہان
باب یازدہم در سیرت پادشاہان	باب سولہم در سیرت پادشاہان
باب ہجدهم در سیرت پادشاہان	باب نوزدهم در سیرت پادشاہان
باب بیستم در سیرت پادشاہان	باب بیست و یکم در سیرت پادشاہان
باب بیست و دوم در سیرت پادشاہان	باب بیست و سوم در سیرت پادشاہان
باب بیست و چہارم در سیرت پادشاہان	باب بیست و پنجم در سیرت پادشاہان
باب بیست و ششم در سیرت پادشاہان	باب بیست و ہفتم در سیرت پادشاہان
باب بیست و ہشتم در سیرت پادشاہان	باب بیست و نہم در سیرت پادشاہان
باب بیست و دہم در سیرت پادشاہان	باب بیست و یازدہم در سیرت پادشاہان
باب بیست و سولہم در سیرت پادشاہان	باب بیست و ہجدهم در سیرت پادشاہان
باب بیست و نوزدهم در سیرت پادشاہان	باب بیست و بیستم در سیرت پادشاہان

باب اول در سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان
 حکایت پادشاہی و تہذیب و سیرت پادشاہان

دفعہ پنجم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ششم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ہفتم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ہشتم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ نہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ دہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ یازدہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ سولہم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ ہجدهم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ نوزدهم در بیان سیرت پادشاہان
 دفعہ بیستم در بیان سیرت پادشاہان

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

حقیقت باشد کہ حسن و نیکو گوئی و بد
علم بودی کہ سبب نیک بات کے لئے

ہماں اے برادرِ نماندگیس
 بھائی نہیں رہتا جو ساتھ کیے
 لسن کیہ بر ملک دنیا و پشت
 ست کر تکیہ اور ملک دنیا کے اور پیٹ
 عواہنک رفتن کند جان پاک
 جب قصد جانے کا کرے جان پاہر

دل اندر جہاں آفرین بندوس
 دل بیچ جہاں مہیا کر نوا کو شغل کہ کھاتے کس بات کو اور
 کہیں کیا کس خون تو رو رو رفت
 کو آئے تیرے بہت شخص با تے اور مائے
 چہ بر تختِ مرون چہ بر رو خاک
 کیا اور تخت کو مرنہ کیا اور مرنہ خاک کے

ہماں اے برادرِ نماندگیس
 بیانِ اے بھائی نہیں رہتا جو ساتھ کی
 لسنِ تکیہ بر ملک دنیا و پشت
 ست کز تکیہ اور ملک دنیا کے اور پٹیب
 عو آہنک رفتن کند جان پاک
 جب قصد جانے کا کرے جانِ پاک

تکایت کے از ملوک خراسان سلطان محمود سلطنت راجہ ارب پد کہ حملہ
ایک بادشاہ بن خراسان کے سلطان محمود سلطنت کو بیچ خواب کے دیکھا کہ ب
جو د اور نختہ بود و خاک شدہ مگر حشمانش کہ همچنان در حشمانہ ہمیکرد
ن انکا متفرق ہوا تھا اور خاک ہو گیا تھا مگر انکھیں اٹکی کہ اسی طور سے بیچ خانہ رشیم کے پرنی یقین
نظر میکرد سائر حکما از تاویل ان فروماندند مگر درویشی کہ بجا اور د
نظر کرتا تھا سب دانا تعبیر اس خواب کے سے بیان رہے مگر ایک فقیر نے کہ دریافت کیا
گفت منو ز تکران ست کہ ملکش بادکران ست قطع
کہا کہ ایک ہیک حیرت سے دیکھنے والی بن کہ ملک اسکا ساتھ اور دن کے ہے

س نامور بنو زری زمین دفن کردہ اند
بت سے نامور بن کو نیچے زمین کے گاڑا ہے
نیر لاشہ را کہ خیمہ نذر خاک
تہ جہے لاشے کو سو پائے نیچے خاک کے

مرتبہ پیش روی زمین نشان نما
 رہتی آنکی سے اور پھر زمین کے نشان نما
 لکھ کش حیان خورد کو استخوان نما
 خاک سے لکھو کیا کیا اگر اس سے بڑی نہ رہی

سبک‌نویس نام او شاهان
 است که در کتب یافت
 می‌شود و در این کتاب
 از سبک‌نویسین
 که در این کتاب
 آمده است
 نام او شاهان
 است که در کتب
 یافت می‌شود
 و در این کتاب
 از سبک‌نویسین
 که در این کتاب
 آمده است

<p>زندہ است نام فرخ نوشیروان بخیر زندہ ہے نام مبارک نوشیروان کا بیب بھائی خیری کن ای فلان وغنیمت شمار یک نیکی کر اے فلانے اور غنیمت کن عسکر کو</p>	<p>اگر کسی گزشت کہ نوشیروان نام نہ اگر چہ بہت گزرا کہ نوشیروان نہ رہا زان پیشتر کہ بانگ بر آید فلان نام نہ اس سے پہلے نیکی کہ کو آواز آوے کہ فلان نہ رہا</p>
<p>حکایت ملکہ اودہ راشنیرم کہ کوتاہ بود و حقیر و دیگر برادرش بلند و ایک بادشاہ اودہ کوٹسارمین کے کوتاہ تھا اور کم رو اور دوسرے بھائی اسکے بلند اور خوب روی بارے کے پدر بکر است و استحقار و روی نظر ہمیکہ و تیسرے فرشت خوبصورت ایک بار باپ ساتھ کراہت اور استحقار کے بیچ اسکے نظر کرتا تھا اسکے ساتھ دانائی اور استبصار بچائی اور دو گفت امی پدر کوتاہ خردمند بہ کہ ناوان بلند نہ ہو بینائی کے دریافت کیا اور کہا اے باپ کوتاہ و دشمند بہر جا بل بلند سے نہیں آتی جو لحامت مہر بہر فقر السَّاءُ لَطِيفَةٌ وَالْفِيلُ حَبِيفَةٌ ساتھ قد کے بڑی قیمت میں بہتر بکری حلال ہے اور ناحق حرام ہے</p>	<p>اگر عظمہ عند اللہ قدر آؤ متروکا خاص کر بڑا ہو نزدیک اللہ کے رہو قدر اور تیرے کے گفت بارے بانی فریہ کہا ایک رتبہ ساتھ ایک اہم ہوئے کے ہمچنان از طولیم خبر بہ اسی طرح حالت ضعیفی میں قویہ خربے بہتر</p>
<p>آقل جبال الارض طوقہ و انہ چھوٹا زیادہ چاکو دن زمین کے طور ہے اور ہر آئینہ قطعه آن شنیدی کہ لاغ و نا دوستنا تو نے کہ دبیے دانائے اس تازی اگر ضعیف بود گھوڑا تازی اگر طعیف ہوڑے</p>	<p>پدر بختید و ارکان دولت پسندیند و ارادان بجان بر بختید آپ ہنسنا اور سرداروں کو دولت نے پسند کیا اور بھائی ساتھ جان کے بختید ہوئے تا مرد سخن نگفتہ باشد جب تک مرد نے بات نہ کہی ہو وہ</p>
<p>عجب ہنرش نہفتہ باشد عجب اور ہنر اسکا چھپا رہتا ہے</p>	

فصل اول در بیان احوال و حال

کتابت در سنه ۱۲۶۰ قمری
 در روز پنجشنبه ۱۲ ذی القعدة
 در شهر کابل
 در کتابخانه
 ۲۶

<p>بماند که ملنگ خفت باشد هر چه که چیت سوتا ہو</p>	<p>بماند که ملنگ خفت باشد هر چه که چیت سوتا ہو</p>
<p>شدیم که ملک را در آن قرب دشمنی صعب می نمود چون لشکر از هر دو طرف ستانین که بادشاه کبچ اس نزدیکی کے ایک دشمن سخت نے شکر دکھا یا جب شکر دوزن طرف سے متحد درسم آوردند و قصد مبارزت کردند اول سیکه میدان آمد آن سیر بود و گفت قطعه پس این لائے اور ارادہ کرطائی کا کب سے جو کوئی کہ میدان میں آیا وہ لڑکا تھا اور کسا</p>	<p>شدیم که ملک را در آن قرب دشمنی صعب می نمود چون لشکر از هر دو طرف ستانین که بادشاه کبچ اس نزدیکی کے ایک دشمن سخت نے شکر دکھا یا جب شکر دوزن طرف سے متحد درسم آوردند و قصد مبارزت کردند اول سیکه میدان آمد آن سیر بود و گفت قطعه پس این لائے اور ارادہ کرطائی کا کب سے جو کوئی کہ میدان میں آیا وہ لڑکا تھا اور کسا</p>
<p>آن من باشم که روز جنگ بی پشت من و منین بر زمین که دن لڑائی کے دیکھے و بیٹھ مری کانکه جنگ اورد خون خوش بازی میکند جو شخص که لڑائی آتا ہے ساتھ خون آب کے بازی کرتا ہے</p>	<p>آن من باشم که روز جنگ بی پشت من و منین بر زمین که دن لڑائی کے دیکھے و بیٹھ مری کانکه جنگ اورد خون خوش بازی میکند جو شخص که لڑائی آتا ہے ساتھ خون آب کے بازی کرتا ہے</p>
<p>آن گفت و سپاه دشمن دو تنی خیز مردان گاری سخت چون مشم آمد من خیمه نشت سید و که کما اور ادب سپاه دشمن کے مارا و تن گئے مردوں کا گاری کو مارا جو کے باپ کے تھیں زمین خیمه نشت کی چوری اور کست</p>	<p>آن گفت و سپاه دشمن دو تنی خیز مردان گاری سخت چون مشم آمد من خیمه نشت سید و که کما اور ادب سپاه دشمن کے مارا و تن گئے مردوں کا گاری کو مارا جو کے باپ کے تھیں زمین خیمه نشت کی چوری اور کست</p>
<p>تا در شتی نمره پنداری هرگز شتی کو نمره نه جانے تو</p>	<p>تا در شتی نمره پنداری هرگز شتی کو نمره نه جانے تو</p>
<p>روز میدان نه گاو پرواری روز میدان کے نه ذیل چروار کا</p>	<p>روز میدان نه گاو پرواری روز میدان کے نه ذیل چروار کا</p>
<p>قطعے که شخص منت حقیر نمود ملے کہ جسم میرا تجھ کو دلا دیکھ لائی دیا</p>	<p>قطعے که شخص منت حقیر نمود ملے کہ جسم میرا تجھ کو دلا دیکھ لائی دیا</p>
<p>اسپ لاعت میدان بکار آید گھوڑا کوبی کہ کام آتا ہے</p>	<p>اسپ لاعت میدان بکار آید گھوڑا کوبی کہ کام آتا ہے</p>
<p>آوردہ اند که سپاه دشمن بسیار بود و ایشان اندک جماعتی آنگ گز کردند سپه نمره نزد کستے ہیں کہ سپاه دشمن کی بہت تھی اور یہ تھوڑے اور ایک جماعت نے قصد بجائے کا کیا لڑکے نے آواز بلند ماری</p>	<p>آوردہ اند که سپاه دشمن بسیار بود و ایشان اندک جماعتی آنگ گز کردند سپه نمره نزد کستے ہیں کہ سپاه دشمن کی بہت تھی اور یہ تھوڑے اور ایک جماعت نے قصد بجائے کا کیا لڑکے نے آواز بلند ماری</p>
<p>و گفت ای مردان بگوشتید ما جامه زمان پوشید سواران را بگفتن او تھو اور کس اسی مردود کو شش کر دھڑ ہرگز جامہ عورتوں کا نہ پہنو سواروں کی تین سبب کہنے اس کو کہ جاوڑی</p>	<p>و گفت ای مردان بگوشتید ما جامه زمان پوشید سواران را بگفتن او تھو اور کس اسی مردود کو شش کر دھڑ ہرگز جامہ عورتوں کا نہ پہنو سواروں کی تین سبب کہنے اس کو کہ جاوڑی</p>
<p>زیادہ گشت و یکبار حملہ کردند شدیم کہ مردان و زبرد دشمن طرف یافتند و در دباوہ ہوئی اور یکبارگی حملہ کیا ستانین نے تر خاص کر اسی سوزا و دشمن کے متجانی باپ نے</p>	<p>زیادہ گشت و یکبار حملہ کردند شدند کہ مردان و زبرد دشمن طرف یافتند و در دباوہ ہوئی اور یکبارگی حملہ کیا ستانین نے تر خاص کر اسی سوزا و دشمن کے متجانی باپ نے</p>

کتابت در سنه ۱۲۶۰ قمری
 در روز پنجشنبه ۱۲ ذی القعدة
 در شهر کابل
 در کتابخانه
 ۲۶

کتابت در سنه ۱۲۶۰ قمری
 در روز پنجشنبه ۱۲ ذی القعدة
 در شهر کابل
 در کتابخانه
 ۲۶

به بودها
 زیارت
 گویند
 این
 می
 در
 به
 زیارت
 می
 زیارت
 می
 می

ف

فانوروز ششوار کرد
سازد و در خانه بفرستد
بدرماندگان و برادران
و دیگران که بیمارند

فان حضرت سید محمد دارا
دور یا اس سید
پادشاه دین محمد
سید محمد دارا
سید محمد دارا
سید محمد دارا

1

میرزا علی محمد باقر

1

۱۰
 دوداد و نون در اصل
 الف و نون بود پس
 گزیدن بسط و کشیدن
 بافتن و نین کردن
 هم در لغت
 است
 بیا بران سخن فرمایند
 پیش از این
 مفصل مقدم است
 ۱۱

بقدر
شعبه
مدین
شیخ
مکه
راه
باز
گود
برای
دانش
جائز
افتخ
نوب

r

۲۹

دره مصحح
الفضل دوم کتابت از
یافته

شب سردی و بادهای

عبارت از خواب
بوی اشتهاست
سجده

میں خواب دیکھا کہ دروازان اور غلام

قص خورشید در سیاهی شد

یونس علیہ السلام حج عینہ میاں کے لئے گئے

مروان دلاور از کمینگاه بدر جستند و دست یگان یگان بر کتف بستند

مرد دلدار گھات کی جگہ سے کودے اور ہاتھ ایک ایک کا اور پوزیٹو ہے بے بازو

وقت منہ کے بیچ درگاہ بادشاہ کے حاضری کے سبب اسے ایک نئے فرمایا اتفاقاً بیچ ان چوٹوں کے ایک میوہ کے سبب وہ

غفوان سابق ہو سیدہ و سیدہ گلستان عدالت و سیدہ بی بی از وزیران باہمی است ملک

پوسه داد و روی شفاعت بزمین نهاد و گفت این سیرمحمیان از باغ زندگانی بزم خود

یوسف دیا اور منہ واسطے پیش کرنے کے اور پر زمین کے رکھا اور کہا اس کو نے بیع فرماد گمانی سے پہلے حسین کھا با

اور نوجوان جوابی سے کیا نہ ہو کہ ہم کو اس طرح سے روک دے کہ اسے اپنے لیے چھوڑ دے۔
اور نوجوان جوابی سے بغیر داری نہیں پائی وقوع ساتھ بخشش اور حقوق صاحب کے وہ ہے کہ سبب کے لیے

خون اور سبزہ ہست نند ملک می ازین سخن بی رحم اور دو موافق را می لب بدین مدو

فرد تو نمکار، نگه دیگر که مناد است تربیت نا اهل را چون که دوگان بر کعبه

[illegible]

نشب اور منیاد آگنی قطع کرنا بہتر زیادہ ہے کیلئے کو آگ کو بجھانا اور چکاڑی

گذاشتن و دفعی کردن و بختن نگاه داشتن کار خردمندان است و طوطی

ارگر آئے ز غمگین یار د

بدلی اگر آب حیات بر سادے

است در پای بروج
 برین موی و زلف حق
 با جلا از شب او رنج
 و غنیمت بخشش
 نور تو رخ خورشید
 بسجای مدفن پیرین
 علیه السلام در دهان
 خواجه ایام
 نور فزاینده ایشان در خواب
 در آستان نور فزاینده خواب
 اندام در دست مبارک علی بن ابی طالب
 بشمار بقصد زمین
 بنشان انتظار و تاب
 بنشان شدن
 کین در دناوس
 گاهه گویند

سوزِ دل سے
میں نے کہا
کہ اگر تیرے
دلوں میں
میں نے کہا
کہ اگر تیرے
دلوں میں

بنی بلان
 همه کلامان
 و نامت ال
 الف و ذوق
 شدن
 بنی بلان
 بنی بلان
 بنی بلان

بستر نوح با بیدان نشست
 خانہ دان بہوش گم شد
 کافور علیہ السلام کا ساتھ بدون کے بیٹھا
 گم اصحاب کعبہ روزی چند
 نئے اصحاب کعبہ نے دن کئے ایک
 بیچا تیگنوں کا لب آدمی ہوا
 نے نیکان گرفت مردم شد
 ملک و طائفہ از زماں
 ملک و شفاعت یار شد نہ تاملک از
 ما اور ایک گروہ مصاحبون بادشاہ سے ساتھ اسکے واسطے سفارش کے مردگار ہوئے تو بادشاہ

[illegible]

[illegible]

سال دو برین برآمد طائفہ او با ش محلت درو پیوستند و
برس دو او پر اسکے بنائے اگر دو رنہ دن محلت کے ساتھ اسکے لیے اور
عقد مرا فقت بستند تا بوقت فرصت وزیر را و ہر دو پسرش را
اگر ساتھ دینے کی باندہ می تو بہت فرصت کے وزیر کو اور دو دن بیرون آجیکے کو
بکشت نعمت بقیاس برداشت و در مغارہ دزدان بجائی پد رست
اور دولت بہت آٹھائی تھا ابو یح غار پھرون کے بجائے باپ کے بیٹھا

من الله العزيم

در شهرت و در مقامات
کانت نازی و کانت بکان
میدان و میدان
خیابان

کتاب ۳۳

دین راجست سلطان راجست
رض مال خود در
نسخه سرخ گنج
شیراز مد ظہار
خداوندی بانی دولت
آمر و این دفعہ
در لادین دنا
نیت کردار
دوران غایت
دوران غایت

و دشمن چه زن جو مہربان باشد دوست
دشمن کیا مارے جو مہربان ہو دے دوست

ملک سید کہ موجب خصمی ایشان در حق تو
اوشا نہ بے بوجھا کہ سبب خصمی انھوں با تو تیریکے

حسیت گفت در سایہ دولت خداوندی دام ملکہ مہکشان را راضی کردم مگر چون
کیا ہے کما چ سایہ دولت صاحب ہمیشہ ہو مہک اسکا بھون کر راضی کیا میں نے مگر دشمن
کہ راضی نہیں ہوا لا زوال نعمت مرن دولت و اقبال خداوندی باقی با دو قطعہ
کر راضی نہیں ہوئے ہیں مگر او پر ہائے رہے نعمت میرے اور دولت اور اقبال صاحب کا جو ہمیشہ باقی ہو جو

تا اتم ایسکہ نیارا مہ اندرون کے
نکاحی می جا ہتا ہونین کند نذر حق کرد ہونین دل کسی کا
بمیر تاربری ای جسو د کہین بچیت
مر تو چھوٹے تو اے دشمن کہ بد رج ہے

حسو در ایہ کم کوز خود برنج در دست
دشمن کو کیا کروں این کہ آپ سے بیچ کے ہے
کہ از مشقت او جز مرگ نتوان
کر بیچ اسکے سے سو موت کے نہ کیسے چھوٹنا

قطعہ شور بختان بارز و خواہند
بر بخت ساتھ اند کے چاہتے ہیں

مقبلان راز و ال نعمت و جاہ
صاحب اقبالوں کا دہر ہونا دولت اور مرتبہ کا

گرنہ پسند روز شہر چشم
اگر نہ دیکھے پنج دن کے آیتیم چکاوڑکی
راست خواہی ہزار چشم چنان
بیچ چاہے ہو ہزار آنکھیں ایسی

چشمہ آفتاب را چہ گناہ
چشمہ آفتاب کو کین گناہ ہے
کو رہتر کہ آفتاب سیاہ
اندھی بہتر نہ آفتاب سیاہ

حکایت کی را از ملوک عم حکایت کنند کہ دست تطاول بر بال عمت
ایک کو بادشاہ ہون عم نے نقل کرتے ہیں کہ بادشاہ ظلم کا اور بال رعیت کے
دراز کردہ بود و جو ر و اذیت آغاز تا بجائی کہ خلق از مکائد فطرت بجان فتنہ
دراز کیا تھا اور ظلم اور بائزادین آغاز کیا اس تک کہ خلق کو بدن ظلم اسکے سے پر اگندہ ہوئی
واذ کرت جورش راہ غیبت گرفتند چون رعیت کہ شد ارتفاع ولایت
در بیچ ظلم اسکے سے راہ مسافرت کی پکڑی جب رعیت کہ ہوئی حصول آبادشاہت نے

نظر از اس
ظفر المعی در دست
صاحب جسو د
نسخہ سرخ گنج
شیراز مد ظہار
خداوندی بانی دولت
آمر و این دفعہ
در لادین دنا
نیت کردار
دوران غایت
دوران غایت
نظر از اس
ظفر المعی در دست
صاحب جسو د
نسخہ سرخ گنج
شیراز مد ظہار
خداوندی بانی دولت
آمر و این دفعہ
در لادین دنا
نیت کردار
دوران غایت
دوران غایت

کتاب ۳۳
دین راجست
رض مال خود در
نسخه سرخ گنج
شیراز مد ظہار
خداوندی بانی دولت
آمر و این دفعہ
در لادین دنا
نیت کردار
دوران غایت
دوران غایت
کتاب ۳۳
دین راجست
رض مال خود در
نسخه سرخ گنج
شیراز مد ظہار
خداوندی بانی دولت
آمر و این دفعہ
در لادین دنا
نیت کردار
دوران غایت
دوران غایت

شاهزاده کوروس
دولت‌آباد
کود بهشتی
شاهزاده کوروس
کود بهشتی
شاهزاده کوروس
کود بهشتی

نقصانِ مذرفیت و خیریت ہی ماند و دشمنان طمع کردند و زور آورند قطع
نقصان قبولِ عتیب اور خزانہ مالی رہا اور دشمنوں نے طمع کی اور غلبہ لائے

ہر کہ فریاد رس در مصیبت خود
 جو کوئی سہ یاد رس روز مصیبت کے چاہے
 بندہ حلقہ گوش از تنواری برود
 بندہ فراخ رو کو اگر نہ سرفراز کوی تو جاوے
 گو در ایام سلامت بخواندی کوشت
 کہ پنج زمانے سلامت کے ساتھ خواندی کے گوشین
 لطف کن لطف کہ بیگانہ شود حلقہ گوش
 مہربانی کر مہربانی کہ بیگانہ ہو دے فانی

بادشاہی و مجلس اور کتابت ہمارا میخو اندر نہ در نہ وال ملکیت ضعیف تھا کہ و عہد فرمود
 ایک بیچ مجلس شہی کے کتابت ہمارا پڑھتے تھے بیچ در ہونے سلطانہ صفاک اور زمانے فرمودن کے
 وزیر ملک رارسیم کہ بیچ تو ان دستن کہ فرمودن کہ کج و ملک و خرم نہ دست چگونہ
 وزیر نے بادشاہ کو پوچھا کہ کیسے جاننا کہ سہ بیون کہ کج اور ملک و عہد اور بیچ بین بکھتا تھا نظر
 ملکیت و مقرر شد گفتا چنانکہ شنیدی خلقی بر و بیہ گشت و آہ نہ و تقویت کردہ
 بادشاہی اور بیچ مقرر ہوئی کہ با بیہ تر سنا تو نے ایک خلق اور بیچ کے سبب طرفداری کے جمع آئی اور مدد کی
 بادشاہی یافت گفت اے ملک چن گرو آمدن خلقی موجب بادشاہیت و
 بادشاہی پائی کہ اسم بادشاہ جو صبح آتا خلق کا سبب بادشاہی کا ہے تو
 خلق را بر ای چہ بریشان مینوی گمر سیر بادشاہی کردن ندر ای
 خلق کو کہ برائے بر نشان کرتا ہے شاید خیال بادشاہی کرنے کا بین کھتا ہے تو

<p>ہمان پر کشمیر بھان پروری وہ بہتر ہے کہ لشکر برابر جان کے روٹھ کرے تو</p>	<p>کہ سلطان بلشکر کند سروری کہ بادشاہ بسبب لشکر کے کوتاہی سرداری</p>
---	--

ملک گفت موجب گرد آمدن سپاه و رعیت و لشکر چه باشد گفت پادشاه
پادشاه نے کہا سبب منع آنے سپاہ اور رعیت اور لشکر کا کیا ہووے گا پادشاه کو
کرم بایا تا بدو گرد آیند و رحمت و ریاہ دلش کن نشیند و ترا این مرد و نیت منوی
کرم چاہیے تو ساتھ لے جم کن اور مہرانی بیچ پناہ دولت اعلیٰ کو بخون بچیں اور تیر کو نشین ان دونوں سے ایک بھی نہیں

[illegible]

۳۵
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب

<p>ملک جو پیشہ سلطان نین کرے ظلم آباد شاہی</p>	<p>کہ نیاید ز گرج چو بانی کہ نہیں آتی ہے بھیرے سے چرواہی</p>
<p>بادشاہ کے طرح ظلم انگ جن بادشاہ نے گرفتہ ظلم کام ڈالا</p>	<p>ہای دیوار ملک خوش کن چہرہ دیوار ملک اپنے کی تھوڑی</p>

ملک راہد و زینا صحیح موافق طبع مخالفت نیامد و روی از سخن در ہم کشید
 بادشاہ کو نصیحت در ز نصیحت کرنے والے کی موافق طبع مخالفت کے نہ آئی اور تھ بات اسکی سے پھر آیا
 و ز نمان فرستاد و بسی بر نیامد کہ نبی عمان سلطان بنا عت خواستند
 اور تھ خانے میں بھیجا اور بہت دن نہ گزرے کہ بیٹے چچاؤن بادشاہ کے واسطے بھلا کرنے کے آئے
 و بمقامت اشکرا استند و ملک پدر خواستند تو میکہ از دست تطاول
 اور واسطے مقابلے کے شکر آراستہ کیا اور ملک باپ کا جاہ ایک قوم کو ہاتھ طہنم
 این بجان رسیدہ بود و در پریشان شدہ برایشان گرد آمدند و تقویت
 اسکے سے عاجز ہوئی تھی اور پریشان ہو کے اوپر انھوں کے جیسے آئی اور مدد
 کردند تا ملک از تصرف این بدر رفت و بر آمان مقرر شدہ مشنومی
 کی تو ملک قبضے اسکے سے باہر گیا اور اوپر انھوں کے مقرر ہوا

<p>یاد شاہے کو رواہ در دستم بر ز دست و بادشاہ کہ عاجز رکھے ظلم او پر ز دست کے</p>	<p>دوستد ارش و زبختی دشمن زور اور دست دوستد ارشکار و زبختی کے دشمن زور دست ہے</p>
<p>با عنین صلح کن و ز جنگ خصم این بشین ساتھ عیت کر و اور لڑائی دشمن سے بیخون بیٹھ</p>	<p>ز انکہ شاہنشاہ عادل اعریت شکر است اسلئے کہ بادشاہ عادل کو عیت بجائے شکر کے ہے</p>
<p>فرد غم زیر دستان نچو ز نہار غم زیر دستوں کا کھا خواہ خواہ</p>	<p>بترس از زبردستی روزگار ڈر زبردستی زمانے سے</p>

حکایت پادشاہی با غلامی عجب درشتی شست و غلام دیگر دریا راندیدہ
 ایک بادشاہ ساتھ ایک غلام عجبی کے بیچ کشی کے بیٹھا اور غلام نے کبھی دریا کو نہ بچھا تھا

جانب شاہان بود
 چہرہ دیوار ملک اپنے کی تھوڑی
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب

۳۵
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب
 در بیان سبب بدست آمدن این کتاب

[illegible]

و محنت کشتی نیاز مودہ گریہ و زاری در نہاد و لرزہ برانداختن قضا و ملک را کشتی
اور محنت نازکی سین آزمائی تھی ریونا اور رزنا شروع کیا اور رزہ اوپر بنائے کر پڑا باد شاہ کو کچ خوشی
و منقص بود کہ طبع نازک تحمل مثال این صورت نہ بند و جاریہ نہ استندگی
اسکی وجہ سے کمر تھی کہ طبیعت نازک بادشاہ کو کچ خوشی ریونا اور رزنا شروع کیا اور رزہ اوپر بنائے کر پڑا باد شاہ کو کچ خوشی
در ان کشتی بود ملک گفت اگر فرمان ہی من اورا بطریق خاموشی دہم گفت
پچ اس کشتی کے تھا بادشاہ کو کچ اگر حکم دے تو میں اسکی تین ایک محنت سے پچ دن میں بادشاہ نے کہا
غایت لطف و کرم باشند بقدر مودتا غلام را بدر یا انداختند چند نوبت غوطہ خورد
منایت مہربانی اور بخشش ہوگی فرمانا تو غلام کو کچ دریا کے بھینک یا کئی مرتبہ غوطے کھائے
از ان پس موبش گرفتند و پیش کشتی آوردند و وہ دوست در سکان کشتی
سوار کئے تباں آئے کچے اور انکے کشتی کے لئے اور دونوں کشتیوں کے بیچ دنبار کشتی کے
آؤ تختہ چون برآمد کہ شہ نشست و قرار یافت ملک را عجیب سید
شکا یا جو بارہ آیا پچ ایک گوشے کے بیٹھا اور قرار پایا بادشاہ کو تعجب معلوم ہوا پوچھا
کہ حکمت یہ بود گفت از اول محنت غرق شدن فرمود و بود و قدر سلامت
کہ کیا حکمت تھی کہ پہلے سے محنت ڈوبنے کی نہ دی تھی اور مرتبہ سیلاستی
کشتی نہ دانستہ و محضین قدر عافیت کسی داند کہ مصیبت سے گرفتار آید قطعہ
ناؤ کا نہ جانا اور اسی طرح مرتبہ کارام کا وہ شخص آتا ہے کہ جو کچ کسی مصیبت سے گرفتار آتا ہے

ای سیر ترانان جوین خوش تمامد
 لے اسودہ بگو رونی جوکی انجی متین معلوم ہوئی ہے
 حوران بہشتی را دوزخ بود اعراف
 حوران بہشتی کو دوزخ بنے اعراف
 فردوزت میان آنکہ یارش در بر
 دوزخ ہے میان آن شخص کے کہ یار اسکا جہل میں ہے

مستوق نہست آنکہ تیردیک تو بست
 مستوق میر ہے وہ جو نزدیک تیر کے برا ہے
 از دوزخیان کیں کہ اعراف بہشت
 دوزخ مالموت سے پڑ چھ کہ اعراف بہشت ہے
 با آنکہ دو چشم انتظار شن بر در
 آخر شخص سے جبکہ دونوں اکیں انتظار کے کی دروازے پر ہو

[illegible]

لینا حسین
وچ وچ
را باقر
مصحح نقل
کتاب
رشتا
کتاب
در
فایده
سکات
درست

حکایت ہرگز را گفتند از وزیران بدرجہ خطا دیدی کہ بندہ سرحد
برضو کہسہ دنیہ دن باپ سے کیا گناہ دیکھا تو نے کہ تہہ فرمایا تو نے

[illegible]

فارسه فواد کون خانو اکھن مراد پورہ دکنی زبان میں اور ہندی میں سیکھا گیا ہے

مفتی محمد رفیع الدین صاحب دہلی
شیخ الاسلام حضرت مولانا مفتی محمد رفیع الدین صاحب دہلی

گفت گناہ ہے معلوم نکر دم و لیکن یقین دانستم کہ مہتاب من در اول الشیام
کسا کوئی گناہ دریافت نہ کیا بنے و لیکن ساتھ یقین کے جان لینے کہ خوف سیرا دل میں آئے
بیکراست و بر عهد من اعتماد و کلی نمارند ترسم کہ از ہم گزند خوش آہنگ
بہت ہے اور او پر قول میرے کے بعد وہ پورا نہیں کہتے ہیں تا کہ یقین نہ کر دیا ہوتا کہ اپنے سے نقد
ملاک من کہند پس قول حکما را کارستم کہ گفتہ اند **و طع**
ہاں کہنے میرے لایکرن پس قول میکون کو عمل کیا بنے کہ کاسے

از ان کہ تو ترسد قبر سے حکیم
 ترس شخص سے جو بخت سے ڈرے ڈرے حکیم
 از ان مار بر پایے راعی زند
 اس سے سبک و پاپزن جردا ہے کے دانا
 نہ بینی کہ چون گریہ عاجز شود
 بین دیکھتا ہے تو کہ جب بی عاجز ہوتی ہے

وگر باجنو صد برائی تھک
 اور اگر ساتھ اس سے ہو غالب آئے توڑائی بن
 کہ ترسد سرش را کبود رنگ
 کہ ڈرتا ہے سر سے کو کچے ساتھ پتھر کے
 بر آرد بھنگال چشم ملنگ
 بھانسی سے چنگل سے انکھ کھینے کی

حکایت نبالین تربیحی غیر علیہ السلام متکلف بودم در جامع دمشق
 او سر حائے تربیحی غیر علیہ السلام مے گوشے میں بیٹھنے والا تھا میں نے جامع دمشق کے
 کہ کے از ملوک عرب بہ فی الصافی منسوب بود در آمد و نماز و دعا کرد و حوت خوا
 کہ ملک بادشاہوں عرب کے ساتھ ہے الصافی کے نسبت کیا کیا تھا آیا اور عاجزی اور زحمت میں

خود در دوش و غنی بندہ این خاک درند
 آمان کہ غنی ترند محتاج ترند
 فقیر لورده محتسبندہ این دوا کی خاک کے ہیں
 اور وہ لوگ کہ دوسرے زیادہ ہیں محتاج زیادہ ہیں

اگاہ فرگفت از آنجا که شمس در ویشانت صدق معاملہ ایشان بخاطر ی ہمراہ من کنند کہ از
بہوت بملکہا بملکہا شمس بات نمی کرد عافیترون کی جو اور سجا معاملہ انکا ایک توجہ ساتھ میرے سر کردہ
و شمس صفت انکا گفتم شمس بر عیت ضعیف خست کن تا از دشمن قوی خست نہ بینی نظم
ای دشمن سخت اندیشہ کو بنواہن کما میں اسکو پر عیت ضعیف ہمراہی کر و دشمن زبردست سختی نہ دیکھے تو

۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲
 ۴۸۳
 ۴۸۴
 ۴۸۵
 ۴۸۶
 ۴۸۷
 ۴۸۸
 ۴۸۹
 ۴۹۰
 ۴۹۱

است از تو که می نامی تو را
 که قصه دلی و مراد
 زبان تو به باغی
 خبایان
 نشان آرد

بیازوان توانا و قوت سر دست
 ساتھ باز دوزن زور آور اور قوت پنجو کے
 ترسد آنکہ بر اقا دگان نہ بخشاید
 کہون بنیو تے بخش جو ابر عاجزین کے رحم نہیں کرتا ہے
 ہر آنکہ تخم بدی کشت و تخم نیکی در است
 جس شخص نے کجی کجی کا بویا اور تائید نیکی کی رکھی
 ز گوش منیر برون آرد او خلق مرہ
 کان سے رونق پائی باہر لا اور فریاد حسن کی کرے
 قسوی بنی آدم اعضای مبدیہ گیرند
 بیے آدم کے ہاتھ با نون ابن دسر کے ہیں
 جو عضوے جرد آور در ورگا
 جو ایک عضو کو بیچ درد کے لاوے زمانہ
 تو کہ محنت دیگران معیسی
 تو کہ محنت آوردن سے بے فکر ہے تو

خطاست چہ سیکھنا تو ان تکلیف
حفاظے غیب غریب اور ناتوانوں کا قورنا
کہ گریز پائی در آید کشمکش مگر دوست
کیا کہ پاؤں سے گر گیا کوئی اسکا نہ بکرتے تھے ہاتھ
دماغ ہمیدہ سخت و خیال اطلست
دماغ ہیودہ پکا یا اور خیال مجبور ہا ہاتھ
وگر تو می نہ می داد و در داد می ہست
اور جو تو نہیں دیتا ہے فریاد کہین فریاد کا ہے
کہ در آفرینش نیک جو بہر نہ
کس لیے کنج پیدایش کے ایک اصل سے ہیں
دگر عضو ہا را مانند فستار
دگر اعضا کو نہ رہے نہ ہر
نشاہد کہ نامست نمنہ آدمی
نہ چاہیے کہ نام بترار حسین آدمی

حکایت درویشی مستجاب الدعوات در بغداد دیدم کہ حاج یوسف از خبر کرد
 ایک فقیر متول میا گیا دعا کر نفع بخشاد کے ظاہر کیا حاج یوسف کو خبر کی
 بخواندش و گفت دعای خیری بر من کن گفت خدا یا جان شبان گفت
 بیا یا اے کو اور کہ دعا ہے خیر بمب کہ کہ اے خدا جان اے کہ
 از ہر خدا این چه دعاست گفت این دعای خیرست ترا و جملہ مسلمانان
 واسطے خدا کے بر کیا دعا ہے کہ اے دعا ہے خیر ہے بھگو اور سب مسلمانوں کو

مفتویٰ ای زبردست زبردست
 لے زبردست زبردست کے آثار دیکھو

گرم تاس کے بمانداین بازار
 گرم کب تک رہے گا یہ بازار

[illegible]

عقل آدمی سلام تواند بدی بود جواب

بسیار دود و دھواں
از منظر افق
نہایت دلچسپ
۴۰

بچہ کار آمدت جہان داری
مردنت یہ کہ مردم آزاری
بچہ گیس کام کے آدے تیری جان داری
منا تیرا بہت کہ مردم آزار ہے تو

حکایت کی از ملوک بی انصاف پارسائی را رسید کہ کام عبادت
ایک نے بادشاہوں بے انصاف سے ایک فقیر کو پوچھا کہ کون عبادت
فاضلہ ست گفت ترا خواب نیمروز تا دوران یک نفس خلق را نیازاری قطعہ
فضیلت زیادہ کہتی ہے کہ تیرے تین سو رہنا دو پیر کا تو بیچ اس ایک دم کے خلق کو نازار دیو سے تو

طالعے را ختمہ دیدم میروز
گفتم این فتنہ است خوش بودہ
ایک ظالم کو سوا دیکھا میں نے دو پہر کو
کہ اپنے یہ فتنہ ہے نیند اسکو لے گئی بہتر
و آنکہ خویش بہت را رسید از دست
امیختن ان بد زندگانی مردہ
اور وہ شخص کہ سونا اشکا بہتر جا گئے تھے ہے
ایک بد زندگانی نما را بہت

حکایت کی از ملوک شنیدم کہ شبی در عشرت روز کردہ بود و در میان شہی
ایک کو بادشاہوں سے سنا ہے کہ ایک شب محبت داری کون کیا تھا اور بیعت نہایت ہی تھے کہ سماعت

بیت مارا بجان خوشتر ازین کدیت
کز نیک بد اندیشہ و از کس غمت
ہر کوئی جو خوش نیاورے اس کو ایک نہیں ہے
کہ نیک و بد سے اندیشہ اور کسی سے غم نہیں ہے

در ویشے برہنہ بسر برون ختمہ بود گفت بیت
ایک فقیر نے نکا جاتے ہیں باہر سوتا تھا کہ

اے آگہ باقبال تو در عالم نیست
گفتم کہ غمت نیست غم باہم نیست
لے وہ کہ باقبال تیرے سے بچ جہان کے نہیں ہے
تو کہ کیا کہنے غم تجکو نہیں ہے غم ہمارا بھی نہیں ہے

ملک را خوش آمد صرہ ہزار دینار از روزن بیرون کرد و گفت میں
بادشاہ کو خوش آئی بات اسکی تھیلی ہزار دینار کی جھڑکے سے باہر کی اور کہا میں
ای درویش گفت و امن از کجا آرم کہ جامہ ندارم ملک پر ضعف حال دور
لے فقیر کہ اس کمان لاؤ میں کو جامہ نہیں رکھتا میں ارشاد کو اور پر ضعف حال اسکو کہ غمت

[illegible]

<p> الطبع کو روز روشن شمع کا فوری نهند جو الحق کو در روشن کو شمع کا فوری رکنے </p>	<p> زود بینی کش شب دغمن تانند در حیران جلد کجی که تو که اسکورت کوتیل سو گایج چوایج که </p>
---	---

[illegible]

نسخه نوی است
دست خردان
روح متبادله
ایضا از خود
فطرت ابروین
علت باشد
بافضیال
کی بودی که
کسیا حق
نفسه را
اینها

۲۲

لی از وزیرای ناصح گفت ای خداوند مصلحت آن می بینم که چنین کسان را در
 این نژاد نپذیرد نصیحت کریز اولی که اے صاحب مصلحت دود یکجا چون من گویا اے آرمین که در
 کفایت بنماینی مجرا و در اندام و در تفقه اسراف کنند اما آنچه فرمودی از زجر و منع من
 در زمین کی تھوڑی تھوڑی جاری رکھیں تو بیخ و بن روز کے نشوونو ختم کریں لیکن جو کچھ فرمایا تو نے مجھ کی گوشہ کرنے و ناسب
 ارباب بہت نسبت کہ کی را بطیف آئید و اگر دانیان مبارک خود میدی حسہ کردن
 حاجون بہت کریں کہ اگر ایک کو ساتھ نہرانی کا سیر نہ کرنا اور پھر ساتھ نوشیدی کے پریشان کرنا

بروئے خود در طمع باز نتوان کرد
 او بر ستم اپنے کے دروازہ لایج کو یوں اوجھانہ سیکے کھنکھاتا
 قطعہ کس نہ بنید کہ تشنگان حجاز
 کوئی نہیں دیکھتا ہے کہ بیاسے حجاز کے
 ہر کجا چشمہ بود شیرین
 جس جگہ کوئی چشمہ ہو دے بیٹھا

چو باز شد بدشتی فراز نتوان کرد
 جو کھل گیا ساتھ سخی کے بندہ کیے کرنا
 بر لب آب شور گرد آسیند
 او پر کندے پانی کھاری کے چھ آتے ہیں
 مردم دمرغ و مور گرد آسیند
 آدمی اور چڑیاں اور مہشیاں جسے آدین

حکایت کے از بادشاہان چین و بر رعایت مملکت سستی کر دے و
ایک بادشاہوں گلوں سے بیچ نکال دے بادشاہی کے سستی کرتا اور
شکر ابرہمتی دانتے لاجرم دس مہینے خصم ہی می نمود و مہلت مراد مذمتی
شکر کو سختی سے رکھتا خود بخود ایک مہینہ زبردست نہاد و حکایت نے بیٹھ دی

خود دارند گنج از سپاهی درین
خورکین خزانے کو سپاہی سے افوس
درین آیدش دست بردن برین
افوس آوے اسکو ہاتھ لیجا ناو بر تلوار کے
کہ دستش تنی باشد و کارزار
جو ہاتھ اسکا خالی ہووے اور کام تبار

کے رانڈاؤ مان کہ غدر کر دند با من دوستی بود طاعت کردم و قسم دوست
یک کو انھن سے کہ یونانی کی ساتھ میرے دوستی تھی طاعت کی بیٹا اور کہا میں نے اسے کہ کیا ہے

[illegible]

در این کتاب که در این کتابخانه است
 که در این کتابخانه است
 که در این کتابخانه است
 که در این کتابخانه است

اور دانا فاضل شجاع
کے جنابت

مجلس شورای ملی
مجلس شورای معتمد
مجلس شورای معتمد
مجلس شورای معتمد

و ترقی خاطر بنیاد

بسم الله الرحمن الرحيم

کتابخانه ملی ایران

دندان سبک
کرمات دنیا و دهن
مدان را بخورند

دالائی لاما
فانگس
دورن
دیوینا
حاکمیت
دروداز
چون
دروداز
پادشاه
فانگس

حکایت از این چنین
 در داد از سبب این
 عازم جهت بارگاه
 در داد از سبب این
 بارگاه است
 فاعل
 فاعل

[illegible][illegible]

تجارب
مقصود از این است که
نقشه را در این
نقشه مشهوره
است و ذات
انسان فانی
فنا فی السودی
در اینجا

[illegible][illegible]

۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰

حکایت کی از رفیقان شکایت روزگار نامساعد بنزد من اور دو کسان ایک

ایک بار دن سے گھر زمانہ ناموافق کا نزدیک میرے پاس آیا اور دوسری عمری وارم و عیال بسیار و طاقت بار فاقہ می آرم و بار بار در دلم آمد کہ با کسی دیگر نقل کنم تا برکتا ہوں اور شے با دست و طاقت بچھڑانے کی کہیں تا بہنیں اور بچھڑ دے کہ آیا کہ ان ملکیت دوسری کوچ کر دینا اور دوران صورت کہ زہر گانی کنم کہے را بہ نیک و بد من اطلاع نہ باشد مثبت

بجائے صورت کے کہ زہر گانی کروں میں کسی کو اور نیک اور بریرے کے خیر نہ ہو
 پس اگر شے خفت و گشت کہ گشت
 پس جان طلب آمد کہ برو کس گشت
 بہت بھوکے سوئے اور کسی نے نہ جانا کہ کون ہیں
 بہت جان اور لب کو آئین کہ او پرانے کوئی نہ رو

باز از شہادت اعدا می اندیشم کہ بطعنہ در قفا سے من مجتہد سے مراد
 پھر جو کوئی دشمنوں سے ڈرتا ہوں میں کہ ساتھ ملنے کے پیچھے میرے ہنسن اور دوا دوش بری کو بیچ
 حق عیال پر عدم مروت حاصل کنند و گویند قطع
 حق جو در لڑکوں پر ملے اور نہ ملے جو اغوی کے قیاس کہیں اور کہیں

ہمیں ان بے حیثیت ماکہ ہرگز
 دیکھ اس بے حیثیت کو کہ ہرگز
 کہ آسانی گزیر خوشتر
 کس لیے کہ آرام قبول کرتا ہے واسطے اپنے
 نحو اہد وید و سہ نیکبختی
 نہ دیکھے گا نہ نیک بختی کا
 زن و سر زہر بکارد بہ سختی
 جو رو اور لڑکوں کو چھوڑتا ہے سستی میں

و درین علم محاسبیت چنانکہ معلوم ست چیزے دائم اگر بجاہ شامے معین
 اربع اس علم محاسبہ کے جیسا کہ معلوم ہے جو کچھ جانتا ہوں میں اگر سبب رہے بخارے کے کو بیاد نہ تھو
 شود کہ موجب جمعیت خاطر باشد بقیت عمر از عمدہ شکر ان بیرون آمدن
 ہووے کہ سبب جمعیت خاطر کی ہو تو باقی عمر دے شکر ان کے سے باہر نامہ سکون میں
 گفتم عمل پادشاہان اے برادر و وطن وارد امیدست و ہم یعنی امید نام
 کہانیے کام بادشاہوں کا لے بھائی و وطن رکھتا ہے امید ہے اور مثبت یعنی امید دہی کی

ایک بار دن سے گھر زمانہ ناموافق کا نزدیک میرے پاس آیا اور دوسری عمری وارم و عیال بسیار و طاقت بار فاقہ می آرم و بار بار در دلم آمد کہ با کسی دیگر نقل کنم تا برکتا ہوں اور شے با دست و طاقت بچھڑانے کی کہیں تا بہنیں اور بچھڑ دے کہ آیا کہ ان ملکیت دوسری کوچ کر دینا اور دوران صورت کہ زہر گانی کنم کہے را بہ نیک و بد من اطلاع نہ باشد مثبت
 بجائے صورت کے کہ زہر گانی کروں میں کسی کو اور نیک اور بریرے کے خیر نہ ہو
 پس اگر شے خفت و گشت کہ گشت
 پس جان طلب آمد کہ برو کس گشت
 بہت بھوکے سوئے اور کسی نے نہ جانا کہ کون ہیں
 بہت جان اور لب کو آئین کہ او پرانے کوئی نہ رو
 باز از شہادت اعدا می اندیشم کہ بطعنہ در قفا سے من مجتہد سے مراد
 پھر جو کوئی دشمنوں سے ڈرتا ہوں میں کہ ساتھ ملنے کے پیچھے میرے ہنسن اور دوا دوش بری کو بیچ
 حق عیال پر عدم مروت حاصل کنند و گویند قطع
 حق جو در لڑکوں پر ملے اور نہ ملے جو اغوی کے قیاس کہیں اور کہیں
 ہمیں ان بے حیثیت ماکہ ہرگز
 دیکھ اس بے حیثیت کو کہ ہرگز
 کہ آسانی گزیر خوشتر
 کس لیے کہ آرام قبول کرتا ہے واسطے اپنے
 نحو اہد وید و سہ نیکبختی
 نہ دیکھے گا نہ نیک بختی کا
 زن و سر زہر بکارد بہ سختی
 جو رو اور لڑکوں کو چھوڑتا ہے سستی میں
 و درین علم محاسبیت چنانکہ معلوم ست چیزے دائم اگر بجاہ شامے معین
 اربع اس علم محاسبہ کے جیسا کہ معلوم ہے جو کچھ جانتا ہوں میں اگر سبب رہے بخارے کے کو بیاد نہ تھو
 شود کہ موجب جمعیت خاطر باشد بقیت عمر از عمدہ شکر ان بیرون آمدن
 ہووے کہ سبب جمعیت خاطر کی ہو تو باقی عمر دے شکر ان کے سے باہر نامہ سکون میں
 گفتم عمل پادشاہان اے برادر و وطن وارد امیدست و ہم یعنی امید نام
 کہانیے کام بادشاہوں کا لے بھائی و وطن رکھتا ہے امید ہے اور مثبت یعنی امید دہی کی

۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰

بافضای خانم و در پیش

۱۵. یمن السوادان بحر اقطاب

و این گنج

۱۰۰

مجلس خواجه

عبدالله بن محمد بن عبدالمطلب

الحمد لله الذي جعل في كل شيء
دلالة على قدرته وجماله

مجلس
مجلس
مجلس

رفیق این سخن بستید و ہم برآمد و روی از حکایت من در ہم کشید و چہتہا
 یارے یہ بات سنی اور فتنے میں ہوا اور تم حکایت پری سے آپس میں کچھ نہ کیا اور باہرین
 رحمت میں گفتن گرفت کہ ایچ عقل و کفایت و ہم و درایت فل حکما درست آمد
 بخش لہ ہوتی گشت اختیار لین کہ یکا عقل اور بس گرا ہے اور مجاہد دانائی بات حکمون کی درست آئی

کتاب التوحید

ص	و	ل	ن	ی	ت	و	ا	و	ن	س	ک	ق	ب	ر
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

باب اول در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب دوم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب سوم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب چهارم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب پنجم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب ششم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب هفتم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب هشتم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب نهم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب دهم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب یازدهم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه
باب بیستم در بیان بعضی خدایان و ارباب
مفسرین و تفسیریه

که گفته اند دوستان در زندان بکار آیند که بفرموده دشمنان دست نمایند قطعه
که کتاب دوست بخند خوانی که کام آید پس کسی که در دسترخوان بی شرب دوست و کلامی در پیست

دوست مشہور آنکہ در نعمت زمین
دست گن اسکو کر بیچ نعمت کے مارے
دوست آن دوا تم کہ گریہ دست دو
دوست اسکو جانتا بہین کہ پکڑے اتھ دست کا

لافت یاری و برادر خواندگی
کہ یار ہونے کا اور بھائی چارے کا
دور پریشان حالی و درماندگی
بیچ پریشان حالی اور عاجزی کے

فریدم کہ متغیر میشود نصیحت من بغرض می شود نزدیک صاحب دستان فتم بسابقه
 بکھانے کا زورده ہوتا ہے اور نصیحت میری ساتھ دشمنی کے ساتھ ہے نزدیک صاحب دفتر کے گہین ساتھ پہلی
 معرقتیکہ در میان باورده صورت حاش کفیم و اہست و استحقاقش سان کردم
 اس سبب کے در بیان ہوا کہ جو کچھ صورت حال اسکے کی کہی پیدا ہو سیتا و مطلب حق اسکے کی بیان کی تین نے
 نابکار محقرش نصیب نہ چندے برین برآمد لطف طبعش را جو بدند حسن
 تو ساتھ ایک متحرک اسکو نام کیا بتوڑی مدت اور بکے برائی پاکیزگی طبعیت لگی کو و کیف اور نیک
 قدر بہتر را پسندیدند کارش از ان درگذشت و برتبه بالا تر از ان ممکن شد
 بر بلبل کو پسند کیا کام اسکا اسی سے در گذرا اور ساتھ مرتبہ بلند زیادہ کو اس سے ممکن ہو نہ لایا
 ہچمان نجم سعادش در تری بود با باوج ارادت بر سید و مقرب ختم
 ایسا ہی شاعر نے کہی اسکی کہ پنج ترقی کے تھا تو اور پبندی کو خفاش کے پور سجا اور تر نزدیک در گاہ
 سلطان و معتبر علیہ گشت بر سلاست حاش تا دمانی کردم و فتم
 بادشاہ کے ہوا اور پسر عماد ہوا اور سلاست حال اسکے کے خوشی کی میں نے او کو ایسا خرا

زکات است منی لش و دل گسته در
 کام چیده بر دست اندیشه کرد دل شکسته
 شکر کلاه یخا کرت اخوان کلبیة
 آگاه هر پایا ہے کرنا کرے بجائی بلاک

کہ آب خشمہ حیوان درون بکلیست
 کہ پانی خشمہ بختیات کا دریاں تاریکی کے ہے
 فَلَمَّا حَمَلَتِ الطَّافُ حَصِيَّةً فَرَدَ
 پس دلتے خدا کو مین مہربانیاں پشیدہ

[illegible]

[illegible]

تلخ است ولیکن بر شیرین دارد
گڑوا ہے اور لیکن بھل سیٹھا رگھو پائے

[illegible]

تالیف کنان دست بربر نهند
مفت کرتے ہوئے ماتھ اور سینے کے رختے ہیں
محمہ عالمشیر چاہے بر سر نهند
تمام عالم با نون اور سر اس کے رختے ہیں

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

یا زہر بہر دوست کند خواجہ در کنار	یا موج روزی افکندش مرده بر کنار
یا زده خون با تھ سے کرے صاحب بیچ گود کے	یا ہر ایک دن دوائے آنسو مرده ادھر کنار کے

مصلحت ندیدم ازین پیش ریش درویش را بملامت خراشیدن و
مصلحت ندیکھی میں نے اس سے زیادہ زخم فقیر کو ملامت سے چیلین اور ننگ
چراحت پاشیدن برین کلمہ اختصار کردم **قطر**
اور زخم کے پچھڑ گنا اوپر آن دو باتوں کے تمام کیا میں نے

نہ انستی کہ مہنی بند بریاے
نہ جانا تو نے کہ دیئے کا قہیدہ اور پاپون کے
دگر رہ گزنداری طاقت پیش
دوسری بار جو نہ رکھے تو طاقت ڈنک کی

حکایت تخیل خیز از روزندگان در صحبت من بودند طاهر ایشان بصلاح
کسی شخص چلنے والوں سے پنج صحبت میری کے تھے طاهر ایک صلاحیت سے
آراستہ تھی را از بزرگان در حق این طائفہ حسن ظنی طبع بود و او در امری مبتدیان
اناستہ اور ایک کڑی آدمیوں سے بچ حق اس گزشتہ کے ایک خیال بت نیک تھا اور ایک روز یہ مقرر
کردہ تاکہ از ایشان حرکتی کردہ مناسب حال و نشان ظن آن شخص فاسد شد و بازار
کیا تو ایک ایجن سے ایک حرکت کی نامناسب حال تفریق کے گمان اس شخص کا یہ ہو اور
ایشان کا سد خواہم تا بطریق کفایت یاران مسلخ گردانم انہماک منس کرد
انکی کھولی ہوئی جا میں نے کسی طریق سے روزینہ یاروں کا پھسٹہ اون میں قصد خدمت کی کیا کیا ہے
در بانم رہا مگر دو جفا کرد معذور شد استم کہ لطیفان گفتہ اند قطعہ
در بان نے بلکہ جوڑنا کیا اور سخت کما صاف اسکو رکھائیں نے کہ آخر میں نے کہا ہے

[illegible]

والتفكر في محاسن
الخلق والعيوب
والنقص في الخلق
والعيب في العيوب
والنقص في الخلق
والعيب في العيوب
والنقص في الخلق
والعيب في العيوب

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

عالم این سخن را عظیم حسیدید و اسباب معیشت بایران فرمود تا باز بر قاعدہ ماضی
ملک نے اِس بات کو بہت اُپسند کیا اور اسباب زندگی کو نئے یا معون کا فرمایا تو پھر اوپر قاعدہ کی نذر کی ہوئے کے

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد
آله وصحبه وسلم
أما بعد
فإن هذا الكتاب
هو كتاب
الرياضة
القلبية
والجسمانية
والروحية
والعقلية
والإيمانية
والعلمية
والفنية
والصناعية
والزراعية
والترفيهية
والاجتماعية
والسياسية
والاقتصادية
والعسكرية
والدينية
والفلسفية
والأدبية
والفنية
والصناعية
والزراعية
والترفيهية
والاجتماعية
والسياسية
والاقتصادية
والعسكرية
والدينية
والفلسفية
والأدبية

نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں

میتا دارتدو موتی آیام تعطیل وفا کنند شکر گفت گفت
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں

روند خلق بد بدارش انہیے فرنگ
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں

حکایت ملکہ ادھ گنج فراوان از پدر میراث یافت و دست کرم بر کشاد
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں

نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں

نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں

نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں
نہایت عظمیٰ کی خدمت میں

۵۲

اگر گنہ گنہ کنی بر عا میان بخش
اگر ایک گنہ گنہ کرے تو اوپر بر عیت کے بخشا
چراغستانی از سر کینے یکم
تسریے نہیں لیتا ہے تو ہر ایک سے ایک جو چاندی

رسد سر کہ خدا نے راہ بر بحی
پہنچے گا ہر ایک صاحب گھر کے تین ایک ستر چادریں
کہ کر دے اور تیرا ہر روز بحی
کہ اکٹھا ہو کرے تجھ کو ہر روز ایک خزانہ

ملک اودھ روئے ازین سخن درہم آورد و موافق طبعش یاد
بادشاہ زادے نے منہ اس بات سے درہم کھینچا اور موافق طبیعت اسکی کے نہ آیا
وہ اور ارجہ فرمود و گفت خداوند تعالیٰ مرا ملک این مملکت
اور خالصہ اسکو مجھ تک فرمایا اور کیا اللہ تعالیٰ نے مجھ کو بادشاہت کا
اگر دانندہ است تا بخورم و یہ حکیم نہ پاس با ہم کہ ملکہ درم طبیعت
کہ تا کھاؤن مین اور خوشنشین نہ چو کیہ در بہن مین کہ نگاہ کو نہیں

قارون ملاک شد که خلیل خان گنج داشت
قارون ملاک بود که طایس کوتهشان خزانه رکشته تھا

نوشته و آن مرد که با هم نمیکند
نوشته و آن نهین را که نمیکند

حکایت آورده اند کہ نوشتین روان عادل اور شکار گاہ صید کے کیا میرزا
قتل کرتے ہیں کہ نوشتیران عادل کے واسطے ایک شکار گاہ کے ایک شکار کا کیا میرزا تھے
و نہ کہ غلامی را برو ستاد و امیر نہ تا نکند نوشتین روان گفت یقیناً لبان
اور نکست تھا ایک غلام کو کھڑک کا ٹون کے دوڑایا تو نکست لادے نوشتیران نے کہا ساتھ نیت کے ایسا
تار سے لکڑو دودہ خراب نشو گفتند این قدر چلن را گفت بنیاد علم اندر جهان
تو ایک سم نمودی اور گاؤں بجا شہر نکست اس انداز سے کیا نقل پیدا ہو کہ بنیاد علم کی بیج اچان کے
اول اندک بودہ است و پس کہ آمدہ بر آن مزید کردہ تا بدین غایت رسید و قطع
سے کھوڑی ہوئی ہے اور جو کوئی کہ آیا اور پراسے زیادہ کیا تو اس نہایت کو پہنچ

اگر ز باغ رعیت ملک خودی سلمے
اگر مانع رعیت سے بادشاہ ایک سب کھاد

راورند علما مان او درخت از پنج
آلھاڑین غلام اُسکے درخت جڑ سے

سرس آید ایمان " استاساس علی الخ " در بیانی این روش قوامی یافت و در این باب

بی بیچ بیضہ کہ سلطان ستم روا داد	زندہ لشکر پاش ہزار مرغ بہ پیش
----------------------------------	-------------------------------

حکایت عالمی راشنید کہ خانہ رعیت کے دی تاخریہ سلطان آبادن

کند بخیر از قول حکما کہ گفتہ اند ہر کہ خداے عزوجل را بسیار در تامل حلقے

بقیت آتش سوزان نکند با پسند	اچن کند و دود دل مشتمند
-----------------------------	-------------------------

جملہ حیوانات گویند کہ شیرت اوّل جانوران و باتفاق خبر بار کہ شیر مرد مردم و مہو

مسکین جنس را گر چہ بی تمیز است	چون بازمی برد عنبر بہر بہت
--------------------------------	----------------------------

باز آمد کہ حکایت در غافل گویند ملک اطرف نے از دامم اخلاق او

حاصل نشود رضای سلطان	تا خاطر رنندگان نہ جونی
----------------------	-------------------------

حاصل شوگی خوشنودی بادشاہ کی

کتابت بخندہ دہائی
لے یام قیل و قال
بہ بیاض سون
لباب ہائی کہ بان
بہ بیان مہاند
نزد آب دہان
ہل از سون
کونی سون
دو فاعی ہئی تمام

نقصان با جان

خواہی کہ خداے بر تو بخشید
چاہتا ہے تو کہ خدا پر تیرے سنے

با خلق حسدای کن بکونی
ساتھ خلق حسد اس کے کرینگی

اور وہ اند کی کی از ستم دیگران بر سر او گذشت در حال تہوی تامل کر دگفت و طعم
کتنے ہیں کہ ایک ختم دیکھتے ہوئے سے اوپر سر اس کے گزرا بیچ حالت ہونے کے فکر کی اور کس

نہ ہر کہ قوت بازو سے منصبے دارد
نہیں جو کوئی قوت بازو ایک مرتبے کی رکھتا ہے

سلطنت بخور دمال و مان بکرات
ساتھ غلبے کے کھاتا ہے مال لوگوں ساتھ دھکا دے

توان بخلق فرو بردن استخوان شست
کیسے بیچ خلق کے بچے بجانا ہی سخت کا

وے شکم بدر د چون بکیر اندراف
اور لیکن پیٹ اچھا لگی جب پیچھے کی بیچ ہات کی

بیت مانند ستمگار بدر روزگار
زر ہے طلم پر زمانہ

بساند بر لغت پائدار
رہتی ہے اوپر اس کے منت ہمیشہ

حکایت مردم آزارے را حکایت کنند کہ سنگے بر سر لخمی نہ درویش را
ایک ہی سنا انوائے کو نقل کرتے ہیں کہ ایک پتھر اوپر سر ایک نیک بخت کے بار پتھر کو

مجال اتقام نبود سنگ انگاہ میداشت تازمانیکہ ملک ایران لشکری خشم
قدرت بدل لینے کی نہ تھی پتھر کو گاہ رکھتا تھا یہاں تک کہ بادشاہ کو اور پتھر اس پیای کے غصہ

آمد و در چاہ کرد و درویش اندر آمد و سنگ بر سرش کوفت گفتا تو کیستی وین
ایک ادبچ کوئین کے تیرا کیا فقیر آیا اور پتھر اوپر سر اس کے ٹھونکا کتا تو کون ہے اور یہ

سنگ چرازدی گفت من فلانم و این ہمان سنگست کہ در فلان تاج بر سر
پتھر کسوار سے راتوں کے کسائیں فلان ہوں میں اور یہ درویش پتھر ہے کہ سلائی تاریخ اور یہ

من زدی گفت چندین روزگار کجا بودی گفت از جاہت اندیشہ
یہ کے راتوں کے کما اتنی رات کسان بھاتا تو کس مرتبے پر ہے اندیشہ

میکردم اکنون کہ در جاہت دیدم فرصت غنیمت و شتم شنوی
کہتا تھا میں اب کہ کوئین میں تیرے جگہ دیکھائیں نے نصرت کو غنیمت جانا میں نے

سنتی نہیں پتھر پر تیرے سنے
چاہتا ہے تو کہ خدا پر تیرے سنے
سلطنت بخور دمال و مان بکرات
ساتھ غلبے کے کھاتا ہے مال لوگوں ساتھ دھکا دے
وے شکم بدر د چون بکیر اندراف
اور لیکن پیٹ اچھا لگی جب پیچھے کی بیچ ہات کی
بساند بر لغت پائدار
رہتی ہے اوپر اس کے منت ہمیشہ
حکایت مردم آزارے را حکایت کنند کہ سنگے بر سر لخمی نہ درویش را
ایک ہی سنا انوائے کو نقل کرتے ہیں کہ ایک پتھر اوپر سر ایک نیک بخت کے بار پتھر کو
مجال اتقام نبود سنگ انگاہ میداشت تازمانیکہ ملک ایران لشکری خشم
قدرت بدل لینے کی نہ تھی پتھر کو گاہ رکھتا تھا یہاں تک کہ بادشاہ کو اور پتھر اس پیای کے غصہ
آمد و در چاہ کرد و درویش اندر آمد و سنگ بر سرش کوفت گفتا تو کیستی وین
ایک ادبچ کوئین کے تیرا کیا فقیر آیا اور پتھر اوپر سر اس کے ٹھونکا کتا تو کون ہے اور یہ
سنگ چرازدی گفت من فلانم و این ہمان سنگست کہ در فلان تاج بر سر
پتھر کسوار سے راتوں کے کسائیں فلان ہوں میں اور یہ درویش پتھر ہے کہ سلائی تاریخ اور یہ
من زدی گفت چندین روزگار کجا بودی گفت از جاہت اندیشہ
یہ کے راتوں کے کما اتنی رات کسان بھاتا تو کس مرتبے پر ہے اندیشہ
میکردم اکنون کہ در جاہت دیدم فرصت غنیمت و شتم شنوی
کہتا تھا میں اب کہ کوئین میں تیرے جگہ دیکھائیں نے نصرت کو غنیمت جانا میں نے

میرزا کاظمی نے فرمایا کہ اس کا نام میرزا کاظمی ہے

میرزا کاظمی نے فرمایا کہ اس کا نام میرزا کاظمی ہے

عاقلمان تسلیم کر دینا اختیار
دانیان نے صبر کیا ہے اختیار
بابیان آن بہ کہ کم گیری ستیز
ساتھ بدون کد بہتر کم کرتے تو رٹائی
ساعتیں میں خود درخبر کرد
کلائی غریب اپنی کور بنیدہ کیا
پس کام دوستان مغرور کر
پس ساتھ قطعہ دوستوں مٹا سکا نکال

نامہ نے را کہ مینی بختیار
ایک نالائق کو کہ دیکھے تو صاحب نصیب
چون نداری ناخن درندہ سینہ
جو نہ رکھے تو ناخن بھاڑنے والا تیز
مہر کہ بافولا دیار و خجہ کرد
میں کسی نے ساتھ سخت بازو کے پنجو کیا
باش تادستش بہ بند دروکار
رو یعنی میر کو تو ہاتھ اسکا باندھے زمانہ

حکایت کی راز ملوک مرصع ہاں بود کہ اعادت ذکر آن ناگردن اول
ایک کو بادشاہ کو ایک مرض ہونا تھا کہ مکرر ذکر اس کے کی نہ کنتیہ بہت
طائفہ از حکمای یونان متفق شدند کہ مران درو را دوائی نیست لکن نہ ہر دوی
ایک کرد و مکیون یونان کے اتفاق کیا ہوا ہے کہ تحقیق اس درد کی کوئی دوا نہیں ہے مگر یہ ایک آدمی کا
کہ بخندین صفت موصوف باشد بقدر مود طلب کے دن دہقان سپر کیا افتند
کہ ساتھ تحقیق صفت کہ صفت کیا گیا ہو فرمایا طلب کرنا ایک گاؤں دے تو کہہ کو پایا
بران صورت کہ حکیمان گفتہ بودند پدر و مادرش را بچہ اندند و قیمت بکران
اور اس صورت کے کہ حکیمین نے کہا تھا باپ اور ماں اس کے کو بلایا اور ساتھ نیت بہت کے
خوشنود گردانیدند و قاضی فتوے داد کہ خون کی از رعیت تحقیق سلاست
غرض کیا اور قاضی نے حکم دیا کہ خون ایک کار رعیت سے گرانا تہہ رستی
نفس و شہ رار و ابا شد جلا و قصد کردی سر سر سوی آسمان آور دو سم کہ ملک
ذات بادشاہ کیواسے رہا ہو دے جلا دے ارادہ مارے کا کیا کرگا سرت آسمان بر لایا اور مکرر انکا با شہ
پرسید کہ درین حالت چہ جای خندیدنت گفت تازہ فرزند پر پدر و مادر باشد و دعوی
پوچھا کہچ حالت کے کیا جگہ ہنسنے کی ہے کہا ناز رکھوں گا و پر باپ اور ماں کے ہوتا ہے اور دعو

میرزا کاظمی نے فرمایا کہ اس کا نام میرزا کاظمی ہے

میرزا کاظمی نے فرمایا کہ اس کا نام میرزا کاظمی ہے

میرزا کاظمی نے فرمایا کہ اس کا نام میرزا کاظمی ہے

[illegible][illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

<p>مردہ چہ دعویٰ کند حکم خداوند بر است غلام کیا دعویٰ کرے حکم واسطے صاحب</p>	<p>سرچہ رود بر سر عاتق پسندی روزا تو کج بادے او پر سر کج جو پسند کرے رو بادے</p>
---	---

لیکن بموجب آنکہ پروردہ نعمت میں خانہ انجم بخوام کہ در قیامت بخور
لیکن بسبب اُنکے کہ با پادشاه نعمت میں خانہ انجم بخوام کہ در قیامت بخور
من گرفتار آئی اجازت فرمائی تا وزیر میرزا کسریٰ را پیشانہ فیصل
میرزا کے گرفتار آئے تو حکم دے کہ وزیر میرزا کو دالوین را پیشانہ فیصل
ادب فرمائے خون من را بختن تا بجی کشتہ باشی ملک را خندہ
اُنکے کے حکم دے کہ میرزا خون گرانے کا تو حق سے دارا پر دے تو نے بادشاہ کے تین ہزار
وزیر را گفت چگونہ مصلحت می بینی وزیر گفت ای خداوند جهان
یکڑا وزیر کو کہ کس طرح مصلحت دیکھتا ہے تو وزیر نے کہا اے صاحب جان
مصلحت آن مینم کہ از بہر خدا و صدقہ گورید را و را آزاد کنی تا مرا نیز در
مصلحت دہ دیکھتا ہو مین کہ واسطے خدا اور صدقہ قربان کیا اُنکے تین چھڑے دے کو میرزا تین ہی
بلائے نیفلند گناہ از منست و قول حکیمان معسر کہ گفتہ اند
سی بلا کے نہ ڈالے گناہ مجھ سے ہے اور قول حکیموں کا اعتبار کیا گیا کہ کس سے

چو کردی با کلوخ انداز یک کار
 تو کی تو نے ساتھ شانہ انداز کے پڑائی
 جو تیر انداختی بر روی دشمن
 تو تیر بھیج کر تو نے مقابل دشمن کے
 سر خود را بنادانی تسلستی
 سراپے کے تیغ ساتھ نادانی کے توڑا تو نے
 چخان دال کا بندر اما جس شستی
 ایسا جان کو بیج شانے اٹکے کے بیٹھا ہے

حکایت ملک زوزن را خواجہ بود کہ نفس نیک محض کہ ممکنان را
بادشاہ زوزن کے تین ایک زیر تھا بزرگ ذات نیک دل کہ بسوں کے تین

[illegible]

هفتاد و پنج
از زبان صفی بگونی
چند کلمه در بیان
دردستان بیجا
نویسنده محترم
محمود حسن

اور مو اجمہ حرمت دشتی و در غیبت نگو گفتی اتفاقاً ازو حرکتی در نظر ملک
 در بر حرمت رکنا تھا اور تیجھے نیک کہتے ازو دہی شنئی کے اس ایک حرکت سے خط بادشاہ کے
 ناپسند آمد مصداق فرمود و عقوبت کر دو مسہر ہنگام بادشاہ
 ناپسند آئی رائے نہ پایا اور عذاب کیا اور پیادے بادشاہ کے
 بسوالی نعمت او معترف ہو زند و بشکر آن مرتبت بدت توکیل او
 بسبب اگلی نعمت اگلی کے آواز کر ہوا ہے تھے اور ساتھ شکر اگے کے حسان کو کعبہ عزت مکان اگلی کے
 رفیع و ملاطفت کر دے و زحر و معاقبت رواند اشتہد
 برمی اور صحت کیا کرتے تھے اور چڑھنا اور عذاب کرنا جائز نہ رکھتے تھے

صلح بادشمن اگر خواہی مرگہ ترا
صلح بادشمن کے اگر چاہتا ہے تو خجستہ کی ترخین
سخن آخربہ بان میگذرد رموی
سخن آخربہ سنجہ کے گزرتا ہے ایذا دینے والے کی ترخین

انچہ مضمون خطاب ملک بودار عمدہ لعلیے بیرون آمد و بیعتی در زندان
جو کچھ مضمون غصہ ملی ہوئی بات بادشاہ کا تھا امکان سے بعضوں کے برابر آیا اور بیانی عمر کے لیے جی میں تھکا
بماند آوردہ اندک کی اسی از ملوک نے احمی در خفیہ پیغامش فرستاد کہ ملوک نظر
رہا نقل کرتے ہیں کہ ایک نے بادشاہوں اطاعت سے جو پیشگی کے پیغام اسکو بھیجا کہ بادشاہ ہر جن کو در
چنان بزرگو ارندہ استند و مبعوثی کردند اگر رازی عزیز فلان احسن اللہ
ایسے بزرگو ار کا نہ جانا اور یہ حق تعالیٰ کی اگر عقل عزیز فلان کی نیک کرے اسند
خلاصہ بجانب التفات کے کند در رعایت خاطرش ہر چہ بہا ترمیمی
خلاصی اسکی کو طرف ہارے ایک مہربانی کرے یعنی کیا بیانی خاطر اسکی کے جو کچھ ہو پور و طور پر گوش
کردہ آمد و ایمان این مملکت بدیدار او مقصد و جواب این حروف ا
کی جاوے اور سردار اس بادشاہت کو واسطہ بدلتے کے کو محتاج ہیں اور جواب این باتوں کے

[illegible]

[illegible][illegible]

قصه که
نور اسما را
بقان
من
لوح او
در دست
رفیق
مین
ستم
عذر
لی

[illegible][illegible]

دو بامداد اگر آید کسے بخدست شاہ
سوم ہر آئینہ دروی کند لطیف گام

سکتی ہو، یعنی جہاں ہم کو مان کر اور ان کے فضل سے ہر چیز حاصل ہے۔

حاکم اور گفتن اور بوجھد و روی از بختش در رسم کشید و دید و التفات نکرد تا بے
حاکم کنے اسکے سے آزرده ہوا اور مخفیست اسکی سے درم کھینچا اور ساتھ اسکے مہربانی کی تو ایک سہرا
آتش مطیع در انبار بہنرم افتاد و سائر اطا کس لبوخت و از لبستر پیش بخت
کہ بادرمی خانے کی بیج ڈھیر لکڑیوں کے پٹری اور تمام مال و اسباب مسکا جلا یا بجھوئے نرم اسکو اور پیرا کہ
م نسا ند اتفاقا ہما ن شخص بروے بگذشت دیدش کہ بایاران ہمیلقت
م کے بھلایا اتفاقا وہی شخص او پر اس کے گذرا دیکھا اسکو کہ ساتھ رفیقوں کے گفتا

[illegible]

نہ انہم کہ این آتش از کجا در سہای من اقا و گفت از دودل در میان قطعہ
نہین باکتا ہویتیں کہ یہ آگ کہاں سے بیج گھر میرے کے بڑی کہا دعوتیں دل فقیر من کے سے

حذر کن ز دود و دہشتہای ریش کہ ریش درون عاقبت سر نہ
پر سب نہ کہ دعوتیں دہشتہ زہنی سے کہ ز حتم اندر کا آئندہ کو اُس پر تارے
ہم بر کن تا توانی ملے کہ آہے جہانے ہم پر نہ
رنجیدہ ست کہ جب تک جسے جسے دل کسی کا کہ ایک آہ ایک جان کو زیر و زبر کرتی ہے

لطیفہ بر تاج کیمبر و نوشتہ بود قطعہ
ایک لطیفہ او پر تاج کیمبر دے کے لکھا تھا

چہ سالہای فراوان و عمر ہای دراز کہ خلق بر سر بارزین بخوابد رفت
کیا برس بہت اور کیا عمریں بڑی کہ خلق او پر سر ہارے کے اوپر زمین کے جانے گی
چنانکہ دست بہ دست آمدت ملک کا بدستہاے دیگر مجنسن بخوابد رفت
جیسا کہ ہاتھوں ہاتھ آیا ہے ملک دن ہمارے بیچ آتھ اور دن کے آسپیٹھ جانے کا

حکایت یکے در صفت کشتی گرفتار آمدہ بود سہ صد و شصت بند
ایک کشتی بیج پیشہ کشتی رہنے کے غائب ہاتھا تین سو ساٹھ دانوں
فاخر دانستے وہر روز اران بنوعی گرفتے مگر گوشہ خاطر شہنشاہ کے ارا
بزرگ جانتا تھا اور ہر روز اس سے ساتھ ایک طرح کے رتا مگر گوشہ خاطر اسکی کا ساتھ جمال ایک
شاگردان میلے داشت سہ صد و پنجاہ و نہ بندش در آموخت مگر یکے بند
شاگردوں کے میل رکھتا تھا تین سو چاس اور نو دانوں اسکو سکھلائے مگر ایک دان
کہ در تعلیم ان دفع انداختے و تاخیر کردے فی الجملہ سیر و رفوت و صنعت
کے بیچ سکھلانے اسکے کے دوری دلتا تھا اور چیل کرتا تھا اصل کلام رتھ بیج قوت اور بیجے کے غلاب آیا
و کشتی را در زمان او با و امکان مقادست نمودی تا بعد کہ پیش ملک
اور کیے تین بیج زمانے اسکے کے ساتھ اسکے قدرت رونے کی نہ تھی بیان کہ کہ آئے بادشاہ

نہ انہم کہ این آتش از کجا در سہای من اقا و گفت از دودل در میان قطعہ
نہین باکتا ہویتیں کہ یہ آگ کہاں سے بیج گھر میرے کے بڑی کہا دعوتیں دل فقیر من کے سے

حذر کن ز دود و دہشتہای ریش کہ ریش درون عاقبت سر نہ
پر سب نہ کہ دعوتیں دہشتہ زہنی سے کہ ز حتم اندر کا آئندہ کو اُس پر تارے
ہم بر کن تا توانی ملے کہ آہے جہانے ہم پر نہ
رنجیدہ ست کہ جب تک جسے جسے دل کسی کا کہ ایک آہ ایک جان کو زیر و زبر کرتی ہے

لطیفہ بر تاج کیمبر و نوشتہ بود قطعہ
ایک لطیفہ او پر تاج کیمبر دے کے لکھا تھا

چہ سالہای فراوان و عمر ہای دراز کہ خلق بر سر بارزین بخوابد رفت
کیا برس بہت اور کیا عمریں بڑی کہ خلق او پر سر ہارے کے اوپر زمین کے جانے گی
چنانکہ دست بہ دست آمدت ملک کا بدستہاے دیگر مجنسن بخوابد رفت
جیسا کہ ہاتھوں ہاتھ آیا ہے ملک دن ہمارے بیچ آتھ اور دن کے آسپیٹھ جانے کا

(Faint handwritten Persian text from another page)

۶۵
 بادل کسودیا
 در داول فیه
 درک و صاحب
 خواجه جم و دالین
 درمنی از جیست
 خواجه جم و دالین
 درمنی از جیست
 خواجه جم و دالین
 درمنی از جیست

ویرنچ میداشت امر در زبان دقبق بر من غالب گفت از بهر چنین
 افسوس رکھتا تھا آج کے روز ساتھ ان کی بیگم کے اور میرے غالب یا کس واسطے اسی
 روز کے نیکہ میداشت کہ زیر کان گفتہ اند دوست را حیدان فوت
 روز کے نگاہ رکھتا تھا میں کہ دنیا بون نے کیا ہے دست کہ میں اپنی قومیت
 مدد کہ اگر دشمنی کند تو اند شنیدہ کہ چھفت انہ از بردہ خوش چھا وید
 دے کہ خود سنی کرے زبردست ہو کہ میں سننے تو نے کہ کیا کہا اسے کہنے کے بولنے سے مظلوم دیکھا

یا وفا خود نبود در عالم
یا وفا تحقیق نہ تھی بیج عباس کے
کس نیا مبحث علم تیرا سن
کسی نے نہ سیکھا علم تیرا کجا چھو سے

یا لکر کس درین زمانہ مگر
یا شاکی کسی ہے بیج ابن مانے کج نامی
کہ مرا عاقبت نشانہ مگر
کہ میرے تیج آخر کونسا نہ زیب

حکایت درویش مجرب و گوشہ صحرای شستہ بود یا دستا ہے
 ایک فقیر تہذیب کو شستہ ایک جھل کے بیٹھا تھا ایک بادشاہ ویرا کے
 بگڑشت درویش ازان کہ فراغ ملک قناعت ست بد و القفات نگر
 گذرا فقیر نے اس سے کہ فراغت ملک قناعت میں ہے اور اُس کے سہیلی نے کہ
 سلطان از انجا کہ سطوت سلطنت ست بخیر و گفت این آئینہ حق و پوشان
 بادشاہ اس جگہ سے کہ وہ یہ سلطنت کا ہے ظاہر اور کہا یہ گروہم گذری پسند و لون کا
 کہ امثال بہائم اند و اہمیت و آدمیت ندر اند و زیر ترزدیش آمد و گفت
 کہ باشند چار پیون کہ ہے اور یافت اور آدمیت میں کہتے ہیں وزیر نزدیک لے آیا اور کہا
 جو امرد سلطان وی زمین بر تو گذر کہ خدمتے نگر می شر اطاد بجانیاورد
 جو امرد بادشاہ روئے زمین نے اور تیرے گز کیا کوئی خدمت کی تو نے شہین ادب کی بجانہ لایا تو
 گفت سلطان ابگوئی توقع خدمت ازہ کسی دارد کہ توقع بہمت او دارد
 کہا بادشاہ کے تین کہ تو حیدر داشت خدمت کی اس سے کہ امید ساتھ نعمت اس کی کے رکھے

سے نہ ہوا
بہار کے
کھلنے سے
پتوں کی
خوشبو
میں رہا
جو کہ
میرے
دل میں
رہتا ہے

[illegible]

دردت او کھنکھاس بادشاہ پاسبان درویش سست بادشاہ جو کیدار فقیر کا ہے گو سپند از برای چوپان طبعیست بکری واسطے چرواہے کے نہیں ہے قطع کیے امروز کا مران مبینی ایک کو آج کے روز مقصد در دیکھتے تو روز کے چند باشش تا بخورد روز تھوڑے صبر کر تو کھاوے فرق شاہی و بندگی برخاست فرق بادشاہی اور بندگی کا اٹھا کر کے خاک مردہ باز کست جو کوئی خاک مڑے کی کھو دے

و دیگر ندانکہ ملوک از بہر باطن عیث اند نہ رعیت از بہر طاعت ملوک قطع اور دوسرے سمجھتے کہ بادشاہ واسطے نگہبانی رعیت کے ہیں نہ رعیت واسطے بندگی بادشاہ کے

گرچہ ریش بقبر دولت اوست اگرچہ ہم سودگی ساتھ بد بے دولت اشکی کے بلکہ چوپان برای خدمت اوست بلکہ چرواہا واسطے خدمت اشکی کے ہے دیگرے راول از مجاہدہ ریش دوسرے کو تین دن کو شش کرنے سے خاک مغز سرخیال اندیش چون قضای بنفشہ آمد پیش جو قضا لکھی ہوئی آئی آئے نشناسد تو انکر از درویش نہ بچانے اسیر کو حقیر سے

بادشاہ پاسبان درویش سست بادشاہ جو کیدار فقیر کا ہے گو سپند از برای چوپان طبعیست بکری واسطے چرواہے کے نہیں ہے قطع کیے امروز کا مران مبینی ایک کو آج کے روز مقصد در دیکھتے تو روز کے چند باشش تا بخورد روز تھوڑے صبر کر تو کھاوے فرق شاہی و بندگی برخاست فرق بادشاہی اور بندگی کا اٹھا کر کے خاک مردہ باز کست جو کوئی خاک مڑے کی کھو دے

تاک کہ حق درویش ستوار آمد گفت از من تمنا کیے لیکن گفت من ہنجواہ بادشاہ کے سین کتنا فقیر کا معتبر آیا کہا مجھ سے کوئی آرزو کر تمنا و بجا ہوتا ہو نہیں کہ دگر بلکہ زحمت من نہ ہی گفت مرا پسند ہے وہ گفت بیت کہ دوسری بار یہ پنج مجھے نہ دے تو کیا میرے تین ایک نصیحت دے کہا

دریاب کنون کہ نعمت ہست بہت لیکن دولت و ملک میرود و دست بد بچان اب کہ دولت میرے بچ بچ اٹھ کے

حکایت ایکے از وزیر امینش والنون مصری گفت دہمت نحوست ایک وزیر دن سے آگے قذالون مصری کے گیا اور دعا جاہی

دردت او کھنکھاس بادشاہ پاسبان درویش سست بادشاہ جو کیدار فقیر کا ہے گو سپند از برای چوپان طبعیست بکری واسطے چرواہے کے نہیں ہے قطع کیے امروز کا مران مبینی ایک کو آج کے روز مقصد در دیکھتے تو روز کے چند باشش تا بخورد روز تھوڑے صبر کر تو کھاوے فرق شاہی و بندگی برخاست فرق بادشاہی اور بندگی کا اٹھا کر کے خاک مردہ باز کست جو کوئی خاک مڑے کی کھو دے فصل کا قطع باب نمبر ۱۱ نور اللہ شاہ صاحب سند فیض اول ص ۱۰۲ ص ۱۰۳ ص ۱۰۴ ص ۱۰۵ ص ۱۰۶ ص ۱۰۷ ص ۱۰۸ ص ۱۰۹ ص ۱۱۰ ص ۱۱۱ ص ۱۱۲ ص ۱۱۳ ص ۱۱۴ ص ۱۱۵ ص ۱۱۶ ص ۱۱۷ ص ۱۱۸ ص ۱۱۹ ص ۱۲۰ ص ۱۲۱ ص ۱۲۲ ص ۱۲۳ ص ۱۲۴ ص ۱۲۵ ص ۱۲۶ ص ۱۲۷ ص ۱۲۸ ص ۱۲۹ ص ۱۳۰ ص ۱۳۱ ص ۱۳۲ ص ۱۳۳ ص ۱۳۴ ص ۱۳۵ ص ۱۳۶ ص ۱۳۷ ص ۱۳۸ ص ۱۳۹ ص ۱۴۰ ص ۱۴۱ ص ۱۴۲ ص ۱۴۳ ص ۱۴۴ ص ۱۴۵ ص ۱۴۶ ص ۱۴۷ ص ۱۴۸ ص ۱۴۹ ص ۱۵۰ ص ۱۵۱ ص ۱۵۲ ص ۱۵۳ ص ۱۵۴ ص ۱۵۵ ص ۱۵۶ ص ۱۵۷ ص ۱۵۸ ص ۱۵۹ ص ۱۶۰ ص ۱۶۱ ص ۱۶۲ ص ۱۶۳ ص ۱۶۴ ص ۱۶۵ ص ۱۶۶ ص ۱۶۷ ص ۱۶۸ ص ۱۶۹ ص ۱۷۰ ص ۱۷۱ ص ۱۷۲ ص ۱۷۳ ص ۱۷۴ ص ۱۷۵ ص ۱۷۶ ص ۱۷۷ ص ۱۷۸ ص ۱۷۹ ص ۱۸۰ ص ۱۸۱ ص ۱۸۲ ص ۱۸۳ ص ۱۸۴ ص ۱۸۵ ص ۱۸۶ ص ۱۸۷ ص ۱۸۸ ص ۱۸۹ ص ۱۹۰ ص ۱۹۱ ص ۱۹۲ ص ۱۹۳ ص ۱۹۴ ص ۱۹۵ ص ۱۹۶ ص ۱۹۷ ص ۱۹۸ ص ۱۹۹ ص ۲۰۰

بادشاہ پاسبان درویش سست بادشاہ جو کیدار فقیر کا ہے گو سپند از برای چوپان طبعیست بکری واسطے چرواہے کے نہیں ہے قطع کیے امروز کا مران مبینی ایک کو آج کے روز مقصد در دیکھتے تو روز کے چند باشش تا بخورد روز تھوڑے صبر کر تو کھاوے فرق شاہی و بندگی برخاست فرق بادشاہی اور بندگی کا اٹھا کر کے خاک مردہ باز کست جو کوئی خاک مڑے کی کھو دے

ملک راجپوت اور سودہ مند آمد و از سر خون اور ہر خواست
بار شاہ کے تین نصیحت اس کی فائدہ مند آئی اور خیال خون اس کے سے دگر نظر

[illegible]

وفاقیہ الملوک
بکراتیاب
موفقانہ
المجمع لیسٹ
نویسندگان
فخانیات
ملفوظات علی
مولانا

فر فر جہاں
مکمل ہو
جگہ
اگر ایک
غنا
نویس
گو کہ
بھو
راہ
اسکو
اور
مین
مرید
ایک

[illegible]

خلافتِ اسلامی سلطانِ رامی حسین
بر خلاف عقل بادشاہ کے تہ بڑھونٹھنا
اگر شہر و وزیر اگویدہ حسین ہیں
کہ بادشاہ دن کے عین میں رات ہے یہ

حکایت ثیادے گیسو بافت یعنی علم گیت و باقافلہ رحجاز بشہ در
ایک مکار نے گیسو بٹے یعنی اولاد علی سے ہے اور ساتھ قافلہ کہ سمنہ کے بیچ شہر گیا
و خیال نمود کہ از حج می آید و قصیدہ نیکو پیش ملک وودعوی کرد
اور ایسا ظاہر کیا کہ حج سے آتا ہے اور ایک قصیدہ اچھا آگے بادشاہ کے لئے گیا اور دعویٰ کیا

مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ

کہ وی گفتہ است ملک نعمتش داد و اکرام کرد و نوازش بکران فرمود تا
آنکہ کہ بادشاہ نے نعمت انکو دی اور تقسیم کی اور بخشش بہت فرمائی تو
کے از مذماے حضرت پادشاہ کہ دران سال از سفر دریا آمدہ بود گفت
ایک ہنشنیوں درگاہ بادشاہ کے سے کہج اس سال کے سفر دریا سے آیا تھا کہ کس
من اور اعیدہ اچھی در بصرہ دیدم معلوم شد کہ حاجی نسبت دیگر کی گفت من
بین نے انکو عید فرمان کے من بیج بدر کے دیکھا ہے معلوم کیا کہ حاجی نہیں ہے دوسرے کہ کس
اور اشنا سم ویدرش نصرانی بود در ملاطیہ بدستند کہ شریف میت مشعرش
انکو پہچاننا ہوین اور آپاںکا نصرانی تھا بیج ملاطیہ کے لوگوں نے جانا کہ او کوئی سے نہیں ہے اور شہر کے
را در دیوان انوری بیافند ملک فرمود از برتندش و نفی کنند تا چندین
کے تین بیج دیوان انوری کے پایا بادشاہ نے کہا تو درین انکو اور دور کریں کہ اس
دروغ در ہم چو گفت گفت ای خداوند روی زمین سخنے ماندہ است و چند
بھوٹا ہوں کہ کچھ
کہا اے صاحب دے دین کے ایک بات رہی ہے بیج بیج
گویم اگر است نہا شد بہ عقوبت کہ خواہی سزاوارم گفت ان نسبت گفت قطعہ
نویں جو بیج ہونو دے بیج جس عذاب کے کچا ہے تو لائن اسکے ہوں کہ او کہتا ہے کس

دو پیمانہ است دیکھ سپہ دروغ	غریبے گرت ماست پیش آورہ
دو پیمانے بانی ہے اور ایک سپہ دروغ	ایک ساز اگر تیرے پہاچا آئے لادے
جہاں بدیدہ بسیار گوید دروغ	اگر است می خواہی از من شنو
جہاں دیکھا ہوا شخص بہت کہتا ہے جوت	جو بیج چاہتا ہے تو جو سے سن

ملک اخندہ گرفت گفت ازین راست تر سخن تا علم او باشد چھگتہ ا
بادشاہ کے تین ہنسی نے یا کہا اس بیج دیدہ کوئی بات ہے عذرا کی ہوئی ہے نہ کی ہے
فرمود تا انچہ مامول اوست مہیا دارند و بدل خوشی اور اکیل کنند
فرمایا تو جو کچھ امید کیا گیا اسکا ہے موجود رکھیں اور ساتھ دلخوشی کے اسکے تین رخصت کریں

مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ

مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ
مجلس وادارہ مساعفہ

عالمی ہند "گہست" ابن ادنیٰ بن داؤد اور دوسرے کتب و ادب کے مؤلفین کی طرف سے لکھا گیا ہے۔

حکایت کے از پیران ہارون الرشید پیش پیر آمد ختم آلودہ کہ مرا
ایک لڑکوں ہارون رشید کے سے آگے بات کے ابغضہ بھرا ہوا کہ میری نہیں
فلان سرسنگ زادہ دشنام مادر واد ہارون الرشید ارکان دو
فلان سرسنگ زاوے نے گالی مان کی دی ہارون رشید نے میرا دون دیت
راگفت جزای چنین کے چہ باشد کیے اشارت بکشتن کرد
کے تین کہا بد کہ ایسے آدمی کا کیا ہو ایک نے اشارہ واسطے ہارون نے کی
وکیے بزبان جویدین و دیگر بمصداورت ہارون گفت اسی سر
اور ایک نے واسطے زبان کاٹنے کا اور دوسرے دانہ لینے کا اور نکال دینے کا اور بے
کرم آنست کہ عفو کنی و اگر نتوانی تو نیز مش دشنام مادر وہ چند انکہ از حد
بخشش وہ کہ حاف کر تو اور اگر نہ ہو سکے تو بھی اسکو گالی مان کی دے یہاں تک کہ حکم سر سے
در نگذر و پس انکہ ظلم از طرف تو باشد و دعوی از قبل خصم قطع
نہ گذرے پس سوخت ظلم بر کی طرف سے ہووے اور دعوے طرف دشمن سے ہو

عالمی ہند "گہست" ابن ادنیٰ بن داؤد اور دوسرے کتب و ادب کے مؤلفین کی طرف سے لکھا گیا ہے۔

کہ باپیل و تمان یکا رہ جوید کہ ساتھ باجھی مست تھے لڑائی دھوڑے	نہ مروست آن بزدیک خرمند نہ مردہ زوہ زوہیک دانا کے
کہ چون ختم آیدش باطل نکوید کہ جو غصہ آوے اسکو بیودہ نہ کے	بلی مرد آن کسست از روی تحقیق پچ ہے مرد وہ شخص ہے از رو سے تحقیق کے

عالمی ہند "گہست" ابن ادنیٰ بن داؤد اور دوسرے کتب و ادب کے مؤلفین کی طرف سے لکھا گیا ہے۔

حکایت باطائف بزرگان بکشتی شستہ بودم زورے در بے مان
ساتھ ایک کہ وہ بزرگوں کے بیچ بیٹا کے بیٹا ضامن لکھا گیا ہے ہارون رشید کا
شد و و برادر بگروا بے در افتادند کی بزرگان گفت طاح را کہ گیرین مرد
وہ بھائی بیچ ایک بھنور کے بڑگئے ایک نے بزرگوں سے کہا طاح کے تین کبڑاں مردوں کے
را کہ ہر یکے پنجاہ دینار ت بدھسم طاح و رات فٹ تا کیے را
تین کہ عرض ہر ایک کے چاس دینار تجھ کو دنگا میں طاح بیچ پانی کے کیا تو ایک کے تین

عالمی ہند "گہست" ابن ادنیٰ بن داؤد اور دوسرے کتب و ادب کے مؤلفین کی طرف سے لکھا گیا ہے۔

حکایت دو برادر کے خدمت سلطان کر دی و دیگر سبھی باز و خود
دو ہفتائی ایک خدمت بادشاہ کی کر کا تھا اور دوسرا سبھ خوش باز کا تھا
پائے ان تو انکر گفت درویش کہ چرا خدمت نکنی تا از مشقت کار کردن بہر
ایضا تبراس و تمندی کہا فقیر کے تین کہ کوئی خدمت نہیں کرتا ہر کوئے مشقت کام کرنے سے چھوڑے تو
گفت تو چرا کار نکنی تا از مذلت خدمت رستگاری یابی کہ خبر و مسدا ان
کہا تو کہیں کام نہیں کرتا ہے تو کہ خواری خدمت کی سے غلامی باوے تو کو دانا یوں ہے

درمانی بخاست

[illegible]

گفتہ کہ تان خور و نشتین بہ کہ کہ درین خدمت بہین ملیت
 کہ ہے لڑی جو کہ کیا اور ہیں بہ کہ کہ درین خدمت کے بلزہ

برست آگت تفتہ گرد و خمیر
سج باد کے یمن گرم کیا ہوا کر خمیر

عمر گر ان مایہ درین صفت شہد
عمر بیتی بخت بیخ اسکے سربچ ہوئی

اے شکر شمس و بنائے و
لے و لیسر بیت ساتھ ایک دلی کے مونت کر

حکایت کسی مژدہ پیش نویشان روان عادل دو گفت تسنید ہم کران
کوئی شخص نوخیز ایچے نویشان عادل ہے کیا اور کہا مناسبت ہے کہ فلان

دشمن ترا خداے تعالیٰ روشت گفت هیچ تنیدی که مرا بکشد است فرد
دشمن جز که کشتن خداے برتر نمی توانی کس که چو دست نماند که میسر است بین چه را

اگر کدو عمدہ جایی شادمانی نیست
که زندگانی مایه جادو دانی نیست

حکایت گروہی حکا در بار گاہ کسری مصطفیٰ در سخن می گفتند و در برابر
 ایک گروه طغیون کا بیج بار گاہ نوشیروان کا ساتھ ایک مصطفیٰ بات کہتے تھے اور بزرگوار

کہ متراشیان بود خاموش بود سوال کردندش کہ بابا درین بحث چرا سخن
کر سیر در دنیا گفت چہ خوب سوال کیا اسکو کہ ساتھ ہر چی اس وقتکہ کے تیرن بان

انہیں کہتا ہے تو کہتا وزیرانہ جلدی کے ہیں اور طیب بد انہیں بتا ہے لیکن یہ سب

پس چون میم که برای شما صواب در این سخن گفت نباشد فتوی
 اینج و بگفتا بنوین که تدبیر تعالی او چنانست که همه برسانین بر سر کسکے کے بات کنا حکمت نوے

[illegible][illegible]

نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے

جو کارے بے فضول من برآمد جو کوئی کام بغیر بونے میرے کے بڑا ہے	مراد روے سخن گفتن نشاید برے تین بیج ایکے بات کہنا نہ چاہیے
وگرہیں کہ نامیاد و جاہ است اور جو کیونین کا اندھا آدر کھنواں ہے	اگر خاموشن نشینم گناہ است اگر چہ بیٹھوں میں گناہ ہے

حکایت ہارون الرشید را چون ملک مصر سلم شد گفتا
ہارون رشید کے تین جو ملک مصر کا تسلیم کیا گیا ہوا اس
بمخلاف آن طاعی کہ بغور ملک مصر دعویٰ خدائی کردہ تھیں ان ملک
اور خلاف اس صوبے کے رہنے والے کے کہ ساتھ غور ملک مصر کے دعویٰ خدائی کا کیا بخشن میں اس ملک
را انا نہیں ترین بندگان سیاہی دشت خضیب نام ملک مصر
کے تین مگر ساتھ کترین بندہ دن کے ایک حبشی رکھتا تھا خضیب نام ملک مصر
ہوئی از رانی دشت آوردہ اند کہ عقل و درایت اوتا بجائے
اسکو از رانی رکھتا تھیں بخشن یا نقل کرتے ہیں کہ عقل اور دانائی اسکی اس جگہ تک
بود کہ طائفہ خراٹ مصر تکایت آوردند شش کہ منہ کا تہ بودیم
تھی کہ ایک گروہ کہاؤں مصر کے سے لگے اسکو کہ روٹی پوٹی تھی ہم نے
بر کناریل باران بے وقت آمد و تلف شد گفت شرم بایستہ کا
اور کناریل میل کے بیٹھ بے رست برسا اور تباہ ہوئی کہا آؤں جاہے بجا ہونا
تلف نشدے صاحب دے این کلام بشنید و گفت تنوی
ترتیب تنوی ایک صاحب دے نے یہ کلام آستا اور کہا

اگر روزی بد نش روز خود اگر روزی ساتھ عقل کے زیادہ ہوئی	ز نادان تنگ روزی ز بود نادان سے کوئی تنگ روزی زیادہ ہوتا
بنادانان چان روزی رساند بیوقوفون کو ایسی روزی پونچھا ہے	کہ دانا اندران حیران ماند مشوی کہ دانا بیج اسے حیران رہتا ہے

نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے

نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے

نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے
نہایت بے رحمی سے

[illegible]

<p>جڑ بتائید آسمانی نیست سوائے مدد آسمان کے نہیں ہے الہ اندر حس راہ یافتہ امن نے بیچ آ جاڑ کے پایا خزانہ بے تمیز از حسد و عاقل خوار بے عقل صاحب درجہ امہ عقلمند ذلیل</p>	<p>بخت و دولت بکار دانی نیست تصیب نہ دولت سادہ کام جانے کے نہیں ہے کیسا اگر بغض ماندہ ورنج کیسا اگر بیچ غصے کے ہتھکڑ اور رنج کے اوقاد دست در جہان بسیار پڑا ہے بیچ جہان کے بست</p>
---	---

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

حکایت کے را از ملوک کینرک چینی اور دند خو است تا در حال
ایک تین بادشاہوں کے نو بڑی چین کی لائے چاہا تو بیع حالت
مستی باوے جمع آید کینرک مامعت کرد ملک و تختہ رفت و مراد
مستی کے ساتھ آئے جمع آوے نو بڑی نے منع کیا بادشاہ بیچ بیچ کے گیب اور خاص کر اگلے تین
سیاہے مجتہد فراش کہ لب ز بریش از ترہ پینی در گذشتہ بود
ساتھ ایک پیشی کے بخش دیا پیشی کہ ہونٹہ او پر کا اسکا پہننے تھے ناک کے درگتہ راجت اور
ز بریش بکریاں فرو ہشتہ ہیکلے کہ صحنہ جنی از
پہننے کا اسکا گریبان سے پہننے نکا ہوا ایک ایسی شکل کہ صحنہ جنی
طلعت او برسد و عین القطر از بغلس کندیدے فرد
دیکھنے آئے سے بھانپتا تھا اور چشمہ کندہ ملک کا بنل آئی سے پد پڑ دیتا تھا

دلو کوئی تاقیامت نہ رونی
 کہے تو قیامت تک بہ شکل ہونا
 شخصے نہ چنان کر منظر
 مرئی شخص نہیں ایسا بہ شکل
 واکہ لعنت ہے نعوذ باللہ
 و دست یک نفر شاہیجا تاسم ہمین مرث اللہ کے

بر ختم ست بر پوشت نگوئی قطعہ
 اد پرانے ختم ہے اور آؤ پر پوشت کو خوبصورتی
 کز زبانی او خبر تو ان داد
 کز زبانی اسیکی سے خبر کیے دین
 مردار با قیامت مرداد
 جیسے مردار ہوتا ہے بیچ دھوپ بھاؤن کے

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

سفر دق
بازار
بن کوه
نصفه
حسن
اردی کوپین
دبا
مردود

اور وہ اندک دران مدت سیاہ رانفس طالب لوب و شہوت غالب
 نقل کرتے ہیں کہ بیچ اس مدت کے مہشی کے تین نفس خواہش کر نہ لایا تھا اور شہوت غلبہ کی
 مہش مجنبد ہر شہر داشت تا با بددن کہ ملک کینرک محبت دینیت
 شہوت اسکی نے خوش کیا اور بکارت اسکی اٹھالی فریب کے وقت کہوشاہ نے نوٹری کے تین دعوہ مذکور ہوا
 حکایت کہ گفتندش خشم گرفت فرمودہ سیاہ را با کینرک استوار بہ بند مذکور
 دو گونے اسکا حال سے کہا غصہ اچھا اور فرمایا تو حبشی کے تین ساتھ نوٹری کے مغیرہ باندہ جن اور
 بام حوسن بقدر خندق در انداز ندی از درای نیک محضر انجا بود رو
 بونے بند سے پنج گہرائی خندق کے تین ایک دزدین نیک ذات سے اس قسم تھا تھا
 شفاعت بزمین نہاد و گفت سیاہ بچارہ را درین خطائے نیست کہ سائر
 بخشانے کا دزدین کے رکھا اور کہا حبشی بچارے کے تین بیچ اسے خائین ہے کہ تمام
 بندگان خویش خداوندی معذور اند گفت اگر در معاوضت و شبی تاخیر
 بند سے ساتھ سر فرستی صاحبی کے علوت کیے گئے ہیں کہ اگر بیچ بجا مست ملکی کے ایک رات وہیں
 کر دے چہ شدی کہ من اور افرون تر از بہای کینرک بدادے گفت اخی خدا او
 کرتا کیا ہوتا کہ میں اسے تین زیادہ تر نوٹری کی قیمت سے دیتا میں کیا اسے صاحب
 اپنے فرمودی معلوم ست لیکن نشندی کہ حکم گفتہ اند درین مسنی قطعہ
 جو کچھ فرمایا تو نے معلوم ہے لیکن نہیں سنا ہے تو نے کہ حکیموں نے کہا بیچ اس بات کے

تو پندار کہ از پیل دمان اندر نشید	تشنہ سوخته بر چشمہ روشن چورسد
تو مت جان کہ با غمی مست سے اندر نشید	میں سا غلام ہوا اور چشمہ روشن کے جو پوئے نیچے
عقل باور کند از رمضان اندر نشید	میں کہ رستہ در خانہ خالی پر خوان
عقل اعتبار نہیں کرتی ہے کہ رمضان سے اندر نشید	میں کہ کھانچ کھر غالی بھرے ہوئے جوان کے

ملک را این لطیفہ پسند آمد و گفت اکنون سیاہ را تو مجتہد م کینرک را
 بادشاہ کے تین بات پسند آئی اور کہا اب حبشی کے تین در سٹے تیرے بخشانے نے نوٹری کے تین

میں نے اس بات کو پسند کیا اور بکارت اسکی اٹھالی فریب کے وقت کہوشاہ نے نوٹری کے تین دعوہ مذکور ہوا
 حکایت کہ گفتندش خشم گرفت فرمودہ سیاہ را با کینرک استوار بہ بند مذکور
 دو گونے اسکا حال سے کہا غصہ اچھا اور فرمایا تو حبشی کے تین ساتھ نوٹری کے مغیرہ باندہ جن اور
 بام حوسن بقدر خندق در انداز ندی از درای نیک محضر انجا بود رو
 بونے بند سے پنج گہرائی خندق کے تین ایک دزدین نیک ذات سے اس قسم تھا تھا
 شفاعت بزمین نہاد و گفت سیاہ بچارہ را درین خطائے نیست کہ سائر
 بخشانے کا دزدین کے رکھا اور کہا حبشی بچارے کے تین بیچ اسے خائین ہے کہ تمام
 بندگان خویش خداوندی معذور اند گفت اگر در معاوضت و شبی تاخیر
 بند سے ساتھ سر فرستی صاحبی کے علوت کیے گئے ہیں کہ اگر بیچ بجا مست ملکی کے ایک رات وہیں
 کر دے چہ شدی کہ من اور افرون تر از بہای کینرک بدادے گفت اخی خدا او
 کرتا کیا ہوتا کہ میں اسے تین زیادہ تر نوٹری کی قیمت سے دیتا میں کیا اسے صاحب
 اپنے فرمودی معلوم ست لیکن نشندی کہ حکم گفتہ اند درین مسنی قطعہ
 جو کچھ فرمایا تو نے معلوم ہے لیکن نہیں سنا ہے تو نے کہ حکیموں نے کہا بیچ اس بات کے

میں نے اس بات کو پسند کیا اور بکارت اسکی اٹھالی فریب کے وقت کہوشاہ نے نوٹری کے تین دعوہ مذکور ہوا
 حکایت کہ گفتندش خشم گرفت فرمودہ سیاہ را با کینرک استوار بہ بند مذکور
 دو گونے اسکا حال سے کہا غصہ اچھا اور فرمایا تو حبشی کے تین ساتھ نوٹری کے مغیرہ باندہ جن اور
 بام حوسن بقدر خندق در انداز ندی از درای نیک محضر انجا بود رو
 بونے بند سے پنج گہرائی خندق کے تین ایک دزدین نیک ذات سے اس قسم تھا تھا
 شفاعت بزمین نہاد و گفت سیاہ بچارہ را درین خطائے نیست کہ سائر
 بخشانے کا دزدین کے رکھا اور کہا حبشی بچارے کے تین بیچ اسے خائین ہے کہ تمام
 بندگان خویش خداوندی معذور اند گفت اگر در معاوضت و شبی تاخیر
 بند سے ساتھ سر فرستی صاحبی کے علوت کیے گئے ہیں کہ اگر بیچ بجا مست ملکی کے ایک رات وہیں
 کر دے چہ شدی کہ من اور افرون تر از بہای کینرک بدادے گفت اخی خدا او
 کرتا کیا ہوتا کہ میں اسے تین زیادہ تر نوٹری کی قیمت سے دیتا میں کیا اسے صاحب
 اپنے فرمودی معلوم ست لیکن نشندی کہ حکم گفتہ اند درین مسنی قطعہ
 جو کچھ فرمایا تو نے معلوم ہے لیکن نہیں سنا ہے تو نے کہ حکیموں نے کہا بیچ اس بات کے

نه قوتی نه زمین را
نزد دود و عیان سخن
شاد دارد سعادتی
بوده و ملک شده بود
باغ علی را در این زمان
در دست بیاید

١٠

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

عمر بن الخطاب

آب دوسرا بیج حلقہ فیصد دن کے

عابد کہ دیگران در حق وے لطفہ سختما گفتہ اند گفت بر
عابد کے کہ دو سرون نے بیچ حق اسکے کے ساتھ ملنے کے باتیں کہی ہیں کسا
طامش عیب نمی بینم و در باطنش غیب نیست ^{۱۰}مقطوع
غافل کے کے عیب نہیں دیکھتا ہوں اور بیچ باطن اسکے کے عیب نہیں جانتا ہوں

ہر کراچا مہ پار ساسنی
 جس کسی نے تین جامہ پہننے کا دیکھے تو
 ورنہ انی کہ در ہا نش صیت
 جرنہ جانے تو کہ پنج ہر شید کی اسکی نے کیا ہے

کہ نہ از مبطاعت استظہار
کہ ز کونین اساتذہ بندگی کے پستی
عارفان از عبادت استغفار
عارف بندگی سے استغفار کرتے ہیں

عذر تقصیر خدمت آوردم
عذر تقصیر خدمت کا لایا میں
عاصیان از گناہ کو بے گنہ
گنہگار گناہ سے توبہ کرتے ہیں

عابدان خجائی طاعت خواهند و بزرگانان بهای بضاعت من
عابد مومند کی کا چاہتے ہیں اور سوداگر نیست بوجھ کی ہیں

من خوار و باریک
مهر شاهان
بدر احوال من
فرموده من
من بیایند
فراش من
بنیادیم

بندہ امیدوار رہا ہوں میں نہ ابندگی واسطے کو مکاری کے آیا ہوں میں انہ ساتھ سودا گری کے
 اصنع بئامانت اھلہ ولا تفعل بئامانحن یا اھلہ بیت
 کرو ساتھ ہمارے وہ چیز کہ حق اس کے ہے تو ادا نہ کرو ساتھ ہمارے وہ جس کے ہم لائق ہیں

اگر کسی در حرم بخشی روی سر آستانم
 بر مارے تو اور جو گناہ بننے تو نہ تو برادر پر چوکت کہ بنین
 قطعہ بردگ سائے دیم
 او پندہ پو کیے نے ایک سائل کو دیو کیا مینے
 می نہ گویم کہ طاعت سم بندیر
 سنین کتا ہوں تبا کہ بندگی میری تبول ہر
 خلق در ملک خد از ہمہ جسے ہند
 منت بیج ملک خدا کے سہا یض ہے ہوتے ہین
 اگر کسی را علی ہست و امید می دارد
 اگر کسی کے تین کوئی عل ہے اور ایک میر رکھا ہے

حکایت عبدالقادر گیلانی را دیدند رحمتہ اللہ علیہ در حرم کعبہ رو
عبدالقادر گیلانی کو دیکھا رحمت ہو جو ہوا کی اور پڑنے بیچ خانہ کعبہ کے ساتھ
بر حصا نہادہ بود و میگفت ای خداوند بخشای و اگر مستوجب عقوبتم مرا
ادبر شکر بزرگ رکھے ہو تو تمھارے کئے اور صاحب شکر اور اگلاق عذاب کے ہوں میں میرے سین
روز قیامت نابینا پر آئینہ تا در روی نیکان شرمسار نہاں قطع
روز قیامت کے اندھ آٹھا تو سانسے نیلون کے شرمندہ سنون میں

روے بر خاک عجب نے گو۔ کم	ہر جہر کہ کہ بادے آید
منہ اوپر خاک عاجزی کے کتا ہوین	ہر جہ کے ذلت نہ ہوا آتی ہے

عن ابن عباس عن النبي صلى الله عليه وآله وسلم قال

ماہیت از بندہ یادے آید
کچھ بھگوان سے یاد آتی ہے

نیک چور بیچ کھرا ایک پتھر کے آیا جتنا کہ طلب کیا بچہ نسیا یا دل نند
شد یا رسا را خبر شد کلیمیکہ بران حقہ بود دراه دزد انداخت تا محروم نشود
برانقیر کے تین خبر ہوئی وہ گلی کہ او پر اس کے سوتا تھا بیچ راو چور کے والی تو بے نصیب نہ رہا وے

دل دشمنان را نکر دند تنگ
دل دشمنوں کے تیغ نہ کیا تنگ
کہ بادِ دوستانِ خلافت و جنگ
کہ ساتھ دوستوں کے مجھ کو خلافت ہے اور لڑائی

در قضا بحجہ گرگ مردم خو آفر فرد
 بیجہ کے مانند بیڑے اونی کھانے والے کے
 بکمان عیب تو پیش در گران خواہد برد
 بیشک عیب تیرا اس کے اوترون کے پیدا ہو گیا

در برابر چو گوشت سلیم
خج برابر کے چاند دے سیدھے کے
مرکہ عیب دگران پیش تو آورد و مرد
جو کوئی عیب آورد و کائنات کے ترے ۵۰ باادگست

اور احتیاج خواستہ کہ مرافقت کہم موافقت نہ کر دینا کہم این از کرم اخلاق
اور راحت کے چاہیں گے کہ رفاقت کرنا کہ دین میں موافقت نہ کی کہ اپنے یہ بخشش اور حسن
بزرگان بدیع ست رومی از مصاحبت درویشان بگردانیدن وفادار
بزرگوں سے نا دور ہے تنہ محبت داری سے فقیروں کی پیروی نا اور فائدہ

١٢

[illegible]

در بیخ داشتن که من در نفس خویش این قدر قوت و عزم
انوس رکب ایسا سنے کہ من بیج و ات اپنی کے اس قدر قوت اور جلال
جمی شناسم کہ در خدمت مردمان بارشاط با ستم نہ بار خاطر
سپاست ہوں میں اگر بیج خدمت مردان کے بار شخ آدیہ میاک جو جن انہ لو غیہ خاطر

ان لم اكن رايك المواني
اسغى لكم حائل الغواشي

ایک نے اس درمیان سے کہا اس حق سے کہنا تو نے دل تنگ مت رکھ کفرج ان دنوں کے ایک پر
بصورت درویشان پر آمرا ہو خود را در سبک صحبت ماضی کر دست
فقیران کی صورت میں آیا تھا اور اپنے تین بچ لڑی صحبت ہماری کے پرنا گیا

چیم دانند مردم کہ در جامہ کسیت
نویسنده دانند کہ در جامہ کسیت

نہ اسخاکہ سلامت حال درویشان است گمان فصولش
حکم اس بات کے کہ سلامت حال فقیر دن کا ہے گمان زیادہ کوئی اسکی کا

نبردند و بیاری قہرش کردند متغوی
نہے گئے اور ساتھ یاری کے قبول اسکو کیا

مختصر حال عارفان دکن
این میریس جو روی در خلق است
آشای کانی ہے مومنہ بیخ خلق ہے

رعل کوش و ہرجہ خواہی کوش
 رعل نیک کوشین کرادو جہد چاہے تو پسن

تاج بر سر نہ و علم بردوس
 تاج او بر سر کے رکھادو علم را پر کا نہ مو کے

رل دنیا و تہوہست و ہوس
 پڑنا دنیا کا اور شہوت کو ہے اور مرض کا

پارسانی نہ ترک جامہ و بیل
 پارسانی نہ چھوڑنا جامے کا ہے اور فقط

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

صفحہ نمبر ۱۰

دور تک اگت مردو باید بود	بر تخت سلج جنگ چو سود
چو چلتے کے مرہہ چاہیے ہوتا	اوپر تخت کے ہتھیار لڑائی کے کیا فائدہ
روزے تا شب فتر بودیم و شبانگہ در پاسے حصارے تختہ کہ در	ایک روز رات تک چبے گئے تھے ہم اور رات کے وقت چنے ایک قلعے کے سونے کے چور
بی توفیق ابرو یقین برداشت کہ لعلہ رات مشروم و بعات توفیق	بے توفیق نے چھائل پار کی اسٹک کی کو اسٹے باغ و پھرنیکے جاتا ہوں اور واسطے ٹونے کے جاتا تھا
بار سامین کہ حسرتہ در ز کرد	جامہ کعبہ را چل عمر کرد
چیتہ کو دیکھ کر گھڑی بیچ چل گئے کی	جامہ کعبہ کے تین بھول گئے کی کی
چند اٹک از نظر درویشان غائب شد میر جے بر رفت و در جے	بہان تک کہ نظر خیرون کی سے غائب ہو ایچ ایک کوٹھی کے گیب اور ایک ڈیاچرا
ناروز روشن شد آن تار یک رو چنے راہ رفتہ بود و رفیقان کیاہ حصہ	تو دن روشن ہوا وہ اندھیاری کا چنے والا بہت راہ گیا تھا اور بارے گماہ سونے ہوئے
بامدادان ہمہ را بقلعہ در آور و در دوزند و بزرندان کردند از ان تار	صبح دم سب کے تین بیچ قلعے کے لائے اور مارا او منع قید خانے کے کیا اس تاہین سے
ترک صحبت گفتیم و طلق غلبت گرفتیم السلامہ فی الوحده	بھڑنا صحبت کا گماہتا اور راہ کو تھنیشی کی کرتی تھے سلامتی تھانی میں ہے
چو از قوے کے سیر نشی کرد	نہ کہ را متزلزل باشد نہ میرا
آج ایک قوم سے ایک نے تادانی کی	نہ بھڑنے کے تین مرتبہ ہونہو کے تین
کئی بیسی کہ گاؤں و عطف	شیلا لید مسہ گاوان وہ را
تین دیکھتا ہے تو کہ ایک بل بیچ سبھو چرنے کے	آو وہ کرتے تمام بیون گاؤں کے تین
گفتیم ساس و منت خداے را غر و حل کہ از فواہد درویشان محروم نہا	گماہے انکرا اما صان خدا کے تین کہ غالب اور بزرگ ہو کہ فائدہ دن خیرون سے بے ضیاع کیا میں

دور تک اگت مردو باید بود
بر تخت سلج جنگ چو سود
ایک روز رات تک چبے گئے تھے ہم اور رات کے وقت چنے ایک قلعے کے سونے کے چور
بے توفیق نے چھائل پار کی اسٹک کی کو اسٹے باغ و پھرنیکے جاتا ہوں اور واسطے ٹونے کے جاتا تھا
جامہ کعبہ را چل عمر کرد
جامہ کعبہ کے تین بھول گئے کی کی
چند اٹک از نظر درویشان غائب شد میر جے بر رفت و در جے
بہان تک کہ نظر خیرون کی سے غائب ہو ایچ ایک کوٹھی کے گیب اور ایک ڈیاچرا
تو دن روشن ہوا وہ اندھیاری کا چنے والا بہت راہ گیا تھا اور بارے گماہ سونے ہوئے
صبح دم سب کے تین بیچ قلعے کے لائے اور مارا او منع قید خانے کے کیا اس تاہین سے
بھڑنا صحبت کا گماہتا اور راہ کو تھنیشی کی کرتی تھے سلامتی تھانی میں ہے
چو از قوے کے سیر نشی کرد
آج ایک قوم سے ایک نے تادانی کی
کئی بیسی کہ گاؤں و عطف
تین دیکھتا ہے تو کہ ایک بل بیچ سبھو چرنے کے
گفتیم ساس و منت خداے را غر و حل کہ از فواہد درویشان محروم نہا
گماہے انکرا اما صان خدا کے تین کہ غالب اور بزرگ ہو کہ فائدہ دن خیرون سے بے ضیاع کیا میں

در دهقان ترک
بایست است
در دهش بکایت
باق امان کریں
حکایت در میان
روز بایست
و حکایت سبب
در بیان روز
روز با هم

ایک نادر شہید و در محلہ
ساتھ ایک امن کے بیچ ایک مجلس کے
اگر یہ کہ چہ کنند از کتاب
اگر ایک حوض بمسجدین کتاب نے

[illegible]

ترجمہ نرسی بہ کعبہ اعرابی
لکھنا نونین کہ نہ پوچھو کیا تو پوچھ کے کہ لکھنا اعرابی

لغات و سخن
و ما را از این

۱۲
عزیز علی خان صاحب
خانہ المودت
در تاج بخت
استغفار و فساد
بجانبی ستم نامو
و غافل که بیخ
دعای موزنی
بر کوه دوازده
کوهانی افکار
علی نیک

اے ہنر ہانداہ پر کین دست
اے ہنر کور کا اوپر تھیل کے
تاچہ خواہی خریدین اے مغرور
نوک چاہتا ہے مول لینا اے مغرور

عظیم برگزینہ
عیسوں کو دہرائے ہوئے نیچے چلنے کے
روز درمانہ کی پریم دھن
روز عاجزی کے ساتھ روپے کوٹنے کے

حکایت ماہودارم کہ در ایام طفولیت متعبد بودم و شب خیز
 یادگشتا ہونین کہ پنج زمانے لڑکانی کے عبادت کرنوالا تھامین اور رات کا اٹھنا
 و مولع زہد و پیر ہنر تھے در خدمت پدر رحمۃ اللہ علیہ
 اور صحرانویانہاد و پیر ہنر کا جو ایک رات بیچ خدمت بابائے رحمت پر جو اندکی ادب و ہنر
 نشستہ بودم و ہمہ شب دیدہ بر نم نہ بستہ و مصحف عزیز بر کنار گرفته و خط
 بیضا بخشامین اور تمام رات آنکہ آپس میں جذبی اور کتاب عزیز او پر گود کے لیے ہوئے اور ایک
 اگر دماختہ پدر را کفر ازین جماعت کے سر پر نیدار و کہ دو گاہ بگزار
 گرد ہمارے سوئے ہوئے ہا کہ تین کہا کہ اس گرد سے ایک پیر بنیں اٹھا کہ ہے کہ دو سکت نماز و اگر
 چنان خواب غفلت بردہ اند کہ تو گوئی تحفہ اند کہ مروہ اند گفت
 ایسے خواب غفلت کے لئے ہیں کہ کہے تو نہیں سوئے ہیں بلکہ مرے ہوئے ہیں کس
 جان پدر اگر تو نیز بخشی از ان یہ کہ در بوستین خلق افنی قطع
 لے جان باب کے اگر تو بھی شوتا اس سے بشتر کج چوبی ممکن کے چہ

نہ بیند مدعی حسنہ خویشین
 نہیں دیکھتا ہے مدعی سوائے اپنے کے تین
 ت چشم حسد ابینی بخش
 در غلو آنکھ حسد را دیکھنے کی بخش

کہ دارد پرودہ سپند ارد در پیش
 کہ رکھتا ہے پردہ عسندہ کا آگے
 نہ بینی بھیجیس عا حبسہ ترا خویش
 نہ دے تھے تو عا جز زیادہ اپنے سے کسی کو

حکایت کی را از بزرگان محضی اندر می ستودند و در اوصاف جمعیست
ایک تین بزرگان بچ ایک مجلس کے تعریف کرتے تھے اور بچ صفوں خوبی اُسکی کے

[illegible]

سقف
فامرد
بے
ندک
باب
نند
کرد
اداک
ر فرد
ست
و ک
حق
عقل
پیر
م

خبر غفران
غفران غفران
غفران غفران
غفران غفران
غفران غفران
غفران غفران
غفران غفران
غفران غفران

میا گفت میگویند بر آورد و گفت من انهم که من دانم ششم
بیانہ کرتے ہیں

گفت ازی تا من بگذر محاسنی
علائی بی هذا و لک تذکره کاطبی

قطعہ ششم حضرت عالمیان حضرت
 قاسم بن محمد علیہ السلام کے خوب جانے والے
 ملاوس رافضی و شکار کا دست خط
 ملاوس کے تین ساچر اس فقرہ کے ساتھ ہے یہ میرزا

و زینب باطنی حضرت خلیفۃ المسیح
 اور بی باطنی کی سچوئی شہادت کا ذکر ہے
 تحسین گنبد و محال انبیاء حضرت خلیفۃ
 الملوک توفیق کریمین امجدہ شہزادہ پادشاہ و پادشاہ

حکایت کے اوجھلجھالی کوہ لبنان کہ مقامات اور دربار عورت کو راز
ایک عالمیوں سے باہر لبنان کے کہ بزرگی اس کی بیچ شہر و پ کے دنگ گئی تھی
کہ کرامات اور مشہور بچاؤ مشق برآمد برکنار پر کہ کلاسہ طہارت میں رہا
اور کرامات اسکی مشہور طرف دمشق کے آیا اور کنارے حوض کلاس کے وضو کرتا تھا
پائیش بلقمرید و کچھ حوض و راقماد وہ مشقت بسیار از ان جا کہ خلاص
بانوں اسکا پھٹا او بیچ حوض کے گرا اور ساتھ مستر بہت تھے اس جگہ سے نکلا میں ہوا
چین از نماز پیر و اعتدیلے از حلیہ اصحاب گفت مرے ہست اگر اجازت
جو نماز سے فارغ ہوئے ایک نے سب بارہ دن میں سے کہ میرے تین ایک شکل ہے جو
پرسیدہ گفت آن چیت گفت یاد دارم کہ کس طرح پروردی دریا
پر پہنچے کہ ہے کس دہ کیا ہے گما یاد رکھتا ہوں میں کہ شیخ اور پر کنارے دریا
منعرب رفت و قدمش تر نشد امروز یہ حالت بود کہ درین فاصتے آب
منعرب کے ٹپ اور قدیم اسکا تر نہ ہو اچ کے دن کیا حالت تھی کچھ اس ایک قد بانی کے
از ہلاک خیرے نامہ شیخ درین فکر زمانے فرورفت پس از مابل با
رنے سے کچھ نہ رہا شیخ بیچ اس فکر کرنے کے ایک ساعت نیچے گب شیخ مجھے فکر بہت

[illegible]

و در این کتاب که در این کتابخانه است

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

گے پرست پائی خود نہ بینم

جی از پیچیدہ باتوں اچھے حسین مجتہدین
سر دست از دو عالم رقصاں
سر ہاتھ کا دونوں عالم کے بھائی

خند ہمیکفر بطریق و عظاما کے
کشتا تھامین ساتھ کرافوسیت کے ساتھ ایک گرو

تبع عالم معنی نبرده دیدم که

سلا سچھ دروازے منہ اس آست

انی رسالہ بود کہ میقتدر قطع

دین عجبتے کہ من ازوے دور

در کفای من و من مجبورم
نجات گوئی کے اور من اس سے جدا ہونین

مالہ قلیح در دست کہ رونڈہ بر کنار
سے کا بیج | تم کے کہ ایک ساکنے یا کیا در کنار

یگر ان لموافق می در خردش آمد
بساته موافقت اسکی که چرخ نور کے آئے

[illegible]

۸۴

وفا مان مجلس در خوش گفتم بجان الله دور الی با خبر حضور تر دیکان بی بعد و
 اور کجے مجلس کے پنج خوش کے کمائے کیا ہے الله دور با خبر حضور کے اور تو دیکھتے ہو دور

قطعه فہم سخن چون گفت تمع بوہنا سخن کا جو نہ کرے تے دالا	قوت طبع از منکم خوب قوت حیت کی کام کرنا ہے سات ٹھوٹم
فہمت میدان ارادت مبار کٹ دگی میدان خواہش کی لا	تا بزند مرد خنکے گوے تو مارے مرد بات کا کئے والا گیند

حکایت شبے در میان مکہ از خیالی بابے رقصم بماند سر
 ایک رات پنج بج چکل کے کے خیالی سے بانوں پر سے چنے سے اٹھ کر سر
 بھسا دم و شتر بان را گفتم دست ز من بدار قطع
 رکھ دیا میں نے اور شتر بان کہتین کما گئے ہاتھ مجھ سے برکھ

بابے مسکین پیادہ چند رود بانوں غریب پیادے کا ٹک ٹک چلے	کز تحمل ستودہ شد بختی کہ بار برداری سے عاجز ہوا او سٹ
تا شود جسم فیکر لکھ جب تک ہو دے اجسم ایک نوئے کا دہلا	لاغیر مردہ باشد از سختی ایک دہلا مر جاوے سختی سے

گفت اے برا در حرم در پیش ست و حرامی از پس اگر رفتی
 کس اے بھائی کبہ اچھے ہے اور جو تھے چھٹے اگر گئے
 بردی و اگر خفتی مروی و نشندہ گفت اندمیت
 لے گیا تو اور جو سویا تو مرا تو اور نہیں ستاتے تو نے کما ہے

خوش تر میفیلان براہ باد محنت اچھا ہے پنج بیرون کے پنج راو بٹل کے سونا	شب جل و تی تر کج جان بیا گشت سات کوئی تھے دیکھن چھٹا جان کا چاہیے کست
--	--

حکایت بار سائے راویدم بر کنار دریا کہ زخم ملنگ داشت و بچہ وار و دم
 بیک خیر کو دیکھا بنے او پر کنارے دیار کے کہ زخم پیتا نہ رکست ات اور کسی دوا سے چھلا

مجلس در خوش گفتم بجان الله دور الی با خبر حضور تر دیکان بی بعد و
 اور کجے مجلس کے پنج خوش کے کمائے کیا ہے الله دور با خبر حضور کے اور تو دیکھتے ہو دور
 قطعه فہم سخن چون گفت تمع بوہنا سخن کا جو نہ کرے تے دالا
 فہمت میدان ارادت مبار کٹ دگی میدان خواہش کی لا
 تا بزند مرد خنکے گوے تو مارے مرد بات کا کئے والا گیند
 حکایت شبے در میان مکہ از خیالی بابے رقصم بماند سر
 ایک رات پنج بج چکل کے کے خیالی سے بانوں پر سے چنے سے اٹھ کر سر
 بھسا دم و شتر بان را گفتم دست ز من بدار قطع رکھ دیا میں نے اور شتر بان کہتین کما گئے ہاتھ مجھ سے برکھ
 بابے مسکین پیادہ چند رود بانوں غریب پیادے کا ٹک ٹک چلے
 کز تحمل ستودہ شد بختی کہ بار برداری سے عاجز ہوا او سٹ
 تا شود جسم فیکر لکھ جب تک ہو دے اجسم ایک نوئے کا دہلا
 لاغیر مردہ باشد از سختی ایک دہلا مر جاوے سختی سے
 گفت اے برا در حرم در پیش ست و حرامی از پس اگر رفتی کس اے بھائی کبہ اچھے ہے اور جو تھے چھٹے اگر گئے
 بردی و اگر خفتی مروی و نشندہ گفت اندمیت لے گیا تو اور جو سویا تو مرا تو اور نہیں ستاتے تو نے کما ہے
 خوش تر میفیلان براہ باد محنت اچھا ہے پنج بیرون کے پنج راو بٹل کے سونا
 شب جل و تی تر کج جان بیا گشت سات کوئی تھے دیکھن چھٹا جان کا چاہیے کست
 حکایت بار سائے راویدم بر کنار دریا کہ زخم ملنگ داشت و بچہ وار و دم بیک خیر کو دیکھا بنے او پر کنارے دیار کے کہ زخم پیتا نہ رکست ات اور کسی دوا سے چھلا

۸۵
 مجلس در خوش گفتم بجان الله دور الی با خبر حضور تر دیکان بی بعد و
 اور کجے مجلس کے پنج خوش کے کمائے کیا ہے الله دور با خبر حضور کے اور تو دیکھتے ہو دور
 قطعه فہم سخن چون گفت تمع بوہنا سخن کا جو نہ کرے تے دالا
 فہمت میدان ارادت مبار کٹ دگی میدان خواہش کی لا
 تا بزند مرد خنکے گوے تو مارے مرد بات کا کئے والا گیند
 حکایت شبے در میان مکہ از خیالی بابے رقصم بماند سر
 ایک رات پنج بج چکل کے کے خیالی سے بانوں پر سے چنے سے اٹھ کر سر
 بھسا دم و شتر بان را گفتم دست ز من بدار قطع رکھ دیا میں نے اور شتر بان کہتین کما گئے ہاتھ مجھ سے برکھ
 بابے مسکین پیادہ چند رود بانوں غریب پیادے کا ٹک ٹک چلے
 کز تحمل ستودہ شد بختی کہ بار برداری سے عاجز ہوا او سٹ
 تا شود جسم فیکر لکھ جب تک ہو دے اجسم ایک نوئے کا دہلا
 لاغیر مردہ باشد از سختی ایک دہلا مر جاوے سختی سے
 گفت اے برا در حرم در پیش ست و حرامی از پس اگر رفتی کس اے بھائی کبہ اچھے ہے اور جو تھے چھٹے اگر گئے
 بردی و اگر خفتی مروی و نشندہ گفت اندمیت لے گیا تو اور جو سویا تو مرا تو اور نہیں ستاتے تو نے کما ہے
 خوش تر میفیلان براہ باد محنت اچھا ہے پنج بیرون کے پنج راو بٹل کے سونا
 شب جل و تی تر کج جان بیا گشت سات کوئی تھے دیکھن چھٹا جان کا چاہیے کست
 حکایت بار سائے راویدم بر کنار دریا کہ زخم ملنگ داشت و بچہ وار و دم بیک خیر کو دیکھا بنے او پر کنارے دیار کے کہ زخم پیتا نہ رکست ات اور کسی دوا سے چھلا

[illegible][illegible]

مضامین کرده اند
ایرادیار بوم
ان و من بین
نوا کردا اس مضمر
این از من در
الان از من در
در میان
دانش من
و عازاد فزونی
توده یافند

CC-0. In Public Domain. Digitized by eGangotri Kanopi Collection, Haridwar

کتابخانه

خود راز علمائے کونین پیری
اپنے تین کاموں بڑے سے ایک
دروش صفت باش دکلاہ پشیم
نقص صفت رہ اور ٹوپی تانار کی

حکایت پیادہ سرو یا برہنہ یا کاروان حجاز از کوفہ بدر آمد و همراه
 ایک پیادہ سراو پیرنگا ساتھ قافلہ مجاز کے کونے سے باہر آیا اور ساتھ ہارس
 شد نظر کردم کہ معلومی نہ داشت خرامان ہمرفت و سبقت قطع
 ہوا مغل کی نین نے کہ زاد راہ زر کھتا تھا خوش رفتار جاتا تھا اور کہتا تھا

نه خداوند عیت نه علام شهریار
نه صاحب عیت که نه علام پادشاه که نه
نفسه نیز نه اسوده و عمری نیل
ایکدم نه بهرین اسوده او را یک عمر گزافا چون نه

شتر سوار کے گفتش اسے درویش کجا میروی بزرگ در کجاستی
 ایک شتر سوار نے اٹکو کہا اسے فقیر کمان جاتا ہے تو پھر کہ ساتھ سختی کے مرت
 شنید و قدم در بیا بان نہاد و برقت چون خیل محمود برید
 سنا اور قدم بچ بچل کے رکھا اور گیا جو بچ گا نون مجبور محمود کے پونچے
 تو اگر را اجل فرار سید درویش بیا گفتش فرود آمد و گفت
 ہند کے تین موت اے پونچھی فقیر اور سرحانے اے کے بچے آیا اور کہا

چون روز شد او مرد و بیمار
چون ہوا وہ مرا اور بیمار

حال خوشتر از پیش
 شد از پیش
 خواجه یار و دوست
 سبزه زار و گلستان
 ریاض و باغستان
 دوزخ و عیان و لولستان
 مود و مغانستان

<p> قطعہ لے بسا اسپ تیز و کم بانہ اسے بہت گھڑے تیز چلنے والے کر رہے بسکہ در خاک تندرستان را نت اتفاق ہوا کہ تندرستوں کے تین </p>	<p> کہ خلیگ جان بمنزل برد کہ گویا لنگر جان بیچ منزل کے لے گیا دفن کر دہم و رستم خوردہ فرو دفن کیا چٹانے اور زخم کھایا ہوا نہرا </p>
---	--

حکایت عابدیے را یا دشاہے طلب کرد اندیشید کہ دارو
ایک عابد کے تین ایک بادشاہ نے بلانا کس اندیشہ کیا کہ ایک دوا
بجورم تا ضعیف شوم تا کمر اعتقادے کہ در حق من دارو
کاؤن من تو کمزور ہوں من تو کمر ایک اعتقاد کہ بیج حق میرے کے رکھا ہے
زیادت کند آورده اند کہ داروے قاتل بود بخورد و دیگر قطع
زیادہ کرے قتل کرتے ہیں کہ دارو قتل کرنے والی تھی کھائی اور مٹوا

اگرچہ خونِ پستہ در پیشِ مہم
 وہ شخص خرمندہ پیشو کے دیکھنے اسکو تمام منز
 یار سایان بروی در مخلوق
 تقسیم منہج خلق کے
 چون بندہ خدا کے خویش خوند
 جو بندہ خدا کے کوئے

پوست بر پوست بود همچو پیا
 پوست او پر پوست کو کھتا آئندہ پیا
 پشت بر قبلہ می کنند نماز فرد
 پیش او در تہ کے کرتے ہیں نماز
 باید کہ بحضرت خدا اند اند
 پایے کر سواے خدا کے نہ جانے

حکایت کا کہ اس نے راز میں یونان بزدند و نمت بقیاس بردند
ایک قافے کو بیچ زمین یونان کے مارا اور نمت بہت لے گئے
بازرگانان گریہ و زاری بسیار کردند خدا و پیغمبر اشفاق است اور دند فائدہ نہ
سودا گردن سے روایا اور زاری بہت کرد اور خدا اور پیغمبر کو داسطہ بخوانے کے لائے مناسب نہ ہوا

چشم چور شد دزد تیره رو
چشم غم دارد از گریه کاروان

لقمان حکیم اندران کاروان بود یکے گفتش از کار و ایمان اینا را اگر نصیب
 لقمان یکم پنج اصل قائلے کے ہوا کہنے کہا اسکو قائلے والوں سے انکے تین گمراہیکے نصیب
 کسی دم غفلت گوئی باشد کہ بڑھے از مال ما دست بدر اندر کہ در بیغ باشد عزیز
 ہے تو اور نصیحت کیے تو شاید کہ تھوڑا سا مال جاوے سے ہاتھ کہیں کس واسطے کہ افسوس ہو کہ اتنا
 نعمت کہ ضائع شود گفت در بیغ باشد کہ حرکت با ایشان گفت قطع
 نعمت کہ تیار ہووے کہا افسوس ہر دے کلیمت ساتھ انکے کہنا

تو ان پر دراز و بقیل زنگ
 یہ کیے لیجانا اس سے ساتھ بقیل کے زنگ
 زرد و مسخ آہنی در سنگ قطعہ
 بنادے مسخ لوہے کی بیج پتھر کے
 کہ جبر خاطر مسکین بلا گردان
 کہ جوڑنا خاطر مرغیب کا بلا کہ پھیرنا ہے
 بدو و گرنہ مستمر زور برسانہ
 دے اور جو نہیں ظالم ساتھ زور کے بولنا

آہ منے را کہ موٹے یا نہ بخور د
اُس لوہے کے تین کڑھک اور بے نے کھایا
باسیہ دل چہ سود گشت عظم
ساتھ سیاہ دل کے کپڑا فائدہ کس نصیحت
بروزگار سلامت شکتگان یاب
بچ روزگار سلامت کے ٹوٹے ہر دن کو پہچان
جو سائل از تو بزار می طلب کند چہ خبر
جو سوال کریں از تجھے ساتھ دیکھے طلب کے ایک چیز

حکایت چند آنکہ مراضی اجل ابو الفرج بن جوزی رحمۃ اللہ علیہ تبارک
 و تعالیٰ جس قدر کہ سیرت میں شیخ بزرگ ابوالفتح بیاضی کا رحمت خدا کی اور برائے واسطے چھوٹے
 سماع فرمودی و بکثرت و غلت اشارت کر دے عنفوان شباب غالب
 راگ کے مسند ماتا اور واسطے تنہا بیٹھنے کے اور گوشہ بیٹھنے کے اشارہ کرتا شروع جوانی میری کا اغاب
 آمدے و ہوا و ہوس طالب بنا جا رہ بخلان را می مری قدمے چند
 آتا اور حرم خواہش کرنے والی خواہ خواہ بظلمات عقل تربیت کرنا بیانی کو کہ ہم کہنے چاہتا تھا
 و از سماع و مخالفت حلقے برگزینے و چون نصیحت شیخ یاد آمدے کہتے فرد
 اور راگ اور ملنے ملنے سے خوشی پکارتا تھا میں اور جو نصیحت شیخ کی محکمہ باد آتی کہ میں

محتسب کے فی خورد معذور دارو مست را
محتسب اگر شراب پیکر معذور رکے مت کے متن

راجب درویش
 که تو را به
 بی نام سازیت
 موی افلاک
 راجب غیب
 تو از غیب
 از انوار حق
 انوار حق
 ز منقح مغرب
 کشف

ناخوشتر از آوازۀ مرگ بدر آواز است
 ناموافق زیاده از موت باپ کسے آواز اسکی

بایست که در این زمانه را
در هر کس که از این خطه
است و در این وقت شب
از آن که در این وقت
از آن که در این وقت
از آن که در این وقت

وَأَنْتَ مُعَيَّنٌ إِنْ سَأَلْتَ نَاطِقٌ

مگر وقت رفتن کہ دم درستی متنوی
مگر دقت جانے کے کہ چاہے تو

کہ خدا را گفتم از بہر خدا کے
صاحبان کے تین کھانے کو اسطے خدا کے

یا درم کشتای تاسیرون و دم
یا دروانه بخور کھول سماکه باهر جا و زمین

محبوبی محمد بن محبت بر ذرا اور دم قطع
 اگر کشتی ایک عت کے بیچ دن کے لایا

میں داند کہ چند ارشید شمس
نہیں جانتا ہے کہ شمس رایت سے گہری ہے

مکرم کرم خواجہ خیر محمد گشتی

مطربے و وزیرین محبتہ
ایسا مطرب دوسرا ہمارا کہ گھر سے
راست چون باگشت از دہن بر خا
سیدھی جو آواز آئے تھے اسے اچھی
مزع ایوان زہول او میرید
مزع محل کا دہشت اسکی سے بھاگا

گفتہ زبان تعرض مصلحت است کہ کوتاہ کنی حکم مرا کہ است
کہا میں نے زبان طے کی مصلحت وہ ہے کہ کوتاہ کرے تو ساتھ حکم اپنے کے کہ صحیح
این شخص ظاہر شد گفت مرا کیفیت آن واقف گردان
اس شخص کا جواب کی ظاہر ہوئی کہا میرے تین اور کیفیت اُسکی کے واقف کرو ویسی

[illegible]

انواع دوا
نظا ابان نظر
عبد القادر
مجموعه ادب
کتابخانه

حکایت عابدی را حکایت کنند که شب همن بخوردی و ما سحر نمی کردی
ایک بار که رنگ کتے ہیں کہ ایک رات بن دس سیر کھانا کھا تاہیج تک ایک نیم تاق کر

[illegible][illegible]

در این کتاب از زبان پیران و اولیای دین و اهل بیت علیهم السلام و از زبان اولاد و اصحاب و از زبان اولاد و اصحاب و از زبان اولاد و اصحاب

صاحب دلی شنید و گفت اگر زبان خودی و جفتی بسیار ازین فاضله بودی قطعاً
یک ساله باطنی ستاد و ریش که اگر آدمی زود می گفت تا اور شود بهشت است اس سے بہت بہتر ہوتا

اندر و ن از طعام خالی دار پیت کو کھانے سے خالی رکھ	تا در و ن و معرفت بر بینی کہ آسین روشنی شناخت خدا کی دیجئے تو
ستی از کجی بعلت آن خالی ملک سے ہے تو بسبب اسکے	کہ پری از طعام تا بینی کہ بھرا ہے تو کھانے سے ناک تک

حکایت بخشایش الہی کم شدہ را در منہای چراغ توفیق فرارادہ
بخشش خدا نے ایک ٹکڑے ہوئے کو گناہوں میں چراغ توفیق کا منہ پر رکھا
تا بجلقہ اہل تحقیق در آید بہمن قدم درویشان و صدق نفسانیان
کہ گروہ صاحب تحقیق بہمن داخل ہو فقیران کی برکت صحبت سے اور اسی سے ان لوگوں کی بچی
اخلاق او بجا آمد بعد گشت دست از ہوا و ہوس کوتاہ کرد و زبان طاعنان
خوین اسکی خوبوں کے ساتھ بدل گئیں ہاتھ خواہش اور آرزو کا کوتاہ کیا اور زبان طعنہ کرنے والوں کی
در حق وی ہنچان دراز کہ بر قاعدہ اول ست و زہد و صلاحش بے مقول و مرد
اسکے حق میں دینی ہی دراز کہ پہلے ڈھنگ پر ہے اور زہد اور نیکی اسکی غیب سے

بغذر و تو بہ توان رستن از عذاب خدا عذر اور توبہ سے چھٹ سکتا ہے عذاب خدا کے	بہنوز می توان از زبان دم رست لیکن نہیں چھوٹ سکتا آدمیوں کی زبان سے
---	---

طاقت جو رز با نہاںیاورد و شکایت پیش پر طریقت برد
ان باتوں کے ظلم کا تحمل نہ ہوا اور گلہ آگے پیشہ طریقت کے لئے گیا
و گفت از زبان مردم برخسہ جوابش داد کہ شکر اس نعمت
اور کہہ کہ لوگوں کی زبان سے بچ میں ہوں جواب اسکو دیا کہ شکر اس نعمت کا
چگونہ گزار دی کہ بہت ازانی کہ می پندارندت قطع
کہ نمرا ادا کر سکتا ہے تو کہ میا بنجے جانتے ہیں اس سے بہتر ہے تو

اشعار آن آئندہ
است
بہشت و جہنم
ذکر و غیر ذکر
سلسلہ و سنی
بہشت و جہنم
ذکر و غیر ذکر
سلسلہ و سنی
بہشت و جہنم
ذکر و غیر ذکر
سلسلہ و سنی

ان کے نام ہیں جو یہاں لکھے ہیں

چند گوی کہ بد اندیش و حسود
 کسے کا تو کہ دشمن اور عاصد
 کہ بخون رنجیتنم خیر نرند
 کہیں بری فو زری کی واسطے مستعد ہوتے ہیں
 نیک باشی و بدت گوید خلق
 اچھا ہووے تو اور برا کے خلق

عیب گویان من سکینند
 عیب کرنے والے جو عیب کے ہیں
 کہ یہ بد خواستہ من سکینند
 کہیں بری بد خواہی کے واسطے آمادہ ہوتے ہیں
 یہ کہ عیب باشی و نیکت من سکینند
 یہ کہ برے اس نے کہ برا ہو تو اور اچھا جائیں گے

لیک ترا کہ حسن ظن حقائق در حق من کمال ست و من
 لیکن میرا حال یہ ہے کہ خوش گمانی حق کی حق میں میرے بہت ہے اور میں
 در عین نقصان روا باشد اندیشہ کردن و تمار خوردن
 سراسر ناقص روا ہووے اندیشہ کرنا اور غم کھانا

انی لمستہم من عین جلیظانی
 ہرگز میں نہ چھپاتا ہوں آنکھ ہمایون اپنے سے
 قطعہ درستہ روی خود ز مردم
 دروازہ بند کیا سامنے آنچے آدمیوں سے
 در بستہ چہ سود عالم لغیب
 دروازہ بند کیا کیا گمانہ کہ جاننے والا عیب کا

واللہ یعلمہ اسرارہی و اعلاوی
 اور خدا جانتا ہے باطن میں اسرار اور ظاہر میں
 تا عیب نہ گسترند مارا
 تا کہ لوگ عیب نہ بیان کریں ہمارا
 و اما سے نہان و آشکارا
 جاننے والا ہے باطن اور ظاہر کا

حکایت پیش کیے از مثل کبار گدہ کردم کہ فلان در حق من
 آگے ایک کے مثل بڑوں میں سے گدہ کیا میں نے کھانے کے میرے حق میں
 بفساد گواہی دادہ است گفت بصلاحش خجل کن رباعی
 بفساد کی گواہی دی ہے کہ اس کی صلاح سے خجل کرنے سے اسے شرمندہ کر

تو نیکو روش بہشت تا بہر گال
 تو خوش کردار رہ تا کہ بد اندیش تیرا

نقص تو گفتن نیاید مجال
 عیب کے کہنے کی طاقت نہ پادے

کہ مرڈٹ ناستد مد رتبیج ومن در غفلت خفتہ کجا روا باشد قطعہ
 کردت نہیں ہے سب تبیج میں اورین غفلت سے سویا ہوا کسان جائز ہو

عقل و صبرم بربوطاقت و ہوش

عقل در صبر بر اور طاقت اور ہوش لے گی

مگر آواز من رسید بگویش

مگر آواز من رسید بگویش

بانیگ مرغے چنن کند مد ہوش

آواز ایک بڑیا کی ایسا کرے گی پیوش

مرغ تبیج خوان و ناخاموش

پس تبیج پڑھنے والی ہو اور میں چپ

دوش مرغے بصبغ میا لیسہ

ایک ایک جہت بصبغ کے وقت روتی تھی

لے از دوستان مخلص را

برے قاص دوستوں میں سے ایک شخص کے

گفت باورند اشترم کہ ترا

اک مجھ کو احتساب نہ تھا کہ تجھے

گفتم این شرط اودیت نیست

کہا ہے یہ شرط اودیت نہیں ہے

حکایت وقتے در سفر حجاز طائف جوانان صاحب دل همراه

ایک وقت حجاز کے سفر میں جوانان صاحب دل ساتھ

با بودند ہمد و ہمقدم و فقہ از فرمہ بگردند و بیٹے متحقانہ

ہوتے ہمد اور ہمقدم اور اکثر اوقات گاتے اور شعرین محفانہ

بر گفتند و عارے در شبیل منکر حال درویشان بود و بخیر از

پڑتے اور ایک عابد بیچ راہ کے فقیروں کے طریقے سے منکر تھا اور غیب

در و ایشان تا بر سیدم پخیل بی ہلال کو دک سیاہ از حتی عرب

انکے در سے آخر جب غلہ بی ہلال میں ہم پونچے ایک رکھ مہشی مجلہ عرب سے

برآمد و آوازے بر آورد کہ مرغ از ہوا در آورد اشتر عابد را دیدم

باہر نکلا اور ایک صدا ایسی بلند کی کہ چڑیا کر پرداز سے گرایا عابد کے اونٹ کو کھینچ کر بیٹے

کہ برقص اندر آمد و عابد را بنداخت و را دیباہان گرفت و برقت گفتم

کہا ہے گا اور عابد کو گر ادیا اور جنگل کی راہ لی اور گیا کما میں نے

عقل و صبرم بربوطاقت و ہوش
 عقل در صبر بر اور طاقت اور ہوش لے گی
 مگر آواز من رسید بگویش
 مگر آواز من رسید بگویش
 بانیگ مرغے چنن کند مد ہوش
 آواز ایک بڑیا کی ایسا کرے گی پیوش
 مرغ تبیج خوان و ناخاموش
 پس تبیج پڑھنے والی ہو اور میں چپ
 حکایت وقتے در سفر حجاز طائف جوانان صاحب دل همراه
 ایک وقت حجاز کے سفر میں جوانان صاحب دل ساتھ
 با بودند ہمد و ہمقدم و فقہ از فرمہ بگردند و بیٹے متحقانہ
 ہوتے ہمد اور ہمقدم اور اکثر اوقات گاتے اور شعرین محفانہ
 بر گفتند و عارے در شبیل منکر حال درویشان بود و بخیر از
 پڑتے اور ایک عابد بیچ راہ کے فقیروں کے طریقے سے منکر تھا اور غیب
 در و ایشان تا بر سیدم پخیل بی ہلال کو دک سیاہ از حتی عرب
 انکے در سے آخر جب غلہ بی ہلال میں ہم پونچے ایک رکھ مہشی مجلہ عرب سے
 برآمد و آوازے بر آورد کہ مرغ از ہوا در آورد اشتر عابد را دیدم
 باہر نکلا اور ایک صدا ایسی بلند کی کہ چڑیا کر پرداز سے گرایا عابد کے اونٹ کو کھینچ کر بیٹے
 کہ برقص اندر آمد و عابد را بنداخت و را دیباہان گرفت و برقت گفتم
 کہا ہے گا اور عابد کو گر ادیا اور جنگل کی راہ لی اور گیا کما میں نے

ای شیخ سلع در حیوانی اثر کرد و ترا همچنان تفاوت میکند رباعی
ای شیخ راگ منے ایک جوان میں اتر گیا اور کچھ میں کچھ مشرق میں لایا

دانی کہ چہ گفت مرا آن میل سحری بجایا ہے تیر گیا کہا مجھ سے اس میل سحر خان نے	تو خود چہ آدمی کہ عشق بخبری کہ تو کیا آدمی ہے کہ عشق سے بخبر ہے
اتر بشعر عرب در حالت طرب ادب شعر علی سے وجہ ادب خوشی میں ہے	گرو ذوق نیست اگر طبع جانوری شعر اگر تھے مزانیں ہے طبع جانور ہے تو
و عند کھنوب لنا مشرب علی الجمی وقت ملنے آنند میون کے درخون پر	تھیں غصوب لبان کا الجمی الصلا جھٹکی ہیں ڈایان سرور کی نہ پھر سنت
منوی نہ کرشن چہ منی در خروست منکی باہن میں چیز کو دیکھے تو غنیمت ہے	وے دانہ در منی کہ گوش است اولیکن نہ جانتا ہے جو محیط گوش بر آواز ہے
میل بر گلشن تبیح خواست نہیں نقطیل کے چول پر تبیح خوان ہے	کہ مرخاے تبیحش نہایت بلکہ ہر ایک نشا اکی تبیح کے دانے زبان ہے

حکایت ملی را از ملوک ت عمر سیری شد و قائم مقامے نداشت
ایک بادشاہ کی مدت بگری گزرتھی اور کوئی دیسکہ نہیں رکھتے تھے
وصیت کرد کہ بامدادان تختیں کیسکہ از در شہر در آید تاج شاہی
وصیت کی کہ صبح کو جو شخص پہلے شہر کے اندر آوے تاج سلطنت
بر سر وہ بنید و تفویض مملکت ہوے کنید اتفاقاً اول کسیکہ در
اسے سر پر رکھو اور ملک اسے سپرد کرد اتفاقاً پہلے جو شخص کر آیا
گدا نے بود ہمہ عمر اول قمر لقمہ اندوختہ و رقعہ رقعہ و دوختہ ارکان دولت
ایک مکرگدا تھا کہ تمام عمر اسے ایک ایک لقمہ جمع کیا اور لقمے لقمے کو نیا تھا اور اسے سلطنت
واعیان حضرت وصیت ملک بجا آورد و بدو تسلیم تاج قلع
اور سرداران مملکت بادشاہ کا نہ مانا بجا لائے اور کتب ان کے قلعے

میں نے ایک جوان میں اتر گیا اور کچھ میں کچھ مشرق میں لایا
تو خود چہ آدمی کہ عشق بخبری
کہ تو کیا آدمی ہے کہ عشق سے بخبر ہے
گرو ذوق نیست اگر طبع جانوری شعر
اگر تھے مزانیں ہے طبع جانور ہے تو
تھیں غصوب لبان کا الجمی الصلا
جھٹکی ہیں ڈایان سرور کی نہ پھر سنت
وے دانہ در منی کہ گوش است
اولیکن نہ جانتا ہے جو محیط گوش بر آواز ہے
کہ مرخاے تبیحش نہایت
بلکہ ہر ایک نشا اکی تبیح کے دانے زبان ہے
ایک بادشاہ کی مدت بگری گزرتھی اور کوئی دیسکہ نہیں رکھتے تھے
وصیت کرد کہ بامدادان تختیں کیسکہ از در شہر در آید تاج شاہی
وصیت کی کہ صبح کو جو شخص پہلے شہر کے اندر آوے تاج سلطنت
بر سر وہ بنید و تفویض مملکت ہوے کنید اتفاقاً اول کسیکہ در
اسے سر پر رکھو اور ملک اسے سپرد کرد اتفاقاً پہلے جو شخص کر آیا
گدا نے بود ہمہ عمر اول قمر لقمہ اندوختہ و رقعہ رقعہ و دوختہ ارکان دولت
ایک مکرگدا تھا کہ تمام عمر اسے ایک ایک لقمہ جمع کیا اور لقمے لقمے کو نیا تھا اور اسے سلطنت
واعیان حضرت وصیت ملک بجا آورد و بدو تسلیم تاج قلع
اور سرداران مملکت بادشاہ کا نہ مانا بجا لائے اور کتب ان کے قلعے

و خزان بد و گردند و مدتی ملک اند ما بعضی امرای دولت گردن از
 در خزان کی اے سے سپرد کیں ایک ت تک بادشاہت کی بھنے سر دوان دولت نے اے سے
 اطاعت او پر پانیدند و ملوک از ہر طرف بمنارعت بر خاستن گفتند
 کم سے سہابی کی اور سلاطین ہر رون سے لانے کو مستعد ہوئے
 و بمقاومت لشکر آستان فی الجملہ سپاہ و رعیت ہم برآمدند و برے
 اور واسطے جنگ کے لشکر راستہ کرنے لگے مائل کلام سپاہ اور میت آشوب میں آئی اور حضور اس
 طرف بلاد از قبضہ تصرف او بدور رفت در ویش ازین اقصیٰ خاطر
 ملک گردنوار کا قبضہ اختیار اسکے سے جاتا رہا فقیر سب اس حادثے کے حسرت خاطر
 می بود تا کیے از دوستان قدیش کہ در حالت درویشی قرن او بود
 رہتا تھا کرتے بن ایک شخص اسکے قدیم دوستوں میں سے کہ فقیر ہی حال میں مہنشین اسکا خدمت
 از سفر باز آمد و در چنان مرتبہ دیدش گفت منت خدا سے را
 سفر سے بھر آیا اور ایسے رہے پر اسے دیکھ کر کس شکر ہے خدا کا
 عز و جل کہ گلت از خار برآمد و محبت بلند رہی کرد و اقبال سعادت
 کوناب در بزرگ ہو چھل تیرا گئے سے بر آیا و نصیب بلند نے را و لہا ماکیا اور اقبال اور خیر کبھی
 یادری تا بدین پایہ رسیدی ان مع العسر یسر الشیء
 مدد گاری کہ اس مرتبہ کو پہونچا تو یحییٰ ساتھ تنگی کے فراخی ہے

شکوہ کا شگفتہ و گاہ خوشیدہ
 دخت وقت پرست وقت پوشیدہ
 گفت اے عزیز لغز تم کوئی کہ جاے تنہیت نیست انگہ کہ
 اس اے عزیز نام پر ہی میری کہ تو کہ جگہ مبارکبادی کی نہیں ہے اس وقت کہ
 تو دیری غم نامے داشتہ و امر و ز غم جانے متنوے
 آنے دیکھا غم ایک ہوئی کہ رکھتا تھا میں اور بکے دن غم ایک جان کا

فانه انما غار الا
 بطون الزم من هذه
 ان فينا بين
 ان فينا بين
 بين منى داره الا
 متاخر بعد وادعوا
 ارجع من
 ووجهه وادعوا
 فلهذا من اعطى
 استسكنه من اعدائه
 يستقبل من اعدائه
 فانه انما غار الا
 بطون الزم من هذه
 ان فينا بين
 ان فينا بين
 بين منى داره الا
 متاخر بعد وادعوا
 ارجع من
 ووجهه وادعوا
 فلهذا من اعطى
 استسكنه من اعدائه
 يستقبل من اعدائه

و گر باشد بمرشس پای ندید
 اورا اگر ہو اسکی الفت میں گرفتار ہوں نہ
 کہ بیخ خاطر است ارمست و گرفتاریست
 کہ دل کے بیخ کا جبکہ اگر میت ہے اور اگر نہیں ہے
 جز قناعت کہ دولتیت ہستی
 سوا سے صبر کے کہ دولت ہے خوشگوار
 تا منظر در ثواب اونکسی
 ہرگز نظر اسکی خوبی پر نہ کرے
 صبر درویش یہ کہ بدل غنی فرد
 کہ فقیر کا صبر بہتر ہے غنی کے دینے سے
 نہ چون یا کے ملخ باشد ز مورا
 نہ کہانہ مخفی پای بیخ کے ایک جیونٹی کی باج

حکایت ابو ہریرہ رضی اللہ عنہ ہر روز بخدمت محمد
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم آمدی گفت یا اکابر خیرتی عباد خداوند
صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کے آگے کیا ایسا ہے زیاد کر میری عمر ایک دوڑ کی زیادہ ہو جاتی ہے
ہر روز میرا محبت زیادہ شود صاحب دے را گفت نہ
بدرین خوبی کہ آفتاب نشیند ایم کہ کسی اور دوست گرفتار
اس شجرِ جال کے ساتھ کہ آفتاب ہے بنے نہیں تھا اگر اسے کسی نے چاہا
عشق آورده گفت براے آنکہ ہر روز میتوانش دیدم
اور عشق لایا ہو کس اس واسطے کہ ہر روز کیے اسکود کہیں

حکایت
 و طاق
 درویش
 و راج
 شکم
 چو باد
 حریف
 حکایت

[illegible]

دورستان کہ محبوب است و محبوب قطعہ

جاریے میں کہ مجاہد کیا گیا ہے اور دوست

بیدار مردم شدن عیسیٰ

آوردن کی طاقت کے واسطے جانا عیب نہیں ہے

اگر خوشیستن را ملامت کنی

اگر اپنے تئیں ملامت کرے تو

ولیکن نخبہ اندک گویند بس

ولیکن نہ آئیں کہ کین برس

ملاست نیاید شنیدن ز کس

ملاست نہ اتفاق ہو کسی سے سنت

حکایت کی را از بزرگان بادی مخالف در شکم پیچیدن گرفت

ایک بزرگ کے پیٹ میں ہوا مخالفت پیچ کھانے لگی

وطاقت ضبط آن نہ اشت پس بے اختیار از وی صادر شد گفت

اور طاقت اس کے روکنے کی نہیں رکھتا تھا بے اختیار اس سے نکل گئی کہہ لے

درویشان مراد ریحہ کر دم اختیارے نمود و زہ دی بر من نوشتند

غیب دیر سے تئیں پیچ لے کر کہنے اختیار نہ تھا اور گناہ اسکا اوپر پیرے نہ لکھا

دراختے بدرون من رسید شمانیر کبرم معذور دارید

اور ایک خوشی پیچ شکم میرے کے پونجی تم بھی ساتھ بخشش کے ساتھ رکھو

شکم زندان بادست ای خرمند

پیٹ قید خانہ ہوا کہ ہے اسے صاحب قفل

چو باد اندر شکم پیچ فرومل

جب ہوا پیٹ میں پیچ کھانے کمال حال

حریف گران جان ناسازگار

اٹھن جان پر بھاری ناموافق

نماد دسیح عاتل بادور بند

سین کھتا چھے کوئی غفلت نہ ہو اگر تیرہ میں

کہ باد اندر شکم باریت بول شعر

کیونکہ ہوا پیٹ میں ایک بوجھ ہے دل پر

چو خواہد شدن دست پیش مدار

جیکہ جانا چاہے عاجزی سے اسے مت روک

حکایت از صحبت یاران دستم ملائے پدید آمدہ بود در بیان

ایک وقت میں ملاقات یاران و مشق سے مجھے کچھ رنج آگیا تھا بیان

دورستان کہ محبوب است و محبوب قطعہ
جاریے میں کہ مجاہد کیا گیا ہے اور دوست
بیدار مردم شدن عیسیٰ
آوردن کی طاقت کے واسطے جانا عیب نہیں ہے
اگر خوشیستن را ملامت کنی
اگر اپنے تئیں ملامت کرے تو
ولیکن نخبہ اندک گویند بس
ولیکن نہ آئیں کہ کین برس
ملاست نیاید شنیدن ز کس
ملاست نہ اتفاق ہو کسی سے سنت
حکایت کی را از بزرگان بادی مخالف در شکم پیچیدن گرفت
ایک بزرگ کے پیٹ میں ہوا مخالفت پیچ کھانے لگی
وطاقت ضبط آن نہ اشت پس بے اختیار از وی صادر شد گفت
اور طاقت اس کے روکنے کی نہیں رکھتا تھا بے اختیار اس سے نکل گئی کہہ لے
درویشان مراد ریحہ کر دم اختیارے نمود و زہ دی بر من نوشتند
غیب دیر سے تئیں پیچ لے کر کہنے اختیار نہ تھا اور گناہ اسکا اوپر پیرے نہ لکھا
دراختے بدرون من رسید شمانیر کبرم معذور دارید
اور ایک خوشی پیچ شکم میرے کے پونجی تم بھی ساتھ بخشش کے ساتھ رکھو
شکم زندان بادست ای خرمند
پیٹ قید خانہ ہوا کہ ہے اسے صاحب قفل
چو باد اندر شکم پیچ فرومل
جب ہوا پیٹ میں پیچ کھانے کمال حال
حریف گران جان ناسازگار
اٹھن جان پر بھاری ناموافق
نماد دسیح عاتل بادور بند
سین کھتا چھے کوئی غفلت نہ ہو اگر تیرہ میں
کہ باد اندر شکم باریت بول شعر
کیونکہ ہوا پیٹ میں ایک بوجھ ہے دل پر
چو خواہد شدن دست پیش مدار
جیکہ جانا چاہے عاجزی سے اسے مت روک
حکایت از صحبت یاران دستم ملائے پدید آمدہ بود در بیان
ایک وقت میں ملاقات یاران و مشق سے مجھے کچھ رنج آگیا تھا بیان

مرد پروردگار کے مرد نکو
 بزرگوار گھر میں اپنے آدمی کے
 ہمدرد عالم ست دوزخ
 اسی عالم میں ہے دوزخ آسکی

حکایت کے از یاد شاہان عابد کے را پر سید کے عیالان و
ایک نے بادشاہ بن میں سے ایک عابد کو پوچھا کہ بہت اولاد رست تھا
اوقات غریبوں میں گذر دقت ہمہ شب در مناجات و سحر و دعا و حاجات
کرواقت غریبوں کو بنگر بسر کرتا ہے تو اسے کما تمام رات مناجات میں اور صبح کو دعا و حاجات میں
و ہمسہ روز در بند اخراجات ملک و مضمون اشارت عابد معلوم گشت
اور تمام روز فکر مصداق میں بادشاہ کو مضمون اخذ عابد کا معلوم
فرمود تا وجہ کفایت او معین دارند کہ بار عیال از دل او برخیزد مشغول
فرمایا کہ کچھ روزینہ اسکا معسر کر دو کہ بار رشتے باون کا اس کے دل سے آئے

۱۰۶

اے گرفتار پائے بند عیال
اے محبت اولاد میں گرفتار
غم فرزند و نان و جامہ و قوت
غم اولاد اور رزقی اور لباس اور خوراک کا
ہمہ روز اتفاق مے سازم
تام دان نصد مصمم کرتا ہوں میں
شب جمعہ نماز پر بندم
بیت کو جو بیت نماز کی بازگشا ہوں میں فکر کرتا ہوں میں

حکایت کے از مقبولان در پیشہ زندگی کر دے و ہر
ایک شخص برون بن ہے جگل بن زندگی بسر کرتا اور ہے
در خان خوردے یاد شاہے بکرم زیارت نزدیک وی رفت گفت
در غزن کے کہتا بادشاہ دہان کا تقریباً اوقات نزدیک اسکے گیا اور کہا
اگر مصلحت مینی شہر از برای تو مقامے بسا تم کہ فرائع عبادت ازین ہم
کہ اگر مناسب جانو بہترین ہو کہ تمہارے واسطے ایک مکان بنوادون کہ جمعیت عبادت اس سے بہتر
دست دہر و دیران ہم برکات انفاست مستفید گردند و مصالح اعمال
طامل ہو اور لوگ بھی آپ کی ذات بترکہ سے فائدہ مند ہوں اور تمہارے اچھے کاموں کی
افتد اکنتہ را ہر را این سخن قبول نیا مدروے بر یافت مینی از وزیران
پیردی کرین زاہد کو یہ بات قبول نہوئی منتہ پھر کیا ایک نے وزیروں میں سے
گفتش پاس قاطر ملک اردو بادشاہ کہ دوسہ روزی شہرانی کیفیت
لما کہ پاس قاطر بادشاہ بہت رہے کہ چند روز شہر میں رہو اور بہ
مکان معلوم کنی پس اگر صفاے وقت عزیزان را از صحبت اعیان
کانات کر دہیں اگر آپ کی اوقات عزیز ضائع ہونے لگے صحبت غیور سے

[illegible]

روان آسامی چون بہشت مشکوے
جان کا آرام و سنے والا تہا نند بہشت کے

گلِ شمس جو عارضِ خوبان
بھول اس باغ کا مانندِ شمسِ شوقون کے
آئینہ ان از نہایتِ بردِ عجوزہ
ایک پتے کے جاڑے کے خون سے
شعر و آفاقین علیہا جلتا
اور شاخیں اوپر اُنکے گلِ انار

ان میں سے چارہ عابد فریب
ایسی چارہ عابد فریب
کہ بعد از دیدنش صورت نہ بند
کہ بعد اسکے دیکھنے کے ہو بین کست

هَلَكَ النَّاسُ حَوْلَهُ عَطْشًا
مر گئے آدمی گرد اُس کے پیاس سے

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

بار دیگر ملک بدین اور غنیمت کرد عابد را دید از هیأت محسن مکرر
آخر بادشاہ نے اُنکے دیکھنے کی خواہش کی عابد کو دیکھا پہلی شکل سے بدل گیا ہے
و سخن و سپید برآمدہ و فرہ شدہ و بر بالشت دیا کمبہ زدہ و غلام
اور سخن و سفید ہو گیا اور موٹا ہوا اور اچھے کپڑے پہنے ہوئے دیا کا تمیہ لگائے تیجا ہے اور غلام
پری پیکر مبروحہ طاوسی بر بالائے سر اتیادہ بر سلامت حاش
پری کی صورت طاوسی نور مجل ہے اُنکے سر پر کھڑا ہوا ہے بادشاہ نے اُنکا اچھا مال دیکھا

[illegible]

شاہدانی کرد و از ہر درے سخن گفتند تا ملک با بنجام سخن گفت چنان کہ
 خوشی کی اور ہر طرک کی بات چھیڑی بیان تک کہ بادشاہ نے ساتھ آخر سخن کے کہتے جیسا کہ
 من این مرد و طائفہ را دوست میدارم کس ندارد کے علماء و دیگر زہاد
 تین بن دونوں گرد ہوئے تین دوست رکھتا ہوئیں کوئی نہیں اکتا ہے ایک لون کے تین اور دوسرے زہاد و نیکو
 وزیر فیلسوف جہانگیرہ حافظ کہ با او بود گفت اسے خداوند
 وزیر جہان کا دیکھا ہوا دانا ہر کام کا کہ ساتھ اُسکے تھا کس اسے خداوند
 روی زمین شرط دوستی است کہ با ہر دو طائفہ نیکوئی کنی علماء از زہاد
 روئے زمین کے محبت کی اقتضائے کہ دونوں گردو سے نیکو کیجئے عالموں کو ہر دو پر یکجہ
 تا دیگر بخوانست و زہاد ان را چیزے مدہ قرار دے مانتہ قطعہ
 کہ اور لوگ تین اور زہادوں کو کچھ نہ دیجئے کہ عبادت نہ بھڑکین

خاتون خوبصورت پاکیزہ روی را
منشوق خوبصورت اور پاکیزہ چہرے کو
درویش نیک سیرت فرخندہ را می را
فقیر پاکیزہ مصلحت اور نیک خو کو
فرو تارما هست دیگر م باید
جب تک سیرت پاکیزہ ہے اور بھی درکار ہے

نقش نگار د خاتم فروزہ گوماس
نقش از نگار دارد گوئی فیروزہ کی کچھ حاجت نہیں
مان رباط دلقمہ در دیوزہ گوماس
روٹی سا فرخانی اور قلمہ بھیک کی کچھ احتیاج نہیں
اگر بخوانند را بدھم شاید
اگر نہ سمجھیں نہ احسن نہ کہیں نہ اوار ہے

حکایت مطابق این سخن محبین بادشاہے راہمی پیش آمد
تقصیر مطابق اسی بات کے اسی طرح ایک بادشاہ کو ایک ہم پیش آتی
گفت اگر انجام این حالت برادر من برآید چندین درم دہم ز ابدان
کنا اگر اس کام کا انجام سواغی میری خواہش کے آئے اتنے روپے دن میں نہ پہنچان کے تیرے
چون حاجتش برآمد و تشویش خاطرش برفت دفای نذرش
جبکہ اسکا مطلب حاصل ہوا اور تردد آسکے دل کا جب تارما نذر کا پورا کرنا

فصل کا نام ہے۔

مختصر و مفید

اور اس کتاب میں جو کچھ لکھا گیا ہے وہ سب علم و فضل سے حاصل ہوا ہے۔

فصل کا نام ہے۔

موجود شرط لازم آمد کیے را از بندگان خاص کیسے درم داد تا بزرگواران
 بشیر لازم ہوا ایک شخص کو اپنے خاص غلاموں سے روپے کی قیمتی دھڑی کرنا ہر دین کو
 صرف کند گویند غلامی عاقل و ہشیار بود ہمہ روز بگردید و شبانہ روز
 بانٹ دے کتے ہیں غلام دانا اور ہوشیار تھا تمام دن بھلا شام کو بھرا
 و در مہار ایوسہ داد و پیش ملک بہاد و گفت ز بہان ایچند ائمہ طلب
 اور درمون کو بوسہ دیا اور بادشاہ کے سامنے رکھا اور کہا جتنا کہ زہد دن کو دھونڈھن
 کردم نیافتم گفت این چه حکایت است ایچہ من و ائمہ درین ملک چہا
 کیا ہے ز پاپا کا کیسی بات ہے جتنا میں جانتا ہوں اس شہر میں چار سو
 زہد است گفت ایچند ائمہ جہان ائمہ زہد است می ستانہ و ائمہ می ستانہ
 زہد ہیں کہ اسے خداوند جان جو کہ زہد ہے نہیں یسار اور جو کہ لیتا ہے
 زہد نیست ملک سخنزدید و ندریشان را گفت چند ائمہ مرا در حق
 زہد نہیں ہے بادشاہ ہنسنا اور اپنے معاصیوں سے کہا جتنا کہ میرے تین بیج حق
 درویشان و خداپرستان اراوت است و اقرار این شوخند
 فقیروں اور خداپرستوں کے اعتقاد ہے اور استیبار اس بیجا
 را عداوت است و انکار و حق بجانب اوست
 کو عداوت ہے اور انکار لیکن حق انہی طرف ہے

زناہد کہ درم گرفت و دینار
 زناہد نے کر چھپایا اور شہرتی
 حکایت کیے از علمائے راسخ پر سید نہ جہ گوئی
 ایک عالم زبردست سے لوگوں نے پوچھا کیا کہتا ہے
 و زمان وقف گفت اگر زمان از ہر جمعیت خاطر مے رساند
 وقف کی روٹی کے مقدمے میں کہا اگر جمعیت خاطر و عزاعت عبادت کے واسطے لیتے ہیں

فصل چهارم
در بیان راه
نقد افغان و عرب
نظر طاعت
مال زمان و وقت
چهار در دو است اگر
اجتماع ظاهر
نمود بعضی بنیاد
که در وی زمان و وقت
و بعضی در دست
و این چهار قبضه است
نیز خشت نما
در حوضان و طاعت
و در دو آینه و در
نگار آفریدی
نزد آن که در طاعت
چهار در دو است
نیز خشت نما
در حوضان و طاعت
و در دو آینه و در
نگار آفریدی
نزد آن که در طاعت
چهار در دو است

حلال ست و اگر جمع از پھر زمان می نشیند حرام بیت
حلال ہے اور اگر داسے روزنی کے جمع ہو کر نہ بیٹھتے ہیں حرام

صاحب لائے کنج عبادت ابی ن

ن ان از برای کنج عبادت گرفته اند
روٹی صاحب لائے عبادت کے لیے قبول کیا

حکایت درویشی بمقامے در آمد کہ صاحب آن بقعہ کریم نفس بود طائف
ایک نفسہ ایک جگہ آیا کہ مالک اس مکان کا بزرگ ذات تھا کچھ لوگ
اہل فضل و صحبت اور مہربان تھے و لطیفہ ہمیں گفتند درویش راہ بیابان
صاحب بزرگی کے پنج بخت اسکی کے ہر ایک ندریات اور لطیفہ کہتے تھے اور فقیر نے راہ جنگل کی
قطع کردہ بود و ماندہ و چربے ماندہ کے ازان میان بطریق ظرافت
کاٹنا کی تھی اور تھک گیا اور کچھ بڑھا ایک نے اس در میان سے ساتھ راہ خوش ربیعی کے
گفت ترا ہم چیری نیاید گفت مرا چون دیگران فصل و ادبی نیست و چیر
کیا کہ تین بھی ایک چیر چاہو کہنا کیا پرسے تین مانند دوسروں کے بزرگی اور اوپر نہیں ہے اور کچھ
نخواندہام سبکیت از من قیامت کنیز بکمان رغبت گفتند کہ گفت شعہ
نہیں پڑھا ہے اپنے ساتھ ایک بیت مجھ سے قیامت کرو سجون نے ساتھ رغبت کے کہا کہ کما

من گر سہ در برابر سفرہ نان
ہمچون غم بردہ حمام زمان
مین بھوک دسترخوان پر

یاران نہایت عجز او بد استند و سفرہ پیش او آور دند صاحب عت
یار کو گونے بت اسے عاجز بانا اور دسترخوان اس کے سامنے بچھوایا میزبان نے
گفت ای یار زبانی تو وقت کن کہ پرستار ہم کو گفت
کسا اے یار تھوڑا ٹھہر کہ میرے منہ تنگ کو کھانے
بریان ہی سازند درویش سر پر اور دو بخندید و گفت شعہ
تینے ہیں فقیر نے سر اٹھایا اور ہنسا اور کسا

یاران نہایت عجز او بد استند و سفرہ پیش او آور دند صاحب عت
یار کو گونے بت اسے عاجز بانا اور دسترخوان اس کے سامنے بچھوایا میزبان نے
گفت ای یار زبانی تو وقت کن کہ پرستار ہم کو گفت
کسا اے یار تھوڑا ٹھہر کہ میرے منہ تنگ کو کھانے
بریان ہی سازند درویش سر پر اور دو بخندید و گفت شعہ
تینے ہیں فقیر نے سر اٹھایا اور ہنسا اور کسا

صاحب لائے کنج عبادت ابی ن
ن ان از برای کنج عبادت گرفته اند
روٹی صاحب لائے عبادت کے لیے قبول کیا
حکایت درویشی بمقامے در آمد کہ صاحب آن بقعہ کریم نفس بود طائف
ایک نفسہ ایک جگہ آیا کہ مالک اس مکان کا بزرگ ذات تھا کچھ لوگ
اہل فضل و صحبت اور مہربان تھے و لطیفہ ہمیں گفتند درویش راہ بیابان
صاحب بزرگی کے پنج بخت اسکی کے ہر ایک ندریات اور لطیفہ کہتے تھے اور فقیر نے راہ جنگل کی
قطع کردہ بود و ماندہ و چربے ماندہ کے ازان میان بطریق ظرافت
کاٹنا کی تھی اور تھک گیا اور کچھ بڑھا ایک نے اس در میان سے ساتھ راہ خوش ربیعی کے
گفت ترا ہم چیری نیاید گفت مرا چون دیگران فصل و ادبی نیست و چیر
کیا کہ تین بھی ایک چیر چاہو کہنا کیا پرسے تین مانند دوسروں کے بزرگی اور اوپر نہیں ہے اور کچھ
نخواندہام سبکیت از من قیامت کنیز بکمان رغبت گفتند کہ گفت شعہ
نہیں پڑھا ہے اپنے ساتھ ایک بیت مجھ سے قیامت کرو سجون نے ساتھ رغبت کے کہا کہ کما
من گر سہ در برابر سفرہ نان
ہمچون غم بردہ حمام زمان
مین بھوک دسترخوان پر
یاران نہایت عجز او بد استند و سفرہ پیش او آور دند صاحب عت
یار کو گونے بت اسے عاجز بانا اور دسترخوان اس کے سامنے بچھوایا میزبان نے
گفت ای یار زبانی تو وقت کن کہ پرستار ہم کو گفت
کسا اے یار تھوڑا ٹھہر کہ میرے منہ تنگ کو کھانے
بریان ہی سازند درویش سر پر اور دو بخندید و گفت شعہ
تینے ہیں فقیر نے سر اٹھایا اور ہنسا اور کسا

بر دست داشت
که این کلمه کند بیا
بیدار دست بیدار
که گفت بخود زینت
زینت بداند از یاد
که زن خندان از خود
که بهر دست بیدار
یعنی خوش فرح است
از هر چه در عالم آرد
حبس شده ضیعت
چرا که آن حسد دونه

آن سپهر که خورشید
از خاندان عارفان پدید
کرستین چون گلستان
فرموده تا که من جمیع
بیتش این را که شکر
محمود و نام او را
نقش داد و عجب
در میان بوی که
در میان بوی که

درخت میوه در میان
خود خطی است که
اسلام را نشان دهد
و این جهان را
بنا کند و بگوید

کوفتہ بے سبزه من گوشت
برخیزد در خانیر که ز سبزه

کوفتمہ راہان تہی کوفتمہ است
کہ محنت کفایت دے سے صحت و دولت ہوتی ہے

حکایت مریدے گفت پیرا چہ کہستم کہ خلافت برنج اندر
 ایک مرید نے پیر سے کہا کہ میں کیا کروں کہ اہل دنیا سے تکلیف میں رہوں
 بسکہ بزیارت من ہی آئندہ اوقات مرا از تو دو ایشان تشویش
 کثرت سے کہ میری ملاقات کو آئے ہیں اور میری اوقات کو انکی آمد و رفت سے پریشانی
 می باشد گفت ہر چہ در دو ایشان مرا ایشان را و اے پیر وہاں
 حاصل ہوتی ہے کہا ان میں جو لوگ فقیر ہیں انہیں کچھ قرض دے دے اور جو لوگ
 تو انکرا نند از ایشان چیزے بخو اہ کہ دے دے کہ گرتو کہ زندہ
 بالدار ہن یکم اُن سے ملے کہ پھر تیرے بیان نہ آدے

اگر چه این نیز و شکر اسلام بود
از نقیبه شکر اسلام کا هر اول اهورا

کافرانہ برہم تو ہے پر وہ ماحسن
کا فرد ہست سوال کرانے سے جا کو میں گنت

حکایتِ فتویٰ پر راجعہ گفتہ میچ ازین بخان دلاویز کہیں تہنگان درمن
 ایک ستر دان نے اپنے پاس لکھا کہ وعظون کی باتوں میں سے کوئی فی تجسہ نہ
 اثر نیکند حکم آگاہی بہیم مرایشان رافعلی موافق گفتار
 اثر نین کر تین اکبر واسطہ کہیں آگاہی فعل مطابق آگاہی قول کے نہیں پاتا ہوں

ترک دنیا بچہ دم آموز تر
دنیا کا چھوڑنا لوگوں کو تعلیم کرتے ہیں
عالیٰ را کہ گفت باشد و پس
بس عالم کو کہ غلط قول ہو اور کچھ نہیں
عالم ان سب کو کہ بد
عالم وہ شخص ہے کہ بڑا کام نہ کرے

تو لیستین سیم و غلہ اندرون
اور آب ریزہ اور غلہ جمع کرنے میں
میں جو کہ یہ گلیسیر و اندرون
اگر کہ یہ کہے آخر میں کرتا ہے کسی بن
نہ کہ جو یہ بن لیا و خود
نہ کہ کہے خلق کو اور آپ وہ کام نہ

عالم کہ کا مرانی و تن پروری کند جو عالم کہ عیش و عشرت اور اپنی پروردگار سے	افخوشتن گم ست کر ابرہی کند وہ آپ ہی بھولا ہے جسے راہ قیلا دے
---	---

یہ گفت ای پسر مجھ کو این خیال باطل نشاید روئے از تربیت
 باپ نے کہا اے فرزند فقط اس خیال غیر صحیح سے نہ چاہئے تمہے تسلیم سے
 ماضی ان مکر و اندین و علم و ارضالک مشوبہ کر دین و در طلب عالم
 نصیحت کر نیاہوں کی پھیر سنا اور عالموں کو ساتھ مگر اسی کے نسبت کیا گیا کرنا اور ہر طلب کے عالم
 معصوم از فوائد علم محروم ماندن مجھو تا بینا یکہ سے دروخل افتادہ بود و
 پاک کے فائدہ و نفع کے بغیر رہنا مثلاً اس نذر ہے کہ ایک ات بیج کی طرح پڑا تھا اور
 می گفت آخر کیے از مسلمانان چراغی فرارادہ من دارید ز نے
 کہتا تھا کہ بارے اسے مسلمانوں ایک چراغ میرے سامنے رکھو ایک عورت
 فاجرہ بنید و گفت تو کہ چراغ نمی بینی بجہ چراغ چینی بچین
 بدکار نے سنا اور کہا تو کہ چراغ کو نہیں دیکھ سکتا چراغ سے کیا دیکھو اسی ہی
 مجلس و عطف چون کہیہ بزاز است آنجا تا نقدے نہ بیجاختے
 مجلس نامیوں کی شل بزاز کی دوکان کے ہے کہ جب تک تو ہاں کچھ نقد نہ دے دیکھا کوئی مال
 نہستانی و آنجا تا ارادے نیاوری سعادے نہ بی قطع
 نہ ہوے گا اور یہاں جب تک تو اعتقاد نہ لاوگا سعادت نہ حاصل کرے گا

گفت عالم گویش جان بشنو
فرمانا عالم کا دل کے کان سے سن
باطل است بخیمہ عی گوید
غلط ہے جو کچھ دعویٰ کر نیز الا کہتا ہے

ورمنہ اند بختنش کردار
اگر چه مطابقت رکھتا ہر قول سے فعل اسکا
خفتہ را خفت کے کنیدار
کہ سوتے کو سوتا کب جا سکتا ہے

و در قسمت سیم بر دیوار قطعه
نقش است اگر چه دیوار بر کف می آید

تھیست عمر صحبت اہل طریق
اور باب معرفت سے مصاحبت کا طریق

تا کردی اختیار امان از بن خوار
که تو نے اختیار کیا اتر رفتے سے اس پر خوار

و من جہد میکند کہ بکسر و غلظ
دور یعنی عالم کوشش کرتا ہوں کہ خلاصہ تہذیب

یہ روئے گذر کرد و در انحال مستقیح اولفت کرد و جوان از خواب
 در ایستے گذر کس اور ایستے نہ حال کو دیکھ کر جوان کے خواب

ذَٰرَأَيْتَ أَتَمَّاكُنْ سَا تَرَاوَحْلِمَا
لَا مَن يُقِيحُ أَمْرِي لِمَا لَأَتَمَّ كَرِيْمَا

تو بر من حین جو انمروان گذر کن

کلیت طائفه زندان بخلاف درویشی مبرر آمدند و سخنان ماسه

[illegible]

از او بگوشت نه خوردند
و ایشان بر زمین نشین
ای ایستادند و فرمودند
غلتیست بخاک و آفتاب
از دروان این بی گناه
که بخت افاقت
و بپایان ای ران
است و بگوشت

الماء بالمرارة
منه فلهذا
الزيتون كراما
بوان
فوز مسالك
درمانها را
اینست که با
در معده بزرگوار
را دارد و در
الکاحنه

کہانی نظمیں

[illegible]

۱۱۶
 است از دیگر قصاصات
 کردن در زمین
 بود و غبار که داد
 از آن سرگردان
 است در آن
 رخسار که بکامان
 دماغش درین
 کمان بر سر او
 نشانده بود

تو نہ رنج از مودہ نہ حسرت
 آنے نہ رنج کی حقیقت جانی نہ قلمہ کشائی کی
 قدم من بہ سعی پیشترست
 یاران میرا محنت میں تیرے بڑھاپا ہوا ہے
 تو بر بندگان مہر رومی
 تو غلامان خوبصورت کے پاس ہے
 من قنادہ دست شاگردان
 میں پڑا ہوں شاگرد پنہ کے ہاتھ میں
 گفت من سر بر آستان ام
 پردے نے کہا میں سر جو بچٹ پر رکھا ہوں میں
 سر کہ بیہودہ گردن انسر ارد
 خوش نصیب کہ بیہودہ دعوے کرتا ہے

نہ سب ابان و باو گرد و غما
 نہ بگل نہ راہ کی گرد و غب
 پس چرا اُحت تو بقیہ مست
 کس داقطے مرتبہ تیرا زیادہ ہے
 بالکستیران یاسمن بونی
 اور خوبصورت لونڈیوں کے ساتھ
 بسفریانے بند و سرگردان
 سندھین گرفتار اور گردش بین
 نہ چو تو سر بر آسمان دارم
 ذخیری طرح سر آستان پر رکھتا ہوں بن
 خوش تن را بگردن اندازد
 آپ کو سر کے نیچے لٹاتا ہے

حکایت کے از صاحبہ لان زور آزمائے را دیدیم برآمدہ و
 ایک نے صاحبہ دونین سے ایک بیہوش کو دیکھا بے ہوش ہوا اور کھٹ
 بردہاں انداختہ گفت این را چه حالت گفت فلان دشنام داد و رفت
 اور ہنسنے کے ڈائے ہوئے کس کی کیا حالت ہے لوگوں کو کہ فلاں نے تعزیر سے بے گناہی کر کے
 این فرومایہ ہزار من سنا ہے میرا دو طاق سخنے نمی آرد قطع
 یہ سینہ ہزار من کا چھڑا تھا ہے اور ایک بت کی برداشت نہیں کر سکتا

لغات شیر خلی و دعوی مردی بگند
دعا بیلوانی کا اور دعوی شہ زوری کا جو رحم دے
موت از دست بر آید دمنے شیرین
گر تجمہ سے ہو سکے نہ یف تکر

عاجز نفس فرومایہ چه مردی چه
عاجز این نفس شریرے کیا مرد کیا کوئی عورت
مردی آن نیست که مشتے زنی برد
پشہ زور کا وہ نہیں ہے کہ کچھ نامارے تو کسی

کردن و بپوشیدن گردن گردان کردن

مردوست آنکه در وی مردوست
مرد دینین ہے وہ اگر انیس آدمیت نہ ہو
اگر خاکی ناست آدمیت
جو خاکساری نکرے آدمی نہیں رہے

استاد ارادت
فراست مکرر
نوبت مکمل و مجیب
فرز دانشان و مجیب
و ان خوش و بد بوسه
از درازا محراب راه
خج اشع افق
طالان انداختن
که خنده می انداختن
خج اشع و الدین که
الحاکم بنی

دل کسی بندہ کے دل بہتے تو نیست فرد
دل بچ کسی است باز کہ دل بندھا ہو آئینہ
قطع جسم بہتر از مودت و قرب
اطمع کرنا قربت کا بہتر ہے دوستی سے عزیز بن کر

[illegible]

[illegible]

فدای یک تن بگانه کاشنا باشد	هنر خویش که بگانه از خدا باشد
خدا این یک شخص گمانے پر که خدا سراسر	بزار اقرار که خداست بگانه خون

حکایت منظم
کتاب منظم

میر مرد کے لطیف در بغداد
 ایک سر مرد فریقہ نے بغداد میں
 مرد کے سنگدل چنان بکریہ
 اس مرد کے بے رحمی نے
 امداد ان پر چنان دیدش
 صبح کو باپ نے اس کا یہ حال دیکھا
 مای فرمایا میں یہ دنیاست
 اے کہنے پر کیسے دانست
 نرا تخت کفتم میں گفتار
 رات سے میں نے یہ کلام کہیں کہا ہے
 وہ بد و بریعتے کہشت
 ہی خوش طبیعت میں تمام ہو گئی

دختر کا رابہ کفش دوز کے داد
 اپنی لڑکی کا نکاح ایک موی سے کر
 لب و خسر کہ خون ازو بکریہ
 لڑکی کا ہونٹہ ایسا کاٹا کہ خون اس سے بہنے لگا
 پیش داماد رفت و پرسیدل
 داماد کے سامنے گیا اور اس سے پوچھا
 چند خالی لباس تم انبان
 کہ تک پر جہاد نکالو اسکے لب کو یہ پیرا نہیں ہے
 بہر لب و جہاد ازو بردار
 مسخر کو چھوڑا اور اچھی بات بتول کر
 نرو و جزو وقت مرگ از دست
 مروت مرگ نہیں جیاتی

کامیت آورده اند کہ قصے دختر ی دشت بنایت شد و بجا
 کتے ہیں کہ ایک دانشمند کی ایک بیٹی تھی نہایت بر صورت
 مان رسیدہ باوجود حجاز و نعت کسی در مخالفت او غبت نمیکرد و در
 ن ہوئی تھی باوجود جہیز و بیت نعت کے کوئی اس کے ساتھ نکاح کی خواہش نہ کرتا تھا

<p>تت باشد و بیقی و دیبا معلوم ہوتا ہے و بیقی اود دیا</p>	<p>کہ بود بر عروس نازیب اگر ہر در صورت دامن کے بدن میں</p>
--	---

[illegible]

و حقیقت آن دل زنده و نفس مرده و قطع
اور حقیقت میں دل زنده اور نفس مرا ہوا

آن کہ برود دعویٰ نشیند از جلفی
میں سے وہ شخص کہ ایک عالم سود دعویٰ کرے بر توئی سے
گرنے کو وہ فروغ غلط آسپاس سے
بلکہ اگر بیارے گرنے ایک جلی پتھر کی

طریق فقیر بنی کا ذکر اور تہذیب اور خدمت اور اطاعت
 و ایثار و قناعت و توحید و توکل و تسلیم و تحمل ہر کہ بدین صفہ
 و بخشش اور قناعت اور توحید اور توکل اور سحر خانا اور بدماہی
 کہ گفتہ موصوفت است بحقیقت فریشتہ است و اگر در قیامت
 بیان کین آئے مومن ہے وہ حضرت بن فقیر ہے اور اگر دنیا و دین کے سارے مومن

شہوت و شہار و زکند در خواب غفلت و بخور و صبح در میان
ابریش نفس اور را تون کو دن کے خواب غفلت میں اور کھائے جو کچھ پائے

یہ دیکھو یہ سچے بزرگانِ آیدرِ ندست و اگر درعباست قطع
درکے جملہ زبان میرا کئے مرادے اور اگر وہ عاقل و شری

ی دوروت برهنه از تقوے
ے باطن تیرا خالی پر ہیزگاری سے ہے

[illegible]

پروردہ ہفت رنگ در بگذار
 نشووی دیدم گل تازہ چند و تہ
 دیکھے میں نے گل تازہ کے کئی دے
 گفتم یہ بود کیا ہا ہمیں
 کہا میں نے کہا تہ رکھتی ہے گھاس تانہ چیر
 بگڑیست کیا ہا و گفت خاموش
 ردی گھاس اور کھل چسپ رہ
 گریست جمال و رنگ بویم
 اگرچہ نہیں خوبصورتی اور رنگ دہر مجھ میں
 من بندہ حضرت کریم
 میں بندہ درگاہ خدا کا ہوں میں
 گر بے ہنرم و گر ہنرمند
 با بے ہنر ہوں میں با عقلند
 با آنکہ بھنا غمتہ نہ دارم
 با وجود کہ کچھ مایہ نہیں رکھتا ہوں میں
 او چارہ کار بندہ دہر
 دہ تہیر بندے کے کام کی جانتا ہے
 رسمست کہ مالکان شیر
 رسم ہے اہل فرمان کی
 لے بار خدا کے عالم ارے
 اسے خدا عالم کے بنانے والے

تو کہ درخت نامہ لور یاد ازی
 تو کہ گم رہی ہو باز کتاب ہے آ
 برکت کے از یکا ہستہ
 ایک گنبد و گھاس سے بند ہے ہوئے
 ماور صف گل شینداونیر
 کہ صف میں رہیوں کے وہ بیٹھے
 صحبت نہ کن کریم فراموش
 صحبت نہیں رکھتی کریم کو برا موش
 آخر نہ کیا ہا باغ اویم
 آخر کیا نہیں گھاس اس کے باغ کی ہوں میں
 پروردہ نعمت تدیم
 ظاہر ہوا نعمت تدیم کا ہوں میں
 لطف ستا میدم از خداوند
 عنایت کی امید ہے مجھ خدا سے
 سرمایہ طاعت عتے نہ دارم
 اسباب عبادت کا نہیں رکھتا ہوں میں
 چون بایچ و سلیش نماز
 جب کوئی بندے کو وسیلہ نہیں رہتا
 آزاد کنند بندہ پیر
 آزاد کرتے ہیں ضعیف و سلام کو
 بر سعدی پیر خود بخشاے
 اپنے سعدی ضعیف پر بخشش کر

ہفت رنگ در بگذار
 نشووی دیدم گل تازہ چند و تہ
 دیکھے میں نے گل تازہ کے کئی دے
 گفتم یہ بود کیا ہا ہمیں
 کہا میں نے کہا تہ رکھتی ہے گھاس تانہ چیر
 بگڑیست کیا ہا و گفت خاموش
 ردی گھاس اور کھل چسپ رہ
 گریست جمال و رنگ بویم
 اگرچہ نہیں خوبصورتی اور رنگ دہر مجھ میں
 من بندہ حضرت کریم
 میں بندہ درگاہ خدا کا ہوں میں
 گر بے ہنرم و گر ہنرمند
 با بے ہنر ہوں میں با عقلند
 با آنکہ بھنا غمتہ نہ دارم
 با وجود کہ کچھ مایہ نہیں رکھتا ہوں میں
 او چارہ کار بندہ دہر
 دہ تہیر بندے کے کام کی جانتا ہے
 رسمست کہ مالکان شیر
 رسم ہے اہل فرمان کی
 لے بار خدا کے عالم ارے
 اسے خدا عالم کے بنانے والے

۱۲۲
 در کوه بین
 در هر حال
 از فضای الهی
 از راضی بودن
 عارفان مراد
 مورد اصطلاح
 معنی خوشنودی
 و خدا در غایت

کتب
 حکا
 اندو
 جمع کر
 پس
 اخوت
 رسید
 پر
 باری
 مذاکا
 یعنی
 یعنی علم
 من
 من
 گجا
 کس
 حکا
 و
 اور

<p>سعدی راہ گئے رضا گئے اے سعدی راہ رضا گئے کہے کیے بد بخت کیلکہ سر بتا بد بد بخت دہ شخص ہے کہ سر پھیرے</p>	<p>اے مرد خدا راہ خدا اے مرد خدا راہ خدا کی زین در کہ در در گزین اس دروازے سے کیونکہ دروازہ تیار ہے</p>
--	--

حکایت حلیمی را رسیدند از سخاوت و شجاعت که کدام بهتر است
 ایک حکیم سے پوچھا کہ سخاوت اور جوانمردی میں سے کون بہتر ہے
 گفت آن کس را کہ سخاوت سے شجاعت حاجت نیست فرما
 کہا جسے کہ سخاوت ہے جوانمردی کی احتیاج نہیں

نہشت سست بر گور بہرام گور
 کھا ہے بہرام گور کی تیسہ پر
 قطعہ نامہ جاتم طائی و لیکتا باہر
 ندۂ حاتم طائی اور لیکن قیامت کی
 زکوٰۃ مال بدر کن کہ فضلہ ہر روز
 زکوٰۃ مال کی نکال کر شاخ انکور کو

باب سوم در فضیلت قناعت
تیسرا باب قناعت کی فضیلت

حکایت خواجه ہند مغربی در صفت نیرازان حلب گفت ای خداوندان
 لکھنؤ پچھان کار ہے والا ملک کے نیرازوں کی قطار میں کتنا تھا اسے گفت
 اگر شمار انصاف بودی و مار قناعت رسم سوال از جهان برخاست
 اگر تعین انصاف ہوتا اور مجھے توکل رسم سوال کی جہان سے آٹھ جاتی

قطعہ ای فضاغت تو انگر م گردن
اے توکل مجھے بد قسمت کر

کہ درای تو هیچ نعمت نیست
کہ تیرے سوا کوئی نعمت نہیں ہے

[illegible]

میرزا محمد علی خان

کنج صبر اختیار لقمان است
کونست خبر کا اختیار لقمان کا ہے

ہر کرا صبر نیست حکمت نیست
جس شخص کے تین صبر نہیں ہے حکمت نہیں ہے

حکایت دو امیر زادہ در مصر بودند کے علم آموخت دیگر مال
دو امیر زادہ مصر میں تھے ایک علم کی تحصیل کرتا اور دوسرا مال

اندوخت عاقبہ الامر کے علامہ گشت و آن در غریز مصر شد
مجمع کرتا تھا انجام کار ایک بڑا عالم ہوا اور وہ دوسرا وزیر مصر کا ہوا

پس این تو انکر بحشم حقارت در فقیہ نظر کردے و گفتی من سلطنت
انوقت اس دولتمند نے حقارت سے اس عالم کی طرف دیکھا اور کہا میں اور یہ سلطنت

رسیدم و این مجیمان در سلکت بماند گفت اے برادر شکر نعمت
پونچھ اور یہ ویسا ہی بیج غلٹی کے کہ اسے بھائی شکر نعمت

باری عز اسمہ مجیمان بر من افروں نرست کہ میراث پیغمبر ان یافتم
خدا کا بزرگ ہے نام اسکا ایسا او پر میرے زیادہ ہے کہ میراث پیغمبروں کی بانی میں سے

یعنی علم و ترا میراث فرعون و ہمان رسید یعنی ملک مصر شتوی
یعنی علم اور میراث تین میراث فرعون اور ہمان کی پیروی لینے ملک مصر کا

من آن مورم کہ در پائیم کالست
میں نے مورم کو پاؤں کے نیچے لے کر لیا ہے

بھڑپنیں ہوئیں کہ میرے ٹانگے سے زیادہ کریں
کہ زور مردم آزار سے ندارم
کہ قوت آدمیوں کے تکلیف دینے کی نہیں رکھتا ہوئیں

حکایت درویشے راستنیدم کہ در آتش فاقہ می سوخت
ایک فقیر کو سنا میں نے کہ فاقے کی آگ میں جلتا تھا

وخرقہ بخرقہ می دوخت و تسکین خاطر خود را می گفت
اور پونچھ پر پونچھ سیٹا تھا اور اپنی تسکین خاطر کے لیے کہتا تھا

اندر کز آتش آتش غدا
اندر کز آتش آتش غدا

بنان خشک فاعت کنیم و جامه دلق
سوکھی ردی اور گودی پر مبر کرتے ہیں ہم

کہ رنج محنت خود ہم کہ مارست خلوت
کیونکہ بجی سنی کا ہو مجھ کا یا بستر غفلت

کسی گفتش یہ نشینی کہ فلان درین شهر طبع کریم دارد و کریم علم
ایک شخص نے اس سے کہا تو یہ کیا کرتا ہے کہ غلامانِ محض اس شہر میں دل سخی اور لطف عام رکھتا ہے
میانِ بخدمت آزادگان بستہ و بردار دلمانشتہ اگر یہ صورتِ حالت
اگر آزادوں کی خدمت میں باندھے ہے اور لوگوں کی دل جوئی میں مصروف اگر تیرے حال پر
چنانکہ ہست وقوف یا بدیاس خاطر غریزان و آستانِ منت دارد و عینیت
غیباً کہ ہے واقف ہوگا تیرا احسان بجائے گا اور عینیت
شمار و گفت خاموش کہ درستی مژدن یہ کہ حاجتِ پیش کسی کے بردن قطع
سمجھے گا کس ایک روکنے پر کسی کے مچانا بہتر ہے کسی کے سامنے سے حاجتِ نیچا لے

مسموعہ و خشن بر و الزام کج ضمیر
 بیرونہ لگانا اور گوشہ صبر اختیار کرنا بستر ہے
 حقائقہ باعقوبت و وزخ بر اہرست
 سچ ہے کہ دوزخ کے عذاب کے برابر ہے

کز بہر حجامتہ قہہ برخواجگان نہشت
 کز بہر حجامتہ قہہ برخواجگان نہشت
 رفتن نیلای مودی ہمایہ نہشت
 ہمایہ کی مدد سے بہشت میں جانا

حکایت کی از ملوک عجم طیبے حاذق را بخدمت محمد مصطفیٰ صلی اللہ علیہ وسلم فرستاد سارے چند درو یا ر عرب بود کسی تجرے پیش از علیہ وسلم کے کبھیجا وہ چند برس عرب کے شہر میں رہا کوئی تجربہ کار آئے آئے کیا در دو معاہدے از وی در کجاست پیش پیغمبر صلی اللہ علیہ وسلم آیا فرمایا اور دو کی خواہش اس سے نہ کی وہ حضور میں پیغمبر خدا صلی اللہ علیہ وسلم کے پاس گئے کہ کہ مرا این بندہ را بر آئے معاہدت اصحاب بخدمت فرستادہ اند کہ کہ خاص کر اس بندے کے تین واسطے علاج کرنے یا رون بخارے کے بھیجا ہے

[illegible]

درین مدت کے اتفاقیے نکر و تاخذ سے کہ بر بندہ معین است بجا آورد
 کسی شخص نے اس موت بن توجہ نہ کی تاکہ روز خدمت بندے سے سہل ہے بجا لاوے
 رسول علیہ الصلوٰۃ والسلام گفت این طائفہ را طیفی است کہ تا اشتہا
 رسول نے اور پرائے درود اور سلام کہا اس گروہ کے تین ایک اہ ہے کہ جب تک انکو بھوک
 غالب نشود بخورند و ہنوز اشتہا باقی ہو کہ بہت است از طعام بدارند
 غالب نہیں ہوتی کچھ نہیں کھاتے اور تھوڑی بھوک باقی رہتی ہے تاکہ کھانے سے اٹھ جیتے
 حکیم گفت ہمیں است موجب تندرستی زمین خدمت ہو سید وقت صبح
 حکیم نے کہا کہ سبب صبح رہنے کا یہی ہے زمین خدمت کی جوی اور بڑھایا

سخن نہ انگہ گند حکیم آغاز بات اسوقت حکیم شروع کرتا ہے کہ زنا گفتش حلال زاید کہ اس کے نہ کہنے سے حلال ہوتا ہو لا جرم حکمتش بود گفتار اسی راہ اسے کلام اسکا حکمت ہوتا ہے	یا سرگشت سوی سمت دراز یا ہاتھ طوط کبانے کے بڑھاتا ہے یا زنا خوردش بجان آید یا نہ کھانے سے مرے ہو خوردش تندرستی آرد بار اور کھانا اسکا صحت کا پھل لاتا ہے
---	---

حکایت در سیرت ارد شیر بابکان آمدہ است کہ حکیم
 بیچ کتاب تاریخ حال ارد شیر بابکان کے لکھا ہے کہ حکیم
 عرب را رسیدند کہ روزے چہ ماہ طعام باید خوردن گفت
 عرب سے پہنچا کہ دن بھر میں کس قدر کھانا چاہیے اس نے کہا
 صد درم شک کفایت کند گفت این قدر چہ قوت دید گفت
 روزن تندرہم یعنی آٹیس تولہ کفایت کرتا ہے کہا اسقدر کیا طاقت لا دیا کہا
 هَذَا الْمَقْدَارُ مِنْ حِمْلِكَ وَمَا رَأَى عَلَى ذَلِكِ فَأَنْتَ حَامِلُهُ
 اس قدر کچھ عام رکھے گا اور اگر اس سے زیادہ کھا دے تو تو اسکا بار بردار ہے

لم خور دن طبیعت شد لے
چو سخن پیش آید سهل گبر

سید بن ابی طالب
عجل الله فرجه

وگر تن پر درست اندر فرامی
گزن پر در ہے حال فراغت میں

چونکلی پسند از سخن می بیند
جب تنگی دیکھے سخن سے ترس

حکایت کی از حکما پسر را انھی ہمیکه د از بسیار خوردن که سیری
رکب نفس داناؤن میں سے اپنے پیچھے کو متع کر آقا تھا مت کھانے سے کہ پٹ بھر

مردم را رنجور کند گفت ای پدر گر کشکی خلق را بکشد تشنیده
کھانا آدمی کو بیمار کرتا ہے کہا اے باپ بھوک آدمی کو بیمار دلاتی ہے نہیں ہے تشنید

که ظریفان گویند به سیری مردن چه که گر کشکی بر بدن گفت
کہ خوش بقیون نے کہا ہے آسودگی سے مزا اچھا ہے بھوکا مرنے سے

اندازه کھد ار کھلو او اشروا ولا تشرفوا
ایک حد قدر کہ کھاؤ اور پیو اور بجا تقریب نہ کرو

<p>نچندان بخور کرد و هانت برآمد و آتشا کما جا که تیرے منہ سے نکلا پڑنے قطعہ یا آنکہ درود طاعت غنیمت باد جو اگلے کھانے میں مزہ ہے طرح کا اگر گلشکر خوری یہ کلفت زبان کند اگر کلفتد کھا دے تو بے خواہش نقصان کرے</p>	<p>نہ چند آنکہ از ضعف جانت برآمد و آتشا کہ ناتوانی سے تیری جان نکل جاوے رنج اور و طعام کہ بیش از دست بر بود لیکن کلفت و تپاہ کہ کما نکرا باہر ہوا و زبان خشک و زخوری گلشکر بود اگر گلشکر کھائی روتی ٹھہر کر کھاوے تو کلفتد ہو جاوے</p>
<p>حکایت رنجور پر گفتند دلت چہ بخواید گفت آنکہ دلم چیزے نچواید ایک بیمار کو کہا تیرا دل کس چیز کو چاہتا ہے کیا یہ کہ دل میرا کسی چیز کو چاہتا ہے</p>	<p>حکایت سودن دار و ہمہ اسباب راست مسافر نہ بین کرتی ہے کوئی دوا انھی</p>
<p>معده چو پر گشت شکم درد و فاس معده جب بھر گیا او پیٹ میں درد او کھٹ</p>	<p>حکایت نقایع را در می چند بر صوفیان گرد آئیدہ بود در واسط ایک غلہ فروش کے کچھ روپے فقروں پر خرچ ہو گئے تھے بیچ شہر واسط کے</p>

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲

وَالْمُحْسِنِينَ
يُؤْتِيهِمْ مِنْ أَجْلِ عَمَلِهِمْ

سہرحم از دونان مہبت خواستی
جو یک کیشون سے گڑ گڑا کے بانگاتوں

در تن افرودی از جان کاستی
بدن میں بڑھ تو اور جان سے کھٹا تو

حکیمان گفتہ اند اگر آپ حیات فروشنہ بی اسل یا بروے
حکیموں نے کہا ہے جو آب زندگانی بھی بیچیں مثلاً عوض یا بروے
دانا خسر و کم مردون بغیرت یہ از زندگانی سبقت
دانا نہ خرید کرے کہ مرنا ساکت عزت کے بہتہ سے زندگانی سے ساتھ ذات کے

اگر محتفل خورمی از دست خور سرو
آزاد را این کا پهل کھائے تو صاحب خلق کو ہاتھ سڑ

یہ از شیرینی دست ترشروے
نہتر مٹھائی مکھانے سے ترشروے کے ہاتھ سے

حکایت کے از علی غورندہ بسیار دوست و کفو اندک کے را
ایک شخص عالموں سے کہا ہواے لوگ بہت رکھتا تھا اور دوسرے ٹھوڑا ایک کتے تین

از بزرگان کہ معتقد او بودند گفت روی از توفیق او در مملکت
بڑے آدمیوں سے کہ اعتقاد کرنا لامسکتا تھا کہ انہ ایسا کسی نے پھیر لیا اور
تقریباً سوال از اہل ادب و نظر شش بیچ آمد
آگے لانا سوال کا اہل ادب نے بیچ نظر اس کے لئے کیا تھا

زینخت وی ترش کرده مش بار غزین
 بر تنگی بخت سہ بنائے ہندو ساقی سے یار غزین کے
 کا جی کہ رومی ازہرہ برد و خندان
 جس کام کے لیے جانے تو فکلفہ روا رہیں مکہ

مرو کہ عیش بر نویند تلخ گردانی
ست جاکم عیش اشک، بھی تلخ کرے گانوں
فرزند بد و کار شادہ میثانی
کیونکہ بندین رہتا ہے کام شادہ پیشانی کا

اگر وہ اندک اندک کے در و خفیہ اور زیادت کر دو بسیاری از ادا ت لم
فیل کرتے ہیں کہ اُس کے روزینے میں کچھ زیادہ کیا اور بہت اعتقاد پانچ سے کم کر دیا
دائیں ہند چون پس از چند روز مودت محمود برقرار نہ بد گفت
عالم نے جو بعد چند روز کے دوستی مقررہ برقرار نہ دیکھی تھا

[illegible]

۱۰. کائنات در این دنیا است و این دنیا در این کائنات است

[illegible]

بِسْمِ الْمَلِکِ الْحَمِیدِ الَّذِی تَسْبِیْهَا
بِزَیْنِ کَافِیَاتِ اَدَبِ کَیْ اَمَلِ رَکْعَ نَوَاسِکِ
وَدَوَانِمْ اَفَرُو دَوِ اَبَرُو کَم کَاسِ
سُوزَنِ اَمِزِ اَدَبِ اَوْرَغِ اَحَدِ کَمِ

القدر من نصيبه والقدر من خفي
 ما في كبري برهمنی ہے اور مرتبہ بہت
 سوانی بہ از انکست حوا
 منشی جبرئیل ذلت کتب سے

حکایت درویشے را ضرورت پیش آمد کہ گفت
ایک فقیر کو ایک ضرورت در پیش ہوئی کسی نے کہا
فلان زلفتمتہ وارہ کا مل و کرم نفسی شامل اگر حاجت تو
غلان زلفتمتہ رکھتا ہے کامل اور بخشش ذاتی شامل اگر اور حاجت تیری ہے
واقعہ کر دو ہانا کہ در قضاے آن وقت و انداز وقت من
واقعہ ہو رہے یقین ہے کہ بیج جاری کرنے کے کے درخت و اندر کے گا کہ یہ بین
اور انداز وقت منت رہی کہم دستش گرفت باہمیر ان شخص
ایک تین تین بیگیا ہوں کیا میں تجھ کو راہ بتائے کہ جہاں ہاتھ لگا کر لے آئے اور اس شخص کے کہم کہ
ور اور ویے را وید لب فرو شتم و شمشیر گشت و سخن بگفتے
لایا ایک کو دیکھا ہونچھ لگائے ہوئے اور خرابیٹھا ہوا بھرا یا اور بات نہ کی کسی نے
گفتش چہ کردی گفت عطاے اور المقاتے او ششم قطعہ
نہا اسکو کیا کیا تو نے کہا بخشش اسکی کے تین ساتھ شکل اسکی کے بختا ہے

مہر حاجت پتہ روک تے سرور
ت لیجا حاجت سامنے ترشش روکے
اگر حاجت پری توروکے
نور حاجت یجا تا ہے تو زدیگ اس شخص کے لیجا

از خمی بدش فرسوده گردی
از دیش بنقد آسوده گردی

حکایت خشک سالے در اسکندر یہ میرد آمد چمن نامک
ایک خشک سالی بج اسکندر یہ کئے طاف ہر جہاں آیا

افغانستان
د افغانستان د ولس
د افغانستان د ولس

[illegible][illegible]

منه و در حال

دوستو! دینو دیوان

حکایت حاتم طائی را گفتند از خود بزرگ همت و دجمن
 حاتم طائی سے دو گن بے کمانچے سے زیادہ ہمت والا کوئی دسیب ابن
 بیدہ یا شنیدہ گفت مے روزی خیل شتر قربان کردہ بودم امر
 بکلیا ہتوئے یامتا ہے تو نے کہا ہاں ایک دن جالیس لوٹ میں نے فوج کیے تھے امیر
 عرب را پس گوشہ صحرایے بجا جتے برون رفتہ بودم
 ایک واسطے بجز ایک گوشہ جنگل کے واسطے ایک حاجت کے باہر گیب ہفت
 مار کشتے را دیدم پشتہ خوار فرام اور وہ گفتش بہمان حال
 بکڑی چٹنے واسطے کو دیکھا نیے کھلا لڑوین کج لایا کامین نے اسکو بیچ میان خانہ رحاتم کے

[illegible]

این دو ساع کاؤ لرحر داسے
 دو سنگ بیل کے یہ گدھا جر رکھت

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

فروغا جز باشد که دست قوت یابد
خیزد و دست عاجزان برآید

وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ السَّرِيقَ لَعَبَادُهُ لَكَيْفَ كُنْتُمْ فِي الْأَمْزِضِ
اگر خدا بخواهد که رزق را به بندگانش بپاشد تا آنکه هر کس را بخواهد بدهد

مَا ذَا أَخَا ضَرْفَ تَامَعُورٍ فِي الْأَمْزِضِ
کس چه بگوید که در آنجا که هر کس را بخواهد بدهد

لَعَلَّ سَفْلَهُ حَوَّاهِ أَمْرٍ وَسَمِ وَزَرْشِ
تا آنکه سفلگی او را به امر و سم و زرش

أَنْ نَشْتَبِي كَهَ فُلَاطُونِ كَفْتِ
تا آنکه ما را به فلطون و کفت

مَصْلَحَتِ تَوَازُّو بَهْتَر دَانْدِ
تا آنکه ما را به تراز و بهتر دانند

حکایت اعراسی را دیدم در حلقه جوهریان
یک با دیدن ایشان که در حلقه جوهریان

که وقت در میان راه کم کرده بودم و از راه معینی خبری با من
که در میان راه کم کرده بودم و از راه معینی خبری با من

نمانده دل بر ملاک بناده که ناگاه کیسه یافتم راز مروارید هرگز
نمانده دل بر ملاک بناده که ناگاه کیسه یافتم راز مروارید هرگز

ذوق و شادی فراموش کنم که سندانستم که گندم بریان
ذوق و شادی فراموش کنم که سندانستم که گندم بریان

مرا در خوشی بین بخت آهن من که با این نیت که بخت آهن من
مرا در خوشی بین بخت آهن من که با این نیت که بخت آهن من

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

باز آن لمخی و نویسی که معلوم کردم که مرداریدست قطعه
بهر ده لمخی و نویسی که معلوم کی بین گامولی بین

در میان خشک و یکوان شک جنگل اندر رستل بین مردے گوشه کا وقت دریا سے شخص بے گوشه جب گر پڑا بھوک سے	نشنه ز اور دمان چه درجه صند پاس سے کو تنه بین کیا سو چنی کتب پس مرد مرند او چه ز درجه خرف بهر آنکه کر بنه بین خواہ و سونا ہو چا بھوک سے
---	--

حکایت کی از عرب سہا بانی از غایت تشکیلی کیفیت مطم
ایک عرب ایک جنگل بین نہایت پیش سے کہ کو با تھ

تاکیت قبل مینتی کاش بین قبل موت سے نهر ملاطہم سرکتی ایک مہر ہو کہ چھیر مار سے کیر سے زانو کو	لکھ ما آفون مینتی ایک دن ہو بنون بین آرزو کو واصل املہ قمر بی اور ہمیشہ بھستہ مار ہون بین چا شک کو
---	---

حکایت ہیمان درویش در قلع بیطلم شد
ایک سیرن ایک غیب سافر ایک بڑے جنگل بین راہ ا بھول سے
وقوت و قوتش نمازہ درے چند دشت بسیار کردیدہ کجا
اور ز اورا اور قوت آسین زری تھوڑے سے روپے کے پاس بہت چھہ راستہ
نبرد پس بہ سخی ہلاک شد طائفہ برسیدند درھا
نہ طائفہ کار مصیبت سے ہلاک ہو گیا کچھ لوگ دمان ہو چکے تھے روپوں کو
دیدند شش پیش روے نہادہ در خاک نشہ قطع
انکے دیکھا شش سے رکھے ہوئے اور زمین پر لکھا ہوا

مردے گوشه ز کمر و کام مردے گوشه آس سے راہ کو بین و بھوک	مردے ز جھری وارد اگر بالکل نہ خالص رکھتا ہے
--	--

مرداریدست قطعه
بهر ده لمخی و نویسی
نشنه ز اور دمان
مرد مرند او چه ز درجه
بهر آنکه کر بنه بین
ایک عرب ایک جنگل
تاکیت قبل مینتی
کاش بین قبل موت
نهر ملاطہم سرکتی
لکھ ما آفون مینتی
ایک دن ہو بنون
واصل املہ قمر بی
اور ہمیشہ بھستہ
حکایت ہیمان
ایک سیرن ایک غیب
وقوت و قوتش
اور ز اورا اور قوت
نبرد پس بہ سخی
نہ طائفہ کار
دیدند شش پیش
انکے دیکھا شش
مردے ز کمر و کام
مردے گوشه آس
مردے ز جھری وارد
اگر بالکل نہ

مردے ز کمر و کام
مردے گوشه آس
مردے ز جھری وارد
اگر بالکل نہ

[illegible]

در مقامی از کائنات
در حکایت بیان
کردی ماه و جم
شما فیض افروز
و نهان و پندار
دین و دهر و زمان
زای قدرت و قوت
مست می بودم از نور
چون که در آن عالم
سوی تو

در حکایت سیدان
گرفتند طاعتی
کردی و در هر یک
نشانی بسیار ازین
و نشان بسیار
در میان دو عالم
را می یافتند و نیز
نشانهای دیگر ازین
سوی که

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

ہر کہ بر خوشن تختاید
اگر نہ بخشد برود کے شاید
جو شخص کہ اپنے اوپر تر حسم نہ کرتے
اگر اسپر کوئی رحم نہ کرے سزاوار ہے

حکایت باز رگائے را دیدم کہ صد و پنجاہ ستر بار داشت

ایک سوداگر کو دیکھائے اور پڑھ سوادت بار برداری کے رکھنا تھا

وہیل بندہ و خد متگار شبے در جزیرہ کیش مرا بحمدہ خویش

اور چالیس غلام اور خدمت کرنے والے ایک کشت جزیرہ کیش میں مجھے اپنے خوبے میں بے گب

ہمہ شب نیا رسید از سخناے پریشان گفتن کہ فلان اسبام

تمام رات نہ آرام کیا وہی باتیں کہنے سے کہ ملنا بوجہ میرا

بترکستان ست و فلان بضاعت بہند وستان واین قبائل

ترکستان میں ہے اور فلانا مال میرا ہندوستان میں اور یہ کاغذ

فلان زمین ست و فلان چیز افلان کس ضمن ست و گاہ گفتے

فلانی زمین کا ہے اور فلانی چیز کا فلانا آدمی ضامن ہے اور کبھی کہتے

کہ خاطر اسکندریہ دارم کہ ہواے خوش ست باز گفتے نہ کہ دے

کہ اسکندریہ کا ارادہ رکھتا ہوں میں کہ ہوا اچھی ہے پھر کستان میں کہ دے

مغرب مشوش ست سعد یا سفرے دیگر در پیش ست اگر آن

پہچان کا تشویش دینے والا ہے اے سودی ایک سفر اور در پیش ہے اگر وہ بھی

کردہ شود بقیت عمر خویش بگوشتہ مشیم و قناعت کم گفتم آن

کہا جاے باقی عمر اپنی ایک گوشتے میں بیٹھ کے کھان اور قناعت کہنے میں کہنے وہ

کہ ام سف ست گفت گوگرد یاری خواہم بردن بچین کہ سیدم

کہ میں سفر ہے گسا فارس کی گندھ چین میں لجا یا چاہتا ہوں کہ بچے سچ

کہ قیمتی عظیم دارد و کاسہ چینی بر دم آرم و دیباے رومی

کہ وہ ان گران قیمت ہے اور چین کے پیالے دارم بن اہواؤن اور روم کا دیبا

۱۰

دینی کی بات

ضامن بات

سکندر سیاس

شہر اسکندریہ

دولت لادن

نہ خفا

اور دین بحر نوری طعنا مش تشبہ
غیر سوا اُسے کائنات کی جو کہ نہ مٹ سکتا تھا

فرغ از بے نام خردن اور نہ محسوس
چٹا جدا سے کائنات کا اپنے کے ملک نہ جتنی

شنیدم کہ بدریائے مغرب اندر راہ مصر پیش گرفتہ بود
 ستائین گئے کہ دریائے مغرب کی راہ سے مصر کو چلا
 و خیال فرعون در سرختی اذا در سلكه الغسق
 اور خیال فرعون سرزمین رگبت متساویان ملک کو چلوں جاوے عنبر
 باد کے مخالف تیشی را آمد حین انکسار کونہ
 ایک روحا تا موافق تیشی میں آئی بیجا کہ کہتے ہیں

با طبع ملول چه کند دل که تشارد
 شمرطه همه دقعی نبود لائق کشتی

سادہ طبع رنجیدہ دقعی کے کیا کرے کہ موافق نہ ہو
 کہ ہوا موافق ہر دقت نہیں ہوتی لائق کشتی کے

دست پر عا پر آورد و سر بر او پیغام ده خواندن گرفت قیاد
بایه دعایین اُطُح یا اور پیغام ده چنانچه شروع کیا پس ب
رکبوا فی الْفُلْکِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّینَ شعر
سوار ہوئے ہیں کشتی پر باد کرتے ہیں خدا کو درجا یکم فاضل کرنے والے ہیں اُس کے غمید کو

دست تضرع چو سود بنده محتاج را
 فاقه الحار و از ناری کاکیا فاسد
 کز تپنده محتاج کز
 قطعه از زر و سیم را حتی برسان
 سونے کو چھوٹی سے آرام پونجا
 و آنکہ این خانه گز تو خواہد ماند
 اگر جانے کو دیگر ترے ہی ملک میں رہے گا

اور وہ انکو درمصر افارٹب ویش داشت بعد از ہلاک دے بقیت
نقل کرتے ہیں کہ مصر میں افارب مخلص رکت تھا بعد اسکے مرنے کے

سنت ۱۲ کردن قرضه
را ازین طریق
بسیار از راه
برای کسب
وقت بسیار
مهر باقی
کسب بسیار
کسب بسیار

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection.

[illegible]

مال کے تو اگر شدہ نہ جا مہا کے کہن بزرگ او بدریدند و خست
 مال اس کے سے دو متدہر گئے اور پڑا نے کپڑے اس کے منے سے بھاؤ ڈاے اور خست
 و میا طلی بعوض اُن بریدند **مسد** ران ہفتہ یکم اودیم از
 و میا طلی بعوض اس کے قطع کئے اسی ہفتے میں ایک شخص کو دیکھا میں نے
 ایشان پر بادیلے سوار روان و غلام دو درپے دو ان قطع
 زمین سے ایک گھوڑے پر سوار چلا جاتا تھا اور دو غلام اچھے دوڑے جاتے تھے

<p>۲۰۴ کہ اگر مردہ باز گردیدے کیا اچھا ہوتا کہ اگر مردہ بھڑک اٹا رد میراث سخت تر بودے میراث کا پھیرنا زیادہ سخت ہوتا</p>	<p>بسمرا ہے قبیلہ و بہر گھر میں غنیمت دات سرباست وارثان راز مرگ خوشیادند دار ثول کو در مرگ عزیزے</p>
--	---

بسابقہ معرفت کہ درمیان مایہودا سیتنس گرفتہ گرفتہ و قہر تلک
اگل جان بجان سے کہ ہم سے اور اس سے بھی اگلی آئین بڑی ہے اور کہا ہے

بمخور اے نیک سیرت ستمزد
کھا اے نیک خلعت بے عیب آدمی

حکایت ضعیف را مای قوی بدام افتاد طاقبند
 این نگار ضعیف کے تین ایک بھلی زور آوزنج جال کے پڑی حالت نگار کے
 آن نداشت مای برو غالب آمد و دام از دستش در رود قطع
 انکے کی نہ رکھتا تھا بھلی اور انکے غائب آئی اور جال انکے ہاتھ سے گئی

شد غلامے کہ آب جو آر د
گیا ایک غلام کہ نہر کا پانی لاوے
وام ہر بار ماہی آور دے
جال در مرتبہ پھسل لاتا تھا

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

۱۲۳

نام دریا کے دریا اور آمدن

بیت صیاد نہ ہر بار شکار ہے ہر
 ایک وز بہ مینی کہ لپکیش مجوز و

دگر صیادان درینغ خور و دند و ملاشتش کردند کہ چنین صید
 اور فکاری متاست ہوئے اور اسکو ملاست کرنے کے کہ ایک شکار

در دامت افتاد و نتوانستی نگاہ اشتن گفتاے برادران
 تیرے جال میں پڑا اور تو تمام نہ سکا کسا اسے بھائیو

چہ توان کرد مرا روزی نبود و اور امچینین روزی ماندہ
 کیا کیا پاسیہ میرا رزق نہ تھا اور اُسکے تین بھی ایسی ہی رہی

حکمت صیادانی روزی در دجلہ نگیر و دماہی بے جان خشکی نمیر و
 عاقبت کیا ہے شکاری بے مقوم دیبا میں بھل نہیں بکرتا اور پھل کے موت خشکی میں نہیں مٹی

حکایت دست و مار مدہ ہزار پائے رہا بہشت صاحب دلے
 ایک شخص ہاتھ پائوں تھے ہوتے تھے ایک کھجور کے کو مڈلا لک صاحب باطن

برو بگذشت و گفت سبحان اللہ با ہزار پائے کہ داشت
 وہاں وارد ہوا اور بولا پاک ہے اللہ باوجود اس ہزار پائوں کے کہ نہ کٹا تھا

چون جلس فراز آمد از بدست و پائے کر بختن توانست تمنوی
 جب موت اُسکی آچو بیجی ایک بے دست و پا سے بھاگ نہ سکا

چو آید ز بے دشمن جانتان
 جب آدے پیچھے سے دشمن جان کا لینے والا

دران دم کہ دشمن پایے رسید
 جب دشمن آہی پہنچا

حکایت اہلبی ادم عین خلعتی ثمن در و کرتا زمی زری و قصی مصری بر سر
 لیکن حق کو دیکھتے ہوئے اور کھڑا انداز میں نیچے اور ایک کچڑی مصری سسر پر

بہشت صیادان درینغ خور و دند و ملاشتش کردند کہ چنین صید اور فکاری متاست ہوئے اور اسکو ملاست کرنے کے کہ ایک شکار در دامت افتاد و نتوانستی نگاہ اشتن گفتاے برادران تیرے جال میں پڑا اور تو تمام نہ سکا کسا اسے بھائیو چہ توان کرد مرا روزی نبود و اور امچینین روزی ماندہ کیا کیا پاسیہ میرا رزق نہ تھا اور اُسکے تین بھی ایسی ہی رہی حکمت صیادانی روزی در دجلہ نگیر و دماہی بے جان خشکی نمیر و عاقبت کیا ہے شکاری بے مقوم دیبا میں بھل نہیں بکرتا اور پھل کے موت خشکی میں نہیں مٹی حکایت دست و مار مدہ ہزار پائے رہا بہشت صاحب دلے ایک شخص ہاتھ پائوں تھے ہوتے تھے ایک کھجور کے کو مڈلا لک صاحب باطن برو بگذشت و گفت سبحان اللہ با ہزار پائے کہ داشت وہاں وارد ہوا اور بولا پاک ہے اللہ باوجود اس ہزار پائوں کے کہ نہ کٹا تھا چون جلس فراز آمد از بدست و پائے کر بختن توانست تمنوی جب موت اُسکی آچو بیجی ایک بے دست و پا سے بھاگ نہ سکا چو آید ز بے دشمن جانتان جب آدے پیچھے سے دشمن جان کا لینے والا دران دم کہ دشمن پایے رسید جب دشمن آہی پہنچا حکایت اہلبی ادم عین خلعتی ثمن در و کرتا زمی زری و قصی مصری بر سر لیکن حق کو دیکھتے ہوئے اور کھڑا انداز میں نیچے اور ایک کچڑی مصری سسر پر

اگر گفت سعدی چگونه می شناسی این دیبای معلم برین حیوان الاصل گفت سعدی

قد شایسته بالقرنی حمار
عجلاً جسد الله حمار

گفته اند یک طلعت زیبا به از هزار خلعت و سیاه قطع
کاه به یک شغل اچھی بہتر منہ از خلعت و سیاه قطع

شرف اگر ضعیف شود خیال منہ
بزرگ اگر توان ہووے خیال منہ

گمان مگر ہودی شرف خواہد
گمان مت بجا کہ ہودی شرف ہوا

قطعه یادی توان گفت ماند این جوان
مگر بدو راعه و دستار و نقوش بر و نش

بکرو در همه اسباب ملک هستی او
بکرو در همه اسباب ملک اور هستی امکی من

حکایت دزد کے گدے راگفت شرم نینداری از خواب
 ایک چور نے ایک قید سے کہا شرم نینداری از خواب تو واسطے

یہ جو کہ سیم دست میں لکھنم دراز کردن گفت بلیت
ایک سو چاروی کے ہاتھ آئے ہر کچھ س کے دراز کرنا خیر نے کہا

دوست دراز تو ہے ایک جیسے ہم
پہرے کے شتر نہ ہر اس کے دویم
راجہ بڑھا ہوا اسے ایک رتی چاندی کے
بسترے کے کاٹھن واسطے ایک ایک کے دوکوں

حکایت مشرتاز نے را حکایت گفتند کہ از دہر مخالف
ایکسا پسواں کی نقل کرتے ہوں کہ زبا پ مخالف

در آستانه سحر قتل
بسیار از باب
عزیز است

[illegible]

۱۲۵۰
دوست وصال
بیشترین حاصل
باشد در این علاج
است بر تلخه یعنی
از طعام محو کنید
غلبه افراط

بقنان آمدہ بود و از خلق فراخ و دست تنگ بجان رسیدہ
 فریاد میں آیا تھا اور خلق فراخ اور مفلس نے عاجز ہو کر
 شکایت پیش کی کہ یہ بڑا دانا اور اجازت خواست کہ عزم سفر دہرا
 شکوہ باب کے حضور میں لے گیا اور اجازت مانگی کہ قفس اسفار کھولیں
 مگر بقوت بازو دامن کاٹے فراخ یک دم کہ بزرگان گفتہ اند کہ
 شاید بقوت بازو دامن مقصد کا تمہیں لائق نہ ہو کہ بزرگوں نے کہا ہے

فضل و منفعت است با تمنا
نیت اور بر بیگار ہے جب تک اسے بکارتین
عمر و آتش نذر شک پائید
اگر کو آگ پر رکھیں شک کو کھین

یہ گرفت اسے یہ خیال محال از سر پر کن ویامی قاعدت و زمین
 اپنے کما بیٹا خیال شکل سے نکال ڈال اور بانوں مہر کا ساتھی کے بدن میں
 کش کہ خرومند ان گھستہ اندر دولت نہ پوشیدہ است چارہ کہ پوشیدہ است
 کینچ کر عقلمند کہ گئے ہیں دولت کا ملنا کو شش سے نہیں ہے علاج آگیا کہ تلاش کرنا ہے

کوشش بنفایدہ است لیکن اگر کوشش
کوشش بیفائدہ ہے و مگر گناہ ہے کہ باری
ہنر کار دنیا پر جو بخت بد باشد
ہنر کام بین آتا اگر نصیب برے ہوں
باز و بخت یہ کہ باز و بخت
باز و بخت کا ہنر ہے باز و بخت سے

پس رفت لے پدروا اور سفر بسیار است از ترنہت خاطر و چرمناف و
بیانے کماے باپانارے سفر کے بہت ہیں تادگی خاطر کی اور کچھین خانہ دن کا اور
دین عجائب و شنیدن غرائب و لفرج بلدان و مجاورت خلان
و کیفیات عجائبات کا اور شنیدنا در بانوں کا اور سیر شہر دن کی اور ملاقات دوستوں کی

[illegible]

دوم عالمی کہ محیط شیریں و قوت فصاحت و مایہ بلاغت
دوسرے عالم کہ کلام شیریں اور قوت فصاحت اور مایہ بلاغت ہے

[illegible]

۱۲۶۰
تشیب دیار برای
وزن مست مینی
ازان خزانه بنیاد
ش گونید که هر دو پنج
افقاده احد
بنی وقت نقد
باسم سلطان
نسلین

هر جا که رود خدمت او اقدام نمایند و اگر امکنند قطع
 همان زمین جاری مسکنی خدمت کریں و بدین علم اینچه تقسیم کریں

وجود مردم و نامثال زیر سلاطنت
 است تخص عاقل کسی مثل سونے خاص کے ہے
 بزرگ زادہ نادران ^{علیہ} بہتر و اماند
 بزرگ زادہ احمد مثل کھوٹے روپے کے ہے

بہر کجا کہ رو دقدرو ہمیشہ اندر
 جهان کسین کہ جادے قدر از تبت اسکی جانین
 کہ در دیار غریبش هیچ نماند
 کہ غیر مشورین اُسے کچر نہیں جانتے

ستوم خبر دینی کہ درون صاحب دلان بجا لطف او میل کست کہ بزرگان
 غیر از صاحب درت کدول صاحب بیستون کا اس سے اخلاقی خواہش کرے کہ بزرگان نے
 گفتہ اندام کی حیا از بسیاری مال و گوئید روی زیبا مریم دلبازی خست
 کہا ہے تھوڑی سی خوبصورتی بہتر ہے مال سے اور کہتے ہیں تنہا چھارم سے زخمی دون کا ہے
 وکلید درہای بستہ لاجرم صحبت او ہمہ عظمت شناسند و طبع
 اور کجی بندہ دروازوں کی غولہ خواہ صحبت اور کسب بجز غنیمت جانتے ہیں

تا ہر آنجا کہ رود حرمت و عزت بیند
مشرق جهان جاتا ہے حرمت اور عزت پاتا ہے

برطادوس اور اراق مصاحف دیم
برطادوس کا بیچ درقون قرآن کے دیگھ میں تے

لفت خاموش کہ کس کہ حمالے دارد
لا بپہ رہ کر جو شخص کچھ خوبصورتی رکھتا ہے

قطعه عین در سیر افتاد لبری بود
اگر رقص کے میں چڑھی اور مشرق ہو رہے

و جو بہت گوشت اندر میان مباحث
اویسی ہے کہ صدف کے دریان نہ رہے

وررا نند بقهرش بدرو مادر خویش
اگر جب نکال دین اسکو گھٹنے سے انکے ان باب

گفتم این منزلت از قدر تو می نیم بیش
کہا میں نے یہ مرتبہ تیر سے مرتبہ سے زیادہ دیکھا ہوں جن

ہر کیامای نمد دست بدر اندیش منس
جس بلکہ پاؤں لکھتا ہے ہاتھ رکھ دیتے ہیں انکے آگے

اندیشہ نیست گرد زادی بری بود
اندیشہ نہیں ہے اگر باپ اقس سے ناراض ہو

در تمیم را ہمہ بس مشتری بود
ڈرائیگا تھا اب آدمی ضرور ہوتے ہیں

[illegible]

۴۱
تجربہ اور امتحان
پامعی
شوی بنے گا تو
ان روز
لیکن لیکن
ست
روز روز
قطعہ
خفت
خفت
ست

چنین صفتا کہ بیان کروم ای سپر در سفر موجب تمجید خاطر است
یعنی کہ بیان کیں میں نے اے رشتے سفر میں موجب تمجید کی ہیں

و این اثر زیاده از حد است
بیدار است ازین و شایسته
بیدار است ازین و شایسته
بیدار است ازین و شایسته

و این مرت که سفر کرم با لوان برنم و با شیر زمان نجه در فکرم من مصلحت است
اس صورت بین که بجز این نیست باغیا چه ملک که ازین بد نیز غفرت در پی خبر افق من پس صحت هست
ای مدیر که سفر کرم که ازین پیش طاق بمنوائی ندارم قطع
سے با پیکر سفر کردن بن کیونکہ اس سے زیادہ اب مغلسی کی نہیں لگتے ہوں

نظارة
مندان
نظر
نظارت
نظارت
نظارت
نظارت
نظارت

صاحب ہر روز صبح کی دعا پڑھ کر سونے کے بعد پھر سناں کر کے سونے لگاؤ ۱۵۰

<p>ہر روز قناد زجائی مقام خویش تجلیہ آرمی جاتا رہا اپنے مقام اور آگے سے تنب ہر تو انکے بس رہے ہمیر ہر رات کو درد و تنہا ایک جویلی میں جاتا ہے</p>	<p>دگر چیم غم خورد عمہ آفاق حای است پھر کیا غم ہے اسے کیونکہ تمام دنیا اسکی جگہ سے درویش ہر کجا کہ شب آمد سرائی فقیر کو جہان رات ہو گئی وہی مکان اور کھانا ہے</p>
<p>اس کیفیت ویدر اوداع کر دہمت خواست مروان شد و با خوشی ہم کیفیت یہ کہا اور بابہ کو رخصت کیا اور دعا چاہی اور روانہ ہوا اور اپنے دل میں گستاختا</p>	<p>ہنر و رجوت بخش نباشد کام بجائے رو دکش نہ اند نام دہان جائے کہ جان اسکا کوئی نام نہ جائے</p>
<p>ہمچنین تار سیدر کنار آبے کہ سنگ از صلابت او بر سنگ ہیجان تک کہ پونچا کمار سے ایک دریا کے کہ پتھر اسکی شدت کے پتھر پر مے آمد و خروشش بفرنگ مے رفت بیت بڑتا ہفت اور شور اسکا بارہ ہزار قدم تک جاتا تھا</p>	<p>لشکین آبی کہ مرغ آبی دروین بود لکھن موج آسانگ انکناش در بود دہشت تک بانی مہر جہا بانی کی آسین نہ در نہ تھی</p>
<p>گروہے مردمان را دید ہر یک بقراضہ در معرشتہ و رخت سفر بستہ تھوڑے سے آدمیوں کو دیکھا کہ ہر ایک عویں ریزہ چاندی بونے کے تختی میں بیٹھے ہوئے اور ساجے کلا بنجے ہوئے جوان را دست عطا بستہ بود زبان شمار کشود چند انکہ زاری کرد باری جوان کا ہاتھ بخشش کا بندھا تھا زبان تعریف کی گھولی کھینا ہی رو دیا لوگوں نے دے دے نہ کردند ملاج بے مروت از و بخندہ برگردید و گفت شعر نہ کی ملاج بے مروت اس سے ہنس کر و گردان ہوا اور بولا</p>	<p>وز زرداری بزور محتاج نہ شعر اور اگر روپیہ رکھتا ہے تو زور کا عاجز نہ ہوں</p>
<p>بے زرتوانی کہ کنی بر کس زور بے روپے کو تو نہیں کر سکتا ہے کسی پر زور</p>	<p>بے زرتوانی کہ کنی بر کس زور بے روپے کو تو نہیں کر سکتا ہے کسی پر زور</p>

صاحب ہر روز صبح کی دعا پڑھ کر سونے کے بعد پھر سناں کر کے سونے لگاؤ ۱۵۰

صاحب ہر روز صبح کی دعا پڑھ کر سونے کے بعد پھر سناں کر کے سونے لگاؤ ۱۵۰

101

شده بخت بد از خدای بخشنده
خروجی شمع زینت بر آینه
بخت بد از خدای بخشنده
خروجی شمع زینت بر آینه

زندگاری نتوان رفت بزور از دیر پا
 این چنین کھا ہے تو نہیں جا سکتا ہے تو بزور دریاست

زورده مرد چه باشد ز یک مرد بیار
ز دوشین دمی گویا چرخه رو به یک مرد گویا

جوان را دل با طعنه طامع بهم برآمد خواست که از دانتقاے کشتی
 بران کادل طامع کے طعنے سے غصے میں آئیگا جہا کہ اس سے بدلے کشتی
 رفتہ ہو و آواز داد گفت کہ اگر بدین جامہ کہ پوشیدہ ام قناعت
 با یکی غمی بپار کر کس کہ اگر این بزدون پر جو بن چسپنے ہوئے ہوں اکف
 کنی دریغ نیست طامع طمع کرد و کشتی باز گردانید
 ہے تو دریغ نہیں ہے طامع نے طمع کی اور کشتی پھیر لایا

بدوزو ^ش ویدہ ہوسمند
بند کر دیتی ہے حرص آگمہ عفتلندک

در آرد طمع مرغ و ماهی بر بند
لاتی ہے طمع چڑیا اور میٹھی مکران

چند آنکہ دست جوان بریش و گریانش رسید بخود در شید
نہان یک کہ جوان کا ہاتھ ملحق کی داڑھی اور گریان تک پہنچا اسے دینی وطن کھینچا
و بے محابا فرد کو نت یارش از کشتی بدر آمد کہ پشتی کند ہمچنین
اور بے تحاشا مارا ملحق کا بار کشتی سے نکلا کہ مرد کرے دید ہی
درستی دید پشت برگردانید مصلحت آن دیدند کہ با او مصالحت
سنجی دیکھی نہ ہو گا مصلحت وہ دیکھی کہ ساتھ اسکے منفع
گرایند و با حرت کشتی مسامحت نمایند متوجہ
کر لین اور کشتی کی اجرت سے در گذر کریں

چو رخسارِ حسنِ بختِ مبارک
بختِ رانی دیکھے تو برداشت کر
بشیرینِ زبانی و لطفِ دجوشی
بہشتِ زبان اور زمی اور خوشی سے

کہ پہلے بہ بند درکار رہا
کہ زہی بند کرتی ہے دروازہ کھولے گی
تو انی کہ پہلے کھولے گئی
ایک ہاتھ کو ایک بات سے کھینچ سکتا ہے تو

[illegible]

کتابخانه و موزه آستان قدس

خامه در دوزخ و ناله
مهرش که از آتش می رسد
نغمه بلبلان باغچه
کوفته شال سیاه
بیلی از دور دوری
دور تو نمی گویم
ندم شاه خندانم
بنفش کبریا محو
مار الافضل
۱۵۲

لطافت کن آن خاکی بسنی ستر
ز می که تو جان کسی بین دیکھے تو را می

بعد راضی بقدرت در آقا دند و دوسه خند بفاق بر سر خوشی و او
 پس کشتی در آور دند و روان شد ند تا بریدند بستو نے که از
 اور کشتی برے آئے اور روانہ ہوئے یمان تک کہ پوچھنے نزدیک ایک ستون کے کہ
 عمارت یونان در اب ایستاده بود طاح گفت کشتی را خطی هست
 یونان کی عمارت سے پانی میں گڑھا تھا طاح نے کہا کشتی میں کچھ نقصان ہے
 یہاں سے اڑتا کہ زور آور ترست باید کہ برین ستون پرود و خط

ایک شخص سے کہ بڑا سہلوان ہو اس ستون پر جانے اور رسی
کشتی کبیر قمارت کینم جوآن بغور دلاوری کہ در سرداشت از
کشتی کی پکڑے کہ مرمت کرین ہم جوآن بسبب عسر در پہلوانی کے کہ سرین رکھتا تھا
ختم از رده دل نیندشید و قول حکما را کار نفرو د کہ گفتہ اند ہر کرا رہے
دشمن از کدہ دل سے نہ ڈرا اور حکیموں کے کہنے پر عمل نہ کیا کہ کہتے ہیں جس شخص کو بڑا
بدل ساندی اگر د عجب ان صدر راحت برسانی از یاد اس ان یک
پوہنجا یا تو نے اگر بعد اس کے تنو خوشی پوہنجا دے تو بسک اس آزار کے بدلے سے
رجحش امن مباحث کہ میکان از جراحت بد آید و آزار در دل کا نہایت
بے خوفیت رہ کہ چل تیرہ کا زخم سے نکلا تا یہی بردگہ دلیں برجاتا ہے

چہ خوش گفت کما تاش با خلتاش
 کما خوب کما کما تاش نے خلتاش سے
 قطعہ شواہین کہ منکمل گردی
 مست رہ جوخت کہ تنگ دل ہوگا تو
 چو دشمن خراشیدی امین ماس
 جب دشمن کو ایذا دی تو نے بیچو نہت
 چون ز دست دے بہ تنگ
 جب تیرے ہاتھ سے کوئی دل عافز آوے

[illegible]

۱۵۲
پیشرو مختلط اول
باز به بنام مختصک
و کو یک که تندی
ماری را میجوید
یعنی قوت از چهره دم گریزی
خس و پیری کجای
دور در لولانی

سنگ بر بارہ حصار موزن
سفر قلعے کی دیوار پرست بھینک

چند ایک مقبول شہسری با عہدہ چچہ و بر بالاسے پہنچ کر
 پہنچان تک کہ رتی کشتی کی باز پر لپٹی اور ستون پر چڑھ گیا
 طالع زمام از کفش در گسلائی و کشتی پر اندھجہ را و منجہر ہاندر و ر
 طالع نے رتی اسے اچھے سے توڑا تی اور کشتی روان کی پیچا رہ جتان رہا وہ دون
 دو طلا و محنت کشید و سختی دید سوم روز خوابش گریبان گرفت و
 اہستہ اور محنت کھینچی اور سختی دیکھی تیسرے روز خواب نے اسکا گریبان پکڑا یا و
 در آب انداخت بعد از تباہ زوری دگر بر کنار افتاد از حیاس
 بانی میں اسے گرا دیا ایک دن اور رات کے بعد کنارے پر جا پڑا کچھ زنگی اسکی
 ماندہ بود برگ درختان خوردن گرفت و بیخ گیا ہان بر آوردن
 بانی مٹی در خون کے پتے کمانے لگا اور جھٹ گھاسون کی پکالنے
 ماندہ کے قوت یافت سر در سیاہان نہاد و رفت
 سان تک کہ تھوڑی قوت پائی جنگل کو چلا اور چلا جاتا تھا
 ناشتہ و بی طاقت شد و بر لب چائے رسد قومے
 بیان تک کہ پیاس سے بیتاب ہوا اور ایک کوئین پر پوٹھا ایک قوم
 را وید شربت آب پہنچنے ہی آٹا سید تہ جوان را
 گرد لکھا تھوڑا سا پانی عوض ایک پیے کے پینے تھے جوان کے پاس
 پشیرے مہو و طلب کرد و بیار کی نمود رحمت نیا و رند دست
 کوئی پیہ نہ تھا مانگا اور گرد گرد آیا جسم نہ کیا ہاتھ
 قندی دراز کرد و تنے چند را فرو گرفت مردان غلبہ کردند
 جسے کیواسے بڑھایا اور کئی آدمیوں کو اسے ٹھوٹھا لوگوں نے غلبہ کیا

[illegible]

میں نے کہا کہ اس کے لئے ہر
کچھ کرنا چاہیے۔
اس نے کہا کہ میں اس کا
بہت شکر کرتا ہوں۔

با همه مردی و صلابت که
 با وجود آن جوانمردی از زنده نگذاشتن
 شیرین زبان را اندر آرزو نمود
 خفته در تیرگی کمال نکال داشتی

[illegible]

است و می تواند بود که در این کتاب

از سر و دو گویان و
بجای نام مردم نیست
بوزن ششوی بی
لوریان جمع لوری
است تن **اصل** نیست
باشد و این عجم
قافه گویان این
موجود است که را
گویم که بداند

گلدی کو چو ارم کو گنبد
کند از سنا سر بیان دود
بویوب در دواست لودی
نقش زنده و محراب است
باغستان و باغستان
آورد از سبزی که در
آورد از خدام خوانان
سبزی خوانان

حسن نوادہ ۱۹۵۰ء

۱۵ و ۱۶
 ۱۷ و ۱۸
 ۱۹ و ۲۰
 ۲۱ و ۲۲
 ۲۳ و ۲۴
 ۲۵ و ۲۶
 ۲۷ و ۲۸
 ۲۹ و ۳۰
 ۳۱ و ۳۲
 ۳۳ و ۳۴
 ۳۵ و ۳۶
 ۳۷ و ۳۸
 ۳۹ و ۴۰
 ۴۱ و ۴۲
 ۴۳ و ۴۴
 ۴۵ و ۴۶
 ۴۷ و ۴۸
 ۴۹ و ۵۰
 ۵۱ و ۵۲
 ۵۳ و ۵۴
 ۵۵ و ۵۶
 ۵۷ و ۵۸
 ۵۹ و ۶۰
 ۶۱ و ۶۲
 ۶۳ و ۶۴
 ۶۵ و ۶۶
 ۶۷ و ۶۸
 ۶۹ و ۷۰
 ۷۱ و ۷۲
 ۷۳ و ۷۴
 ۷۵ و ۷۶
 ۷۷ و ۷۸
 ۷۹ و ۸۰
 ۸۱ و ۸۲
 ۸۳ و ۸۴
 ۸۵ و ۸۶
 ۸۷ و ۸۸
 ۸۹ و ۹۰
 ۹۱ و ۹۲
 ۹۳ و ۹۴
 ۹۵ و ۹۶
 ۹۷ و ۹۸
 ۹۹ و ۱۰۰
 ۱۰۱ و ۱۰۲
 ۱۰۳ و ۱۰۴
 ۱۰۵ و ۱۰۶
 ۱۰۷ و ۱۰۸
 ۱۰۹ و ۱۱۰
 ۱۱۱ و ۱۱۲
 ۱۱۳ و ۱۱۴
 ۱۱۵ و ۱۱۶
 ۱۱۷ و ۱۱۸
 ۱۱۹ و ۱۲۰
 ۱۲۱ و ۱۲۲
 ۱۲۳ و ۱۲۴
 ۱۲۵ و ۱۲۶
 ۱۲۷ و ۱۲۸
 ۱۲۹ و ۱۳۰
 ۱۳۱ و ۱۳۲
 ۱۳۳ و ۱۳۴
 ۱۳۵ و ۱۳۶
 ۱۳۷ و ۱۳۸
 ۱۳۹ و ۱۴۰
 ۱۴۱ و ۱۴۲
 ۱۴۳ و ۱۴۴
 ۱۴۵ و ۱۴۶
 ۱۴۷ و ۱۴۸
 ۱۴۹ و ۱۵۰
 ۱۵۱ و ۱۵۲
 ۱۵۳ و ۱۵۴
 ۱۵۵ و ۱۵۶
 ۱۵۷ و ۱۵۸
 ۱۵۹ و ۱۶۰
 ۱۶۱ و ۱۶۲
 ۱۶۳ و ۱۶۴
 ۱۶۵ و ۱۶۶
 ۱۶۷ و ۱۶۸
 ۱۶۹ و ۱۷۰
 ۱۷۱ و ۱۷۲
 ۱۷۳ و ۱۷۴
 ۱۷۵ و ۱۷۶
 ۱۷۷ و ۱۷۸
 ۱۷۹ و ۱۸۰
 ۱۸۱ و ۱۸۲
 ۱۸۳ و ۱۸۴
 ۱۸۵ و ۱۸۶
 ۱۸۷ و ۱۸۸
 ۱۸۹ و ۱۹۰
 ۱۹۱ و ۱۹۲
 ۱۹۳ و ۱۹۴
 ۱۹۵ و ۱۹۶
 ۱۹۷ و ۱۹۸
 ۱۹۹ و ۲۰۰
 ۲۰۱ و ۲۰۲
 ۲۰۳ و ۲۰۴
 ۲۰۵ و ۲۰۶
 ۲۰۷ و ۲۰۸
 ۲۰۹ و ۲۱۰
 ۲۱۱ و ۲۱۲
 ۲۱۳ و ۲۱۴
 ۲۱۵ و ۲۱۶
 ۲۱۷ و ۲۱۸
 ۲۱۹ و ۲۲۰
 ۲۲۱ و ۲۲۲
 ۲۲۳ و ۲۲۴
 ۲۲۵ و ۲۲۶
 ۲۲۷ و ۲۲۸
 ۲۲۹ و ۲۳۰
 ۲۳۱ و ۲۳۲
 ۲۳۳ و ۲۳۴
 ۲۳۵ و ۲۳۶
 ۲۳۷ و ۲۳۸
 ۲۳۹ و ۲۴۰
 ۲۴۱ و ۲۴۲
 ۲۴۳ و ۲۴۴
 ۲۴۵ و ۲۴۶
 ۲۴۷ و ۲۴۸
 ۲۴۹ و ۲۵۰
 ۲۵۱ و ۲۵۲
 ۲۵۳ و ۲۵۴
 ۲۵۵ و ۲۵۶
 ۲۵۷ و ۲۵۸
 ۲۵۹ و ۲۶۰
 ۲۶۱ و ۲۶۲
 ۲۶۳ و ۲۶۴
 ۲۶۵ و ۲۶۶
 ۲۶۷ و ۲۶۸
 ۲۶۹ و ۲۷۰
 ۲۷۱ و ۲۷۲
 ۲۷۳ و ۲۷۴
 ۲۷۵ و ۲۷۶
 ۲۷۷ و ۲۷۸
 ۲۷۹ و ۲۸۰
 ۲۸۱ و ۲۸۲
 ۲۸۳ و ۲۸۴
 ۲۸۵ و ۲۸۶
 ۲۸۷ و ۲۸۸
 ۲۸۹ و ۲۹۰
 ۲۹۱ و ۲۹۲
 ۲۹۳ و ۲۹۴
 ۲۹۵ و ۲۹۶
 ۲۹۷ و ۲۹۸
 ۲۹۹ و ۳۰۰
 ۳۰۱ و ۳۰۲
 ۳۰۳ و ۳۰۴
 ۳۰۵ و ۳۰۶
 ۳۰۷ و ۳۰۸
 ۳۰۹ و ۳۱۰
 ۳۱۱ و ۳۱۲
 ۳۱۳ و ۳۱۴
 ۳۱۵ و ۳۱۶
 ۳۱۷ و ۳۱۸
 ۳۱۹ و ۳۲۰
 ۳۲۱ و ۳۲۲
 ۳۲۳ و ۳۲۴
 ۳۲۵ و ۳۲۶
 ۳۲۷ و ۳۲۸
 ۳۲۹ و ۳۳۰
 ۳۳۱ و ۳۳۲
 ۳۳۳ و ۳۳۴
 ۳۳۵ و ۳۳۶
 ۳۳۷ و ۳۳۸
 ۳۳۹ و ۳۴۰
 ۳۴۱ و ۳۴۲
 ۳۴۳ و ۳۴۴
 ۳۴۵ و ۳۴۶
 ۳۴۷ و ۳۴۸
 ۳۴۹ و ۳۵۰
 ۳۵۱ و ۳۵۲
 ۳۵۳ و ۳۵۴
 ۳۵۵ و ۳۵۶
 ۳۵۷ و ۳۵۸
 ۳۵۹ و ۳۶۰
 ۳۶۱ و ۳۶۲
 ۳۶۳ و ۳۶۴
 ۳۶۵ و ۳۶۶
 ۳۶۷ و ۳۶۸
 ۳۶۹ و ۳۷۰
 ۳۷۱ و ۳۷۲
 ۳۷۳ و ۳۷۴
 ۳۷۵ و ۳۷۶
 ۳۷۷ و ۳۷۸
 ۳۷۹ و ۳۸۰
 ۳۸۱ و ۳۸۲
 ۳۸۳ و ۳۸۴
 ۳۸۵ و ۳۸۶
 ۳۸۷ و ۳۸۸
 ۳۸۹ و ۳۹۰
 ۳۹۱ و ۳۹۲
 ۳۹۳ و ۳۹۴
 ۳۹۵ و ۳۹۶
 ۳۹۷ و ۳۹۸
 ۳۹۹ و ۴۰۰
 ۴۰۱ و ۴۰۲
 ۴۰۳ و ۴۰۴
 ۴۰۵ و ۴۰۶
 ۴۰۷ و ۴۰۸
 ۴۰۹ و ۴۱۰
 ۴۱۱ و ۴۱۲
 ۴۱۳ و ۴۱۴
 ۴۱۵ و ۴۱۶
 ۴۱۷ و ۴۱۸
 ۴۱۹ و ۴۲۰
 ۴۲۱ و ۴۲۲
 ۴۲۳ و ۴۲۴
 ۴۲۵ و ۴۲۶
 ۴۲۷ و ۴۲۸
 ۴۲۹ و ۴۳۰
 ۴۳۱ و ۴۳۲
 ۴۳۳ و ۴۳۴
 ۴۳۵ و ۴۳۶
 ۴۳۷ و ۴۳۸
 ۴۳۹ و ۴۴۰
 ۴۴۱ و ۴۴۲
 ۴۴۳ و ۴۴۴
 ۴۴۵ و ۴۴۶
 ۴۴۷ و ۴۴۸
 ۴۴۹ و ۴۵۰
 ۴۵۱ و ۴۵۲
 ۴۵۳ و ۴۵۴
 ۴۵۵ و ۴۵۶
 ۴۵۷ و ۴۵۸
 ۴۵۹ و ۴۶۰
 ۴۶۱ و ۴۶۲
 ۴۶

مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفِي وَفَدَّ قَسْرَ الْعَيْسُ

فرد رشتی کند بر غریبان سے
سخنی کرتا ہے سافرون پر دھن

نفاذ
راضن
غریب
درست
نفاذ

[illegible]

۱۲ - ۱۳ - ۱۴

خبر بجزایر

[illegible][illegible][illegible][illegible][illegible][illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

خاتمہ کے از ملوک پارس را کینے گرانمایہ در انگشتری بود بادرس
 نیا کہ ایک شخص کو فارس کے بادشاہوں میں سے ایک گنبد گران قیمت انگوٹھی میں تھا ایک بد
 حکم تفریح ہاتھ جند خاصان بھضامی شیراز بیرون رفت فرمود
 بدین کاسیر دوتیں خواصوں کے ساتھ طرین مصلے شیراز کے گپ فرمایا
 تا انگشتری را بر کند عقد نصب کردند تا مہر کہ تیر از حلقہ انگشتری
 کو انگوٹھی کو عقد کے گنبد میں لٹکا دیں تا جو شخص کہ تیر انگوٹھی کے حلقے سے
 لگنے ماند خاتم اور ایام شد اتفاقا چہا حصہ حکم انداز کہ درخت
 بادرس کو انگوٹھی اسی کی ہو جاوے اتفاقات سے چار سو تیر انداز کے خاندان کی خدمت
 او بود تیر بند اختہ جملہ خطا کردند مگر کوڑے کے کہ بر بام رہا خطے
 انکی کے تھے تیر ڈالے سب نے خطا کی مگر ایک لڑکا کہ اوپر کوٹھے ایک سڑک کے
 بیار یکہ تیر ہر طرف می انداخت باد صبا تیر او از حلقہ انگشتری
 ساتھ کیل کے تیر ہر طرف ڈالتا تھا ہوا پر دانی نے تیر انکی کے تین حلقہ انگوٹھی کے
 لگنے را اند خلعت و نعمت یافت و خاتم ہوئے از زانی و اشتند
 گذرانا خلعت اور نعمت بادشاہ نے دی اور انگوٹھی اسکو بخشا کہ کسی
 آورد و اند کہ پسر تیر و کمان را بسوخت گفتند چہا چنیں کو دی
 کہتے ہیں کہ لڑکے نے تیر اور کمان کے تین جلایا لوگوں نے کہا کہیں بے ایسا کیا کرنے
 گفت تار و نون تختیں بر جاے ماند قطع
 کہ با جو رن پسل او پر جگہ کے رہے

کہ بود کہ حکیم روشن کے کہیں اتفاق ہوتا ہے کہ حکیم قاتل سے گاہ با شد کہ کوڑی تاوان اور کہیں ایسا ہوتا ہے کہ ایک لڑکا سبھ	بر تیا پر درست تیر بن نین پڑی درست تیر بعلط بر بدت زند تیر دھوکے سے نشانے پر تیر بد و بتا ہے
--	---

نہ جگہ جگہ
 تفریح ہاتھ
 حکم انداز
 پارس
 دوتیں
 خواصوں
 طرین
 مصلے
 شیراز
 گپ
 فرمایا
 تا انگشتری
 را بر کند
 عقد
 نصب
 کردند
 تا مہر
 کہ تیر
 از حلقہ
 انگشتری
 کو انگوٹھی
 کو عقد
 کے گنبد
 میں لٹکا
 دیں
 تا جو
 شخص
 کہ تیر
 انگوٹھی
 کے حلقے
 سے لگنے
 ماند
 خاتم
 اور
 ایام
 شد
 اتفاقا
 چہا
 حصہ
 حکم
 انداز
 کہ
 درخت
 بادرس
 کو
 انگوٹھی
 اسی
 کی
 ہو
 جاوے
 اتفاقات
 سے
 چار
 سو
 تیر
 انداز
 کے
 خاندان
 کی
 خدمت
 او
 بود
 تیر
 بند
 اختہ
 جملہ
 خطا
 کردند
 مگر
 کوڑے
 کے
 کہ
 بر
 بام
 رہا
 خطے
 انکی
 کے
 تھے
 تیر
 ڈالے
 سب
 نے
 خطا
 کی
 مگر
 ایک
 لڑکا
 کہ
 اوپر
 کوٹھے
 ایک
 سڑک
 کے
 بیار
 یکہ
 تیر
 ہر
 طرف
 می
 انداخت
 باد
 صبا
 تیر
 او
 از
 حلقہ
 انگشتری
 ساتھ
 کیل
 کے
 تیر
 ہر
 طرف
 ڈالتا
 تھا
 ہوا
 پر
 دانی
 نے
 تیر
 انکی
 کے
 تین
 حلقہ
 انگوٹھی
 کے
 لگنے
 را
 اند
 خلعت
 و
 نعمت
 یافت
 و
 خاتم
 ہوئے
 از
 زانی
 و
 اشتند
 گذرانا
 خلعت
 اور
 نعمت
 بادشاہ
 نے
 دی
 اور
 انگوٹھی
 اسکو
 بخشا
 کہ
 کسی
 آورد
 و
 اند
 کہ
 پسر
 تیر
 و
 کمان
 را
 بسوخت
 گفتند
 چہا
 چنیں
 کو
 دی
 کہتے
 ہیں
 کہ
 لڑکے
 نے
 تیر
 اور
 کمان
 کے
 تین
 جلایا
 لوگوں
 نے
 کہا
 کہیں
 بے
 ایسا
 کیا
 کرنے
 گفت
 تار
 و
 نون
 تختیں
 بر
 جاے
 ماند
 قطع
 کہ
 با
 جو
 رن
 پسل
 او
 پر
 جگہ
 کے
 رہے

نہ جگہ جگہ
 تفریح ہاتھ
 حکم انداز
 پارس
 دوتیں
 خواصوں
 طرین
 مصلے
 شیراز
 گپ
 فرمایا
 تا انگشتری
 را بر کند
 عقد
 نصب
 کردند
 تا مہر
 کہ تیر
 از حلقہ
 انگشتری
 کو انگوٹھی
 کو عقد
 کے گنبد
 میں لٹکا
 دیں
 تا جو
 شخص
 کہ تیر
 انگوٹھی
 کے حلقے
 سے لگنے
 ماند
 خاتم
 اور
 ایام
 شد
 اتفاقا
 چہا
 حصہ
 حکم
 انداز
 کہ
 درخت
 بادرس
 کو
 انگوٹھی
 اسی
 کی
 ہو
 جاوے
 اتفاقات
 سے
 چار
 سو
 تیر
 انداز
 کے
 خاندان
 کی
 خدمت
 او
 بود
 تیر
 بند
 اختہ
 جملہ
 خطا
 کردند
 مگر
 کوڑے
 کے
 کہ
 بر
 بام
 رہا
 خطے
 انکی
 کے
 تھے
 تیر
 ڈالے
 سب
 نے
 خطا
 کی
 مگر
 ایک
 لڑکا
 کہ
 اوپر
 کوٹھے
 ایک
 سڑک
 کے
 بیار
 یکہ
 تیر
 ہر
 طرف
 می
 انداخت
 باد
 صبا
 تیر
 او
 از
 حلقہ
 انگشتری
 ساتھ
 کیل
 کے
 تیر
 ہر
 طرف
 ڈالتا
 تھا
 ہوا
 پر
 دانی
 نے
 تیر
 انکی
 کے
 تین
 حلقہ
 انگوٹھی
 کے
 لگنے
 را
 اند
 خلعت
 و
 نعمت
 یافت
 و
 خاتم
 ہوئے
 از
 زانی
 و
 اشتند
 گذرانا
 خلعت
 اور
 نعمت
 بادشاہ
 نے
 دی
 اور
 انگوٹھی
 اسکو
 بخشا
 کہ
 کسی
 آورد
 و
 اند
 کہ
 پسر
 تیر
 و
 کمان
 را
 بسوخت
 گفتند
 چہا
 چنیں
 کو
 دی
 کہتے
 ہیں
 کہ
 لڑکے
 نے
 تیر
 اور
 کمان
 کے
 تین
 جلایا
 لوگوں
 نے
 کہا
 کہیں
 بے
 ایسا
 کیا
 کرنے
 گفت
 تار
 و
 نون
 تختیں
 بر
 جاے
 ماند
 قطع
 کہ
 با
 جو
 رن
 پسل
 او
 پر
 جگہ
 کے
 رہے

[illegible]

حکایت درویشی را شنیدم که بغایت در شرف بود و در درویشی

ایک فقیر کو یمن نے سنا کہ ایک غلامین بیٹھا تھا اور دروازہ اپنے منہ پر
از جہان بستہ و ملوک و اغنیاء اور حشم و مہتمت اور سوار و مہتمت نمازہ و ملوک
و غیاث کے لوگوں سے بند کر لیا اور بادشاہوں اور انوکروں کی بیخ کنج مہتمت اُکی تہہ پر دہشت ہوئی

ہر کہ بر خود در سوال کشاد
 خنہ اپنے او پر دروازہ سوال کا کھولے
 از گنزار و پادشاهی کن
 حرم کو چھوڑ دے اور بادشاہی کرے

تا بمبیر دنیا رنستد
 جب تک نہ لگے محبت جگ رہے
 گردن بے طمع بلند رود
 بے طمع ہو کر گردن بلند رہتی ہے

یہی ہے از ملوک ان طرقت اشارت کرد کہ توقع بکرم و اخلاق مردوان
 ایکے افسر طرقت کے بادشاہوں میں سے کھلا بھیجا کہ امید غنائت اور اخلاقی مردوں سے
 چنیں ست کہ یکے بابا بہمان و تہک موافقت کنند شیخ رضا داد
 شیخ کہ ایک بار نمان اور تہک میں ہمدی موافقت کرین شیخ نے قید لکھا
 بحکم الملک اجابت دعوت سنت ست دیگر روز ملک بعد رقد و مرث

اس لیے کہ قبول کرنا دعوت کا سنت ہے دوسرے روز بادشاہ کے تشریف لائے تو کراچی کی
رفت عابد از چاہے چڑھت و ملک را در کنار گرفت و مکتف کرد

کسی عابد جگہ سے اچھلا اور بادشاہ سے بغلیں ہوا اور ہمسریابی کا
وٹنا گفت چون غائب شد یہی از جماعت رسید شیخ را کہ حیدر
اور تہرین کی جو غائب ہوا ایک نے جماعت سے پوچھا شیخ کو کہ

مطاطقت امروز کہ پایادشہ کردی خلافت عادت بود دیگر ندیدم
از بی آن کے دن کہ ساتھ بادشاہ کے کی تو نے خلافت عادت تھی دوسری ہر ندیکھا میں نے
گفت شنیدی آنکہ یہ از صاحب دلان گفتہ است

گفتا نہ سنا تو نے یہ کہ ایک بے صاحبہ لون سے کہا ہے

ی در آردن در پیش پادشاه و از آنکه عذرش بدو
نمی رفت

نقشہ

نقشہ تاملی ہندوستان
از منشی ہاشمی یاس
فارسیان دین
متمم مصداق
باب اول
از عالمگیر
نقشہ تاملی ہندوستان
از منشی ہاشمی یاس
فارسیان دین
متمم مصداق
باب اول
از عالمگیر

مر کر ابر سماء بستی
بن شخص کے دسترخوان پر بیٹھ تو
شہوی گوش تواند کہ ہمہ عمر و
کا وزن سے ہو سکتا ہے کہ تمام عمر نہ سے
دیدہ تکیہ ز تماشائے باغ
انکھیں مبر کر گنتی بن باغ کی سیر سے
گر بود بالمش اندہ پار
اگر نہ تکیہ بردن سے بھرا ہو
ور نہ بود و لبز مخو ایش
اور اگر نہ ہو معشوق ساتھ سوئے اسیا
وین تکلم بے ہنر و قیج قیج
اور یہ پیت بے ہنر در پیچیدار

واجب آمد بخد متش برخواست
واجب آیا اسکی خدمت کے لیے اُٹھ
نشود آواز دوت و جنگ و
آواز دوت اور جنگ اور بانسلی کی
بے گل و نسرن بسر آرد دماغ
بے گلاب اور چنبیلی کے بسر کر سکتا ہے دماغ
خواب توان کرد حجز بر سر
سو سکتا ہے آدمی پھر سر کے نیچے رکھ کر
دست توان کرد باغوش خویش
ہاتھ رکھ کر سو سکتے ہیں اپنی ہی جہل میں
صبر نہ ارد کہ باز دہ پیچ
صبر نہیں رکھتا ہے کہ ہر سوخت کر وانی چیز سے

باب چہارم در قواعد خاموشی

حکایت کے را از دوستان گفتہ امتناع سخن گفتن بعلت آن
ایک شخص کو دوستوں میں سے کہا میں نے کہ ہزار ہا بات کہنے سے کچھ آسوا ہے
اختیار آمدہ است کہ غالب اوقات در سخن نیک و بد اتفاق افتد و دیدہ
پسند آیا ہے کہ اکثر اوقات بات میں برابھلا اتفاق پڑتا ہے اور انکھیں
دشمنان جز بر بدی نمی آید گفت ای برادر دشمن ان پر کہ نیکی نہ بیند شعر
دشمنوں کی سوا بدی پر نہیں پڑتی ہیں اسے کہا اے بھائی دشمن وہی بستر بھلائی نہ دیکھے

و آخر العدا و کلامی و نصائح
اور بھائی دشمنی کا نہیں گزرتا ہر طرف صلاح کے
الا و لیکن بلذ اب آیتش شعر
گر و جالیکہ عیب نہا ہے انکے دین کے ساتھ ہر وقت

چون باران برکے
تفرج انکھیں
پیادہ سپیکند
بطور مجاز و مجنی
مستعمل شدہ دور
حالت دیدہ و منوبہ
داغ و غلظت
کہ دردی سوز و انداز
جنتیق اخلاقیات
باز نہ کر غایت
دین غلط
از انکھیں غایت
سبب و بیان
نہیں کہ انکھیں
باز نہ کر غایت
دین غلط
از انکھیں غایت
سبب و بیان
نہیں کہ انکھیں

صاحب علم و ادب حضرت شیخ محمد باقر

در تعلیم خوش منتهی

اپنی جوتی کے نیچے کئی کیلین

که بیا علی پرستورم بند و

کہ تم میرے سحر و جادو کے نفل بانٹو

ولیکن ہر حق تعالیٰ و لیکن ہر

اور لیکن جو کشتیوں نے دیل اوسکی لا

طواف اول کے ازما حد

نہایت کثیف کر کے دینا چاہیے

۱۰۰

و بویایم سپید است و بر

سب سے بڑا عجز ہو گیا اور پھر

بکہ داری با پید یہی ہے

کے کر رکھتا ہے تو مقابلے میں ایک بے دین کے دہل نہ رہی

گفتن استایخ و او در آنها مصف

اور کام ننگوں کا اور دوا اور خروں کا مفق

کتابخانه

من لم اوسد عليه

لہذا اسے کہیں کہیں

است جوابیں کہ جوابیں

تو یہی ہے جواب اُسکا کہ جواب نہ دیوئے

دست و پا گر ساز و آواز

کے لئے ایک عطا کر گئے ہیں اور ان کے لئے ہو۔

و میگوید: ای ستمگر که در میان ما

بودے کارا و پادان حیا مر

مہاسکا ساتھ بے عقلوں نے بیان تک نہ ہو

11

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri C

ان شنیدی کہ صوفیہ میگوشت
 پنا ہے توے کہ ایک صوفی ٹھونکتا رہتا
 تینش گرفت سر ہنک
 تین ادسکی بڑی ایک پیادے نے
 گفت نزار دے باتو کار
 زما ہوا نہ رکھے کوئی ساتھ ترے کام

زیر تعلین خوش میخی چند
 اپنی جوئی کے نیچے کئی کبیلین
 کہ یا فعل رستورم بند و
 کر آ میر سوہ نیل کے نعل بازو دے
 ولیکن جو گفتی دلیش بیار
 اور لیکن جو گفت تو نے دلیل ادسکی لا

حکایت عالمی معتبر اساطیرہ افتاد باکی از ملاحتہ
 ایک عالم معتبر کو بحث واقع ہوئی ساتھ ایک شخص کے علم مرین بن سے
 لعنہم اللہ علی حدیہ و محبت او بر نیاید سپر بنداخت و برکت
 دست کرے خدا ان ہر ایک پر اور دلیل میں اس سے برہ کیا عاجز ہو گیا اور حیلہ دیا
 کہ گفت ترا با چندین فصل و ادب کہ داری با میدیے حجت مانند
 ایک شخص نے کہا اس سے کہ با جو دستے فضل اور ادب کے کہ رکھتا ہے تو بقایہ میں ایک دین کے دلیل نہ رہی
 گفت علم من از قرآنست و حدیث و گفت از متناج و او بدینہا مقصد
 کہا علم میر قرآن ہے اور حدیث پیغمبر کی اور کلام بزرگوں کا اور وہ ان چیزوں کا مقصد
 نیست و منی شود و مرا شنیدن کفر او بکہ را بدیت
 نہیں ہے اور نہیں سنتا ہے اور میرے تین سنتا کفر اگلے کا کس کام آوے

آنست جوابش کہ جوابش نہی
 تو ہی ہے جواب اسکا کہ جواب نہ دیوے تو

حکایت جالینوس البے را دید دست در گریان و التمتہ زردہ
 جالینوس نے ایک امین کو دیکھا ہاتھ ایک عقلمند کے گریان میں ڈالے ہوئے
 و بجز متی ہمیکہ گفت اگر این دانا بودے کار او بنادان بنیاز نہ سید
 اور بجز مت کر ہاتھ کہا اگر یہ عقلمند ہوتا کام اسکا ساتھ بے عقلوں کے میان تک نہ پہنچا

۱۶۴

مثنوی دو عالم انباشد کیں بیکار

دو عقلمند دن کو نہیں ہوتی عداوت اور وفا
اگر نادان بوخت سخت گوید
اگر احسن دشت سے سخت کہہ بیٹھے
دو صاحب دل نگہدارندہ ہوئے
دو صاحب دل ایک بال کو بچا رکھتے ہیں
وگر درپردہ و جانب جاہلانہ
اور اگر دونوں طرف سے حباہل ہیں
یکے راستہ خوئے داد و ستام
ایک شخص کو ایک ہر خونے گالی دی
بتر نام کہ خواہی گفت آنی
بر تر اس سے ہوجن کہے تو کردہ ہے تو

نہ و انانے تنیز و با سبک
ہنیں کوئی عقلمند نہ رہے کیسے
خردمندش نیرمی ن کوہ
عقلمند سکی سخنان رسا ہے دہجونی کرتا ہے
ہمیدون سرکے وارزم جو
ایسا ہی ایک سرکش جنگ جواد و دراصل
اگر تجھ پر باشد بکسلانہ
اگر نہ بخیر بھی ہو توڑ ڈالیں
تخل کر دقت امی نیک فرجام
وہ برداشت کر گیا اور کہا اے نیک بخت
کہ دام عیب میں چون من مانی
کیونکہ میں جانتا ہوں عیب برائش میرے تو نہیں جانتا

حکایت سبحان و ایل اور فصاحت منظر نہادہ اند حکم آنکہ ساس

سبحان بن وائس کو فصاحت میں بے مانند تھے ہن اس واسطے کہ ایک سال
بر سر جمے سخن گفتی کہ لفظی مکر نہ کردی و اگر سبحان اتفاق اقاوی بعبارت
دوسری کہتا اور حضرت سلاطین کے مصاحبوں کے آداب سے ایک یہ بھی ادب ہے

مرا و ارق صدق و تحسین
قابل بیج جانے اور توفیق کرنے کے
کہ حلوا چو یک بار خوردند و پس
کہ حلوا جو ایک دفعہ کھ یا اور کافی ہے

سخن گرچہ دل بستہ و شیرین بود

بات اگرچہ دلچسپ اور اچھی ہو
چو یک بار گفتی مگو باز پس
جو ایک بار کہی تو نے مت کہ پھر

مرا و ارق صدق و تحسین
قابل بیج جانے اور توفیق کرنے کے
کہ حلوا چو یک بار خوردند و پس
کہ حلوا جو ایک دفعہ کھ یا اور کافی ہے

دو عالم انباشد کیں بیکار
دو عقلمند دن کو نہیں ہوتی عداوت اور وفا
اگر نادان بوخت سخت گوید
اگر احسن دشت سے سخت کہہ بیٹھے
دو صاحب دل نگہدارندہ ہوئے
دو صاحب دل ایک بال کو بچا رکھتے ہیں
وگر درپردہ و جانب جاہلانہ
اور اگر دونوں طرف سے حباہل ہیں
یکے راستہ خوئے داد و ستام
ایک شخص کو ایک ہر خونے گالی دی
بتر نام کہ خواہی گفت آنی
بر تر اس سے ہوجن کہے تو کردہ ہے تو
حکایت سبحان و ایل اور فصاحت منظر نہادہ اند حکم آنکہ ساس
سبحان بن وائس کو فصاحت میں بے مانند تھے ہن اس واسطے کہ ایک سال
بر سر جمے سخن گفتی کہ لفظی مکر نہ کردی و اگر سبحان اتفاق اقاوی بعبارت
دوسری کہتا اور حضرت سلاطین کے مصاحبوں کے آداب سے ایک یہ بھی ادب ہے
سخن گرچہ دل بستہ و شیرین بود
بات اگرچہ دلچسپ اور اچھی ہو
چو یک بار گفتی مگو باز پس
جو ایک بار کہی تو نے مت کہ پھر

نام پرستہ و شیرین
دلیل حریف
دلیل حریف

حکایت کی را از حکما شنیدم کہ میگفت ہرگز کنسی بھل خود آواز کردہ است
ایک شخص کو دادا دن میں سنائیں نے کہ کتا تھا ہرگز کنسی اپنی نادانی کا آواز نہیں کیا ہے
مگر افس کہ چون دگرے در سخن باشد بھجیان تمام ناگفتہ سخن آغاز کند مثنوی
کردہ شخص کہ جبے دوسرا آؤ می بات کر با ہوا ویرین اُسکی بات تمام ہونے کے بات شروع کرے

سخن را سرست اے خرمند و ن
بات کو سر ہے اے دانا اور جسطر
خداوند تیر و فرہنگ و ہوش
صاحب تدبیر اور دانا می اور ہوش کا

حکایت تہنی حیدر از بندگان محمود گفتند حسن مہندی را کہ سلطان امر در
کمی شخصوں نے سلطان محمود کے مصاحبوں میں حسن مہندی سے کہا کہ آج بادشاہ نے
چہ گفت ترا در فلان مصلحت گفت بر شہرام پوشیدہ ثمانہ گفتند ایچہ باتو گوید
تم سے کیا کہ خانے مقدوسی کہ تیر بھی مخفی نہ رہیگا ان لوگوں نے کہا بادشاہ جو تجھ سے کہتا ہے
بامثال گفتن روانہ دارد گفت با عہدا و اکملہ دانکہ نگویم تسخیر ایہی سید بیت
ہم لوگوں سے کہنا کہنا روا نہیں کہنا ہے کہا باوجود اعتقاد اس بات کہ جانتا ہو کہ میں کسی کو نہ کہتا ہوں یہ جانتے ہو

نہ ہر سخن کہ سراپد گوید اہل نسیان
بستر شاہ سرخوشتین نشاید حیات

حکایت در عقیدہ یحییٰ سرانے مترد بودم جو دے گفت بخیر
ایک گھر کے مول لینے میں مشورہ تھا میں ایک یودی نے کہا کہ مول لے لے
کہ من از کہ خدا یان این محترم وصف این خانہ خیال کہ بہت از من پر
کہ میں رئیس اس محلے کا ہوں تریف اس گھر کی جیسی کہ بتا ہے مجھ سے پوچھتے
یحییٰ عیبے ندارد گفتم بجز آنکہ تو ہمایہ من باستی
کہ کچھ تعیب نہیں رکھتا ہے کھانے سوا اسلے کہ تو ہمایہ میلہ دے تو

[illegible]

خاتمہ رہا کہ چون تو ہمایہ است
جس گھر نہا کہ تجھ سا ہمایہ ہے
لیکن امیدوار بایہ بود
لیکن اسدوار چاہے رہنم

دہ درم سیم کم عیار از دہ
دس درم چاندی کھون پر بکتا ہے
کہ پس از مرگ تو ہنر از دہ
کہ بعد تیرے مر جانے کے ہنر کو کیجے گا

حکایت کے از شعرا پیش امیر دزدان رفت و تا گفت فرمود
 ایک شاعر بنام عین بن سحر دزدان کے سامنے گیا اور تعریف کی فرمایا

تا جامہ اش بر کنند و از دہ بدر کنند مشکین بر بہن بہر مافیت
کہ کہے اسکے اتارین اور گاتون سے نکال دین غیب ننگا جرجاڑے کے جاتا تھا
سگان در قفاے دے افتادند خواست تاشکے بر دار دوسگان

کئے اس کے پیچھے رہے جا تا کہ ایک ہفتہ اٹھادس اور کٹھن کو
 رفع کند زمین تاح بستہ بود عاجز شد و گفت این چه حرامزادہ مردمانند
 دور کرے زمین پر رفت بھی تھی عاجز ہو گیا اور کہا یہ کیا حرامزادے آدمی ہیں

سگان را کشاده اند و سنگ آہستہ امیر دزدان از عرفہ بدرید بستنید و بکنید
و کتون کو کھول دیار ہے اور پتھر کو جاوایا جو جوان کے سر دانے کھل سے دیکھا سن یا اور سن
و گفت اے حکیم از من خیر کے پتھر ہفت جامہ خود می خواہم

اور کہا اے عقلمند مجھے کچھ ہانگ
انعام فرمائی ع مَرَضِينَا مِنْ تَوَالِكَ بِالْوَحِيلِ
عنایت فرمائیے خوش ہوئے ہم تیری بخشش سے گونج کرنے پر

امید دار بود آدمی بخیرکان
امید دار ہوتا ہے آدمی آدمیوں کی نیکی کا

مرا بخیر تو امید نیست بد مہرسان
مجھے تیری نیکی کی امید نہیں ہے بد مہرسان

سالار دزدان را بر در حمت جاہلہ او باز داد و قبایحی بوشینی بران بد کرد و در چن

وہوں کے سردار کو اسپرزم آیا کیڑے اسکے پیچھے دیے اور ایک سواری کی تباہی سے زیادہ کی اور کئی درم کو

[illegible]

[illegible]

مردم قریہ بعلت جامیکہ دشت البیتش را میکشدند و از بیتش را مصلحت
 بانوں کے لوگ بسبب مرتبہ اور جاہ کے کہ رکھتا تھا بحیثیت اسکی گنجینے تھے اور اسکے ایذا دینے کی مصلحت
 غیبیدہ نہر تار کے از خطاسے ان اقلیم کہ ما او عداوے نہائی دشت
 نہیں دیکھتے تھے یہاں تک کہ ایک شخص اس ملک کے غیبیوں میں سے کہ اسکے ساتھ دشمنی مخفی رکھتا تھا

نور محمدی و خورشیدی در عالم ابدیت

بارے پیرسیدن او آمدہ بود گفت ترا خوابے دیدہ ام خیر باد
ایک بار واسطے آنکے پورچھنے کے یا تھا کہنے لگا کہ میں نے تیرے حق میں ایک خواب دیکھا ہے بلکہ جو
گفت چہ دیدی گفت چنان دیدم کہ ترا آواز خوش سست و
کما کیا دیکھا ہے تو نے کہا ایسا دیکھا میں نے کہ مجھ کو آواز اچھی رہے اور
مردمان از انفساں تو در راحت خطیب اندرین حقے بیشاید
لوگ دم تیرے سے بیج آرام کے خطبہ پڑھنے والے نے سچے تھوڑی دیر اندیشہ کہ
و گفت جزاک اللہ میں چہ مبارک خوابست کہ دیدی کہ مرا عیب خود
اور کسمہ بد دے بجو اللہ کہ یہ مبارک خواب ہے جو تو نے دیکھا کہ یزدین اور عیب بیکسا
واقف گردانیدی معلوم شد کہ آواز ناخوش دارم و خلق از بلند خواندن
واقف کیا تو نے معلوم ہوا کہ آواز بُری رکھتا ہوں میں اور خلق بلند نہ پڑھے
من در رنج اند عہد کہ دم کہ ازین بس خطبہ نگویم مگر یا ہتسکی قطعہ
میرے سے بیج رنج کے ہیں افرا کہانیے کہ اس عجیبہ خطبہ نہ پڑھو لگا میں مگر ساتھ ہتسکی کے

کا حلاق بدھم حسن نماید
 کہ میری بڑی عادتوں کو اچھی ظاہر کرے
 حرام گل و پیا سمن نماید
 میرے کانٹے کو گل باب اور چنبیلی جانے
 تا عیب مرا بمن نماید فرد
 کہ وہ میرے عیب کو مجھے دکھلا دے
 ہنر داند از جاہلی عیب خویش
 ہنر جانے جاہلی سے عیب اپنا

از صحبت دوستی بر کج
 اس دوست کی ملاقات سے مجھے رنج ہوتا ہے
 عیلم ہنر و کمان ہند
 بر یک عیب کو ہزاروں کمال جتھے
 گو دشمن شوخ چہم بیاک
 کمان ہے دشمن شوخ چہم بنے حیا
 ہر آنکس کہ عیلم ہنر و کمان ہند
 جو شخص کہ عیب اسکا نہ کہیں اُگے

حکایت کی در مسجد بطوع بانگ نماز گفتے باد کہ مستمعان را از
ایک شخص مسجد میں آواز کے ساتھ اس نماز کے کہنے والوں کو تین اسے

[illegible][illegible]

حکایت ناخوش آوازے بیانگ بلند قرآن خواندے صاحبہ
ایک برادر از جہلا کہ قرآن پڑھ رہا تھا ایک صاحبہ
روزے برو گزشتہ گفت ترا مشاہدہ خدایت گفت ہیچ گفت پس این
ایک دن ادب اسکے گذرا اور کسایترا مینا کتنا ہے کہا کچھ نہیں کہا یہ
رحمت بخود چراییدی گفت از بہر خدا میخوانم گفت از بہر خدا کہ دیگر میخوان
نہ اپنے تین کہوت دیتے تو کہا واسطے خدا کے پڑھتا ہو جن کہا واسطے خدا کے پڑھ

۱۳
 آواز خود در حق
 دل را
 خلیف
 به حسرت
 بوضیحه که از راز
 قمار گریخته و در شین
 کسب العاقبت
 کل بس آوازی پس
 در به آوازی پس
 باین تقدیر پس
 نیش شید
 ۱۴
 شکر
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰

نمایند
من نمایند
ید فرد
خوشی
ن را از
ن اس سے

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

ہوئے گا اسلام کی روٹی

اپنچوان باب عشق اور جوانی کے بیان میں

حسن کی نہیں رکھتا ہے کما جو کچھ بیچ دل کے کچھ بیچ آنکھ کے نیسا دکھائی دے

اور جس شخص کو بادشاہ رجتے سے گراؤ

کوئی اسکو گھر کے لوگوں میں دوسرے فرشتے

فعل کرنے میں کہ ایک صاحب کا غلام حسن مین نادر تھا اور وہ اس پر بھروسہ

تند و کمری و شیرازی
فرستاده که این کتاب را به دست
از سر مستقیم بنویسد

CC-0. In Public Domain. Digitized by eGangotri Collection.

بهایه ادبی خادم
 در حق پرگشت
 دانات است
 این معنی که در
 عشق پیمانی
 باقی نماند و غلبه
 آن حاکم بر محکوم
 گردد و از این
 بفتح غین بهیبه
 مکه

بیتاوان و
۴۰ ابرق بیتی

دودست با نفع
دودست با دیانت
بالکلمه راست

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

« قیطان نبی بنی دین محمد مصطفیٰ صلی الله علیه و آله و سلم در امور خود بکار می بردند و بنام خود می نوشتند »

بارے بے حیاحتش گفتند ازین خیال محال محبت کس خلق ہم بدین
ایک بار بطور نصیحت کے اوسکو کہا کہ اس خیال دشوار سے بدھیز کر بہت سے لوگ در بھی اسی
موس کہ تو داری اسیرند و پائی دل در زنجیر نہالید و گفت قطع
ہوس میں کہ تو کہتا ہے قید ہیں اور باذن دل کا زنجیر میں رہا اور کس

درج است
جان بایست
دفع است
مقدم گردد
چنان شود که اول
فردین بنامش رود
سپاس و حمد

وین نفس حرص را شکریا بدایا
اورا بس نفس حسدیں کو شکریا چاہیے
بادل از دست دادہ می گفت
بچہ مافق سے کہتا تھا
پیش خمیت چه قدر من باشد
یری آنکھ من بیری کیا قدر ہو گی

الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله
الطاهرين

وہی اول است
وہی بسم یاکہ
از بیفت حضرت
چنانکہ من قدرت
از نمایانہ مفتوح
عبادت است از
تمام قرآن کریم
بر گاہ تقسیم کردن
قرآن را در زمان

آوردہ اند کہ مران یا دشاہ زادہ را کہ سطح نظر او بود چہ کردند کہ جو
روایت کرتے ہیں کہ اس بادشاہ زادے کو کہ منظور نظر اسکا تھا لوگوں نے خبر کی کہ ایک جوان
بر سر این میدان مد اوست اینما یزد خوش طبع شیرین زبان سخنما
اس میدان میں ہمیشہ آمدورفت کرتا ہے خوش طبع ہے اور شیرین کلام باتیں
لطیف میگوید و نگہماے بدیع از وی سخنو نہ چین معلوم میشود کہ شور
نادر کتاب ہے اور نکتے لطیف اس سے لوگ سنتے ہیں ایسا معلوم ہوتا ہے کہ ایک شور
ورسوار دوسوئے در جلہ و شید صفت می نماید سپر دست کول و خیمہ
بیج سرگے رکھتا ہے اور ایک سوز بیج جگر کے اور شیدا کی صفت رکھتا ہو کر کے نے جان لیا کہ
اوست ولین گرد و لایکچختہ او مرکب بجانب او را اند چون دید
اسکا ہے اور غبار ہلاکا اٹھایا ہوا اسکا ہے گھوڑا اسکی طرف دوڑایا جو اس نے دیکھا
کہ نشا ترادہ بنزدیک او عزم آمدن دار و دیگرست و گفت بیت
کہ نشا ترادہ قریب اسکے قصد آنے کا رکھتا ہے رویا اور کہا

آن کس کہ مرا بکشت باز آئیش	مانا کہ دیش بسوخت گزشتہ خوش
جس شخص نے کہ مجھکو مار ڈالا پھر آیا سانسے	معلوم ہوتا ہے کہ رحم آیا ہے اپنے ملک میں پر

چنانکہ ملاطفت کر دو پرسید کہ چونی و از کجائی و چہ نام واری
گفتی نرمی کی اور پوچھا کہ کس طرح ہو رہے تو اور کہاں کار رہنے والا ہے تو اور کیا نام رکھتا
و چہ صنعت دانی جوان در قعر بحر مودت چنان خلق مانده
اور کیا کام جانتا ہے جو ان تو بیچ کمرائی دریائے دوستی کے ایسا ڈوبنے والا ہوا

کہ مجال نفس نہ داشت بیت
کہ مجال دم کی نہ رکھتا تھا

اگر خود وقت سبج از بر بخوانی	جو آشفتی الف با تا تدانی
بالغرض ساتون منزل قرآن کی از بر پڑھے تو	جب کہ مانشق ہو گیا الف بے نے نہ جانے گا تو

جہاں بیایا
تیسیر کر دینے
منزل فتح قرآن
از سلف بدین
از کویست کہ خواند
شود قرآن روز
جہاں از اول سوره
افنام و در روز
از سوره الف با تا تدانی
نہ از سوره الف با تا تدانی
نہ از سوره الف با تا تدانی

از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی
از سوره الف با تا تدانی

نہ انجان بہو مشغول اسی بہشتی رو
ایسا تجھ سے مشغول نہیں ہوں میں اسے حور لقا

کہ یاد خویشتم در ضمیرم آید
کہ خیال اپنا میرے دل میں آتا ہو

[illegible]

۱۷۱
 ہر جوان
 نغمہا
 بابتین
 و
 ایک سوز
 و نغمہ
 ن لیا کہ اس
 وید
 ویکھا
 میت
 و خوش
 سے ہو پر
 اری
 بنام رکھا
 ماندہ
 ہوا
 رانی
 جانے تو

کتابخانه عمومی
از کتابخانه عمومی
دوره غنی بنده
کتابخانه عمومی
نوروزی بنده
مردن و دیوانه
دوره غنی بنده
۱۶۶

زودیت فتوا فرم کہ دیدہ برہنہ دم
 ہرے دیکھنے سے نہیں ہرکتا کہ آنکھ بند کر لون

گر از مقابلہ بیستم کہ تیرے آید
 اگرچہ دیکھوں مگر سامنے سے نہ آتا ہے

بارے پسرش گفت چند آنکه در آداب درس من نظر میفرمائی
یک مرتبه رطکی نے اس سے کہا جیسا کہ میرے پڑ جانے میں توجہ نہ رہتا ہے تو
آداب نفسم مجھ میں تامل میفرمائی تاکہ در اخلاق میں تامل پسند
میرے اخلاق کی درستی میں بھی توجہ نہ لیا کہ جو بیخ اطلاق میرے کے کوئی بات ناپسند
می بینی کہ مرا آن پسندیدہ بھی نماید بر آنم اطلاع فرمائی تا تبدیل
و گیتا ہو تو کہ میرے سینہ پر وہ پسندیدہ و طلاق دیتی ہے اور اوروں کے جھگو خیر نہ رہا کہ ساتھ دینے
آن سعی کنم گفت اے پسر این سخن از دیگرے پرس
ایکے کے عجیبہ مشرق کہ سنن کیا اے رطکی یہ بات دوسرے کے سے پوچھ
کہ آن نظر کہ مرا باشت جز ہنرمی نیم قطع
کردہ نظر کہ میرے سینہ ساتھ نہ رہے تاکہ نہ ہنرمی نہ کہتا رہا

چشم بد اندیش که بر کنده باد
دشمن کی آئین نکل جوئی جو سیر
ویر منیر داری و نهقاد عیب
اور اگر ایک ہزار کھتا ہے تو در شتر عیب

حکایت ہے یاد دارم کہ یار عزیزم از در آمد چنان
 لکرات باد کتا ہونین کہ میرا یار عزیزم از سے آو یا ایسا
 بخود از جاے برستم کہ چہ اعم بآستین کشتہ شد
 بجواس گمہ سے اچھا بن اگر خندان بیری آستین سے گل ہو گیا

عَسَىٰ مُطِيفٌ مِّنْ تَجَلُّوْا بِطُلُقَيْهِ الدَّحْحَا
فَقَضْتُ لَهُمْ أَهْلًا وَسَهْلًا وَرَمَحَ حَبَابُ

نہ کہ عجب آیا خیال میں نہیں کہ روشن ہوں ہے اس کی شکل سے مدد کی
پس لے لیے ایک یہ آیا تو اس کو اور آسانی کو اور خوشحال

[illegible]

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰

رسول خدا ص
 از آن از آن عشق
 آنست که با کمال
 نور و شرف
 از آن عشق
 با ای آنکه دلجو
 دو صورت دوم
 در آن عشق

در حال انتظار از زمانه
عاشق منم که در این
صددید بپوشد
در حال انتظار از زمانه
عاشق منم که در این
صددید بپوشد
بودی در میان
گفت کرد در میان
نشان بود

لطیفہ شاید کہ باریقیان آید بحفا کردن آمدہ است
وہ مشتوق کہ رفیقوں کے ساتھ آؤے فکر کرنے کو آیا ہے
بحکم آنکہ از غیرت و مضادت خالی نباشد
ابواسلمے کر رشک اور ضد سے خالی ہونے

۱۲ - ۱۱ - ۱۰ - ۹ - ۸ - ۷ - ۶ - ۵ - ۴ - ۳ - ۲ - ۱

فانہ محفل
نور نورانیہ
رس بلبل
رواے
فوشن
تین مار
بادام
بادام کے
مڑے
رستے کے
ماوی گفتم
کھا
طعم
ہون
چوون
سیر
ہیوون
سیر
اندر
رے
بار

شود
مغف نیست
خاکدوشناخت
انچه صاحب الغرب
گفته که نقطه حرف
نون ای قرآن
بای علامت
شیرین است
نوشته کلمه
و گیرید او
از به اختیار
نکته

بودنت «شمارج
بیا انگشت
که ای بیست
دو می ده مندا
گویند حق
که ای بیست
را گویند
لیج کشیدن است»

طعن
ہوں
چوون
سوی
ہوون
سیر ہوا
نہا
رے
بار

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

اور جو ساتھ غفے کے مجھکے دایرے کے دو ماٹری

انکہ نبات عارضی است بحیات مخمور
وہ کہ روئیدگی رخسار کے کہ آب حیات کھاتی ہے

برود هر چه می بایدت پیش گیر
سیر اندازی سرخویش لب

شب پرہ کر وصل آفتاب بخواب	رونق بازاری آفتاب نکاہ
جھکا دوش اگر ملنا آفتاب کا نہ چاہے	آفتاب کے بازار کی رونق نہیں گھنٹی

این بخت و سمنه کرد و در شانی او در من اتر سمنه

بقدر لذت عیش کی قبل مصائب
قد رفت زمانه وصل کو اور آدمی نہیں جانتا

[illegible]

کاف تا ز
و فتح آن سوره
را گویند و در هر یک
که صد و پنجاه
کاف تا ز بی غرض
باشد و در هر یک
تصدیق نموده باز
از کاف تا ز
ایستاده است
در هر یک صد و پنجاه

[illegible]

اُن روز کہ خطِ شادیت بود
 اُس روز کہ خطِ پسندیدہ تیرا ہوا
 امروزِ میامدی صلیح شمس
 آج آیا آتش سے صلح کرنے کو
 نظر تازہ بہار تو کنون زرد شد
 الملتا نام سبز تیرا اب زرد ہو گیا
 چند حسرتی و گمبستہ کنی
 تک تک ناز سے چلے گا اور غور کر لگا تو
 پیش کسے رو کہ خریدار است
 اس شخص کے پاس جا جو تیرا خریدار ہو
 قطعہ سبزہ در باغ گفتہ اند خوش
 سبز باغ میں کہتے ہیں کہ خوب نام ہے
 یعنی از روئے نیکو ان خط سبز
 اپنے مشرقوں کے منہ پر نعلی ہو کر

کند نام ازین نیت است زیرا که کسی که در دست خود دل بسته
دردم است تو کلفت را می بلورم خود را حق است و منان دیدم بدو دود عطف
ازین نیز نیست در بعضی ۱۸۲

مقابل کسی دیندار
بدا و عطف فرمود
و فرمود این نجیب
میشود اگر صبر کند
و رضا و عطف و توان
پیش گیری از امور
و شکر و بختی کار
بر کسی چنان فایده
است که هر کس بخواهد
در وجود او آن چیز

جواب دیا کہ میں نہیں جانتا کہ کیا ہو گیا میرے دل پر جو عکس
 حکایت ہے کہ راہ پر سپیدم از مست

تایید میرے احسن کے غم میں سیاہ پوش ہے

اور سخت ہوا جیسا کہ بیچ کام کے نہ آدے نرمی کرے اور دوتی دکھلاوے

حکایت با حکایت
از کتاب تاریخ
سید محمد بن
محمد بن
محمد بن
محمد بن

از این جهت که در این کتاب

صورت ناپسندیدہ اور چہرہ قابلِ لعنت کے اور حاصلتین نالائق

رازی باب مجاهدت

[illegible]

ن

9

معد

[illegible]

نمونه دینی که در آستان قدس
تقدیم شد به انجمن داد و ستد
نمونه دینی که در آستان قدس

پیش کشی میں ہرگز ہرجا نہ ہوگا
درمیان میں ہرگز ہرجا نہ ہوگا
درمیان میں ہرگز ہرجا نہ ہوگا
درمیان میں ہرگز ہرجا نہ ہوگا

ان ملکات صفت
نہانی پرست صفت
رہا سہ سہولتی صفت
پاسے خفا پرست صفت
سکون و راحت صفت
عزت و جلال صفت
تکلیف کشی صفت
عاطفانہ صفت
فصل ست دربان

نہانی پرست صفت
رہا سہ سہولتی صفت
پاسے خفا پرست صفت
سکون و راحت صفت
عزت و جلال صفت
تکلیف کشی صفت
عاطفانہ صفت
فصل ست دربان

گر ترادر بہشت باشد جاے
اگر غیر بہشت میں مفتاح ہوے
دیگر ان دو فرخ اختیار کنند
اور لوگ دو فرخ اختیار کریں

این ضرب المثل بدان آورده ام تا بدانی کہ چندان کہ دانا را
پیشانی اسوا سنے لایا چون میں تو جائے تو تو کہ جتنی کہ عقل کے تین
نادان نفرت ست نادان را از دانا و حست قطع
بے عقل سے نفرت ہے بے عقل کے تین عقل سے دشت ہے

راہ کے درمیان رہنا بڑا
ایک راہ و نہروں کی مجلس میں جانا
گر لمبی زمانہ ترش کشیں
اگر مجید ہے تو جسے نہ بنا کے مت بیٹھ
جمعے جو گل و لالہ بہم ہوئے
ایک جاے گل و لالہ کے کچھ بہم آجیتی ہوئی
چون باد و محال نہ ہو سر مانا خوش
شل ہوئے ناموافق کے اور قتل مری کے ناپسند
زان میان نفرت شاہد بلجی
اس مجمع سے کہا ایک مشرق بلجی نے
کہ تو ہم درمیان نامانی رہا
کہ تو بھی ہماری مجلس میں ناگوار ہے تو
تو ہمیں شک و میان شان رہے
تو تلخ شک کی طرح انکے درمیان میں بیٹھا ہوا
چون برون شستہ و چون رخ پرستہ
مثل ہون کے بیٹھا ہوا اور خنداؤں کے بندہ چاہا

حکایت رقیقہ و اشتم کہ سالہا باہم سفر کردہ بودیم فوان و نیک
ایک رقیقہ رکھتا تھا میں کہ برسوں ساتھ سفر کیا تھا اور کروٹی اور نیک
غور وہ و بیکر ان حقوق صحبت ثابت شدہ آخر بسبب نفع اندک بار بار
کھایا تھا اور بہت حقوق صحبت کے ثابت ہوئے تھے آخر سبب سے فارغ ہوئے کہ سچا لیا
من و دوست دوستی سپری شد و باہم نہ ہر دو طرف و بستلی بود حکم کہ
بیکر گوارا کیا اور دوستی تمام ہو گئی اور اس بہت دوران وقت میں ایک ایسی ہی اس راہ کے
تقدیم کہ روزے دوست از سخنان من در جمع میگفتند قطع
سنائی کہ ایک دن دوست میرے کلام سے ایک مجلس میں پڑے تھے

ان کے ہرگز ہرجا نہ ہوگا
درمیان میں ہرگز ہرجا نہ ہوگا
درمیان میں ہرگز ہرجا نہ ہوگا
درمیان میں ہرگز ہرجا نہ ہوگا

مستقیم الہی جان
نہ ہونے نہ
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے

۴

نگار من چو در آمد بخت نہ کمین
مستقیم الہی جان
نہ ہونے نہ
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے

نہ کمین پادہ کند بر جرات
نہ کمین پادہ کند بر جرات
نہ کمین پادہ کند بر جرات
نہ کمین پادہ کند بر جرات

طائفہ دوستان بر لطف این سخن نہ کہ بر حسن سیرت خویش
کچھ لوگوں نے دوستوں سے اور یہی اس سخن کے سنیں بلکہ اپنی فطرت طبعی پر گواہی
دوادہ بودند و آفرین کردہ و آن دوست ہمدردان جملہ مبالغت نوردہ
دی تھی اور تعریف کی اور اسے بھی اس محفل میں مبالغہ کیا تھا
نہایت صحبت دیرین تاتسٹ خوردہ و بختیاری خوشی اعتراف کردہ معلوم
صحت قدیم کے گزر جانے پر اسٹوس کھایا اور ساتھ خطا اپنی کے اقرار کیا معلوم ہوا
کہ از طرف آدم ربعتے ہست این بہتافرستادم و صلح کردم و قطع
کردت اسکی سے بھی ایک رشتہ ہے یہ بتیں بھیجیں بے اور صلح کی میں نے

نہ کمین پادہ کند بر جرات
نہ کمین پادہ کند بر جرات
نہ کمین پادہ کند بر جرات
نہ کمین پادہ کند بر جرات

نہ مارا در جہان عفو و وفا بود
نہ مارا در جہان عفو و وفا بود
نہ مارا در جہان عفو و وفا بود
نہ مارا در جہان عفو و وفا بود

جفا کردی و عفو نہ دی
جفا کردی و عفو نہ دی
جفا کردی و عفو نہ دی
جفا کردی و عفو نہ دی

حکایت بے راز کے صاحب جمال در گذشت و ماور
ایک شخص کی جبر و خوبصورتی مرگئی اور اس
فرتوت بعلت کاہن در خانہ ممکن بماند مرد از مجاورت او بجان
ہر حیا بسبب دعوے ہر کے اگلے گھر میں پھری رہی مرد اسکی نصیحت سے جان سے

جفا کردی و عفو نہ دی
جفا کردی و عفو نہ دی
جفا کردی و عفو نہ دی
جفا کردی و عفو نہ دی

مستقیم الہی جان
نہ ہونے نہ
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے

مستقیم الہی جان
نہ ہونے نہ
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے
انہوں کے

بجیدے واز محاورت او چارہ ندیدے تا گردے آشنایان
 ثابت رنجیدہ تھا اور گفتگہ اسکی سے عزیز نزدیکتا حت ترا یک گروہ آشنایان کا
 پسین آمدندش کے گفت چکوہ ورمفارت آن یار غور گفت
 دانستے پوچھنے کے آیا اسکو ایک نے کہا کس طرح ہے تو بچ جدائی اس یار عزیز کے کس
 تا ویدن زن چنان دشوار نیست کہ ویدن مادر زن متشوک
 نہ دیکھتا جو رک کا ایک سست نہیں ہے کہ دیکھتا جو رک کی مان کا

گل تیار راج رفت و خار بماند بھول نہ گیا اور کا خار بگا ویدہ بر تار کسستان ویدن ہنک کر نوک نیرے پر دیکھتا و حبیب است از ہزار دوست برید واجب ہے ہزار دوستوں سے قطع کرنا	گنج برداشتہ و مار بماند مسخرہ لوگوں نے اٹھایا اور ساپ رو گیا خوشتر از روے دشمنان دین بہتر ہے دشمنوں کے منہ دیکھنے سے تائے و تمست نیا بدید ترا یک دشمن اپنا نہ دیکھتا چاہیے
--	---

حکایت باد و ارم کہ در ایام جوانی گذرے دشم در کوئے و نظر باہر و
 با در کھتا ہوں میں کہ جوانی کو ہمیں ہی وقت کھتا تھا ایک یونان نظر کھتا تھا میں ایک عجیب
 در کوئے کہ حرورش دہان بخوشانیدے و سموش مغرور استخوان
 شد گری میں کہ گرمی اسکی منہ خشک کرئی اور تو اسکی بڑی کے مسخرہ کو
 بخوشانیدے از ضعف بشریت تاب آقاب پھیر نیا ورم و بجا
 بھلائی عاجزی بشریت سے تاب و سہ پہر کی نہ لایا میں اور اتب
 بسایہ دیوار سے کہ دم مترب کہ کے حرمتوز از من ہر د آبے
 کی تازہ دیوار کی طرف یگیان انتظار پس بات کا کہ کوئی حرارت گرمی کی مجھ سے ساتھ ٹھنڈے پانی کے
 فرو نشاند کہ ناگاہ از طلعت دہلیز خانہ روشنائی تباقت یعنی
 بجھاوے کہ یکایک ہماری دہیز گھر سے ایک روشنی چسکی یعنی

بجیدے واز محاورت او چارہ ندیدے تا گردے آشنایان
 ثابت رنجیدہ تھا اور گفتگہ اسکی سے عزیز نزدیکتا حت ترا یک گروہ آشنایان کا
 پسین آمدندش کے گفت چکوہ ورمفارت آن یار غور گفت
 دانستے پوچھنے کے آیا اسکو ایک نے کہا کس طرح ہے تو بچ جدائی اس یار عزیز کے کس
 تا ویدن زن چنان دشوار نیست کہ ویدن مادر زن متشوک
 نہ دیکھتا جو رک کا ایک سست نہیں ہے کہ دیکھتا جو رک کی مان کا
 گنج برداشتہ و مار بماند
 مسخرہ لوگوں نے اٹھایا اور ساپ رو گیا
 خوشتر از روے دشمنان دین
 بہتر ہے دشمنوں کے منہ دیکھنے سے
 تائے و تمست نیا بدید
 ترا یک دشمن اپنا نہ دیکھتا چاہیے
 حکایت باد و ارم کہ در ایام جوانی گذرے دشم در کوئے و نظر باہر و
 با در کھتا ہوں میں کہ جوانی کو ہمیں ہی وقت کھتا تھا ایک یونان نظر کھتا تھا میں ایک عجیب
 در کوئے کہ حرورش دہان بخوشانیدے و سموش مغرور استخوان
 شد گری میں کہ گرمی اسکی منہ خشک کرئی اور تو اسکی بڑی کے مسخرہ کو
 بخوشانیدے از ضعف بشریت تاب آقاب پھیر نیا ورم و بجا
 بھلائی عاجزی بشریت سے تاب و سہ پہر کی نہ لایا میں اور اتب
 بسایہ دیوار سے کہ دم مترب کہ کے حرمتوز از من ہر د آبے
 کی تازہ دیوار کی طرف یگیان انتظار پس بات کا کہ کوئی حرارت گرمی کی مجھ سے ساتھ ٹھنڈے پانی کے
 فرو نشاند کہ ناگاہ از طلعت دہلیز خانہ روشنائی تباقت یعنی
 بجھاوے کہ یکایک ہماری دہیز گھر سے ایک روشنی چسکی یعنی
 باد و ارم کہ در ایام جوانی گذرے دشم در کوئے و نظر باہر و
 با در کھتا ہوں میں کہ جوانی کو ہمیں ہی وقت کھتا تھا ایک یونان نظر کھتا تھا میں ایک عجیب
 در کوئے کہ حرورش دہان بخوشانیدے و سموش مغرور استخوان
 شد گری میں کہ گرمی اسکی منہ خشک کرئی اور تو اسکی بڑی کے مسخرہ کو
 بخوشانیدے از ضعف بشریت تاب آقاب پھیر نیا ورم و بجا
 بھلائی عاجزی بشریت سے تاب و سہ پہر کی نہ لایا میں اور اتب
 بسایہ دیوار سے کہ دم مترب کہ کے حرمتوز از من ہر د آبے
 کی تازہ دیوار کی طرف یگیان انتظار پس بات کا کہ کوئی حرارت گرمی کی مجھ سے ساتھ ٹھنڈے پانی کے
 فرو نشاند کہ ناگاہ از طلعت دہلیز خانہ روشنائی تباقت یعنی
 بجھاوے کہ یکایک ہماری دہیز گھر سے ایک روشنی چسکی یعنی

ط ۷۷

[illegible]

فانظر انما هو من غير همت في هذا البيت

باد اودان کہ عزم سفر مصمم شد کہے از کار و اسان گفتش کہ فلان
 منبع کے دقت کہ قصد سفر کا مضبوط ہوا کسی نے قافلہ دہان سے کہا اُسکو کہ منسلک
 سعادت دوان آمد و تلمط کرد و تاسف خورد کہ خدین دست
 سعدی ہے درو تاپا ہوا آیا اور مہربانی کی اور انیسویں کا باب کہ اتنی مدت تک
 چرا گفتی کہ سعدی منم تا شکر قدم زریگان را بخند مست
 کیونکہ نہ کہاؤں کہ سعدی ہیں ہوں نہ شکر کواری نہ زریگان کے آنے میں خدمت کے لیے
 میان نے گفتن سے عباد و جوت زمین آواز نہاد کہ
 کہ باز دستا میں کہا میں نے اس وقت جو تیرے کے مجھے اُنارہ آنی کہ میں تیرے
 اتفاق شود اگر درین خطہ روز چند بر آسانی تا بخند مست متصف
 کہا کہ یہ ہونے جو بیچ اس شہر کے تھوڑے روز اہرام کے تو کہ خدمت سے فائدہ نہ
 اگر وہم گفتن تو انم حکم کہ این حکایت مستطعم
 جو دین تو کہا میں نے کہ یہ نہیں کہ سکتا میں ہم افق اس حکایت غنم

ہندو کے دھرم اندر کو ہمارے
 ایک بزرگ خود کجاہین نے کوہتان میں
 چیرا گفت ہم بھراؤ ہندیائی
 میں نے کہا یوں تھریں تو نہیں آتا
 گفت آنجا پر رومان غنیمت
 روادان مشرقان لطیف
 میں بھتم دیوہ برہو یکہ گردا دیم ووداع گردیم منوی
 یہ کہا میں نے اور آپس میں ہے اسکے پاسے پارسے ٹھہریا ہوا دیا اور رخصت کیا

[illegible]

دوست وادون برو کے بارے میں سوچو
دوست کے لئے یہ کیا فائدہ
سب گفستی و دواع پاران کر
یہ تو کیا یادوں کو رخت کیا
ان کما اُمّت یوم الوطع کما شفا
اگر میں نہ مڑاؤں روز رخت کو تاسف سے

بہر ان لطف کردنش پر زود
کو اس پرست اسکو رخت کرنا
رومی بنیم سخ و ان روز رخت
کو رخت اسکا ایک رخت سخ ہے اور ایک رخت زرد
لا تحسبونی فی المودّة منصفاً
ز جان تو منے محبت میں منصف

حکایت خرمیو سے درکاروان حجاز ہماہ بابو دیے از امرای عمر
ایک فقیر عرب کے قافلے میں ہمارے ساتھ تھے ایک شخص نے ایک امیر بن میں سے
مراور احد دینا بخشید تا قربانی کند دروان خفاجہ ناگاہ پرکا ان دزدو
شکو تو دینا دیے تو قربانی کر کے قبیلہ بنی عامر کے رہنما ایک قافلے پر آئے اور یہ صحت
پر دند بازگانان گریہ وزاری کردن گرفتند و فریاد بیفادہ خواندن شعر
لے گئے سودا گردن کے ردنا پینا سبب دوع کیا اور شور بیفتا نہ اٹھا

اگر تضرع کنی و گریہ نہ یاد
اگر تو درے یا شور مجھ دے

دزد در باز پس نحو اہر داد
چور مال بھیہ نہ دے گا

مگر ان درویش صالح کہ برقرار خویش ماندہ بود و تغیرے در دنیا نہ
لیکن وہ فقیر صالح کہ اپنی حالت پر رکت اور پریشان احوال نہیں ہوا
انتم مگر ان معلوم تراوز و خبر و گفت بے سیر و نہد لیکن مرمان الفس
کامین نے شاید وہ میرے روپ جو نہیں لے گیا کامان لیکے لیکن مجھے ساتھ لے گئے محبت
چنان بنو کہ بوقت مفارقت جستہ دلی باشد
ابھی نہ تھی کہ جدا ہونے کے رقت پریشان اور مضطرب ہوتا ہوں

نباید بستان اندر خیر و کس دل
نہا ہے گا کسی چیز اور آدمی سے دل

کہ دل برداشتن کارست مشکل
کہو کہ دل اٹھانا بہت کام دشوار ہے

[illegible]

گفتہ موافق حال ہنستان چہ گشتی کہ مراد و عہد جوانی با جوئے اتفاق یافت
کہاں شاگردانِ حیر کے ہے یہ کہ کافر نے کہ برے پتھیں بیج زمانہ جوانی کے ساتھ ایک جوان کے اتفاق دوستی کا
جو دو صدق موت تا سچی اسکی قبیلہ یکم جمال اچلو دوسود مسرتیہ عمر صال و قطعہ
تھا اور بھی دوستی تو اس کیلک کہ قبیلہ آئندہ ہماری کا جمال اُسکا ہوتا اور زمانہ دلچسپی عمر ہی کا طاعت اُسی

گرم ملائکہ بر آسمان و گرنہ بشر
شاید فرشتے آسمان پر ہوں و گرنہ آدمی
پہلو سے کہ حرام است بعد از وصیت
نہی ہے اس درست کی اگر حرام ہے بعد از وصیت

بجس صورت او در زمی نخواہد بود
اسکی خوبصورتی کا زمین پر نہ ہوگا
کہ بیج لطف نہ خواہی نخواہد بود
کہ کوئی لطف نہ اسکی آدمی نہ ہوگا

ناکے پانی وجودش بیکل عدم فرو رفت و دو دو فراق از دو دو مانس بر آرد
 بجایک اسکی ہستہ کا یوں نیستی کی کچھڑ میں جاتا رہا اور دو دو فراق کا ریزہ کچھ خانان سے ظاہر ہوا
 روز بار بر سر خاکس مجاورت کردم وار حلیہ کہ بر فراق او قسم کیے این قطمہ
 بہت دنوں اسکی قبر پر بیٹھا ہوا ہوں اور ان سے کہہ کر کہ اب وہ ان کی کما میں ہے ایک نظر تھا

کونج کاں بن کر دیر پائی تو شرخار اہل
کاش اس دن کیتے باتوں میں لڑ گیا کاش موت کا
مادر بن و زہان کے تو فرید کے ہم
کہ ان کے دن نیا کو چھ سے خالی نہ دیکھتی میری آنکھ

قطعہ ایکہ قرارش نکرستی و خواب
 و منہش کو اسے چین اور نیند نہ آتی تھی
 گردش گمشدگی گل رویش برنجیت
 زمانے کی گردش نے اس کے کبھول جھاڑ دیا
 تامل و تسرین نفسانہ می محنت
 مہلک گلاب کے پھول پر جنیل کو بچا بتا بل
 خار بنان بر سر خاکش بہت
 کونٹوں کے درخت اس کی قبر پر

بعد از مفارقت او غم کروم و نیت جہنم کہ بقیت زندگانی
بدائشکی جدائی کے قصد کیا میں نے اور نیت مضبوط کر باتی غم

[illegible]

درین کتب
 جامع
 تذکره
 صاحب
 کتب
 حاد و حقایق
 اوراق

حقیقت معنی بر صورت دعوی گواہی وادی **فَدَا لَکِنَّ الَّذِیْ لَمْ یَسْتَفِیْ فِیْهِ**
 حقیقت باطن کی ظاہر کے دعوی پر گواہ ہو جانی پس وہ غلام ہو کہ مجھے تم ملامت کرتی حسین اُس کے امر

[illegible][illegible]

۱۹۳
فرش ہوس در نور
فرش ہوس کا اٹھالون
دشمن طائوس میں نازیم
کل شل طائوس کے ناز کرتا تھا
سو دریا نیک بودی کہ
نفع دریا کا اچھا ہوتا اگر نہ تو
حکایت کی راز ملوک
ایک شخص سے
اکمال فضل و بلاغت
باوجود کمال فضیلت اور
بفرمودش تاحاضر آور
فرمایا تو اُسے حاضر کر
دید کی خوبی بہانہ کر فرما
دیکھا تو نے کہ عادت چار پاؤں
وَرَبِّكَ صَدِّیقِیْ لَا ضَلٰی
اور اکثر دوستوں نے مجھے
قطع کج گمانا کہ عیب
کاش اُن لوگوں نے
تا بجائی ترنج در لطف
تا کہ عوض لیمون کے تیرے
حقیقت معنی برصور
حقیقت باطن کی ظاہر کے

در این کتاب که از کتب قدسی است
فایده بسیار خواهد یافت
و در این کتاب که از کتب قدسی است
فایده بسیار خواهد یافت

ما صر من ذكرا الحصى بيمينه
 جو نیز کہ گدڑی پاؤں کے سب سے پہلے کان پر رکھے
 یا معشوا الخلدان قو صوا اللمعنا
 اگر گروہ و ستون کو تم خاص کرتا رہا دست و تین
 نظم تندرستانز انما شد در دریش
 تندرستوں کو نہیں ہوتا در زخم کا
 کفشن از زنبور بے حاصل بود
 مال بڑ کا کھنا بے سود ہے
 اما ترا حالے نماند همچو ما
 جب تک میرا حال مثل ہمارے نہ ہوگا

و بالف مقصوده
برگاه در معراج اول
که بر این منزل حبیب
است مجازاً و در معراج
نخستین یعنی برگاه
حقینى و سیمى که
در معراج گوش
و یا سیمى است
و در معراج خیم اول
رسیدن غالى جمع
در بار

ویر قاجار و اورا که
میل و قاف بر وزن محو
ببینی که یوت و فامند و عشر
نشین بجه پنج کرده و غلطان
والف و آهسته نون
ببینی در سنان طرا

۱۰۰ تعریف اسم
فاعل از تعریف یعنی
در تعریف وزن و فوق
آن که تعریف وزن
و اندوه باشد آید
سوره و تعریف
و ده

حسن وادب
مطلوب

برای

منه

مجلس

عربی

تحت التوراة

والسكنين

حسنو الحمد

شیر

12

...

...

۱۰۰

51

المسألة

ف

1919

بسم الله الرحمن الرحيم

...

...

...

...

خبر

...

مستند

وفاقی

۱۰

بسم الله الرحمن الرحيم

2

ہمانا از وقاحت او بوی سماعت می آید فرد

معلوم ہوتا ہو کہ اسکی بے شرمی سے جوان مردی کی بوائی ہو

روز دو سو صبر کن کہ شیرین گردد	انگور نوا اور وہ ترش طعم بود
دو تین روز ٹھہر جا کہ یہ تھا ہو باجگیا	انگور نیا پیدا ہوا کھٹا ہوتا ہے

ہین بگفت و بست قضا باز آئینی چند از رنگان عیال کہ در مجلس حکم وی بودندی
یہ کہا اور سند قضا پر پھر آئینہ کتنے لوگوں بزرگوں عادل سے کہ بیج مجلس حکمت اسکی کے تھے
یہیں خدمت ہو سیدند کہ باجارت سخنی در خدمت بگویم اگرچہ ترک ادبست ترک گفتہ
خون خدمت کی جوئی کہ ساتھ اجازت کا ایک بات بیج خدمت کے کہیں ہم اگرچہ چھوڑنا ادب کا ہوا و بزرگوں کا ہوا

میت نہ در سخن بحث کردن رواست	خطا بر بزرگان کہ رفتن خطا است
نہر بات میں آجھنا جائز ہے	بزرگوں پر اعتراض بکھڑنا خطا ہے

ولیکن حکم سوابق انعام خداوندی کہ ملازم روزگار بندگان ست گئے کہ
ولیکن ساتھ حکم پہلی نعمت دیے ہوئے صاحب کے کہ ملازم حال بندوں کے ہے ایک مصلحت کہ
بہند و اعلام کنند نوعی از خیانت باشد طریق صواب آنست کہ این سپہ
دیکھیں اردو خبر کریں ایک طرح کی خیانت سے ہوتا ہوا راہ نئی کی وہ ہے کہ ساتھ اس لڑکے کے
گرد طمع نگر دی و فرس و لغد و نور دی کہ منصب قضا یا نگاہی بیعت ست

گرد لالچ کے نہ پھرے تو اور فرس و لغد کا پیسے تو کہ مرتبہ قضا کا ایک مرتبہ ہوتا ہے
کہ تا بگناہی شیع ملوث نگر دی حریف آنست کہ عیدی و سخن اینکہ شنیدی سنو
سنو کہ بیچ ایک گناہ کے اکودہ ہووے تو اور لڑکے کا حال یہی کہ دیکھا تو نے اور بات یہ کہ شہنی تو نے

کے گرد وہ بے آبروی ہے	چہ عم و آدوش ز آبروی سے
ایک شخص نے بہت بے عزتی کی	کیا پرواہ رکھتا ہے کسی کی حرمت اور عزت کا
بسا نام خیکومی پنجاہ سال	کہ یک نام زشتش محسوس نہ پائمال
بہت نام نیک پچاس برس کے ہیں	کہ ایک نام بد اسے شاد دیتا ہے

ام از حضور یاد شاہ
نہند و سنان
گرد و دوش
اردو و لغت
دار و خفا
چین
نقد و نسب
ساز و شہرت
آقضا سے ضابطہ
نہر بیکر صادق
بیر و این غلط عام
غلط و عام و کو غلط
رد و نوا
غلط عام و نیک
نقد و نسب
صادق و نفع
نقد و خفا
تعلیم و افتاب

تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب
تعلیم و افتاب

۱۵۔ و در بختی
 رخ غزل نبال
 چرخ بختی لعل
 کشته نظر آرمه ۱۶
 وصال علی و صدا
 ملای باب فضل بجے
 ۱۷
 جب جو ۱۲
 ۱۸
 ۱۹

امشب مگر بوقت میخاند این جنوں
آج کی رات کاش وقت پر یہ مرغ نہ بوتا

[illegible]

ملک راجہ ران شب الہی داوند کہ در ملک تو چنین منگرمی حاوٹا شدہ
بادشاہ کے تئیں لوگوں نے اسی رات کو خبر دی کہ تیری ملک میں اس طرح کا امر ناشایستہ نمودار ہوا ہے
یہ فرمائی ملک گفت من اور از فضلاے عصر میرا تم و یگانہ گزوزگار
کیا کہ ہے تو بوشامہ کہا میں اُسکے تئیں مخلصوں زمانے سے جانا ہوں میں اور یکسا زمانے کا

[illegible]

مکتبہ اسلامیہ
لاہور

این دو چیز ہم ہر گنہہ کی بخشتند
ان دو چیزوں میں سے مجھے گناہ کرنے پر مستعد کیا

از حضرت امیرالمؤمنین علیه السلام مروی است که در روزی از اصحاب خود فرمود:

در بخشی عفو بهتر است انتقام

اور اگر معاف کر دی تو غصہ بہتر ہی عوض لے لے

بادشاہ نے کہا تو یہ اس حال میں کہ اپنے سزاے گناہ کی خبر پا لی تو نے یہ فائدہ

نہد کہ آئندہ نفع کر کا فوہ نہ کہ اکانے حب و کھا ایں لوگوں نے عذاب ہمارا

چشمه سودا در درون اعظمه یونیه کردن

بمنه از میوه کوکوتاه بن دست
له کوکوتاه بن دست بر تن

ترا با او خوشه به یکدیگر از خطا بر نشیند و خطای او را بصورت نهی کند

[illegible]

یہ لہا اور عذاب لرے والے اس سے بہت لرے لہا ہے

بادشاہ میں ایک بات کہنی باقی ہے بادشاہ نے سنا اور کہا وہ بات کیا ہے

[illegible]

از حلال کاستن کینه مرا
بدان مردم بوداری ای سید لاری

ملک گفت این لطیفه مرعہ آوردی و این نکته غریب گفتی و بس

۱۲۰

محال عقلست و خلاف نقل کہ ترا فضل و بلاغت امروز از چنگ عقوبت من

محال عقل ہے اور خلاف حدیث کہ تیرے تین نفل اور بلاغت کا کس دن نیمہ مذاہب سے
ربانی و مصلحت آن بنیم کہ ترا از قلعہ زیر اندازم کہ دیگران نصیحت
نہامی دیوے مصلحت پر دیکھا ہوں کہ تجھے قلعے سے نیچے گرا دوں اس لیے کہ اور بگ نصیحت
پند نیک و عبرت گیر نہ گفت اسے خداوند جان پروردہ نعمت این ندانم
قبول کریں اور ہشت بکرین بولا آے ہاں کہ جان کے بالا ہو انعت اس گھرانیکا ہوں میں
و این جرم تمنا و حیران نہ من کہ وہ ام و گیر یا بلینہ از
اور پگناہ نقطہ من نے نہیں کیا ہے میں نے دوسرے کے تین ڈال

تا من عبرت گیرم ملک را خندہ گرفت و بجز سرچرم او برخواست
ہاں کہ میں دہشت پکڑوں امین بادشاہ کو مہنجی آئی اور از راہ بخشش کے اس کے گناہ سے درگزر
و شہنشاہ را کہ اشارت بکشتن او ہی کروند گفت
اور عیب ڈھونڈنے والوں کے تین کہ اشارہ واسطے دہنے اور سکے کے کرتے تھو کا

ہمہ حال عیب خویش تیند	طعنہ بر عیب و گیران فرخند
جو لوگ کہ او ٹھانڈا لے عیب بزم کے من	طعنہ او پر عیب اور دن کے نہ مارین

حکایت منظوم

جوانی پاک و پاک رو بود ایک جوان پاکیزہ اور پاک چلنے والا تھا چہین خواندم کہ دور و ریاحی اعظم ایسا پڑھا میں نے کہ بیچ دریا بیسے رکے چو طراح آمد شش دست گیر و جو طراح آیا تو ہاتھ پکڑے اس کا	کہ با پاکیزہ رو کے در گرو بود کہ ساتھ ایک پاکیزہ منہ کے مانتی تھا پھر وہاں بے و رافتا و ند با بیچ ایک بھور کے گرے آ بس میں مبادا کا ندران حالت بیکر و ایسا کہ اس حالت میں مرے
---	--

محال عقلست و خلاف نقل کہ ترا فضل و بلاغت امروز از چنگ عقوبت من
محال عقل ہے اور خلاف حدیث کہ تیرے تین نفل اور بلاغت کا کس دن نیمہ مذاہب سے
ربانی و مصلحت آن بنیم کہ ترا از قلعہ زیر اندازم کہ دیگران نصیحت
نہامی دیوے مصلحت پر دیکھا ہوں کہ تجھے قلعے سے نیچے گرا دوں اس لیے کہ اور بگ نصیحت
پند نیک و عبرت گیر نہ گفت اسے خداوند جان پروردہ نعمت این ندانم
قبول کریں اور ہشت بکرین بولا آے ہاں کہ جان کے بالا ہو انعت اس گھرانیکا ہوں میں
و این جرم تمنا و حیران نہ من کہ وہ ام و گیر یا بلینہ از
اور پگناہ نقطہ من نے نہیں کیا ہے میں نے دوسرے کے تین ڈال
تا من عبرت گیرم ملک را خندہ گرفت و بجز سرچرم او برخواست
ہاں کہ میں دہشت پکڑوں امین بادشاہ کو مہنجی آئی اور از راہ بخشش کے اس کے گناہ سے درگزر
و شہنشاہ را کہ اشارت بکشتن او ہی کروند گفت
اور عیب ڈھونڈنے والوں کے تین کہ اشارہ واسطے دہنے اور سکے کے کرتے تھو کا
ہمہ حال عیب خویش تیند
جو لوگ کہ او ٹھانڈا لے عیب بزم کے من
طعنہ بر عیب و گیران فرخند
طعنہ او پر عیب اور دن کے نہ مارین
حکایت منظوم
جوانی پاک و پاک رو بود
ایک جوان پاکیزہ اور پاک چلنے والا تھا
چہین خواندم کہ دور و ریاحی اعظم
ایسا پڑھا میں نے کہ بیچ دریا بیسے رکے
چو طراح آمد شش دست گیر و
جو طراح آیا تو ہاتھ پکڑے اس کا
کہ با پاکیزہ رو کے در گرو بود
کہ ساتھ ایک پاکیزہ منہ کے مانتی تھا
پھر وہاں بے و رافتا و ند با
بیچ ایک بھور کے گرے آ بس میں
مبادا کا ندران حالت بیکر و
ایسا کہ اس حالت میں مرے

آن بنی آدمی کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے
بہر آن کہ اسے

همگفت از میان موج لشکر پر

یہی کہنا ظاہر بے پانی کی ہے
درین گفتن جهانی بروی آشفت

پچھ اس کہنے کے ایک جہان جوش میں آیا
حدیث عشق زان بطلال فیہوش

باتِ عشق کی لوس مہل سے مست سن
خشن گردند یارانِ زندگانی

ایسی کی ہے یاروں نے زندگانی
اکسعدی راہ و رسم عشقہ بازی

کسی سے کہ سجدی راہ درم شبنامی کی
دو (آن را می) کہ داری دل درو شد

دل آرم کہ رکھے تو دل بیچ اس کے باندھ
اگر محنت نہ ہو پس کیا از بندہ

اگر مجنون اور پسیلی زندہ ہوئے

مرا بگذارد و دست یار من گیر

سیرتین جیوڑا ادا ہاتھ میرے / بابا بکڑ
شنید ندش کہ جان میدا و دیو مسکفت

سنہ اسکو کہ جان دیتا تھا اور کتا تھا
کہ درختی کندیا ری فاموش

کچھ مرنے کے کرے یاری بھلانا
زکارا خدادادہ شبنم تابدا نی

تجربہ کار ہے سن کڑ جائے تو
چنانچہ داند کہ دروغ و اوتامازی

ایسی جانتے کہ سچ اپنے او کے زبان عربی
و اگر شہر از ہر عالم فرو بند

جبرائیل علیہ السلام کے بند کر
حدیث عشق ازین دفتر نوشتے

بات عشق کی - اس دفتر میں کہنے

باب ششم در صفت و پیری

باب چھٹا | ناتوانی اور بڑھاپے میں

حکایت باطائفه دانشمندان در جامع و مشق کجی همیکردم که جوآن

ساتھ چند واناؤں کے، دمشق کی مسجد میں کچھ بحث کرتا تھا، امین کے کہنے پر وہاں سے
ورآمد و گفت و درین میان کہے بہت کہ زبان پارسی داند غلاب

در وازے سے اندر کیا گیا اور جو اس مجمع میں کوئی شخص ہے کہ زبان فارسی جانے اکثر اشارت بہن کردہ گفتار حضرت گفت ہر مہر صد و خاہ سالہ

لوگوں نے میری طرف اشارہ کیا میں نے کہا خیر ہے کہا ایک بڑا صاحبزادہ سو برس کا

171

در آوازی می شنوی سازند

باب پنجم در بیان طهارت

ز س

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

کسی منتوانی

۱۰

ظلمتوں میں

بسم الله الرحمن الرحيم

مجلس

۱۰۰
 ۱۰۱

فی الجہنم

وہی ہے جس نے

فراز آمد این بیت می گفت قطعه

آپا میں بہت کتنا تھا

نظم تصور مرگ از خیال بدرکن و وہم را بر طبیعت مستولی مگردان کہ
 لکھن کے صحت بذریعہ ضاموت کا خیال سے راہ پر کہ ایسا وہم کے تین اور طبیعت کے غالبیت کر کہ
 فیلسوف یونان گفتہ اند مزاج اگر چہ مستقیم بود اعتقاد بقا را نشاید
 عقلاے برہان نے کہا ہے مزاج اگرچہ صحیح اور اعتقاد بقا کا لائق نہیں

Handwritten text at the top of the page, likely a title or introductory note, written in a cursive script.

و مرض اگر چه بال بود ولالت کلی بر بلاء نکند اگر فرمای طبعی را
نحوه بیماری اگر چه سخت بود ولالت کلی منی بر زمین کرنی اگر تو زود در سے خطیم
نحوه بیماری اگر چه سخت بود ولالت کلی منی بر زمین کرنی اگر تو زود در سے خطیم
نحوه بیماری اگر چه سخت بود ولالت کلی منی بر زمین کرنی اگر تو زود در سے خطیم

چون حرف بنید او فتاده حرفین
جب بیوش دیکھے پڑا ہوا دم بہمت
خانہ از پایے بست ویران
گھر بنیاد سے ویران ہے
سیر زن صندلش سے مالید
بڑھیا ساندل کے سر پر لگاتی تھی
تہ عزمیت اثر کند نہ علاج
نہ انسوں اثر کرتا ہے نہ دوا

حکایت پیر راجا کیت کند کہ و خستری خواستہ بود و حجرہ بگل راستہ
بستے کی نقل کرتے ہیں کہ ایک لڑکی سے عقد کیا تھا اور جوڑی کی کھل کی تھی
و خلوت با او شستہ و دیدہ و دل و رو بستہ شہامی و رانختے و بندہ
اور تھائی سر میں حکو پیر بیٹھا تھا اور دیدہ و دل اور سر سے منخل رکھتا تھا بڑی راز کو نہ سوتا اور نہ
لطیفہا گفتی باشد کہ و خست فلفت نکیر دو موالت پذیر و ازان
اور دل گئی کی آئین کستا تھا شاید کہ خست اور فلفت نکیر اور اُس نہل کر جو حاصل کلام
جملہ بی می گفت بخت بلند یا بود و خست و ولید کہ بصبت سیر قادی بخت پروردہ
ایک شب کستا تھا نصیبت رہتا تھا اور آگہ دولت کی رہدار کہ بصبت ایک بڑی بڑی تو بکا بالا ہوا
تہا ندیدہ آوید و گرم کشیدہ نیک بد از موہ کہ حقوق بصبت بداند و شرط مودت
جان دیکھا ہوا اگر ام کیا ہوا سو و گرم زانیکا کچن ہوا ایک بک زانیا ہوا کہ حق بصبت کر جانے اور شرط مودت کی

Handwritten text on the right margin, continuing the narrative or providing commentary on the main text.

Handwritten text at the bottom of the page, likely a conclusion or additional notes.

۱۵۔ سجاد شفیقت کرنے والا میرانی کرنے والا اچھی طبیعت یعنی زبان

وہیبا زاریم نیبا زارم

اور اگر تو مجھے ستائے میں آزرده بگردن
جان شیرین فدایِ یزدخواست

جان شیرین تیر می پرورش برده فدا

نہ ہنسی تو بچندے میں کسی جوان مغرور ضعیف عقل جلسہ باز داہی کے کہ ہر لحظہ
ہو سی پڑو ہر لحظہ رانی زند و ہر شب جانی غمید و ہر روز یاری کی دھڑ

او کین در وفا با بس پایند

لیکن دہانہ کسی سے قائم نہیں رہے
کہ ہر دم رطل و مگر راہ اند

کہ ہر ساعت ایک نئے معمول پہنچتے ہیں

لیکن بدقسمت آدمی کہ عقل اور ادب سے زندگی بسر کرتے ہیں بد بختی اور جوانی سر کی اقتضا سے

کہ باچون خودی لم لنی روزگار

کمانچہ مثل کے ساتھ ادنان نفسا کے کریم

لما اسی بائین میں نے اس طرح سے لین کہ اچھے کان ہوا دل اس طرح حال میں کہ

اے دل بیجا یہ اسنے دل پڑھ کر ایک ہندی سانس بھری اور بولی اسی باین کہ ہمیں کوسے پہنچ کر اے

عقل من وزن آن یک سخن ندارد که دختر از قبیلہ خوش شینده ام کہ گفت

عقل بیری کے وزن ایک بات کا نہیں رکھتا۔ ہو کہ ایک وقت قوم انہی سے بنا ہو تو ان میں نے کہہ کر
زن جوان را اگر تیری در پس لوش پند بہ از انکہ بیری قطوف
عورت جوان کے تین اگر ایک بیڑے کے بیٹے ہوں اس سے کہ ایک بڑھا

فیکاً کارخی شفا الصابہ

ایک چوڑی کوئی صابہ لکھ کر ہرے نرم روزنہ دار کے
وم نسا الشقیۃ لئلا یبد
اور سوا اسکے نہیں ہو کہ فسون واسطے سبھا ادا کرے

بس فتنہ و جنگ از ان سرمد خیزد

بہت فتنے سرمد لڑایاں اس گھر سے پیدا ہوں
الاجصا لیش عصابا جیسو

مگر لاشی کے زور سے کب اوسکا آت اٹھ سکتا

فی اجلہ امکان موافقت بنو و بمفا رقت انجا مید چون مدت عدت

حاصل تمام کا موافقت ممکن تھی جدا لائی ہو گئی جب زیادہ مدت کا
برآمد عقد نکاح تنہا جوانی تند تر شروی تہیست بدخوی جو زند

آخر ہو چکا اسکا عقد نکاح باندھا ایک مجھ ان تند خد مزاج مفلس بدخوی کیا تو قلم اور ازیت

کشیدی ورنج و غنا دیدی و شکر لمت حق سمخان گفتے احمد لند کہ

کچھ بیتی اور بچ اور غم دیکھتی اور شکر نعمت خدا کا دیا ہی کتنی کہ خدا کا
از ان عذاب الیم بر میدم و بدین یسم مقیم بر سیدم قطع

اس عذاب جاناکہ سے نکلی میں اور اس دولت دائمی کو پہنچی میں

صندل عود و زلف بوی و ہوس
صندل اور عود اور رنگ اور ہوس اور ہوس

عقل من وزن آن یک سخن ندارد کہ دختر از قبیلہ خوش شینده ام کہ گفت
عقل بیری کے وزن ایک بات کا نہیں رکھتا۔ ہو کہ ایک وقت قوم انہی سے بنا ہو تو ان میں نے کہہ کر
زن جوان را اگر تیری در پس لوش پند بہ از انکہ بیری قطوف
عورت جوان کے تین اگر ایک بیڑے کے بیٹے ہوں اس سے کہ ایک بڑھا
فیکاً کارخی شفا الصابہ
ایک چوڑی کوئی صابہ لکھ کر ہرے نرم روزنہ دار کے
وم نسا الشقیۃ لئلا یبد
اور سوا اسکے نہیں ہو کہ فسون واسطے سبھا ادا کرے
بس فتنہ و جنگ از ان سرمد خیزد
بہت فتنے سرمد لڑایاں اس گھر سے پیدا ہوں
الاجصا لیش عصابا جیسو
مگر لاشی کے زور سے کب اوسکا آت اٹھ سکتا
فی اجلہ امکان موافقت بنو و بمفا رقت انجا مید چون مدت عدت
حاصل تمام کا موافقت ممکن تھی جدا لائی ہو گئی جب زیادہ مدت کا
برآمد عقد نکاح تنہا جوانی تند تر شروی تہیست بدخوی جو زند
آخر ہو چکا اسکا عقد نکاح باندھا ایک مجھ ان تند خد مزاج مفلس بدخوی کیا تو قلم اور ازیت
کشیدی ورنج و غنا دیدی و شکر لمت حق سمخان گفتے احمد لند کہ
کچھ بیتی اور بچ اور غم دیکھتی اور شکر نعمت خدا کا دیا ہی کتنی کہ خدا کا
از ان عذاب الیم بر میدم و بدین یسم مقیم بر سیدم قطع
اس عذاب جاناکہ سے نکلی میں اور اس دولت دائمی کو پہنچی میں
صندل عود و زلف بوی و ہوس
صندل اور عود اور رنگ اور ہوس اور ہوس

۲۰۷

این همه زینت زنان باشد
بسیب زینت عورتون کی ہو
باین همه جور و تند خوئی
با وجود اس ظلم اور بد مزاجی کے
باتو مر اسوختن اندر غدا اب
نیرے ساتھ مجھے جتنا دوزخ بن
ہوے پیازا زوہن جو بروی
بہ بازی غلبہ کے منہ سے

مرد را کیرو خایہ زینت بس فرو
مرد کو کیرو خایہ زینت
نازت بکشم کہ خور و کئے قطع
تیری ناز برداری کروں کہ تو خوبصورت ہے
ہم کہ شدن باد گری و رہشت
بترسم جانور سے اور دن کو ساتھ بست میں
بہ حقیقت کہ مل زدوست زشت
اچھی معلوم ہوتی ہے یہ صورت کے ہاتھ کا بھل سے

حکایت تھان پیری بودم در ویا ربکہ مال فراوان داشت و فرزندی
تھان ایک چڑھے کا ہوا میں دھار بکہ میں کہ مال بہت رکھتا تھا اور ایک بیٹا
جو بروی تھو حکایت کر دے مر اور عمر خویش بجز این فرزندانہ ہواست درختی
خوبصورت ایک رات حکایت کرتا تھا کہ میرے تین بیچ مرا بی کہ اسے اس کے کوئین ہوا ایک درخت
درین وادی زیارت گاہ است کہ مردمان بجا جت خواستن آجگا
اس جنگل میں زیارت گاہ ہے کہ لوگ مراد مانگتے کو

روند و شہاے وراز در پای آن درخت بجدنا لیدہ ام تامرا این
جانے ہیں بڑی بڑی راتوں کو اس درخت کے نیچے درگاہ خدا میں رہتا ہوں میں تب مجھے
فرزند بخشیدہ است شنیدم کہ سپر بارفغان آہستہ میگفت چہ بود
میں نے نہیں کہ رطکا رفیقوں سے رہتے رکھتا تھا کیا خوب ہوتا
اگر میں آن درخت را بدستی کہ کجاست تا دعا کرومی کہ پدرم بمردی
اگر میں اس درخت کو چاٹتا کہ کمان ہے تاکہ دعا کرتا کہ میرا باپ راجہ سے
حکمت خواجہ شادی کنان کہ فرزندم عاقلست پس طعنہ زنان کہ پدرم قوت
غائب خانہ خوشی کرید الاہو کہ میرا بیٹا عاقلند ہر اور بیٹا طعنہ زنی کر رہا ہے کہ میرا باپ بے قوت ہر

بسیب زینت عورتون کی ہو
باین همه جور و تند خوئی
با وجود اس ظلم اور بد مزاجی کے
باتو مر اسوختن اندر غدا اب
نیرے ساتھ مجھے جتنا دوزخ بن
ہوے پیازا زوہن جو بروی
بہ بازی غلبہ کے منہ سے
مرد کو کیرو خایہ زینت
نازت بکشم کہ خور و کئے قطع
تیری ناز برداری کروں کہ تو خوبصورت ہے
ہم کہ شدن باد گری و رہشت
بترسم جانور سے اور دن کو ساتھ بست میں
بہ حقیقت کہ مل زدوست زشت
اچھی معلوم ہوتی ہے یہ صورت کے ہاتھ کا بھل سے
تھان ایک چڑھے کا ہوا میں دھار بکہ میں کہ مال بہت رکھتا تھا اور ایک بیٹا
جو بروی تھو حکایت کر دے مر اور عمر خویش بجز این فرزندانہ ہواست درختی
خوبصورت ایک رات حکایت کرتا تھا کہ میرے تین بیچ مرا بی کہ اسے اس کے کوئین ہوا ایک درخت
درین وادی زیارت گاہ است کہ مردمان بجا جت خواستن آجگا
اس جنگل میں زیارت گاہ ہے کہ لوگ مراد مانگتے کو
روند و شہاے وراز در پای آن درخت بجدنا لیدہ ام تامرا این
جانے ہیں بڑی بڑی راتوں کو اس درخت کے نیچے درگاہ خدا میں رہتا ہوں میں تب مجھے
فرزند بخشیدہ است شنیدم کہ سپر بارفغان آہستہ میگفت چہ بود
میں نے نہیں کہ رطکا رفیقوں سے رہتے رکھتا تھا کیا خوب ہوتا
اگر میں آن درخت را بدستی کہ کجاست تا دعا کرومی کہ پدرم بمردی
اگر میں اس درخت کو چاٹتا کہ کمان ہے تاکہ دعا کرتا کہ میرا باپ راجہ سے
حکمت خواجہ شادی کنان کہ فرزندم عاقلست پس طعنہ زنان کہ پدرم قوت
غائب خانہ خوشی کرید الاہو کہ میرا بیٹا عاقلند ہر اور بیٹا طعنہ زنی کر رہا ہے کہ میرا باپ بے قوت ہر

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

حکایت و عجیب جوانی پانک ماور زوہد و ان زوہد و بی شہت
ایک دن جوانی کے جوش میں ملن پر پہنچا اور تھامین اخلاہو کے ایک گوشے میں بیٹھ گئی

۱۲ "مقامان"
 ۱۱ "مقامان"
 ۱۰ "مقامان"
 ۹ "مقامان"
 ۸ "مقامان"
 ۷ "مقامان"
 ۶ "مقامان"
 ۵ "مقامان"
 ۴ "مقامان"
 ۳ "مقامان"
 ۲ "مقامان"
 ۱ "مقامان"

ایک بڑے کو کہا کیوں جو روئین کرتے تو لہ لاغری حوان سے اچھے الفت نہیں

کما فی نظم میں

نیرا کہ ہاتھ کا پتا ہے موتی پر دنا کیا جاے

اور علامت اور بہ گوئی کے کہ گناہ لڑکی کا نہیں

سالتوان باب

ایک شخص منہ پر دیوے کی چونک بٹا کھنڈہ میں رکھتا تھا ایک حکم کے حضور میں پہنچا کہ مران رات بیتی کن کو عامل شود روزگارے تعلیم کہ و موثر بنو دس کہ سے تعلیم کہ شاید ختم ہو جائے ایک مدت تک اس سے حکم کیا وہ فائدہ نہ ادا کرتا کہ ریش کش فرستاد کہ تین عامل بھی شود و مراد یہ اسے کہ قطع

تو کہی کہ میں نے جو ہری قابل
 اوس سے کو کھل میں ہر ہے

اگر چه اصل فطرت حق تعالی
 سبب بدریای مفهنگان بشو می
 تقدیم که ادسین اثر ہے
 چونکہ ترش چید تر باشد

انجی کو سانی دریا و ن سین و سوکو تو
خوبی کے گرش بس کہ بر ند

عقبت کے گدھے کو اگر کے میں پھانسیں
حکایت حکیمے سپس از اپند ہمید ادکلے جانان پد رنہر آموزید

ایک عاقل نے شیون کو نصیحت کرتا تھا کہ اے باپ کے پیار و ہنر سیکھ کر
ملک و ملت دنیا عتقاد و انشاہد و سیم و زر و زر سفر محل خطرت یا و زلزلہ

ملک اور دولت دنیا کی اعتماد کے لائق نہیں اور پانچویں اور سونامسفر میں معرض تلف میں آج
 یکبارہ سر و پا خواجہ تبفاریق پُور واما ہر چشمہ زائید ہست و دولت

ایک مرتبہ لیجائے یا مالک بندوبست کا جائے لیکن ہنر مند ہے، والا پتہ ہے اور دو لف

سخن انڈیشہ کے حکمت پسند یہ کہ دن ہمیں رانی موسم باید و پاوس
باز نور ہو کہ اور افرہ حال لکھی پسند کے کرنا ساری خلقت کو باصوم چاہیے اور بادشاہوں

۱۲
 رسا
 مس
 او
 شد
 شد
 باشد
 سوزید
 یا در
 دو
 است

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection

ملک راجہ کی تدبیر و ترقی جواب اور موافق آ
پادشاہ کو تدبیر خوب سنانے والی کی
خلعت و نعمت کشید و پایہ منصب بلند کر و ایند
خلعت اور نعمت بخشی اور مرتبہ منصب اوس کا
رُحایا

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar.

ایک ایک بی بی کو دیکھا میں نے ملک مغرب میں بدرو اور بدرو بھان بدرو
و مردم از ارکند طبع و ناپرسرگار کہ عیش مسلمانان بدیدن او تہستی و
اور ظالم کند طبیعت اور بے قید کہ خوشی مسلمان کی اس کے دیکھو سے جاتی رہتی اور
خواندن ترانشہ دل مردم سپہ کروی و مچی پسرن پالیرہ و دختران
اوسکا قرآن پڑھنا آدمی کے دربار کو تارک کہ کرتا اور کئی لڑکے خوب بھورت اور لڑکیاں
و و شیرہ بہت جھامی اور گرفتار نہ نہرہ ٹخندہ نہ یارامی گرفتار کہ عارض
کنوار ری اس کے دست ظلم میں مقید نہ مجال نہیں کی نہ طاقت پر گفتو کی کبھی ایک کے خسار
سیہین کی را طیا پنچہ زومی و گاہ ساق بلورین کی را شنبہ کروی القصہ
مصفا پر طباہہ ہوتا ہے اور کبھی ایک کی شفا بندگی کو شنبہ میں کبھی عارض کہ
شہیدم کہ طرانی از خیانت نفس و معلوم کروند و بروند و براندند پس اگھر
سنا میں نے یہ کہ تھوڑی سی بدی جنبت اس کی لگوں نے معلوم کی اور مارا اور نکال دیا پھر بعد
مکتب و محصل کے وادہ پارسانی سیمی ٹیکر و می می کہ غن بزرگم ضرورت
مکتب ایک مرد صالح کو دیا سرینہ گانزم دل نہ کار بد بار کہ سو وقت ضرورت کے بات
نگفتی و موجب از ارکس بزرگش زرقی کو دکان را مہیت استاد
نگفتا اور بات کسی کی تکلیف کے سبب کی اس کے زبان نہ آتی لڑکوں کو خوف پہلے استاد کا
خستین از سر برقت و معلم و وطن را اخلاق ملی نویدند و یو لک یک
دل کو جاتا رہا اور دوسرے معلم کو فرشتہ صفت ہر بچا و دیو کے مانند ایک دم ایک
شدند باعتبار محکم او علم فراموش کروند و پختین اغلب اوقات بمانہ حکم
ہوے اور اس کی بردباری کے اعتماد پر بچھا بھول گئے اور اس طرح اکثر اوقات واسطے کھیل کے
فراموش سندھی و لوح درست نا کردہ بر سر ہنم شکستندی بیت
بکجا بیٹھے اور غنی پوری نہ لکھی ہوئی ایک دوسرے کے سر پر توڑتے

اگر بجے آدھین ہے خیر ہوکے کر

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

باز خود نمی گوید از این که
بس من بگویم و چون
سخنی آینه سخن بر
دارم نهادم در
پایه یقین یعنی جای
افواه و
نوه بسینه زدیم
۱۵۸ دلمی کرد
دشمن افتاد به تشنه
تساون

ویدم کہ نصیحت مہنی پذیر دودھم گرم دین آہن سرد دوا تر نہیں کند ترک
 ویکھا جیہ کہ نصیحت قبول نہیں کرنا اور بری بات و لہوئی کی آگ سے سرد دلوے میں افر نہیں کرنی جھوڑا
 مناصحت کر دم و روی از مصاحبت بگردانیدم و قول حکما را کار بستم
 نصیحت کا کیا میں نے اور اس کی محبت سے کنارہ کیا اور طبعیوں کے کئے پر عمل کیا
 کہ گفتہ اند بآنج مآ علیاک فان لک نقیبا واما علیک قطع
 کہ کہا ہے جو سخا جو چیز تجھ پر واجب ہے اگر قبول نہ کرے تجھ پر کچھ نہیں

گرچہ دانی کہ نشوونما مگوے
اگرچہ جانے تو کہ نہ سیکھے نہ کس
زود باشد کہ خیرہ سر بنی
قریب ہے کہ خود راے کو دیکھے تو
دست بردست میزند که در بخت
مانند بر دامن تار مار دے کہ افسوس

تا پس از مدتی آنچه اندیشہ من بود از کسبت حالش بصورت بدیدم
 نو بعد ایک مدت کے جو کچھ اسکی نہا ہی حال سے سوچا تھا میں ظاہر میں دیکھا میں نے
 کہ پارہ پارہ برہم سید و خست و لقمہ لقمہ بھی اندوخت دلم از ضعف حالش
 کہ کپڑے بن پیوند لگانا تھا اور گھائی سے ٹکڑے جمع کرتا تھا دل میرا اس غراب مال سے
 بہم برآمد و مروت ندیدم و در چنان حالی زمین درویش را بملامت
 بیچ فتنے کے آیا اور مروت نجانا میں نے کہ ایسی حالت میں زخم فقیر کا پلاست سے
 خراشیدن و نمک پاشیدن پس باخود گفتسم متخیزی
 چیلون یاد رنگ اُس پر محو ماکون دل میں کہا میں نے

حقیقت سفلہ دریا پیاں مٹی
ہم محبت کینہ کمال مٹی

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

دخت اندر بہار آن بر فشانہ
دخت موسم بہار میں پتے گرانا ہے

دشتان لاجرم بی برگ ماند
جاڑی کے موسم میں ناچار بے پتے رہتا ہے

حکایت پادشاہی سپریرا پادسی دادو گفت تربیش خیال کن کہ
ایک بادشاہ نے اپنے کو ایک معلم کے حوالے کیا اور کہا تربیت اسکی ایسی کر کہ
میں از فرزندان خود اسالی چند بروسی کرو جو بکائی نری سپریرا دیب فضل و
جیہ ایک کو اپنے فرزندان میں کئی برس سپریرا کوشش کی کچھ مہل سنوا اور معلم کے بیٹے فضیلت اور
بلاغت منتہی شدند ملک دانشمند را موأخذت کرد و موأثبت فرمود کہ وعدہ
بلاغت میں کامل ہو گئے بادشاہ نے معلم سے باز پرس کی اور غصہ کیا کہ وعدہ
خلاف کردی و وفا بجا نیاوردی گفت برای خداوند روی زمین
خلاف کیا تو نے اور شرط وفا بجا نہ لایا تو جو لاکہ عقل مالک روی زمین پر
بوشیدہ ماند کہ تربیت بجا نہ است و لیکن طبايع مختلف است قطعہ
مختلف نہ رہے کہ تعلیم برابر ہے و لیکن طبیعتیں مختلف ہیں

گرچہ سیم وز رنگ آید ہی
اگرچہ جانندی سونا پتھر سے نکلتا ہے

در ہمہ سنگی نباشد زر و سیم
بر سب بھرون میں نہیں ہوتا سونا اور چاندی

جانی انبان میکند جانی اویم
کھین ہوت ہے بکورتا ہوا در کھین بودار

حکایت یکی را شنیدم از پیران مربی کہ مریدی را ہی گفت
ایک شخص کو سنا میں نے پیران تربیت کنندہ سے کہ ایک مرید کو کتنا تھا
چنانکہ تعلق خاطر آدمی زاد است بروزی اگر بروزی وہ بودے
میں مستدر کہ آدمی کا تعلق طلب رزق پر ہے اگر رزق دینے والے پر ہوتا

بمقام از ملائکہ در گذشتی قطعہ
میرتے ہیں فرشتوں سے بڑھ جاتا

دشتان لاجرم بی برگ ماند
جاڑی کے موسم میں ناچار بے پتے رہتا ہے

حکایت پادشاہی سپریرا پادسی دادو گفت تربیش خیال کن کہ
ایک بادشاہ نے اپنے کو ایک معلم کے حوالے کیا اور کہا تربیت اسکی ایسی کر کہ
میں از فرزندان خود اسالی چند بروسی کرو جو بکائی نری سپریرا دیب فضل و
جیہ ایک کو اپنے فرزندان میں کئی برس سپریرا کوشش کی کچھ مہل سنوا اور معلم کے بیٹے فضیلت اور
بلاغت منتہی شدند ملک دانشمند را موأخذت کرد و موأثبت فرمود کہ وعدہ
بلاغت میں کامل ہو گئے بادشاہ نے معلم سے باز پرس کی اور غصہ کیا کہ وعدہ
خلاف کردی و وفا بجا نیاوردی گفت برای خداوند روی زمین
خلاف کیا تو نے اور شرط وفا بجا نہ لایا تو جو لاکہ عقل مالک روی زمین پر
بوشیدہ ماند کہ تربیت بجا نہ است و لیکن طبايع مختلف است قطعہ
مختلف نہ رہے کہ تعلیم برابر ہے و لیکن طبیعتیں مختلف ہیں

گرچہ سیم وز رنگ آید ہی
اگرچہ جانندی سونا پتھر سے نکلتا ہے

در ہمہ سنگی نباشد زر و سیم
بر سب بھرون میں نہیں ہوتا سونا اور چاندی

جانی انبان میکند جانی اویم
کھین ہوت ہے بکورتا ہوا در کھین بودار

حکایت یکی را شنیدم از پیران مربی کہ مریدی را ہی گفت
ایک شخص کو سنا میں نے پیران تربیت کنندہ سے کہ ایک مرید کو کتنا تھا
چنانکہ تعلق خاطر آدمی زاد است بروزی اگر بروزی وہ بودے
میں مستدر کہ آدمی کا تعلق طلب رزق پر ہے اگر رزق دینے والے پر ہوتا

بمقام از ملائکہ در گذشتی قطعہ
میرتے ہیں فرشتوں سے بڑھ جاتا

کہہ رہا ہوں رزق فہم اسوش کرے گا

استیضاح

یسا کہ سب جانوروں کی جگہ ان کے روئے کھاتے مین پھر بیٹ اُسکا بھارتے مین اور جنگل کی راہ

۱۰۰
 ۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱

نام سمرقند کا سنو تھا بلو لاکہ اگر خدایے بزرگ مجھے بنیاد دے تو سوائے اس کو کھڑی کے
کو پوچھنا کہ ام ہرچہ در ملک نیست ایشان در ویشان کنم اتفاقاً پسر آورد
کن پسر کے ہے جو کچھ میری ملک میں ہے فقروں کو بخشوں اتفاقاً بیٹا جنی

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

۲۲۲

سفر درویشان بموجب شرط بناد پس از چند سال از سفر شام باز آمد
 درویشوں کے لیے بموجب شرط کے استخوان رکھا کسی برس کے بعد ملک شام کے سفر سے پھر آیا میں
 بہ محبت آن دست برگز شتم و از چگونگی حالش خبر پرسیدم گفتند نزدان
 اُس دست کے تحفے میں گیا اور حقیقت حال اُسکی پوچھی تو گوں نے کہا قید خانے میں
 ششم دست گفتہ سبب چیست گفتند پیرش خمر خوردہ و عیبہ کردہ و خون کے
 کو تو ال کے ہر چیز کے سبب کیا ہی ہوئے اُسکے بیٹے نے شراب پی کر اور لڑائی کی اور ایک شخص کا خون
 ریختہ و از میان گرختہ پیر را بعلت وی سلسلہ و زنا می ست و بند گران
 کیا ہے اور شہر سے جاگا ہے باب کو اس علت سے خون گئے ہیں ہے اور زنجیر
 پر پائی گفتہ امین ہمارا وی لطیحت از خدا می غرض دل خوشہ است قطعہ
 بانوں میں ہیں نے کہا اس آیت کو اُس نے التجار کے خدا سے برتر سے طلب کیا ہے۔

اگر وقت ولادت ما زرایند	اگر وقت جنین	اگر وقت جنین
اگر وقت جنین	اگر وقت جنین	اگر وقت جنین
اگر وقت جنین	اگر وقت جنین	اگر وقت جنین

حکایت طفل بودم کہ بزرگی را پرسیدم از بطن گفت در کتب
 میں ہوا کا تھا کہ ایک بزرگ سے پوچھا باغ ہونے کے حال سے تو لاکتایون میں
 مسطور است کہ سہ نشان دارد یکے پانزدہ سالگی و دوم احتلام
 لکھا ہے کہ تین نشان رکھتا ہے ایک پندرہ برس کا ہونا اور دوسرے سونے میں مائل کرنا
 و سوم برآمدن موی ز بار اما در حقیقت یک نشان دارد و بس آنکہ در
 اور تیسرے کھنکھان کا خبر گاہ بہ لیکن حقیقت میں ایک نشان رکھا ہے اور دوسرے
 رضای خدی غرض دل پیش اندازن باشی کہ در بند حظ نفس خویش و ہر کہ
 رضایں حد آید بزرگ بزرگے زبده اُس کے ہے تو کہ اپنی آسائش ذات کی قید میں اور جو شخص کہ

درویشوں کے لیے بموجب شرط کے استخوان رکھا کسی برس کے بعد ملک شام کے سفر سے پھر آیا میں
 بہ محبت آن دست برگز شتم و از چگونگی حالش خبر پرسیدم گفتند نزدان
 اُس دست کے تحفے میں گیا اور حقیقت حال اُسکی پوچھی تو گوں نے کہا قید خانے میں
 ششم دست گفتہ سبب چیست گفتند پیرش خمر خوردہ و عیبہ کردہ و خون کے
 کو تو ال کے ہر چیز کے سبب کیا ہی ہوئے اُسکے بیٹے نے شراب پی کر اور لڑائی کی اور ایک شخص کا خون
 ریختہ و از میان گرختہ پیر را بعلت وی سلسلہ و زنا می ست و بند گران
 کیا ہے اور شہر سے جاگا ہے باب کو اس علت سے خون گئے ہیں ہے اور زنجیر
 پر پائی گفتہ امین ہمارا وی لطیحت از خدا می غرض دل خوشہ است قطعہ
 بانوں میں ہیں نے کہا اس آیت کو اُس نے التجار کے خدا سے برتر سے طلب کیا ہے۔

درویشوں کے لیے بموجب شرط کے استخوان رکھا کسی برس کے بعد ملک شام کے سفر سے پھر آیا میں
 بہ محبت آن دست برگز شتم و از چگونگی حالش خبر پرسیدم گفتند نزدان
 اُس دست کے تحفے میں گیا اور حقیقت حال اُسکی پوچھی تو گوں نے کہا قید خانے میں
 ششم دست گفتہ سبب چیست گفتند پیرش خمر خوردہ و عیبہ کردہ و خون کے
 کو تو ال کے ہر چیز کے سبب کیا ہی ہوئے اُسکے بیٹے نے شراب پی کر اور لڑائی کی اور ایک شخص کا خون
 ریختہ و از میان گرختہ پیر را بعلت وی سلسلہ و زنا می ست و بند گران
 کیا ہے اور شہر سے جاگا ہے باب کو اس علت سے خون گئے ہیں ہے اور زنجیر
 پر پائی گفتہ امین ہمارا وی لطیحت از خدا می غرض دل خوشہ است قطعہ
 بانوں میں ہیں نے کہا اس آیت کو اُس نے التجار کے خدا سے برتر سے طلب کیا ہے۔

در و این صفت موجود نیست نزد متحققان بالغ نشانندش قطعه
اسمین یہ صفت موجود نہیں ہے ارباب تحقیق کے نزدیک بالغ نہیں گئے ہیں اسکو

بصورت آدمی شد قطره آب
نکل میں ایک قطرہ پانی کا آدمی ہو گیا
و گر چیل سالہ را عقل و ادب نیست
اور چالیس برس والے کو عقل و تیز نہیں ہے
جو ان فردی و لطیف است آدمیت
سعادۃت او و شغف ہے آدمیت
ہمز باید کہ صورت میتوان کرد
ہمز چاہیے نہ صورت کیلے کہ صورت کبھیج سکتے ہیں
چو انسان انباشد فضل و حسان
انسان کو حاصل ہو غری اور سیکوئی
بدست آوردن دنیا ہنر نیست
حاصل کرنا دنیا کا ہنر نہیں ہے

کہ چیل و زرش فرار اندر رحم ماند
کہ چالیس دن اُسے قیام رہا رحم کے اندر
تحقیقش نشاید آدمی خواند قطعه
حقیقت میں اُسے نہ چاہیے آدمی کہنا
ہمیں نقش ہیولانی میندار
ایسے نقش بے کمال کو آدمی تصور نہ کر
با یواہنا دراز شگرت و زنگار
مکانوں پر شگرت اور زنگار سے
چہ فرق از آدمی تا نقش دیوار
کہا فرق ہے آدمی میں اور نقش دیوار میں
یکے را اگر توانی دل بدست آر
ایکے کو اگر ہو سکے کسی آدمی کا دل ہاتھ میں لا

حکایت سالی نزاعی میان پیادگان حجاج افتادہ بود و داعی ہم
ایک سال پیادگان حج گزار میں کچھ خصومت واقع ہوئی تھی اور یہ دعاگو بھی
در ان سفر پیادہ بود و از انصاف در سرور و کہ ہم افتادیم و داد و فسون
اس سفر میں پیادہ تھا انصاف سے ہم آپس میں گفتگو اور ناشدنی
و جدال ادا ہم کیا و نشینی را دیدم کہ با عدیل خوش سگفت یا للعجب
اور لڑائی کی داد دی بنے ایک کجاوہ نشین کو دیکھا بنے کہ اپنے ہمیشہ سے کتنا خاطر معاملہ ہے
پیادہ علاج عرصہ شطرنج را بر سر می برد و فرزند می شود یعنی بہ از ان
کہ پیادہ داعی و انت کا جبکہ میدان شطرنج کھلے کر کھلتا ہے فرزند ہو جاتا ہے بنے بہتر اُس سے

بصورت آدمی شد قطره آب
نکل میں ایک قطرہ پانی کا آدمی ہو گیا
و گر چیل سالہ را عقل و ادب نیست
اور چالیس برس والے کو عقل و تیز نہیں ہے
جو ان فردی و لطیف است آدمیت
سعادۃت او و شغف ہے آدمیت
ہمز باید کہ صورت میتوان کرد
ہمز چاہیے نہ صورت کیلے کہ صورت کبھیج سکتے ہیں
چو انسان انباشد فضل و حسان
انسان کو حاصل ہو غری اور سیکوئی
بدست آوردن دنیا ہنر نیست
حاصل کرنا دنیا کا ہنر نہیں ہے

کہ چیل و زرش فرار اندر رحم ماند
کہ چالیس دن اُسے قیام رہا رحم کے اندر
تحقیقش نشاید آدمی خواند قطعه
حقیقت میں اُسے نہ چاہیے آدمی کہنا
ہمیں نقش ہیولانی میندار
ایسے نقش بے کمال کو آدمی تصور نہ کر
با یواہنا دراز شگرت و زنگار
مکانوں پر شگرت اور زنگار سے
چہ فرق از آدمی تا نقش دیوار
کہا فرق ہے آدمی میں اور نقش دیوار میں
یکے را اگر توانی دل بدست آر
ایکے کو اگر ہو سکے کسی آدمی کا دل ہاتھ میں لا

حکایت سالی نزاعی میان پیادگان حجاج افتادہ بود و داعی ہم
ایک سال پیادگان حج گزار میں کچھ خصومت واقع ہوئی تھی اور یہ دعاگو بھی
در ان سفر پیادہ بود و از انصاف در سرور و کہ ہم افتادیم و داد و فسون
اس سفر میں پیادہ تھا انصاف سے ہم آپس میں گفتگو اور ناشدنی
و جدال ادا ہم کیا و نشینی را دیدم کہ با عدیل خوش سگفت یا للعجب
اور لڑائی کی داد دی بنے ایک کجاوہ نشین کو دیکھا بنے کہ اپنے ہمیشہ سے کتنا خاطر معاملہ ہے
پیادہ علاج عرصہ شطرنج را بر سر می برد و فرزند می شود یعنی بہ از ان
کہ پیادہ داعی و انت کا جبکہ میدان شطرنج کھلے کر کھلتا ہے فرزند ہو جاتا ہے بنے بہتر اُس سے

Digitized by Aala Sana Foundation Chennai and eGangotri

۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲
 ۴۸۳
 ۴۸۴
 ۴۸۵
 ۴۸۶
 ۴۸۷
 ۴۸۸
 ۴۸۹
 ۴۹۰
 ۴۹۱
 ۴۹۲

نصف از موهده
کونستان
و طایفه
غنیه جباران

میشود کہ بود و پیادگان حاج بادیه را بسبر روند و بجزشند قطعه
 میجاتا سے کہ خدا اور پیادے رزق کرنے والے کبے کے چٹکل کو طے کر چکے اور بہتر ہو گئے

از من بگوی حاجی مردم گزای را
 بھری دوت سے کہے اوس حاجی مردم آزار کو
 حاجی تو نیستی شترست از برای آنکہ
 حاجی تو نہیں کراوٹ ہے تو اسے اس کے کہ

گو پوشتین خلق بازار می درد
 کہ وہ لباس خلق خدا کا بیخ دینے کے لیے بھاڑتا ہے
 پیچا رہا خرمی خور دو بار می درد
 پیچا رہا کھانے کھاتا اور بوجھ لہاتا ہے

حکایت ہندوئی لفظ اندازی می آموخت علیہ گفت ترا کہ خدا
ایک کافر لفظ اندازی سیکھتا تھا ایک عاقل نے اس سے کہا تیرا

نشین است بازی نه نیست بلیت

تائیدانی کہ سخن عین صوابست مگوی
چندانی که سخن عین حق است کہ

حکایت مرد کے راجہم دروغاں پیش بیٹاری رفت تادواک

ایک شخص کی آنکھن میں در پیدار ہوا سالوٹری کے پاس گیا کہ میری دوا کر
بیطار از انچہ در چشم ہمارا یان میگرد و در ویدہ او کشید کہ رشک و مست

پیش و اور بر و گفت برویچ ماوان نیست اگر این خرنودی پیش

مختصر میں لے گئے گناہ کبھی جہانم میں ہے اگر شخص کو صاف نہ تاسا تو تری کے پاس
نرمی مقصود ازین سخن است تا بدانی کہ ہر کہ نا از مودہ را کار برادر

فرماید با آنکه مذمت بر وزیر و یک خردمند ان بخت را می‌منسوب گردد

حوالے کر بارجودا کے کز دامت امشارے عاتقون کے نزدیک کم عقلی سے منسوب ہوتا ہے

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

مدد بخوشنمند روشن رای
 نبین دیتا ہوشیار عقلند
 بوریایان گرچہ با فزداست
 چنانی کا بنجر والا اگرچہ زینے والا ہے

لیکن نہیں بجاتے اُسے عربی بانی کے کلمہ غافین
بفرزندش بکار گاہِ حسیہ

حکایت ملی از بزرگان امہ را پسری وفات یافت پرسیدند کہ بر
 بزرگوار پیشوای من سے ایک بزرگ کا بیٹا مر گیا ہو جہاں اُس سے رُک
 صندوق گورنر چہ نویسم گفت آیات کتاب مجید را عزت بخش از انست کہ
 زہر کے تعویذ پر کیا لکھیں کہ قرآن کی آیتوں کو عزت اُس سے زیادہ ہے کہ
 روا باشد بر چنین جاگاہ نوشتن کہ ہر روز گار سودہ گرد و دولاقی بر و کند زہر
 جائز ہو ایسے مقام پر لکھنا کہ تھوڑے زمانے میں مٹ جائے اور خلقت اُس پر گندے اور
 سگان بروٹاشند اگر ضرورت چیری نویسند این بیت کفایت میکند قطعہ
 کئے اور دوا کے پیشاب کریں اگر بالضرور کچھ لکھتے ہو یہ بیتیں کافی ہیں

وہ کہ ہر گم کہ سبزہ درستان
انوس جوقت کہ سبزہ بلغمین
بگزارمی دوست تابلوقت بہار
ادع گذر کرے دوست تاکہ موسم ہارین

بد میدی چه خوش بختی من
اگتا تھا کیا خوش ہوتا تھا دل میرا
سبزہ بختی و میدہ بر گل من
سبزہ دیکھتے تو مرگا ہوا میری خاک پر

حکایت پارسائی برکے از خداوندان نعمت گذر کرد و کہ بندہ را
 ایک بہیزگار نزدیک ایک شخص کے اہل دول میں سے گیا کہ ایک غلام کے
 دست و پا بہتہ عقوبت ہمیکہ گفتا می سپریمجو تو مخلوقی را خداے
 ہاتھ اور پاؤں بنانڈے تھے اور مار دھاڑ کر مانتا بولابے فرزند نجم ایسے مخلوق کو خداے
 عزوجل اسیر حکم تو گردانیدہ است و ترا بروی فضیلت دادہ شکر نعمت
 بردست اور بزرگ آنے مقید ترے حکم کا کیا ہے اور مجھے اُسپر بزرگی دی شکر نعمت

[illegible]

ای دوست من ازین قول بگو که کلام فاضله است
از زبان تو می شنود از زبان من
از زبان من می شنود از زبان خدا
از زبان خدا می شنود از زبان
از زبان من می شنود از زبان خدا
از زبان خدا می شنود از زبان

است اول عید رجوع
چهارشنبه روز دوازدهم
حال آنکه سران و اربابان
ذات قاضی است
و این از جهت
عظمت و بزرگی
است و در میان مرغ
نظر بحاجه مخمر
نمی بیند و این نکته
دو نیست بجهت آنکه
سابق اشاره بدان
این کمال

[illegible]

angotri

استماعت ووقف ازبائسٹن

امامی بیابان خطاب

تجزیہ شدہ متن:

عبد الرحمن بن عبد الله بن محمد

۲۲۸

[illegible]

تاریخ

از میلان
نیک آتش ۱۲
در فارسی تحفیت
۱۲
تاجیک
۱۲
عزت نویسنده
۱۲
بضم غنی
۱۲
۱۲

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلاة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين أجمعين

سدی کا جھگڑا ایک مخالف سے تو انگری اور فقیری کی گفتگو میں

ایک شخص اور پرمہرت بقیہ دن کے نہ اچھت راضون کے ایک مصلح زمین بھامین نے بیٹھا ہوا اور بگوئی ہیں

مصرف اور دفن شکایت کا کھوکھلا اور منت و تمند و غلی سوسرا کیجئے ہوئے اور کلام

که میان را نیست اندر در نیست

مرا که یرو در ده نعمت بزرگ نام این سخن سخت آمد قسم ای یار تو انکار آن وصل سلیمان

و ذخیرہ لوشہ سیدان و مقصد زاران و ملت مساوران ملن بران بہرا

دور از دست عاقلان. بجام آهسته بریدند سلطان وزیر و سنان. وزیر و سنان

فحشش اور مخون کا ساتھ ہو وہ غور تران اور لمحون اور افر با اور مسالو کو ہوئے

مستحقین کے تین وقف ہر روز نماز اور دعا کی

مجلس

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

جزین دورکت انهم لصد رشتانی

سوا دو رکعت نماز کو اور وہ بھی ستم ستور پریشانی کے

اگر قدرت جود دست و اگر قوت سجود و انرا را بهتر می شود که مال فراقی دارند

جو مقدور غنیش کا اور جو طاقتِ مسجد کی ہے، وہ تندر کے تئیں بستر میسر ہوتا ہے کہ مالِ زکوٰۃ دیا ہوا رکھے ہیں

و جامه پاک و غرض مصون و دل فاغ و قوت طاعت و رقمه لطیف است

اور لباس پاکیزہ اور اسباب گھر کا منگاہ رکھا گیا اور دل فارغ اور توجہ طاعت کی بیچ لقمہ لطیف کے رسم

بصحت عبادت و رکسوت لطیف در است که از معده خالی چه قوت آید

اور بہت عیادت کی بیج لباس ہاکنزہ کے ظاہر سے کہ بیٹ خالی سے کیا قوت آوے

از دست تیر و دوت و ادا و شش و سه و از دست گستره و خط

و در هر روز یک بار از این دعا بخواند که

[illegible]

سب پروردگار است و پدید
بود و به نام او است

رات کو برائے سودے دیکھ کر طاہر
سودے روزی بخ کو ادسی

نور لرد اور دہلی بستان

جنی جمع لاوے بیج گریون کے | اتو فراغت ہو رہ جاوے بین اسی سے بکشتہ

فرغت بافاقه نه موند و و معیت در غلده سی صورت نه بند دی عمریه عشا

نراغت ساتھ فاتے ۵۰ کے نہ لے اور خا مجمع مجمع مجلس کے صورت نہ باندھے ایک تحریر میزارف کا باند

دو دیگر مفتض عشاشتمہ ہرگز ان بد ان کی مانند نیست

اور دوسرا منتظر رہی رات کا بیٹھا ہرگز یہ سمجھا کہ کب آئے ہوں

خداوند روزی که پیشانی من را بکشد

ما صبر و استقامت که منتهی است

سید احمد علی شاہ علیہ الرحمۃ

پس بہاوتِ ایساں جیوں کو دینے تک نہ جمد وگا سر پریشان

بجائے اس آدمی ساتھ بیوں کے نزدیک زیادہ ہر لحاظ سے ہیں اور کامرہ پریت

روزنامه

م

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

وہر گندہ خاطر اسباب معیشت ساختہ و باور او عبادت پر داختمہ غرب گوید
اور ہر گندہ خاطر اسباب مذکوری کا درست کیے ہوئے اور ساتھ وظیفوں عبادت کے مشغول ہوئے عرب کہتا ہے
أَعُوذُ بِاللّٰهِ مِنَ الْفَقْرِ الْمَكْبِتِ وَجَوَّازٍ مِّنْ لَّا يُحِبُّ
پناہ چاہتا ہوں طرف اللہ کہ جس مجامی کو تو بیزیں کے اندھ کارنے والی ہو وہاں ایسی ساری شخص کو ظیفوں کے پناہ
در خیر است **الْفَقْرُ قَسْوًا وَالْوَجَرُ فِي الدَّارَيْنِ** گفت این شنیدی
حدیث میں ہے کہ فقیری وہی ہے جو چشمہ و نون جہان کے فقیر نے کہا یہ سناتو نے
وَإِنْ زَنِيدٌ فَمُرُوهُ أَنْ يَفْقَرَ فَخَوْفِي فَقَتْمٌ خَامُوشٌ كَاشَارَتِ
اور وہ نہ سناتو نے کہ فرمایا ہے فقیری ہے غمخیز اکامین نے چپ رہا کہ اشارہ
سید عالم علیہ السلام فقر طائفہ الیت کہ مرد میدان رضا مند و بد وقت
سید عالم علیہ السلام کا ساتھ فقر جس گروہ کے ہے کہ مرد میدان رضا کے ہیں اور نشانہ
تیر قصائد انیان کہ خرقة ابرار پوشند و تقمہ ادرا در فروشند رباعی
تیر قصدا کے زیر لوگ کہ گذری بزرگون کی یمنین اور رقمہ روزینے کا چین

<p>ای طبل بلند بانگ در باطن روح اے طبل بلند آواز بیخ باطن کے خالی رومی طمع از خلق بہ بیخ ارمودی صفحہ طمع کا پھیر خلق سے اگر مریے تو</p>	<p>بے توشہ چہ تدبیر کنی وقت بسج بے توشہ کیا تدبیر کر گیا تو وقت مرنے کا تسبیح ہزار دانہ بردست مہینج تسبیح ہزار دانے کی بیخ اتھو گے مت ہینج</p>
<p>درویش بے معرفت نیامد تا کارش فقیر بے معرفت نذر اہم کرے ان ینکون کفراؤ شاید جز وجود نفعت ہووے کفر آہر بچاہے سوائے ساتھ ہونے نفعت کے ایک تنگے کے نہیں پہنانا یا بیج</p>	<p>استخلاص گرفتاری کو شیدن و انسانی جنس بچھڑانے ایک گرفتار کے کوشش کرنا اور بیٹھون جنس ہمارے کو تین بیج مرتبہ انھوں کے کون ہو بچا</p>

[illegible]

و در این باب خود را تابع اراده الهی دانست و برین بیان داشت که من و تو یکسانند و کاد الفقر انی

وید علیا بہ یہ سنی ہے ماندہ بینی کہ حق جل ثناوہ در حکم تنزل از زمین
 اور ہاتھ او پر کا ساتھ ہاتھ بچے کے کیا ماندہ ہوسے نین و کچا ہر ترکہ حق زرگ ہر نین اکی چہ ہا متغراق کے
 اہل بہشت خبر میدہد اودیک کھنڈ سر دق معلوم فرمادہ

اہل بہشت کی نعمت سے خود تیار ہوں لوگ میں واسطے اود کے رزق معلوم ہے بہشت میں
 تشنگان را نماید اندر خواب ہمہ عالم چشم بہ آب
 یا ہر سون کے تھن دھلائی رو تیار ہوج خواب کے تمام عالم بچ آنکھ کے ہنسنے پانی کا

حالیکہ من این سخن بگفتم عنان طاقت و رویش از دست محل برفت
 جسوقت کہ یہ بات کی میں نے باگ طاقت غبر کی
 تیغ زبان بر کشید و اسب فصاحت بمیدان وقاحت جہانید گفت
 تلوار زبان کی کھینچی اور گھوڑا فصاحت کا بچ میدان بے شری کے دوڑایا
 چندان بمالفت در وصف ایشان بگردی و سخنامی پریشان بگفتی

انہا سبالہ بچ وصف انہون کے کیا تو نے اور یہ باتیں پریشان کہیں تو نے
 کہ وہم تصور کند کہ تریا قند یا کلید خانہ از زان مدشتی متکبر مغرور محبت لغور
 کہ وہم خیال کرتا ہے کہ ہر مردہ میں با گنہی خانہ روزی کی ہیں قوم تکبر کرنے والی مغرور و خود پسند غرور کرنے والی
 شتغل مال و نعمت و مفتتن جاہ و ثروت کہ سخن نمونید الالبسات نظر
 مشغول مال اور نعمت کے اور فراموش کر جے اور دولت کے کہ بات نہ کہیں مگر ساتھ تمام کے اور نفع کہیں
 الالبسات علم را بلکہ الی منسوب کنند و فقر را بہ بی سرو پای طعنہ زنند
 لیکن ساتھ کراہت کے مالوں کو تین ساتھ گدا کی نسبت کہیں اور نفع کو تین ساتھ بے سرو پای کا طعنہ دار
 بعزت مالی کہ دارند و عزت جاہیکہ نیدارند برتر از ہمہ نشینند نہ ان و سرورند
 کہ سبب اس مال کے کہ رکھتے ہیں اور وہ عزت اور منہ کہ چاہتے ہیں برتر سبب بیعت نہ وہ بات ہے سرور
 کہ سرشتی بر وارند بی خبر از قول حکیمان کہ لقمہ اندہر کہ بطاعت از
 کہ سر دات کسی کے موصوفین بجز قول صہن سے کہ کما ہے جو شخص کہ بچ عبادت کے

وید علیا بہ یہ سنی ہے ماندہ بینی کہ حق جل ثناوہ در حکم تنزل از زمین
 اور ہاتھ او پر کا ساتھ ہاتھ بچے کے کیا ماندہ ہوسے نین و کچا ہر ترکہ حق زرگ ہر نین اکی چہ ہا متغراق کے
 اہل بہشت خبر میدہد اودیک کھنڈ سر دق معلوم فرمادہ
 اہل بہشت کی نعمت سے خود تیار ہوں لوگ میں واسطے اود کے رزق معلوم ہے بہشت میں
 تشنگان را نماید اندر خواب ہمہ عالم چشم بہ آب
 یا ہر سون کے تھن دھلائی رو تیار ہوج خواب کے تمام عالم بچ آنکھ کے ہنسنے پانی کا
 حالیکہ من این سخن بگفتم عنان طاقت و رویش از دست محل برفت
 جسوقت کہ یہ بات کی میں نے باگ طاقت غبر کی
 تیغ زبان بر کشید و اسب فصاحت بمیدان وقاحت جہانید گفت
 تلوار زبان کی کھینچی اور گھوڑا فصاحت کا بچ میدان بے شری کے دوڑایا
 چندان بمالفت در وصف ایشان بگردی و سخنامی پریشان بگفتی
 انہا سبالہ بچ وصف انہون کے کیا تو نے اور یہ باتیں پریشان کہیں تو نے
 کہ وہم تصور کند کہ تریا قند یا کلید خانہ از زان مدشتی متکبر مغرور محبت لغور
 کہ وہم خیال کرتا ہے کہ ہر مردہ میں با گنہی خانہ روزی کی ہیں قوم تکبر کرنے والی مغرور و خود پسند غرور کرنے والی
 شتغل مال و نعمت و مفتتن جاہ و ثروت کہ سخن نمونید الالبسات نظر
 مشغول مال اور نعمت کے اور فراموش کر جے اور دولت کے کہ بات نہ کہیں مگر ساتھ تمام کے اور نفع کہیں
 الالبسات علم را بلکہ الی منسوب کنند و فقر را بہ بی سرو پای طعنہ زنند
 لیکن ساتھ کراہت کے مالوں کو تین ساتھ گدا کی نسبت کہیں اور نفع کو تین ساتھ بے سرو پای کا طعنہ دار
 بعزت مالی کہ دارند و عزت جاہیکہ نیدارند برتر از ہمہ نشینند نہ ان و سرورند
 کہ سبب اس مال کے کہ رکھتے ہیں اور وہ عزت اور منہ کہ چاہتے ہیں برتر سبب بیعت نہ وہ بات ہے سرور
 کہ سرشتی بر وارند بی خبر از قول حکیمان کہ لقمہ اندہر کہ بطاعت از
 کہ سر دات کسی کے موصوفین بجز قول صہن سے کہ کما ہے جو شخص کہ بچ عبادت کے

وید علیا بہ یہ سنی ہے ماندہ بینی کہ حق جل ثناوہ در حکم تنزل از زمین
 اور ہاتھ او پر کا ساتھ ہاتھ بچے کے کیا ماندہ ہوسے نین و کچا ہر ترکہ حق زرگ ہر نین اکی چہ ہا متغراق کے
 اہل بہشت خبر میدہد اودیک کھنڈ سر دق معلوم فرمادہ
 اہل بہشت کی نعمت سے خود تیار ہوں لوگ میں واسطے اود کے رزق معلوم ہے بہشت میں
 تشنگان را نماید اندر خواب ہمہ عالم چشم بہ آب
 یا ہر سون کے تھن دھلائی رو تیار ہوج خواب کے تمام عالم بچ آنکھ کے ہنسنے پانی کا
 حالیکہ من این سخن بگفتم عنان طاقت و رویش از دست محل برفت
 جسوقت کہ یہ بات کی میں نے باگ طاقت غبر کی
 تیغ زبان بر کشید و اسب فصاحت بمیدان وقاحت جہانید گفت
 تلوار زبان کی کھینچی اور گھوڑا فصاحت کا بچ میدان بے شری کے دوڑایا
 چندان بمالفت در وصف ایشان بگردی و سخنامی پریشان بگفتی
 انہا سبالہ بچ وصف انہون کے کیا تو نے اور یہ باتیں پریشان کہیں تو نے
 کہ وہم تصور کند کہ تریا قند یا کلید خانہ از زان مدشتی متکبر مغرور محبت لغور
 کہ وہم خیال کرتا ہے کہ ہر مردہ میں با گنہی خانہ روزی کی ہیں قوم تکبر کرنے والی مغرور و خود پسند غرور کرنے والی
 شتغل مال و نعمت و مفتتن جاہ و ثروت کہ سخن نمونید الالبسات نظر
 مشغول مال اور نعمت کے اور فراموش کر جے اور دولت کے کہ بات نہ کہیں مگر ساتھ تمام کے اور نفع کہیں
 الالبسات علم را بلکہ الی منسوب کنند و فقر را بہ بی سرو پای طعنہ زنند
 لیکن ساتھ کراہت کے مالوں کو تین ساتھ گدا کی نسبت کہیں اور نفع کو تین ساتھ بے سرو پای کا طعنہ دار
 بعزت مالی کہ دارند و عزت جاہیکہ نیدارند برتر از ہمہ نشینند نہ ان و سرورند
 کہ سبب اس مال کے کہ رکھتے ہیں اور وہ عزت اور منہ کہ چاہتے ہیں برتر سبب بیعت نہ وہ بات ہے سرور
 کہ سرشتی بر وارند بی خبر از قول حکیمان کہ لقمہ اندہر کہ بطاعت از
 کہ سر دات کسی کے موصوفین بجز قول صہن سے کہ کما ہے جو شخص کہ بچ عبادت کے

میں نے کہا کہ کون ہے لکھا ساتھ آزمائش اور سبکی کے کتابوں میں کہ دربانوں کو اوپر دروازے کو رکھیں اور ان کے ساتھ

سید بن علی

از غلام و بی بی
بعضی از بی بی
از غلام و بی بی

اما صاحب دینا کہ عین عنایت حق ملحوظ است و بحال انحراف محفوظ
لیکن وہ بتقدیر کہ ساتھ ساتھ بخش خدا کے ملاحظہ کیا گیا ہر اور بسبب حلال کے حرام و نہا کیا گیا

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kanari Collection. Haridwar

Digitized by Arya Samaj Foundation Chennai and eGangotri

یار کردندی چنانکہ در طبیات آمدہ است
 کہنے جیسا کہ پنج کتاب طبیات کے آیا ہے
 در من منکر تاو گر ان چشم نداشت
 کہ کہ با تہ فقیروں سے نہ یکے کرنا ایک اور
 گفتن کہ من پر حال ایشان رحمت می برم گفتہ نہ کہ بر مال ایشان
 کہانہ کہ من ایدر حال انہوں کے در رحمت بجاتا ہوں من کیسین نے نہیں کہ او پر مال انہوں کے
 حسرت میخوری ماورین گفتار دہر و وہم گرفتار ہر بیدی کہ براند
 آنس کھانا ہے تو ہم پنج اس گفتار کے اور دونوں زمین گرفتار جو پیادہ کہ دوڑاتا تھا
 بدفع آن کو شیدے و ہر شاہی کہ بخواندی بفرزین پوشیدی
 پنج روئے کرنے اسکے کے کوشش کرتا سیوین اور جو بادشاہ کہ بلاتا تھا ساتھ وزیر کے چھپاتا تھا
 تا نقد کیست و بر باخت و تیر جعبہ محبت ہمہ بنداخت قطعہ
 ساقب کہ نقد بر خصلیست کا مارا اور تیر کش دلیل کے سب گرائے
 اور اجزین مبالغہ مستعانیست
 وہ کہ اسکے تین سو امانت نامہ ہوا کہ تین سو
 بر در صلاح دار و دوسر قصار
 اور در وازے کو اختیار رکھتا ہوا کہ کوئی پنج نعلو
 ہاں تا پستہ یقینی از حسلہ فصیح
 جینک پسر نہ دے تو علم نفاحت کہ کچھ اسے سو
 دین و ہر ز و معرفت کہ ستمدان سنجی
 دین قبول کراد معرفت کہ بات جانزد الا مقفے کہنے والی
 تا عاقبتہ الامر و لیش نماند و ویش کرد و دست تو لای و راز کرد
 کہ کوہل ہوا کی نہ ہی دلیل او سکو کیا میں نے
 و ہیدہ گفتن آغاز و سنت جاہلان ست کہ چون بدلیل از خصم فروما
 اور بیجو وہ کنا شروع اور طریقہ جاہلان کا ہے کہ جو پنج دلیل کے دشمن سے عاجز رہیں
 سلسلہ خصوصت جبنا تہ چون آزر بت تراش کہ بخت بالسر
 و بخیر و غنی کی بلایں جیسے آزر بت کا تراشور لاکہ پنج محبت کے ساتھ بیٹے کے سہ بر سوا

[illegible]

ما سے ملنے کے اٹھا تحقیق اگر باز نہ آویگا تو سنگسار کر دینا بین زیر تین
و شناسم و او سقش لقمہ گریبانم در پید ز نخل انش شکستہ قطعہ
کالی جگہ دی بر آسکو کہا میں نے گریبان میرا بھاڑا ٹھوڑی اُسکی توڑی میں نے

ادورمن ومن در وقتاده

وہ بیچ کر دے اور میں بیچ اُگلے پڑا
انگشتِ محبتِ ہمدانی

ارٹھی نمبر ایک جہان کی

اقصه مراعت این سخن پیش قاضی بردیم و حکومت عدل و انصاف را در

افذ کو رافع کرنا اس مسئلہ کا آگے قاضی کے لیٹو ارجم اور حکم فیہ صاحب النعمان برائے شریعہ تاحکم مسلمانان مضامین غیبیہ درمیان کو انکار و دور و نشان فرمے

ہوئے ہم۔ تعالم مسلمانوں کا ایک صلح ڈھونڈ سے اور درمیان امیرون اور نقیرون کے کج فرق

بگوید قاضی چون حالت بیدار و مست را ببیند منکر حجب لعل فرو برد و

لے نامی نے جو حالت ہماری دیکھی اور نقل و حرکت کی سی

پس اگر اس پیر کے سر پر اور دوسرے ایسے و غیرہ کو دیکھو تو ان کو اور ان کے

روادوستی بد آنکه سر حاکم است خوارست و ما خمر خوارست و بر سر جمار

اور کھانہ نے جان کہ جس چھوٹے پھول سے کانتا ہے اور ساتھ شراب کے خمار

و انچه که در شما هو است نهنگ مردم خواست لذت یی نیارالده

اور اس جگہ کہ موتی تیار ہو رہے ہیں اور آدمی کھانا لے کر لڑتے ہیں۔

پسے ان لوگوں کی کشتیوں کو ان کے گمراہی کے

اور کتب کے یقین و جواز اور مکرر و ہلکا

14011

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

جو دشمن چہ کہد گزشتہ طالب دوست

بچ و مار و گل و خار و غم و شادی بہن

خونہ اور سائب اور بھولی اور کانا اور غم اور شادی بہن

فکر کنی درستان کہ بید شکست و چوب خشک و پھین و زمرہ تو انکر

نہیں کرنا تو بچ پانہ کے کہ بید شک ہو اور کڑی شک اور پیسہ ہی بچ گو کہ دو ہندون کے

شاگرد و غور و در حلقہ و در دستان صابرند و فوج و

شک کرنے والے ہیں اور کفر کرینا لے اندر حلقہ فقر و غن کے مہر گزرا لے ہیں اور دھنک

اگر ازلہ ہر قطرہ درشت

چو غمرہ باز از دہر

اگر اول ہر قطرہ سوتی ہوتا

ماتہ کوڑیوں کے باز اُس سے ہوتا

مقرران حضرت حل و غلا تو انکر اتد و ریش بہت نور ویش اند

خو دیک رہنے والے مغفرت بزرگ اور بزرگے دو ہندون و ریش خصلت اور درویش ہیں

تو انکر بہت و مہین تو انکر ان است کہ غم درویش خور و وہیں

تو انکر بہت اور بہت ہندون رہتے رہے کہ غم فقیر کا کھانسی اور بہت

درویشان انکہ کم تو انکر ان کیسے دو و من یقو کل حلقہ اللہ

فیرون میں وہ کہ کم دو ہند سے لے اور بوجھ کر تا ہے توکل اور اللہ کے

نہو حبت پس روی عتاب از من بچاؤ پیش کرد و گفت الی

پس وہ گائی ہے اسکو پس منہ سے کا بجو سے حق فقر کے کیا اور کما لے کے کما فونے

تو انکر ان شغل اند بہ مناسبتی دست ملا ہی نعم طائفہ ہستند بر

دوست شغل ہیں کار مند دنیا میں اور بہت اور بہت ہے باز یوں کے سچ ہو ایک گروہ ہیں

صفت کہ بیان کردی قاصر بہت کا فقر بہت کہ بربند و نہمند و خورند

صفت کے کہ بیان کیا تو نے جھوٹی بہت اور کفر کرنے والے نفرت کے کہ بیجا دین اور بربند و نہمند

و نہمند و انکشل باران بار و یا طوفان جہان را بر و ارد

اند نہ دہن اور جو ساتھ غل کے منہ نہ ہر سے اور با طوفان جہان کو اٹھا دے

نہ تم فحش کھانا آجاست یعنی اگر سے ای قبول کروم

با عطا و کنت خویش از محنت و رویش نرسند و از بارِ باری تعالی نترسند و گویند شعر
ساتھ اعتبار مال اپنے کے محنت فقیر کی نہ ہو چھین اور خدا سے نہ ڈریں اور کہیں

گرازمستی دیکرے شد ہلاک

جو نیتی سے دوسرا ہوا ہلاک

وَرَأَى الْكِبَارَ نَيَّافًا فِي هَوَاجِهَا

اور بہت عورتیں ہیں سوار اور ٹھونکنی بیج ہو دو جوان کے

شعرونان و گلشن خوش برون بر بند

کہنے جو شکلی اپنی باہرے گئے

مرست بطراز طوفان چرباک شعر

محبوب مال ہے بطور کو طوفان سے کیا ہشت

مَا كُؤِلْتُ فِتْنًا إِلَى مَنْ عَاصَ فِي الْكُفْرِ

التفانہیں کہ نہ ہن طوع و شفق کے کہ جانا ہی و رگ کے تو دون

گویند حرف هم که همه عالم مردند

کھین کیا غم جو تمام عالم مرا

تو، اردن بنط، هستند که شنیدی و طائفه خوان نعمت نهاده و دست کرم کشاده

ایک قوم ساتھ اسطرح گئے ہیں کہ سنا تو نے اور ایک گروہ نے خواں نعمت کا رکھا اور ہاتھ کرم کا کھولا

طالع نام اند و مغفرت صاحب نما و آخرت چون زندگان حضرت بادشاه عالم

عائشہؓ کے نام کو ہین اور مغفرت کے اور صاحبیٰ بنیاد اور آفرین کے جیسا کہ نبیؐ حضرت بادشاہ تمام عالم کے

عاداً مؤید مظفر مالک زینتہ انام حامی شعور اسلام وارث ملک سلیمان

عدل کر مہو کے امداد یا ایسا فتنہ یا ایسا ملک نکالوں ملک کا حایت کر موالا سرحد اسلام کا وارث ملک سلیمان کا

اعداء بلوک زمان منقطع الدنیا والدین. ایتانک به کمره سعد

عادل زماںہ مادر شاہیوں کے مانے کا فتح مانگا سنا اور دین کا اتنا سبق لےئے اور سنے والا ابو محمد بٹاشاہ

وَاللَّهُ أَتَمُّ الْقَائِمَةِ وَنَصْرَ أَعْلَى مَقَامٍ

زنگم کہ ہمیشہ رکھ اشد زمانہ نامہ کا اور ہمارے ہوتے نہ وان اُس کے کہ

در کمال است و گدازد که منکر است که دست خود تو را خاندان را در مرکز

یہ بیاہی ہے کہ اگر میں اس کو کہوں کہ

خامی خورشید - کار عالم بنخشا

خداوند عالم که عالم را سرخساخته است

بزرگین ہر بابی پناہ پڑوں دلاں م

لغنا»

C-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

از باب تفاهل ۱۰ قمار است ۱۱ ظن از قرون ۱۲ عادات دران ۱۳ بگویم در ادب ۱۴ مجازات ۱۵ مجاز تخلف ۱۶

از این باب
از ان کون جمله
افق سوسه است
معه فقط هم
کلا و بر اسماء
ساده معنی نامها
المعبرین منها
در کتابت لغوی
اسماء بنی لغوی
است نه از آنکه
نظایر از آن

مکن گروں کی تمنا کیے اور دوش
 مست کر گروں کے زمانے سے کلاے فقیر
 تو انگر اچو دل دست کام انت ہست
 اے مالدار چو دل اور باھتیرا مقصد ورہے

باب آٹھواں | بیج آداب صحبت کے

گنجینه
مجلس
کتابخانه
تاریخ
و جغرافیه
وزارت
فرمانروایان

ملن نماز بران چھاپس کہ پہنچ نہ کر
منٹ کر نماز اوپر آئے کہ جسے کچھ نہ کیا

حکمت موسیٰ علیہ السلام قارون را نصیحت کر دو کہ اَحْسِن مَکَانَ
موسیٰ نے دو پر اُسکے سلام قارون کے تین نصیحت کی کہ سیکل کر جیسا کہ
اَحْسِنَ اللّٰهُ اِلَیْکَ شَنِیْدَہ عَاقِبَتُہ شَنِیْدَہ قِطْعَہ
نیکی کی اللہ نے طرف تیرے نہ سنا اچھا مہ آسکا سنا تو نے

آئینہ کس کہ بدینار و درم خیر نیند مخت
اس شخص نے کس ساتھ دینار و درم کے نیکی جمع کی
سرم عاقبت اندر سر و نیار و درم کر دو
سر آخر کو بیخ خیال دینار و درم کے کیا
با خلق کرم کن جو خدا با تو کرم کر دو
ساتھ خلق کے کرم کر جو خدا نے ساتھ تیرے کر دو

عَبْ کَوِیْدُ جُدْ وَلَا تَمْنُنْ لَا تَالْفَائِدَ اِلَیْکَ عَا عِیْدُ
عوب کہتا ہے بخشش کر اور احسان مت رکھ اس واسطے کہ تحقیق فائدہ تیری طرف نہ پہنچتا ہے
یعنی بخشش و منت منہ کہ نفع آن بتو باز میگرد قطع
بہنے بخشش دے اور احسان مت رکھ کہ نفع اسکا طرف تیرے پہنچتا ہے

درخت کرم ہر کج با بیج کر دو
درخت کرم نے جہان کسین جڑ کی
گر امید داری کز و بر خوری
جو امید دار ہو تو کہ اُس سے بھل کھا دے تو
شکر خدای کن کہ موفیق شدی بخیر
شکر خدا کا کہ توفیق کیا گیا ہو تو ساتھ خیر کے
منت نہ کہ خدمت سلطان ہمکنی
احسان مت رکھ کہ خدمت بادشاہ کی کرتا ہے تو

حکمت دو کس رنج بیہودہ بردند و سعی بیفائدہ کر دند حیحی آنکہ
بدو شخص رنج بیہودہ و بجا نیست و کوشش بے فائدہ کریں ایک وہ کہ

۱۰
در سرخ کر دو
خود را در آستان
در طلب آن چیز
خیال آن
بیشتر سہ آوہ
بیشتر شادان
از دنیا بے منت
کرم نہ بیجا بخش
نفع از سودہ و لا یفکلو
صدقہ کما یلین و لا لای
اسباب اعلیٰ نہ کن
صدقہ اس خود را
بیشتر شادان
در جہان و دن و باو
صدقہ گزینہ بی تو کم
شکر کشت و اینا
بسیار شادان
توفیق از توفیق ہے
۲۰
کر دوں سے را
بکار سے و رنجیدہ

اس سے سماج زیادہ بین الاقلمند سامنے سردی بادی ہوں

[illegible]

پندی اگر بختنوی ای پادشاہ
ایک نصیحت اگر نئے تواسے پادشاہ
جز بخر و مند مفر ما عمل
سواسے عقلمند کےست فرما کام

در ہمہ دفتر بہ ازین پند نیست
بہ تمام دفتر کے بہتر اس سے نصیحت نہیں
گرچہ عمل کا رخصد مند نیست
اگرچہ کام کام عقلمند کا نہیں ہے

حکمت سہ چیز ہے سہ چیز پائیدار نہ اند مال بے تجارت
 نین چیزین بے نین چیزون کے قائم نہیں رہتی مایں بے سوداگری کے
 و علم بے بحث و ملک بے سیاست قطع
 اور علم بے بحث کے اور ملک بے دہشت کے

<p>وقت بلطف گوی و مدار او مردی ایک وقت ساتھ لطف کے کہ در تواضع اور مروت کے وقتی بقرہ گوی کہ صد کوزہ نبات ایک وقت ساتھ تھے کہ کہرتو کوزہ صحری کے</p>	<p>باشد کہ در کند قبول آوری دے یقین ہو کہ بیچ کند قبول کے لاوے ایک دل کہ کہ بخان بکار نیاید کہ خط کبھی کبھی سیانج کام کے داؤد کبھی اندر این کا</p>
--	---

حکمتِ حرم آوردن بر بدن ستم است بر نیکان و عفو
 حرم لانا و پر بردن کے ظلم ہے اور بر نیکوں کے اور بخشنا
 کردن از ظالمسان جورست بر درویشانِ بی‌میت
 ظالموں سے ظلم ہے اور بر فقیروں کے

خبیث را چو تھم کُنی و بنوازی
 بدولت تو گنہ می کند بانوازی
 خبیث کے تین جو ذمہ داری کرے اور سر فراز کرے تو
 ساتھ دولت تیری کے گناہ کرنا ہر ساتھ شرکت کے

پسند بردوستی پادشاہان اعتمادتوان کرد و بر آواز خوش کو دکان
 او بدوستی پادشاہون کے اعتبار نہا ہیے کرنا اور او بر آواز ابھی لڑکون کے
 کہ آن بخیالے مبدل شود و این بخوابے متغیر گردد شعر
 کہ وہ ساتھ ایک خیال کے متبدل ہووے اور ساتھ ایک خواب کے متغیر ہووے۔

۲۲۵

پندی اگر بشنوی ای پادشاہ ایک نصیحت اگر تھے تو اسے پادشاہ جز بخر و مند مفر ما عمل سو اسے عقلمند کے مت فرما کام	در ہمہ دفتر بہ ازین پند نیست بہ تمام دفتر کے بہتر اس سے نصیحت نہیں گرچہ عمل کا رخ و مند نیست اگرچہ کام کام عقلمند کا نہیں ہے
حکمت سے چیز ہے سہ چیز پائیدار نہیں چیزیں بنے ہیں چیزوں کے قائم نہیں رہتی ہیں مال ہے سوداگری کے و علم ہے بحث و ملک ہے سیاست قطع اور علم ہے بحث کے اور ملک ہے دہشت کے	حکمت سے چیز ہے سہ چیز پائیدار نہیں چیزیں بنے ہیں چیزوں کے قائم نہیں رہتی ہیں مال ہے سوداگری کے و علم ہے بحث و ملک ہے سیاست قطع اور علم ہے بحث کے اور ملک ہے دہشت کے
وقتی بلطف گوی و مدار او مردی ایک وقت ساتھ ملے گا کہ اور تواضع اور مردت کے وقتی بقہر گوی کہ صد کوزہ نبات ایک وقت ساتھ بھٹے کے کہ کہ تنو کوزہ صہری کے	باشد کہ در کند قبول آوری دے یقین ہو کہ بچ کند قبول کے لاوے ایک دل اگر کہ چنان بکار نیاید کہ حفظ کبھی کبھی سبب کام کے داکو کہ بھل اندر این کا
حکمت رسم آوردن بر بدن ستم ست بر نیکان و عفو رسم لانا او پر بردن کے ظلم ہے اور بر نیکون کے اور بخشنا کردن از ظالمسان جو ست بر در و نشان بیت ظالمون سے ظلم ہے اور بر فقیروں کے	حکمت رسم آوردن بر بدن ستم ست بر نیکان و عفو رسم لانا او پر بردن کے ظلم ہے اور بر نیکون کے اور بخشنا کردن از ظالمسان جو ست بر در و نشان بیت ظالمون سے ظلم ہے اور بر فقیروں کے
خیث را چو تہمت کنی و بنوازی خیث کے تین جو ضروری کر اور سر فراز کرے نو بدولت تو گنہ می کند با نوازی ساتھ دولت گیری کے گناہ کرنا جو ساتھ شرکت کے	خیث را چو تہمت کنی و بنوازی خیث کے تین جو ضروری کر اور سر فراز کرے نو بدولت تو گنہ می کند با نوازی ساتھ دولت گیری کے گناہ کرنا جو ساتھ شرکت کے
پند بردستی پادشاہان اعتماد نتوان کرد و بر آواز خوش کو دکان اور بدوستی پادشاہوں کے اعتبار بجا ہیے کرنا اور او پر آواز اچھی لوگوں کے کہ آن بخیا لے مبدل شود و این بخوابے متغیر گردد شعہ کہ وہ ساتھ ایک خیال کے تبدیل ہووے اور بہ ساتھ ایک خواب کے متغیر ہووے۔	پند بردستی پادشاہان اعتماد نتوان کرد و بر آواز خوش کو دکان اور بدوستی پادشاہوں کے اعتبار بجا ہیے کرنا اور او پر آواز اچھی لوگوں کے کہ آن بخیا لے مبدل شود و این بخوابے متغیر گردد شعہ کہ وہ ساتھ ایک خیال کے تبدیل ہووے اور بہ ساتھ ایک خواب کے متغیر ہووے۔

معتوق ہزار دوست را دل ندہی
معتوق ہزار دوست کی تین دل ندے تو

ورمیدہی آن دل بجدائی نہی
اور جو دنیا ہو تو وہ دل دیر بجدائی کے رکھے تو

پسند ہر آن ستریکہ داری بادوست در میان منہ و اگر چه دوست
 وہ مجید کہ رکھنا ہو تو ساتھ دوستی در میان من مت رکھ اور اگر چه دوست
 مخلص باشد چه دانی کہ وقتی دشمن گرد و دہر گزند کیہ توانی بدین
 خالص ہو دے کیا جانے تو کہ کس وقت دشمن ہو دے اور کوئی آزار جو سکے تو دشمن کو

میرسان کہ باشد کہ دہمے دوست گرد
مست چونچا کہ شاید کسی رفت دوست ہووے

پسند رازیکہ نہان خواہی با کس در میان منہ و اگر چه دوست باشد
و بصید کہ پوشیدہ رکھنا جائز تو ساتھ کسی کے در میان بین مت رکھ اور اگر چه دوست ہو
کہ مرآن دوست را نیز دوستان باشند و همچنین مسلسل قطع
اس لیے کہ اس دوست کے تین بھی دوست ہو دیں اور اسی طرح مسلسل

خامشی بہ کہ ضمیر دل خویش
 چہ رہنا بہتر کہ مجید دل اپنے کا
 ای کلیم آب ز سر چشمہ بسند
 سے دست مزاج بانی سرچشمے سے باندھ
 فرد سخن در نہان نباید گفت
 وہ بات بیج پوشیدگی کے بچا ہے کہنا

با کہے گفتن و گفتن کہ مگو ی
 ساتھ کسی کے کہنا اور کہنا کہ مت کہ تو
 کہ جو پر شد متوان بستن جو ی
 کہ جو پر ہوا اسکے باندھنا ندی کا
 کاین سخن بر ملا نشاید گفت
 کہ وہ بات بر ملا نہ چاہیے کہنا

حکمت دشمن ضعیف کہ در طاعت آید و دوستی نماید مقصود و
 دشمن کمزور کہ بیج فرمانبرداری کے آوے اور دوستی ظاہر کرے مقصد اسکا
 بزمین نیست کہ دشمن قوی اگر دو گفستہ اند بر دوستی دوستان اعتماد
 ہوا اس کے نہیں ہا کہ دشمن زود اور ہوا اور کہا ہوا بر دوستی دوستوں کے اعتماد

۱۰
 ۱۱
 ۱۲
 ۱۳
 ۱۴
 ۱۵
 ۱۶
 ۱۷
 ۱۸
 ۱۹
 ۲۰
 ۲۱
 ۲۲
 ۲۳
 ۲۴
 ۲۵
 ۲۶
 ۲۷
 ۲۸
 ۲۹
 ۳۰
 ۳۱
 ۳۲
 ۳۳
 ۳۴
 ۳۵
 ۳۶
 ۳۷
 ۳۸
 ۳۹
 ۴۰
 ۴۱
 ۴۲
 ۴۳
 ۴۴
 ۴۵
 ۴۶
 ۴۷
 ۴۸
 ۴۹
 ۵۰
 ۵۱
 ۵۲
 ۵۳
 ۵۴
 ۵۵
 ۵۶
 ۵۷
 ۵۸
 ۵۹
 ۶۰
 ۶۱
 ۶۲
 ۶۳
 ۶۴
 ۶۵
 ۶۶
 ۶۷
 ۶۸
 ۶۹
 ۷۰
 ۷۱
 ۷۲
 ۷۳
 ۷۴
 ۷۵
 ۷۶
 ۷۷
 ۷۸
 ۷۹
 ۸۰
 ۸۱
 ۸۲
 ۸۳
 ۸۴
 ۸۵
 ۸۶
 ۸۷
 ۸۸
 ۸۹
 ۹۰
 ۹۱
 ۹۲
 ۹۳
 ۹۴
 ۹۵
 ۹۶
 ۹۷
 ۹۸
 ۹۹
 ۱۰۰

۲۴۶
الحمل منجی
نورالهدایه
در بیان فضائل
و مناقب ائمه
علیهم السلام
کتابخانه
مخطوطات

منقضا غرض نیست

ایچ بوزو وون
ایچ بوزو وون

مجلس
عین حاصل
از دیوان
نقد

مجلس ششم در روز شنبه

عبد القادر

تو دین میں ہوا
 کہ دین میں ہو
 اس کی صفات
 کو پیش کے لئے
 دیوہا شاد را
 دل خود ظاہر کیا
 کو دنیا و اکش
 میں دیوار کے
 لگائی۔ منہ بانی

۲۴۸	۲۴۸	۲۴۸
بشوی خرمند زان دست است	که باد دشمنان بود و هم نشست	دعوائے دانا اس دوست سے ہاتھ
پند چون برامضا کاری ترو دہائی نظر اختیار کن کہ بی آزار تو بر آید شعر	جو پند جاری کرے کسی کام کے ترو دہو کہ تو وہ طرٹ اختیار کر کہ بے آزار تیرے کے بر آئے	بامردم سہل گوی و دشوار گوی
حکمت تاکا ر بزر برے آید جان و در خطر انگندن	جب تک کام ساتھ زر کے ٹکٹا ہو جان بیج خطر کے ڈالنا	ناید عرب گوید اخضر الحیل السیف شعر
وجودت از مہمہ حلیتی و دشکست	حلال است بردن بشیر دست	حلال ہے لیجانا او پر تلوار کے ہاتھ
حکمت بر عجز دشمن رحمت کن کہ اگر قادر شود بر تو نجاشاید طیت	او پر عاجزی دشمن کے رحم نہ کر کہ اگر قادر ہو کہ وہ او پر حیرت بخش کرے	دشمن جو مینی تاوان از بر تو موزن
حکمت ہر کہ بدی ابکشد خلق از بلاوی سر ماند ویر از عذاب خدای قطعہ	جو کوئی ایک بُرے کے نین مار خلق کے نین آزار دے گھڑائے اور اس کو تین عذاب سے	منفریت ہر سخوان مر لیت ہر پیران
پسندیدت نجاشاید لیکن	پسندیدہ ہے نجاشاید لیکن	ندانت آفکد رحمت کرد بر مار
بجنانا سنے کہ رحمت کی او پر سانپ کے	کہ وہ ظلم ہے او پر اولاد آدم کے	

بشوی خرمند زان دست است
دعوائے دانا اس دوست سے ہاتھ
پند چون برامضا کاری ترو دہائی نظر اختیار کن کہ بی آزار تو بر آید شعر
جو پند جاری کرے کسی کام کے ترو دہو کہ تو وہ طرٹ اختیار کر کہ بے آزار تیرے کے بر آئے
بامردم سہل گوی و دشوار گوی
حکمت تاکا ر بزر برے آید جان و در خطر انگندن
جب تک کام ساتھ زر کے ٹکٹا ہو جان بیج خطر کے ڈالنا
ناید عرب گوید اخضر الحیل السیف شعر
ناید عرب کہتا ہے آخر تمام حیلوں کی تلوار ہے
وجودت از مہمہ حلیتی و دشکست
حلال است بردن بشیر دست
حلال ہے لیجانا او پر تلوار کے ہاتھ
حکمت بر عجز دشمن رحمت کن کہ اگر قادر شود بر تو نجاشاید طیت
او پر عاجزی دشمن کے رحم نہ کر کہ اگر قادر ہو کہ وہ او پر حیرت بخش کرے
دشمن جو مینی تاوان از بر تو موزن
ایک غریب بیچ ہر ٹہی کی ایک مرد بیچ ہر بیاس کے
حکمت ہر کہ بدی ابکشد خلق از بلاوی سر ماند ویر از عذاب خدای قطعہ
جو کوئی ایک بُرے کے نین مار خلق کے نین آزار دے گھڑائے اور اس کو تین عذاب سے
پسندیدت نجاشاید لیکن
پسندیدہ ہے نجاشاید لیکن
ندانت آفکد رحمت کرد بر مار
بجنانا سنے کہ رحمت کی او پر سانپ کے
کہ وہ ظلم ہے او پر اولاد آدم کے

نصیحت پر دشمن سے قبول کرنا خطا ہے، لیکن سننا
روا ہے

کہ بخلاف اچھے کے کام کرے تو کہ ناپسند صواب ہے۔

برہیز کر اس بات سے کہ دشمن کو رو کر
کہا دو پرنانہ کے پاس تو ہاتھ افسوس لگا

جہنگلو ایک راہ دکھلا کر سیدی مانندی کے پاس آس کر بیٹھ اور راہ ہاتھ بائیں کی لئے

نفسم از باد صحرای کرمانا در حبش لاورد اور لطف ربو قوت کا رعب ایجاد نہ اتنی

نیستی کہ تجھ سے آسودہ ہر دین اور نہ اتنی نرمی کہ اوپر ہر تیرے دل سے

پنجی اور نرمی آپس میں بستہ ہے

سنی نہ پکڑے عقلمند زیادہ

منہ ایک باتیں بیع نزلت کے دے

ایک جو ان نے ساتھ باب کر کہا مقلند

کما بنگر دی کر نہ اتنی کہ ہونے غالب بھیر باتیروا

حکمت دو کس دشمن ملک وین اندیا و شاه بے علم و زاهد بے علم شعر
 دو آدمی دشمن ملک اور دین کے زمین بادشاہ بے عقل اور زائد بے علم

بر سر ملک جہاد آن ملک فرماندہ
 کہ خدا را بنود بندہ فرمان بردار
 اور سر ملک کے مت ہو جو روہ بادشاہ حکم دین والا
 کہ خدا کے زمین بنود بندہ حکم کا اٹھان والا

پدر پاوشاہ را باید کہ تاحدی شتم بر دشمنان ز اند کہ دوستا ترا اعتماد نہماند
 بادشاہ کے تین چاہیے کہ نہ بانگ غصہ اور دشمنوں کے نہ چلاؤ کہ دشمنوں کے تین اعتماد نہ
 آتش خشم اول در خدا و خشم افتد پس انکہ زبانه خشم رسد یا زرسد فتوی
 آگ غصہ کی پہلے پنج رہا جب غصہ کڑے پس سوخت شد طوف دشمن رکے اپو پنے یا نہ پنے

نشد ای بی آدم خاک ز او
 نہ چاہیے اولاد آدم خاک پیدا ایش کی نہ کو
 ترا با حین تندی و سستی
 تیرے تین ساتھ ایسے غصہ اور زور وستی کے

در خاک بلیقان رسیدم بعدی
 پنج شہر بلیقان کے پہنچا میں پاس ایک باد کے
 گفتار و جو خاک محل کن امی فقیہ
 کہا جانا خاک کے رو باری کہ کس عالم

حکمت بد خوئی بدست دشمنی گرفتار است کہ ہر جا کہ و دار چنگ بخت افلاصی بد
 بد خوئی بدست دشمنی گرفتار ہے کہ ہر جا کہ و دار چنگ بخت افلاصی بد
 بد خوئی بدست دشمنی گرفتار ہے کہ ہر جا کہ و دار چنگ بخت افلاصی بد

بلیت اگر ز دست بلا بر فلک و بد خو
 اگر ہاتھ سے اور آسمان کا بد خو
 بد خوئی بدست دشمنی گرفتار ہے کہ ہر جا کہ و دار چنگ بخت افلاصی بد

حکمت چو بینی کہ در سیاہ دمن لفرقہ افتاد تو جمع باش
 جو دیکھے تو پنج سپاہ دشمن کے لفرقہ پڑا تو جمع رہ

[illegible]

و اگر جمع شوند از پریشانی اندیش کن قطعه

اور اگر جمع ہو دین پر شانی سے اندیشہ کر

روبادوستان اسودہ کشین

جاہاں مرد و ستون کے آسودہ بیٹھ

گرفتاری که با هم یک زبانه اند

من اک زبان من

جور کیجئے تو درم میان دشمنوں پر زانی

کمان راز هن و پر باره برسد

کمان کے تئیں چلے کر اور اوپر سر کے لیے تہ

از هر حلقه فرود نرسیده دوستی بکنند انچه بدو

شماره چهارم از مدینه منوره در روز

[illegible]

ہر پاسے کھد ہر جہاں تو ایدر و پید سرار بدست سب بوج و کد

اے کام کر کے کہ کوئی دشمن نہ کرے کہ نہ سزا پائے نہ سزا نہ کشتہ باہر دین کے یہ صورت یہ

اسلیمین خالی نباشد الزم غالب مدداری و الزام ارون فی سر

اور نیکو خلقی نمود اگر یہ غالب آید اس نفاق تو نے اور اگر وہ دشمن سے چھوٹا نہ ہو

روز معرکه که من مشهور حصص ضعیف

کہ منہ شیر کا نکالے جو دل جان سے

علمت بخبر و آنکه در بازار و نه خاستن بایست و بگری بار و فر

و اما در این کتاب که در این کتاب است

جس جبر کو کہ جائے کو نہ دیں و اگر اردو کے کتب خانوں میں رکھا ہو تو اس کے ساتھ

بیللموده بهار

اسے بل خوشخبری ہمارے کی

ملتہ بادشاہ را بر خیمت سے واقف ملروان ملر ملہ نہ بر بول

۱۰۷ شاہ کے تئیں اور پر جو کسی کے واقف مستر کر مگر اس وقت کہ اوپر منقول

والقو باشی، و اگر نه در ملک خودی میسر نمی

انہما دو بے شک اور حقیقی معمر نے انہی کے سعی کرتا ہے تو

...

[illegible]

والتحقيق في هذه المسألة هو الذي ينبغي أن يكون

0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

پس سچ سخن گفتن انگاہ کن
 کہ بینی کہ در کار گیر سچ سخن
 قصہ بات کہ مہنے کا ہوسکت کر
 کمال است و نفس انسان سخن
 کمال ہے بیع ذات انسان کے سہ بات
 تو اپنے رشتہ میں ساتھ باتوں کے ناقص نہ کر
 پند ہے کہ نصیحت خود را می میکند او خود بصیحت گرمی محتاج است
 جو کوئی نصیحت خود را سے کو کرتا ہے وہ آپ نصیحت کا محتاج ہے
 پند فریب و سمن مخور و غرور مداح مخمر کہ این دام زرق
 فریب و سمن کا است کھا اور غرور توہین کر پھر اپنے کا است مول کہ یہ جال کو
 نہادہ است و آن دامن طمع کشادہ
 رکھے ہوئے ہے اور وہ دامن طمع کا کھولے ہوئے
 پند احمق راستایش خوش آید چون لاشہ کہ در عیش و می فریب نماید قطعہ
 احمق کو تین توہین بھی معلوم ہوتی ہے مانند ایک گدھ کے کہ نہ بیج فی اسکی کے بھونکے تو مٹا نظر آوے
 الا تاشنوی طرح گفتگو کے
 کہ اندک مایہ نفعی از نو وارد
 کہ تھوڑی بونجی نفع کی تجھ سے رکھتا ہے
 اگر روزی مراوش بر نیاری
 و و صد خندان عیوبت بر شمار د
 دو تھوکتے عیب تیرے شمار گئے
 حکمت متکلم را تا کہ عیب نیک و سخن صلاح پندیرد
 بات کرنے والے کے تین جب تک کوئی عیب نہ کرے بات اسکی صلاحیت نہ ہا کرے
 تشو غرہ بر حسن گفتار خویش
 است ہر غرور کہ کر نیو الا اور یہ غوی بات اپنی کا
 حکمت ہمہ رس را عقل خود بحال نماید و فرزند خود بحال نظم
 بلکہ تین عقل اپنی کامل معلوم ہووے اور بیٹا اپنا بیچ خوبصورتی کے

پس سچ سخن گفتن انگاہ کن
 کہ بینی کہ در کار گیر سچ سخن
 قصہ بات کہ مہنے کا ہوسکت کر
 کمال است و نفس انسان سخن
 کمال ہے بیع ذات انسان کے سہ بات
 تو اپنے رشتہ میں ساتھ باتوں کے ناقص نہ کر
 پند ہے کہ نصیحت خود را می میکند او خود بصیحت گرمی محتاج است
 جو کوئی نصیحت خود را سے کو کرتا ہے وہ آپ نصیحت کا محتاج ہے
 پند فریب و سمن مخور و غرور مداح مخمر کہ این دام زرق
 فریب و سمن کا است کھا اور غرور توہین کر پھر اپنے کا است مول کہ یہ جال کو
 نہادہ است و آن دامن طمع کشادہ
 رکھے ہوئے ہے اور وہ دامن طمع کا کھولے ہوئے
 پند احمق راستایش خوش آید چون لاشہ کہ در عیش و می فریب نماید قطعہ
 احمق کو تین توہین بھی معلوم ہوتی ہے مانند ایک گدھ کے کہ نہ بیج فی اسکی کے بھونکے تو مٹا نظر آوے
 الا تاشنوی طرح گفتگو کے
 کہ اندک مایہ نفعی از نو وارد
 کہ تھوڑی بونجی نفع کی تجھ سے رکھتا ہے
 اگر روزی مراوش بر نیاری
 و و صد خندان عیوبت بر شمار د
 دو تھوکتے عیب تیرے شمار گئے
 حکمت متکلم را تا کہ عیب نیک و سخن صلاح پندیرد
 بات کرنے والے کے تین جب تک کوئی عیب نہ کرے بات اسکی صلاحیت نہ ہا کرے
 تشو غرہ بر حسن گفتار خویش
 است ہر غرور کہ کر نیو الا اور یہ غوی بات اپنی کا
 حکمت ہمہ رس را عقل خود بحال نماید و فرزند خود بحال نظم
 بلکہ تین عقل اپنی کامل معلوم ہووے اور بیٹا اپنا بیچ خوبصورتی کے

پس سچ سخن گفتن انگاہ کن
 کہ بینی کہ در کار گیر سچ سخن
 قصہ بات کہ مہنے کا ہوسکت کر
 کمال است و نفس انسان سخن
 کمال ہے بیع ذات انسان کے سہ بات
 تو اپنے رشتہ میں ساتھ باتوں کے ناقص نہ کر
 پند ہے کہ نصیحت خود را می میکند او خود بصیحت گرمی محتاج است
 جو کوئی نصیحت خود را سے کو کرتا ہے وہ آپ نصیحت کا محتاج ہے
 پند فریب و سمن مخور و غرور مداح مخمر کہ این دام زرق
 فریب و سمن کا است کھا اور غرور توہین کر پھر اپنے کا است مول کہ یہ جال کو
 نہادہ است و آن دامن طمع کشادہ
 رکھے ہوئے ہے اور وہ دامن طمع کا کھولے ہوئے
 پند احمق راستایش خوش آید چون لاشہ کہ در عیش و می فریب نماید قطعہ
 احمق کو تین توہین بھی معلوم ہوتی ہے مانند ایک گدھ کے کہ نہ بیج فی اسکی کے بھونکے تو مٹا نظر آوے
 الا تاشنوی طرح گفتگو کے
 کہ اندک مایہ نفعی از نو وارد
 کہ تھوڑی بونجی نفع کی تجھ سے رکھتا ہے
 اگر روزی مراوش بر نیاری
 و و صد خندان عیوبت بر شمار د
 دو تھوکتے عیب تیرے شمار گئے
 حکمت متکلم را تا کہ عیب نیک و سخن صلاح پندیرد
 بات کرنے والے کے تین جب تک کوئی عیب نہ کرے بات اسکی صلاحیت نہ ہا کرے
 تشو غرہ بر حسن گفتار خویش
 است ہر غرور کہ کر نیو الا اور یہ غوی بات اپنی کا
 حکمت ہمہ رس را عقل خود بحال نماید و فرزند خود بحال نظم
 بلکہ تین عقل اپنی کامل معلوم ہووے اور بیٹا اپنا بیچ خوبصورتی کے

کی جو وہ مسلمان مناظرہ کر دے
 اور ایک یہود اور مسلمان لڑائی کرتے تھے
 بظن گفت مسلمان کہ میں قبائل میں
 ساتھ طے کے کما مسلمان نے اگر قبائل میرا
 جو و گفت تہو ریت می خورم سو گند
 یہود نے کہا ساتھ کتا یا تورت کھانا تو نہیں تم
 گرا زبیطہ زمین عقل منعم کر دو
 جو جڑائی زمین سے عقل ناپسند ہو

چنانکہ خندہ گرفت از ربع ایشانم
 ایسا کہ منہسی نے کڑا لڑائی انھوں سے جنگجو
 درست نیست خدایا جو وہ میرا
 درست نہیں ہے ایخدا یہود مار جنگجو
 و کہ خلاف بود و چو تو مسلمانم
 اگر خلاف ہو کہانتیر سے مسلمان ہوں میں
 بخود گمان بنو و چس کہ نادانم
 بخود گمان نہ لجاؤ کہ کوئی آدمی نہ گمان ہو نہیں

حکمت دہ آدمی بفرہ بخورند و دوست مرواری بہم بشیرند و در نصیب از کس نہ
 دس آدمی او پر ایک ستار خان کے کھائیں اور دو کتا او پر ایک ہزار کے پسین بشیر لجا لیں مگر کتو والا ساتھ ایک جتان کو جو کتا
 وقائع بناؤ سیر حکما گفتہ اند و روشی بقناعت بہ از توانگری بمضاعت شعر
 اور میر کر رخو الا ساتھ ایک کئی کہ آسودہ کھجورن کہ کما ہر ایک فقیر ساتھ قناعت کے ہر ایک دو تین یا اسباب سے

رودہ تنگ سیکان ہی پر کر دو
 سدا تنگ ساتھ ایک روٹی خالی رہنے کے بھر جاؤ
 پدر چون دور عمرش منقضی گشت
 اب جو زمانہ عمر مہکی کا گذر
 کہ شہوت آتش ست از وی بہرینہ
 کہ شہوت آگ ہے اس جو بہرینہ کر
 دوران آتش نداری طاقت سوز
 آگ کے زمین رکھتا ہو طاقت جلنے کی

نعت رومی زمین کی پر نگر سے دیدہ تنگ کو
 مرا این یک نصیحت کر دو و بگذشت
 تین ایک نصیحت کی اور گزرا
 بخود بر آتش و دوزخ مکن تیر
 او پر اپنے آگ و دوزخ کی ست کر تیر
 بصر آبی برین آتش زن امروز
 ساتھ میر کے مانی اور اسل گڑال آویج کردن

ہند ہر کہ در حال توانائی نکونی کند و رقت ناتوانی منتھی بیند
 جہنم کہ بیج حال توانائی کے نیکی نہ کرے بیج دنت ناتوانی کے منتھی دیکھے

نہایت از مرعب
 انجانبی خویش
 نفس است و دانش
 بودن آن با عینی
 است کہ انسان بسبب
 خستش نفس امارہ
 خستش کعبہ نجات
 بہرین اسباب
 فذاب دوزخ زمین
 کہ در حال آہ
 اس کہ کہ در دشت
 نقد و رنکو سے
 نکلد و حاجت کے
 این بارہ و دنیا کا
 دست نہو دیر زمان
 ہم بارہ کئی نکتہ
 دین سنی
 نہایت

[illegible]

بد اختر از مردم آزار نیست
که روز مصیبت کشی نیست

حکمت: سرچرخ زود بر آید و زین سپید قطع

خاک مشرق شنیده ام که کنند
چهل سال کا چین

خاک پورہ کی سناہر میں نے کہہ کرتے ہیں
جائیں جس میں تن جینی کا
لاجرم فقیہ

تو کہ تو اس کی دعا سے تیرا دل بڑھ گیا ہے۔

۱۰۷۔ اے خداوندِ عالم! میری ہمت کو بڑھا دے تاکہ میں اپنے گناہوں سے باز رہ سکوں۔ آمین

مرغ کا بچہ اس قدر بڑا ہوا کہ اس کے پاؤں پر دو دو درمی
 آدنی کا بچہ نہ کہ خبر اور اس قدر بڑا ہوا کہ اس کے

انکہ ناکاہ سی تست پختی رسید
وین بین و صمیمیت بلدت پھر

اور یہ ساتھ نکلنت اور فصیلت کے گزرا سب پر
وہ کہ کما یک ایک رہ جز ہوا کسی رتج کو نہ ہو خوا

اگرچه همه جایابی از آن محل است
 اصل شکل سه پاره آوے و اس سبک از

حکمت کارها بصبر برآید و بمجمل بسر و رأید منو می

بچشم خویش دیدم در میان بان
اکم آهسته سبق بر دواشتا بان

سختی با دیا از ملک فروماند
که آهسته سبقت لیکیا دوڑے والے

مذنا دال راہ از حاکمی نیست اگر ام مصلحت است یا دوان بودی

ہوان کے تین بتر خاموشی سے نہیں ہے اور اگر یہ جاننا دانا نہوتا

سید زید

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله الطيبين الطاهرين

کہ زبان در زبان نگہداری
 کہ زبان کو بیخِ نغمہ کے نگاہ رکھے تو
 جو زبیرِ بغیر اسبکساری بیات
 اخروٹ بے نغمہ کے تین ہلکا پن
 برو بر صرف کردی سعی و اکم
 او بر اسکے فوج کرتا کوشش ہمیشہ
 ورین سو و اتہرس از کوم لاکم
 بیج اس خیال کے دلعت لغت کرنے والو سے
 تو خاموشی بیاموز از بہاکم ابیات
 تو خاموشی سمجھنے کی جالورون سے
 پیشتر اپدیس ناصواب
 اکثر آدمی بات اور سکی نالائق
 یا بیشین ہچو بہاکم خموش
 یا پٹھہ مانند جالورون کے چپ

مذکورہ اناس بدانتہ کہہ ناواست
 رزین کہ دناہجہ چائین کہ ناوان ہے

اگر چه یہ دانی اعتراض ملن
اگر چه بہتر حالے تو اعتراض ملن
موتی نہ بیند ایامات
مکمل نہ سکھے

دشمن آموز و دخیانت ورز
دشمن سیک اور چوری اور کر

۱۹۱۱ د فبرور ۱۱

۲۵۸

سلسلہ برہمن

پیران نامی

مہاراجا

چون بہر با کے بر نیاید بخش در پو ستین اقد بیت

کند ہر اہمیت حسود کو تم ہست کہ در مقابلہ لکھش بو زبان مقال

حکمت اگر جو شکستہ تیج مرغ وروامہ صفا و بکریا خود و منہا و بیت

شکم بند شست و زنجیر پاک شکم بندہ ناما و پرست خدا

تیر حلیماں ویر ویر خورد و عابدان ہم شیر ز اہان ستر رقی و جوانان تاج

برگیرند و پیران تاعوق کہند اقلندران چندان بخورند کہ ورمعدہ جا

نفس نامند و بر سفرہ روزی کس شعر

ایسر بند شکم را و شب گیر و خواب

حکمت مشورت با زمان تباہ ست و سخاوت با مقصدان لٹاہ شعر

ترسم بر پلنگ تیر وندان

خجشت را چو تھد کنی و نوازی

بدولت تو کہنہ میکند با نوازی

بدولت نیرے گناہ کرتا ہے ساتھ بنائی کے

Handwritten notes in Urdu script on the right margin, including phrases like 'مہاراجا', 'پیران نامی', and 'سلسلہ برہمن'.

حکمت هر که او شمن پیش است اگر نکند شمن خویش است بدست

میں نے تمہیں دشمن آگے ہے ارنہ مارے دشمن اپنا ہے

سنگ در دست و مار بر سر سنگ خیره را می بود قیاس و درنگ

تھمرا تھمرا میں اور سانپ اور پر خنجر کے
بہد خونی رہو وہ بے خیال اور دیر

وگره بی بخلاف این مصلحت پیدا اند و گفته اند که در استن بنیدیان تامل

اور ایک گروہ نے برخلاف اس کے مصلحت دیکھی ہے اور کہا ہے کہ سربجہ مارنے قیدیوں کے قاتل

از دست حکم آنکه اختیار باقیست توان نوشت و توان نوشت

اور رکت نہ کرنا چاہیے۔ یہاں تک کہ اس کے

بستر زیادہ ہے موافق اس بات کے کہ احمیار باقی ہے بچے مارنا اور بچے مرنے کا شوق نہ ہو

اما اگر بے مال نشین شود و غم است که سختی و تنگداری در منزل آید باند و

لیکن اگر یہ ہمارا جاوے احتمال ہو کہ راکبہ صحت رکھ کر جاوے اور تدارک فعل مسکن منع کیا گیا ہو

سپست از زندان جهان کرد

پیدل است رید و پیچان رود

بہت ہی سہل پرچھے ہوئے کو جیساں کرنا

شروط عقلست ضمیر پیر انداز

کہ جو گیا کمان سے نہ آوسر چھ

وہ جس نے اسے بے خبر کیا اور اسے

حکمت همیشه بهر جهان را اقتد باید که معصوم را بدار و دانا را بداند

ابن حکیم کہ ساتھ جالون کو عرب چاہیے کہ اسے دیکھ کر اس کے اور اگر ایک جالون

زبان آورده حکم غایت عجز نیست که شلیت که گوهری سلسله

بربان اور بی بی بیدار ہو کر

ساتھ زبان آوری کے لئے اور ایسا تعلیم کے طالب اے کیا ہیں لے کر ایک جگہ پر آکر کھڑے ہوئے۔

نه عجب گرفتار و دوست
عند بنی عرب هم حسن

ایک ٹیل کو اہر دے ایک بچڑے چمن

تا قوا خوش نیازار و دور هم نشو

در هر سدی را و باں بجای بیدار
ما درین سده یی

جوا یک نہر نہ مرا فرادوسے ایک ظلم دیکھے

20

و اینست که در این کتاب

[illegible]

CC-0. In Public Domain. Gurukul Kangri Collection, Haridwar

تیسرا گویا اگر مالہ سونے کا ٹوٹے

ایک عقلمند کے تین کہ بیچ کر وہ کینون کے بات باز محمد مجیب سے دست رکھ کر

آواز بر لٹ کی ساتھ غلبہ فصول کے برہنہ آور اور جو غلبہ کی تسنن کی بدلوں کا عاقل رہے

میں نے کہا۔ غصہ نہ کرنا۔ بلکہ

پیدا کرد این باب را در

سمت جوہر اور خطاب افتدہمان میں است و عبادہ الریاض

ایمان سبیل استعدا دے تربیت و پرورش است و تربیت نامستوفی ضائع فاشتر

فستق عالم دار و کتک و عیون و لیس و حوا و غیره و نه و ندارد

[illegible]

اس کا حال اور برائی جو اور میت نکرنے میں ہے بلکہ وہ آپ غلام میت اس کی ہے

کونان کے نہیں طبیعت ہے مضر بھی

میرہ دکھلا اگر رکھتا ہے تو نہیں موتی

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّهْدِي اللَّهُ سَبِيلَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَّضَلُّ اللَّهُ سَبِيلَهُ

فصل اول

اندر

بیت

...

بجانب

بنی بنی

99

سنة

سابقہ

...

١٠٠

۱۰۰

پہلے

三

۱۰۰

[illegible]

آواز اور در میان میں خالی : ۵۰

پند دوسى را به بھرى فواجنگ آرند نشايد كه بى كم ميان از نديت

ایک تیغ کھینچ کر اس کو بھونک کر کھانے کا پتلا بنا لیا۔ ہرگز ایسا نہ ہو کہ اس کو نہ تو تو

در کتب بر سر آئے چہند کہ بانگ سن از وے بر آید بلند

عقل ہے تو نہ کہ اور اور ہے اور تو ہے عقل و جہاں است از خون است

کشف ۱۹ وخلص بافت ۱۸ قوت خازار ۱۷ عقل کسب ۱۶ سلوفا ۱۵ اوسای ۱۴ اوسای ۱۳ اوسای ۱۲ اوسای ۱۱ اوسای ۱۰ اوسای ۹ اوسای ۸ اوسای ۷ اوسای ۶ اوسای ۵ اوسای ۴ اوسای ۳ اوسای ۲ اوسای ۱ اوسای ۰

حکمت جوان مرد که بخورد و بدید به از عابد یکم بجز و نه
جوانمرد که کھانے اور دے بنر اس عابد سے کہ یکما سے اور رکے
منہ پر کہ رشوت از به قبول خلق داده است از شهوت حلال شهوت
چو شخص که چو رشوت کا واسطے قبول کرے کہ تا شهوت حلال از به شهوت
حرام افتاده است

حرام افتاده است

حرام کے بڑا ہے

عابد کہ نہ از بہر خدا گوشہ نشیند
عابد کہ نہ واسطے خدا اگر گوشہ نشین بٹھے
بیمارہ در آئینہ تاریک چہ بیند
بیمار و زنجیر آئینہ تاریک کے کیا دیکھے
حکمت اندک اندک چلی شود قطرہ قطرہ سیلے کو دینی انکہ دست قوت

نظر انوار است ہوا در قطر قطره دریا ہودے اپنے وہ شخص کہ باطن توت کا
 انداز جنگ خروہ نگاہ میدار و با بوقت فرصت و مار از دماغ خصم بر د
 زہر کے حق کار مرزہ نگاہ رکھتا ہے تو بوقت فرصت کے ہلاکی و دماغ دشمن کے لاوے

فمنس على قطر اذا افقت نهرا
نظرة او برقطر کے جوت جمع ہوا نہ ہوئی

انک انک بہم شمول بسیار
وانہ وانہ است غلہ در انبار

حکمت عالم را شاید که سفاقت از عوامی بحکم در گذار د که هر دو وطن عالم کے تین پنجاہیہ کے حجابت بعلم سہاہ بہر دبار کی کے گذر از کہ دونوں وطن

رازیان وارثیت این لم شود و بیل آن ستم
تین نقصان رکعتا ہر دساکم ہر دو س اور جالت مسکی منبر ط
چو با سفلہ کوئی بلطف و خوشی فزون گردوش کبر و گردن کشی

جو ساتھ لیئے (کہ تو ساتھ لطف لے نہ دیتی تھی)	زیادہ ہووے غور اسکو اور سر پہلی
--	---------------------------------

[illegible]

حکمت معصیت از ہر کہ صا و رشو و ناپسندست و از علما ناخوہر علم سلاح
 جنگ شیطانست خداوند سلاح را چون بایستی نذر سرسار پیش تر شود و ملوکی

رٹائی شیطان کا چہ اور مایہ بہ تہیار کے تین جو بیچ تید کے لجا لین تر بندگی زیادہ ہو

قائم ناموان پریشان روزگار

بہ روز اسند ناپسند کار

بہر چہ دانا نا پرہیز کار سے

وین ووشن وود و چاہ او فتاد

اور بہ دو نکھین کی تھین اور چ کونین دگر

حکمت جان در حمایت یک مست و نیا و جوی میان و و عدم

جان بیچ حمایت ایک دم کے ہے اور دنیا ایک وجہ دور بیان دو نیستی کے

وین بد نیا فروشان خرنید یوسف را فروشد تا چہ سر ندر

دین ساتھ دینا کے پیچھے دے گدھے رہیں یوسف کے تین بچپن تو کیا خرید کرین

آیہ اَلَمْ اَعْهَدْ اِلَیْکُمْ یَا بَنِی اٰدَمَ اَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّیْطٰنَ

ایہین قول کیا میں نے رشتہ کے حوت تھار ہا اور لا اور آدم کی ساتھ اساکر نہ تھا کہ وہ شیطان کی

بقول من یحییٰ من است کسی

بہین کہ از کہ بریدگی باکیہ جوستی

حکمت شیطان بر حیم باخلصان بر نیاید و سلطان با مفسان صغیر

شیطان بر حیم ساتھ دوستوں کے رہنے اور بادشاہ ساتھ نفیرون کے

و مشن ہ آئکہ بے نماز ست

گر چہ ہوش فاقہ باز ست

بزن مت دکر اس شخص کو کہ بے نماز ہے

نفس خدائیکذا رد

از فرض تو نیز غم ندارد و فرو

نفس نیز ہر بھی غم بین رکھتا ہے

۱۰۱
 ۱۰۲
 ۱۰۳
 ۱۰۴
 ۱۰۵
 ۱۰۶
 ۱۰۷
 ۱۰۸
 ۱۰۹
 ۱۱۰
 ۱۱۱
 ۱۱۲
 ۱۱۳
 ۱۱۴
 ۱۱۵
 ۱۱۶
 ۱۱۷
 ۱۱۸
 ۱۱۹
 ۱۲۰
 ۱۲۱
 ۱۲۲
 ۱۲۳
 ۱۲۴
 ۱۲۵
 ۱۲۶
 ۱۲۷
 ۱۲۸
 ۱۲۹
 ۱۳۰
 ۱۳۱
 ۱۳۲
 ۱۳۳
 ۱۳۴
 ۱۳۵
 ۱۳۶
 ۱۳۷
 ۱۳۸
 ۱۳۹
 ۱۴۰
 ۱۴۱
 ۱۴۲
 ۱۴۳
 ۱۴۴
 ۱۴۵
 ۱۴۶
 ۱۴۷
 ۱۴۸
 ۱۴۹
 ۱۵۰
 ۱۵۱
 ۱۵۲
 ۱۵۳
 ۱۵۴
 ۱۵۵
 ۱۵۶
 ۱۵۷
 ۱۵۸
 ۱۵۹
 ۱۶۰
 ۱۶۱
 ۱۶۲
 ۱۶۳
 ۱۶۴
 ۱۶۵
 ۱۶۶
 ۱۶۷
 ۱۶۸
 ۱۶۹
 ۱۷۰
 ۱۷۱
 ۱۷۲
 ۱۷۳
 ۱۷۴
 ۱۷۵
 ۱۷۶
 ۱۷۷
 ۱۷۸
 ۱۷۹
 ۱۸۰
 ۱۸۱
 ۱۸۲
 ۱۸۳
 ۱۸۴
 ۱۸۵
 ۱۸۶
 ۱۸۷
 ۱۸۸
 ۱۸۹
 ۱۹۰
 ۱۹۱
 ۱۹۲
 ۱۹۳
 ۱۹۴
 ۱۹۵
 ۱۹۶
 ۱۹۷
 ۱۹۸
 ۱۹۹
 ۲۰۰
 ۲۰۱
 ۲۰۲
 ۲۰۳
 ۲۰۴
 ۲۰۵
 ۲۰۶
 ۲۰۷
 ۲۰۸
 ۲۰۹
 ۲۱۰
 ۲۱۱
 ۲۱۲
 ۲۱۳
 ۲۱۴
 ۲۱۵
 ۲۱۶
 ۲۱۷
 ۲۱۸
 ۲۱۹
 ۲۲۰
 ۲۲۱
 ۲۲۲
 ۲۲۳
 ۲۲۴
 ۲۲۵
 ۲۲۶
 ۲۲۷
 ۲۲۸
 ۲۲۹
 ۲۳۰
 ۲۳۱
 ۲۳۲
 ۲۳۳
 ۲۳۴
 ۲۳۵
 ۲۳۶
 ۲۳۷
 ۲۳۸
 ۲۳۹
 ۲۴۰
 ۲۴۱
 ۲۴۲
 ۲۴۳
 ۲۴۴
 ۲۴۵
 ۲۴۶
 ۲۴۷
 ۲۴۸
 ۲۴۹
 ۲۵۰
 ۲۵۱
 ۲۵۲
 ۲۵۳
 ۲۵۴
 ۲۵۵
 ۲۵۶
 ۲۵۷
 ۲۵۸
 ۲۵۹
 ۲۶۰
 ۲۶۱
 ۲۶۲
 ۲۶۳
 ۲۶۴
 ۲۶۵
 ۲۶۶
 ۲۶۷
 ۲۶۸
 ۲۶۹
 ۲۷۰
 ۲۷۱
 ۲۷۲
 ۲۷۳
 ۲۷۴
 ۲۷۵
 ۲۷۶
 ۲۷۷
 ۲۷۸
 ۲۷۹
 ۲۸۰
 ۲۸۱
 ۲۸۲
 ۲۸۳
 ۲۸۴
 ۲۸۵
 ۲۸۶
 ۲۸۷
 ۲۸۸
 ۲۸۹
 ۲۹۰
 ۲۹۱
 ۲۹۲
 ۲۹۳
 ۲۹۴
 ۲۹۵
 ۲۹۶
 ۲۹۷
 ۲۹۸
 ۲۹۹
 ۳۰۰
 ۳۰۱
 ۳۰۲
 ۳۰۳
 ۳۰۴
 ۳۰۵
 ۳۰۶
 ۳۰۷
 ۳۰۸
 ۳۰۹
 ۳۱۰
 ۳۱۱
 ۳۱۲
 ۳۱۳
 ۳۱۴
 ۳۱۵
 ۳۱۶
 ۳۱۷
 ۳۱۸
 ۳۱۹
 ۳۲۰
 ۳۲۱
 ۳۲۲
 ۳۲۳
 ۳۲۴
 ۳۲۵
 ۳۲۶
 ۳۲۷
 ۳۲۸
 ۳۲۹
 ۳۳۰
 ۳۳۱
 ۳۳۲
 ۳۳۳
 ۳۳۴
 ۳۳۵
 ۳۳۶
 ۳۳۷
 ۳۳۸
 ۳۳۹
 ۳۴۰
 ۳۴۱
 ۳۴۲
 ۳۴۳
 ۳۴۴
 ۳۴۵
 ۳۴۶
 ۳۴۷
 ۳۴۸
 ۳۴۹
 ۳۵۰
 ۳۵۱
 ۳۵۲
 ۳۵۳
 ۳۵۴
 ۳۵۵
 ۳۵۶
 ۳۵۷
 ۳۵۸
 ۳۵۹
 ۳۶۰
 ۳۶۱
 ۳۶۲
 ۳۶۳
 ۳۶۴
 ۳۶۵
 ۳۶۶
 ۳۶۷
 ۳۶۸
 ۳۶۹
 ۳۷۰
 ۳۷۱
 ۳۷۲
 ۳۷۳
 ۳۷۴
 ۳۷۵
 ۳۷۶
 ۳۷۷
 ۳۷۸
 ۳۷۹
 ۳۸۰
 ۳۸۱
 ۳۸۲
 ۳۸۳
 ۳۸۴
 ۳۸۵
 ۳۸۶
 ۳۸۷
 ۳۸۸
 ۳۸۹
 ۳۹۰
 ۳۹۱
 ۳۹۲
 ۳۹۳
 ۳۹۴
 ۳۹۵
 ۳۹۶
 ۳۹۷
 ۳۹۸
 ۳۹۹
 ۴۰۰
 ۴۰۱
 ۴۰۲
 ۴۰۳
 ۴۰۴
 ۴۰۵
 ۴۰۶
 ۴۰۷
 ۴۰۸
 ۴۰۹
 ۴۱۰
 ۴۱۱
 ۴۱۲
 ۴۱۳
 ۴۱۴
 ۴۱۵
 ۴۱۶
 ۴۱۷
 ۴۱۸
 ۴۱۹
 ۴۲۰
 ۴۲۱
 ۴۲۲
 ۴۲۳
 ۴۲۴
 ۴۲۵
 ۴۲۶
 ۴۲۷
 ۴۲۸
 ۴۲۹
 ۴۳۰
 ۴۳۱
 ۴۳۲
 ۴۳۳
 ۴۳۴
 ۴۳۵
 ۴۳۶
 ۴۳۷
 ۴۳۸
 ۴۳۹
 ۴۴۰
 ۴۴۱
 ۴۴۲
 ۴۴۳
 ۴۴۴
 ۴۴۵
 ۴۴۶
 ۴۴۷
 ۴۴۸
 ۴۴۹
 ۴۵۰
 ۴۵۱
 ۴۵۲
 ۴۵۳
 ۴۵۴
 ۴۵۵
 ۴۵۶
 ۴۵۷
 ۴۵۸
 ۴۵۹
 ۴۶۰
 ۴۶۱
 ۴۶۲
 ۴۶۳
 ۴۶۴
 ۴۶۵
 ۴۶۶
 ۴۶۷
 ۴۶۸
 ۴۶۹
 ۴۷۰
 ۴۷۱
 ۴۷۲
 ۴۷۳
 ۴۷۴
 ۴۷۵
 ۴۷۶
 ۴۷۷
 ۴۷۸
 ۴۷۹
 ۴۸۰
 ۴۸۱
 ۴۸۲
 ۴۸۳
 ۴۸۴
 ۴۸۵
 ۴۸۶
 ۴۸۷
 ۴۸۸
 ۴۸۹
 ۴۹۰
 ۴۹۱
 ۴۹۲
 ۴۹۳
 ۴۹۴
 ۴۹۵
 ۴۹۶
 ۴۹۷
 ۴۹۸
 ۴۹۹
 ۵۰۰
 ۵۰۱
 ۵۰۲
 ۵۰۳
 ۵۰۴
 ۵۰۵
 ۵۰۶
 ۵۰۷
 ۵۰۸
 ۵۰۹
 ۵۱۰
 ۵۱۱
 ۵۱۲
 ۵۱۳
 ۵۱۴
 ۵۱۵
 ۵۱۶
 ۵۱۷
 ۵۱۸
 ۵۱۹
 ۵۲۰
 ۵۲۱
 ۵۲۲
 ۵۲۳
 ۵۲۴
 ۵۲۵
 ۵۲۶
 ۵۲۷
 ۵۲۸
 ۵۲۹
 ۵۳۰
 ۵۳۱
 ۵۳۲
 ۵۳۳
 ۵۳۴
 ۵۳۵
 ۵۳۶
 ۵۳۷
 ۵۳۸
 ۵۳۹
 ۵۴۰
 ۵۴۱
 ۵۴۲
 ۵۴۳
 ۵۴۴
 ۵۴۵
 ۵۴۶
 ۵۴۷
 ۵۴۸
 ۵۴۹
 ۵۵۰
 ۵۵۱
 ۵۵۲
 ۵۵۳
 ۵۵۴
 ۵۵۵
 ۵۵۶
 ۵۵۷
 ۵۵۸
 ۵۵۹
 ۵۶۰
 ۵۶۱
 ۵۶۲
 ۵۶۳
 ۵۶۴
 ۵۶۵
 ۵۶۶
 ۵۶۷
 ۵۶۸
 ۵۶۹
 ۵۷۰
 ۵۷۱
 ۵۷۲
 ۵۷۳
 ۵۷۴
 ۵۷۵
 ۵۷۶
 ۵۷۷
 ۵۷۸
 ۵۷۹
 ۵۸۰
 ۵۸۱
 ۵۸۲
 ۵۸۳
 ۵۸۴
 ۵۸۵
 ۵۸۶
 ۵۸۷
 ۵۸۸
 ۵۸۹
 ۵۹۰
 ۵۹۱
 ۵۹۲
 ۵۹۳
 ۵۹۴
 ۵۹۵
 ۵۹۶
 ۵۹۷
 ۵۹۸
 ۵۹۹
 ۶۰۰
 ۶۰۱
 ۶۰۲
 ۶۰۳
 ۶۰۴
 ۶۰۵
 ۶۰۶
 ۶۰۷
 ۶۰۸
 ۶۰۹
 ۶۱۰
 ۶۱۱
 ۶۱۲
 ۶۱۳
 ۶۱۴
 ۶۱۵
 ۶۱۶
 ۶۱۷
 ۶۱۸
 ۶۱۹
 ۶۲۰
 ۶۲۱
 ۶۲۲
 ۶۲۳
 ۶۲۴
 ۶۲۵
 ۶۲۶
 ۶۲۷
 ۶۲۸
 ۶۲۹
 ۶۳۰
 ۶۳۱
 ۶۳۲
 ۶۳۳
 ۶۳۴
 ۶۳۵
 ۶۳۶
 ۶۳۷
 ۶۳۸
 ۶۳۹
 ۶۴۰
 ۶۴۱
 ۶۴۲
 ۶۴۳
 ۶۴۴
 ۶۴۵
 ۶۴۶
 ۶۴۷
 ۶۴۸
 ۶۴۹
 ۶۵۰
 ۶۵۱
 ۶۵۲
 ۶۵۳
 ۶۵۴
 ۶۵۵
 ۶۵۶
 ۶۵۷
 ۶۵۸
 ۶۵۹
 ۶۶۰
 ۶۶۱
 ۶۶۲
 ۶۶۳
 ۶۶۴
 ۶۶۵
 ۶۶۶
 ۶۶۷
 ۶۶۸
 ۶۶۹
 ۶۷۰
 ۶۷۱
 ۶۷۲
 ۶۷۳
 ۶۷۴
 ۶۷۵
 ۶۷۶
 ۶۷۷
 ۶۷۸
 ۶۷۹
 ۶۸۰
 ۶۸۱
 ۶۸۲
 ۶۸۳
 ۶۸۴
 ۶۸۵
 ۶۸۶
 ۶۸۷
 ۶۸۸
 ۶۸۹
 ۶۹۰
 ۶۹۱
 ۶۹۲
 ۶۹۳
 ۶۹۴
 ۶۹۵
 ۶۹۶
 ۶۹۷
 ۶۹۸
 ۶۹۹
 ۷۰۰
 ۷۰۱
 ۷۰۲
 ۷۰۳
 ۷۰۴
 ۷۰۵
 ۷۰۶
 ۷۰۷
 ۷۰۸
 ۷۰۹
 ۷۱۰
 ۷۱۱
 ۷۱۲
 ۷۱۳
 ۷۱۴
 ۷۱۵
 ۷۱۶
 ۷۱۷
 ۷۱۸
 ۷۱۹
 ۷۲۰
 ۷۲۱
 ۷۲۲
 ۷۲۳
 ۷۲۴
 ۷۲۵
 ۷۲۶
 ۷۲۷
 ۷۲۸
 ۷۲۹
 ۷۳۰
 ۷۳۱
 ۷۳۲
 ۷۳۳
 ۷۳۴
 ۷۳۵
 ۷۳۶
 ۷۳۷
 ۷۳۸
 ۷۳۹
 ۷۴۰
 ۷۴۱
 ۷۴۲
 ۷۴۳
 ۷۴۴
 ۷۴۵
 ۷۴۶
 ۷۴۷
 ۷۴۸
 ۷۴۹
 ۷۵۰
 ۷۵۱
 ۷۵۲
 ۷۵۳
 ۷۵۴
 ۷۵۵
 ۷۵۶
 ۷۵۷
 ۷۵۸
 ۷۵۹
 ۷۶۰
 ۷۶۱
 ۷۶۲
 ۷۶۳
 ۷۶۴
 ۷۶۵
 ۷۶۶
 ۷۶۷
 ۷۶۸
 ۷۶۹
 ۷۷۰
 ۷۷۱
 ۷۷۲
 ۷۷۳
 ۷۷۴
 ۷۷۵
 ۷۷۶
 ۷۷۷
 ۷۷۸
 ۷۷۹
 ۷۸۰
 ۷۸۱
 ۷۸۲
 ۷۸۳
 ۷۸۴
 ۷۸۵
 ۷۸۶
 ۷۸۷
 ۷۸۸
 ۷۸۹
 ۷۹۰
 ۷۹۱
 ۷۹۲
 ۷۹۳
 ۷۹۴
 ۷۹۵
 ۷۹۶
 ۷۹۷
 ۷۹۸
 ۷۹۹
 ۸۰۰
 ۸۰۱
 ۸۰۲
 ۸۰۳
 ۸۰۴
 ۸۰۵
 ۸۰۶
 ۸۰۷
 ۸۰۸
 ۸۰۹
 ۸۱۰
 ۸۱۱
 ۸۱۲
 ۸۱۳
 ۸۱۴
 ۸۱۵
 ۸۱۶
 ۸۱۷
 ۸۱۸
 ۸۱۹
 ۸۲۰
 ۸۲۱
 ۸۲۲
 ۸۲۳
 ۸۲۴
 ۸۲۵
 ۸۲۶
 ۸۲۷
 ۸۲۸
 ۸۲۹
 ۸۳۰
 ۸۳۱
 ۸۳۲
 ۸۳۳
 ۸۳۴
 ۸۳۵
 ۸۳۶
 ۸۳۷
 ۸۳۸
 ۸۳۹
 ۸۴۰
 ۸۴۱
 ۸۴۲
 ۸۴۳
 ۸۴۴
 ۸۴۵
 ۸۴۶
 ۸۴۷
 ۸۴۸
 ۸۴۹
 ۸۵۰
 ۸۵۱
 ۸۵۲
 ۸۵۳
 ۸۵۴
 ۸۵۵
 ۸۵۶
 ۸۵۷
 ۸۵۸
 ۸۵۹
 ۸۶۰
 ۸۶۱
 ۸۶۲
 ۸۶۳
 ۸۶۴
 ۸۶۵
 ۸۶۶
 ۸۶۷
 ۸۶۸
 ۸۶۹
 ۸۷۰
 ۸۷۱
 ۸۷۲
 ۸۷۳
 ۸۷۴
 ۸۷۵
 ۸۷۶
 ۸۷۷
 ۸۷۸
 ۸۷۹
 ۸۸۰
 ۸۸۱
 ۸۸۲
 ۸۸۳
 ۸۸۴
 ۸۸۵
 ۸۸۶
 ۸۸۷
 ۸۸۸
 ۸۸۹
 ۸۹۰
 ۸۹۱
 ۸۹۲
 ۸۹۳
 ۸۹۴
 ۸۹۵
 ۸۹۶
 ۸۹۷
 ۸۹۸
 ۸۹۹
 ۹۰۰
 ۹۰۱
 ۹۰۲
 ۹۰۳
 ۹۰۴
 ۹۰۵
 ۹۰۶
 ۹۰۷
 ۹۰۸
 ۹۰۹
 ۹۱۰
 ۹۱۱
 ۹۱۲
 ۹۱۳
 ۹۱۴
 ۹۱۵
 ۹۱۶
 ۹۱۷
 ۹۱۸
 ۹۱۹
 ۹۲۰
 ۹۲۱
 ۹۲۲
 ۹۲۳
 ۹۲۴
 ۹۲۵
 ۹۲۶
 ۹۲۷
 ۹۲۸
 ۹۲۹
 ۹۳۰
 ۹۳۱
 ۹۳۲
 ۹۳۳
 ۹۳۴
 ۹۳۵
 ۹۳۶
 ۹۳۷
 ۹۳۸
 ۹۳۹
 ۹۴۰
 ۹۴۱
 ۹۴۲
 ۹۴۳
 ۹۴۴
 ۹۴۵
 ۹۴۶
 ۹۴۷
 ۹۴۸
 ۹۴۹
 ۹۵۰
 ۹۵۱
 ۹۵۲
 ۹۵۳
 ۹۵۴
 ۹۵۵
 ۹۵۶
 ۹۵۷
 ۹۵۸
 ۹۵۹
 ۹۶۰
 ۹۶۱
 ۹۶۲
 ۹۶۳
 ۹۶۴
 ۹۶۵
 ۹۶۶
 ۹۶۷
 ۹۶۸
 ۹۶۹
 ۹۷۰
 ۹۷۱
 ۹۷۲
 ۹۷۳
 ۹۷۴
 ۹۷۵
 ۹۷۶
 ۹۷۷
 ۹۷۸
 ۹۷۹
 ۹۸۰
 ۹۸۱
 ۹۸۲
 ۹۸۳
 ۹۸۴
 ۹۸۵
 ۹۸۶
 ۹۸۷
 ۹۸۸
 ۹۸۹
 ۹۹۰
 ۹۹۱
 ۹۹۲
 ۹۹۳
 ۹۹۴
 ۹۹۵
 ۹۹۶
 ۹۹۷
 ۹۹۸
 ۹۹۹
 ۱۰۰۰

۱۰۵

امروز دوشنبه بیستم شهریور سن

۲
اصوات غنیه باشند
بعد از گشتن بخوابند
و نان و دار و حسان
کردن با کسی باید که
حاجتشان داشته باشد
چون آنکه اگر بیهوش
که خفتن
بهر نیت و خلقت
بیهوش که درش از آن
مست

منہوی آنکہ رشتہ زلیخا
دشمن کہ رخ آرام اور نکت کے جیا
حالت رماندگان کے داند

حال مار جزون کا وہ شخص جانے
ایکے پر کتاب زندہ سواری ہمدار
ایکے اور گھڑی ورنے والا کسوار تو ہمدار

مجلس از خانه همسایه درویش بخواب
آل گھر مسایے مجلس دست مانگ
مرد درویش ضعف جمال را درویش

نہیضیف حال کے تین بیج خشکی نسل
میں بر ریش سنی

الیک کہ خاک و دیکھو تو اور ایک بوجھ بیچ کی طرح کے پڑا ہوا
تھوکنے پر یہ سید ہے کہ جو ان واقعات

بکہ گیا نو اور پوچھا تو نے اسکو کہ کیوں کر گرا

۱۰
 همیشگی
 معلوم نیاید یعنی زور دردم
 و فداستعمل استبدان
 جنت که در آنجا تجمیع شود
 و از کما حاجت علم افزون
 نیست چنانچه نظر بقین
 یعنی هر که در کما حاجت
 واحد یک مقصود است
 استعجابات کن
 از درگاه خود را
 تا از نیکی که از آنرا
 بنامت انکه عبادت
 حاکم و مصلحت نماید

حکمت و وحیز مخالف عقل است خوردن بیش از رزق

دو چوبیسین خلان عقل کے ہن کیا نا زیادہ رزق
مقسوم و مردن پیش از وقت معلوم قطع
نہت کہے گئے سے اور مرنا آگے رفت معلوم سے

تضاد گر نشود و رہز ارنا کہ اوآہ
نضا تغیر نمود کہ ہزارنا لے اوآہ سے
فرشتہ کہ وکیل ست بہر خزان باد
دو فرشتہ کہ وکیل ہے او بہر خزانے ہوا کے

بشکریا بشکایت برآید از دهنی
ساتر شکر او شکایت برآویز ایک بند سے
چہ غم کند کہ بمر در چراغ پیر زنی
بیا غم کرے کہ بجھے چراغ کسی مڑھیا کا

پندرہ طالب فریضہ تھے کہ بخور سیوا کا مطلوب جبل مروکہ جان فہری قطعہ
ایک کھنڈے والے روز کی بٹھ کہ کھاتو اور مطلب کے گئے سوچ کس نہت جا کر جان نہ بھگا کھاتو

بہتر رزق ارکشی و گر نہ کنی
کوشش دزی کی جو کرے تو اور اگر نہ کرے تو
در روی در دبان شیر و پلنگ
اور جو پھنڈہ شیر اور جیتے کے جاوے تو

برساند خداے عزوجل
 پونہا دیگا خداے غاب اور بزرگ
 سخنورندت مگر برو نہ اجل
 نکھاوین گے حبلو مگر روز اجل کے

حکمت سے بنانا خواہ دست نہ رسد و چیز کی نہ خواہ است ہر جا کہ است بر سببیت
نہ رکھا ہو انہ لے اور رکھا ہو احسان کہیں ہو خواہ مخواہ ہو بنے

شہید اکبر سکندر بربر و ظلمات
تو نے سنا ہے کہ سکندر گھماتا رہی مین

بچند محنت وانکہ مجوز و آب حیات
کنش محنت بھر ہی آب حیات پی نہ سکا

حکایت صیاد بی رور و جلہا ہی نگہ دو ماہی باجل و خشکی گمیر و طمیت
 تسکاری انفر و زوی کو کج پہ دھلے کے بھلی نہ کڑے اور بھلی بغیر موت کے خشکی میں نہ مرے

مسکین حریفوں پر ہمہ عالم ہمدردی و دو
غریبوں کو جاننے والا نام جہان میں دوڑتا ہے

اور رقصای رزمِ حلِ رقصای او
وہ بیچھے رزن کے اور موت نیچھے اسکے

۲۵۵

حکمت تلمیذی اراد عاشق بی زسوت و روندہ بمعرفت مرغ بی پر
شاگرد بے عقدا عاشق مغس ہے اور سلاکتے خناسائی کے مرغ بے پر

[illegible]

اسے تان
لغویہ اور صاحب
دہلی کی بی بی
میں سے کہی
۱۲

و عالم بعل و خست بوز اید معلّم خانہ بی در مراد از نزول قرآن تحصیل سیرت
 او عالم بے عمل رفت بے بجل و زراہ بے علم خاک بے دُر مراد نازل ہو قرآن مجید حاصل کرنا خلقت
 خست نہ تریئل سورت کتب غامی متعبد پیادہ رفتہ است و عالم متہاؤن
 خوب کاہر نہ ترات کرنا سورت لکھی گئی کا جابل عبادت کرنا پلا پیادہ گیا ہی اور عالم شستی کرنے والا
 سو از خستہ عاصی کہ دست بردار دہ از عابدی کہ کبر و برتر دار دہمیت
 سوار سو یا ہوا گنگار کہ ہاتھ اٹھا وادرد علانگے برتر اس عابد سے کہ غرور رکھے

سہ رنگ لطیف خوی دلدار	بہتر ز فقیہ مردم آزار
پیادہ پاکیزہ خواہ دل رکھنے والا	بہتر عالم مردم آزار سے

قول مکی گفتند کہ عالم بعل بچہ ماند گفت ز نبور بے عمل مہیت
 ایسے تین کہ اگر عالم بعل کس کے مانند ہو کہ ساتھ بھڑ بے شد کے

ز نبور دشت بی مروت را گوی	باری عجل نمید ہی تیش زن
بھڑ سخت بے مروت سے کہہ دے	کہ بار سے تو شد پینین دیتی دنگ دمار

قول مردی مروت زن ست و عابد با طمع را ہنر قطع
 مرد بے مروت عورت ہے اور عابد لالچی ٹھک

ای بناموش جامہ کردہ سپید	بہر پندار خلق نامہ سیاہ
لے ساتھ مکاری کے جامہ کیا ہوا جلا	واسطے جاننے خلق کے نامہ اعمال سیاہ
دست کوتاہ باید از دنیا	آستین چھ دراز و چہ کوتاہ
ہاتھ کوتاہ چاہیے دنیا سے	آستین خواہ بڑی خواہ چھوٹی

حکمت و کس راحت از دل نرود و پای تنابین از گل بر نیاید
 دو آدمی کے تین انوسوں لہو بجاد اور باؤن حیف کا کچڑ سے نہ بکھلے
 تا بگرشتی شکستہ و وارث با قلندر ان نشہ قطع
 سوداگر گشتی ٹوٹا ہوا اور میراث پا نیو تا ساتھ قلندر دن کے بٹھا ہوا

دارد از غیب بان
 بچہ کو کبھی
 بابر حصول غرت بجز
 جبریت و ارشاد
 خلق جائزہ سفید
 چو شہ ناز سے اعمال
 اوساہ ست و ست
 از در ناکو ماہ بابہ
 در آستین از در کوتاہ
 مرد و برباست بظاہر
 ہر غامی ہوش
 تنابین با بخت
 دھم تو صدمہ
 زبان کار
 کشتی شکستہ
 دین فدا ہفت ہفت
 دست برائی تحصیل
 تا بگرشتی شکستہ
 شکستہ باشد و دلش
 فتنہ شد و دہد و گستا
 وارث کو پانچ از
 کوش خود یافتہ
 در مجلس
 تلف کردہ
 ۱۱

سید عافیت انگہ بود موافق عقل
سید عافیت کی اسوت بود موافق عقل کے
پرس ہر جہ ندانی کہ ذلک سیدین
وہ جو حکیم نہ جانتے تو کہ ذات ہو چھنے کی

کہ بعض طبعیت شناس بنائی
کہ بعض کے تین حکیم کو دکھلاوے تو
دلیل او تو باشد تعجز و دانائی
دلیل او تیری کی ہوسا حضرت اور دانائی کے

۱۰ جبین صورت است
و اگر بجای جمع
بجای زوال
افضل گردان
۱۱
امرویکرست
۱۲
هے ذل باغفر
و نه لام بغیر
۱۳
قاری
۱۴
عاباکر بجای
۱۵
یوسندی

حکمت ہر چہ دانی کہ ہر آئینہ معلوم تو خواہد شد پس سید
جو کچھ جانتے تو کہ تحقیق معلوم ہوگا پوچھنے میں
آن تعبیل کن کہ ہمیت سلطنت را زبان دارد قطع
اُس کے جلدی ست کر کہ دشت سلطنت کے تین زبان رکھتا ہو

چو لقمان پد کاندہ دست داؤد
جو لقمان نے دیکھا کہ بیچ ہاتھ داؤد کے
پس پیدش چہ سیاری کہ دست
نہ دیکھا اسکو کیا کرتا ہے تو کہ جانا

پس از لوازم صحبت کی است کہ باخانہ پروازی باخانہ قد اور سازی قطع
ایک لوازم سے فقیری کی یہ ہو کہ اپنے گھر کو ویران کرے تو اور خدا کے گھر میں بیٹھ رہے تو

حکایت بر مزاج مستمع گوی
بات موافق مزاج سننے والے کے کہ
ہر آن عاقل کہ با مجنون نشیند
جو عاقل کہ مجنون کے پاس بیٹھے

قول ہر کہ بایران نشیند اگر طبیعت ایشان نیکو و لیکن بطریق ایشان متہم گردد
جو کہ ساتھ برون کے بیٹھے اگر طبیعت انھوں کی پیچ اسکے افز کرے لیکن ساتھ طریق انھوں کے نہت کیا گیا ہو
چنانکہ اگر شخصہ بخرآبات و دوزخ نماز گردن منسوب گردد و بخر خوردن مشغولی
یہاں تک کہ اگر ایک شخص بیخواب کچھ ہاؤ اسطے نماز کرنے کے نہت کیا گیا ہو ساتھ شراب کھانے کے

رقم بر خود بنادانی کشیدی
رقم او پر اپنے ساتھ نادانی کے کھینچی تو نے
طلب کردم ز نادانیان کی پسند
طلب کی میرے نادانوں سے ایک نصیحت

کہ نادان را صحبت برگزیدی
کہ نادان کے تین بیچ صحبت قبول کیا تو نے
مرا گفتند بانادان چسبوند
میرے تینوں کہا ساتھ نادان کسٹ بن

تعبیل ہر چہ دانی
پوچھنے میں تو کہ تحقیق معلوم ہوگا

آن تعبیل کن کہ ہمیت سلطنت را زبان دارد قطع
اُس کے جلدی ست کر کہ دشت سلطنت کے تین زبان رکھتا ہو

پس از لوازم صحبت کی است کہ باخانہ پروازی باخانہ قد اور سازی قطع
ایک لوازم سے فقیری کی یہ ہو کہ اپنے گھر کو ویران کرے تو اور خدا کے گھر میں بیٹھ رہے تو

حکایت بر مزاج مستمع گوی
بات موافق مزاج سننے والے کے کہ
ہر آن عاقل کہ با مجنون نشیند
جو عاقل کہ مجنون کے پاس بیٹھے

قول ہر کہ بایران نشیند اگر طبیعت ایشان نیکو و لیکن بطریق ایشان متہم گردد
جو کہ ساتھ برون کے بیٹھے اگر طبیعت انھوں کی پیچ اسکے افز کرے لیکن ساتھ طریق انھوں کے نہت کیا گیا ہو
چنانکہ اگر شخصہ بخرآبات و دوزخ نماز گردن منسوب گردد و بخر خوردن مشغولی
یہاں تک کہ اگر ایک شخص بیخواب کچھ ہاؤ اسطے نماز کرنے کے نہت کیا گیا ہو ساتھ شراب کھانے کے

رقم بر خود بنادانی کشیدی
رقم او پر اپنے ساتھ نادانی کے کھینچی تو نے
طلب کردم ز نادانیان کی پسند
طلب کی میرے نادانوں سے ایک نصیحت

کہ نادان را صحبت برگزیدی
کہ نادان کے تین بیچ صحبت قبول کیا تو نے
مرا گفتند بانادان چسبوند
میرے تینوں کہا ساتھ نادان کسٹ بن

ندہ مرد ہو شمسند جواب
ندے مرد ہو شمسار جواب
گرچہ برحق بود فراخ سخن
اگرچہ برحق بود کفاہ بات

جزء

تاریخ محبت مراد ایبک خان سلطان غازی محمد بن

و با اتفاق خردمندان سگ حق شناس بہ از آدمی ناسپاس قطعہ
اور ساتھ اتفاق عقلمندوں کے اتفاق شناس بہتر آدمی ناشکر سے

سگے را لقمہ ہرگز فراموش کتنے کے تین لقمہ ہرگز بھولنا	نگرد و زنی صد نویش سنگ نہو کہ اور جو ہار تو ستار تہ اس کو بچہ
و اگر عمرے نوازی سفند را اور جو ایک عمر نوازے نو کینے کے تین	بگمتر چہری آید با تو در جنگ ساتھ کتر چہری کے آد ساتھ تہ پچ لڑائی کے

حکمت از نفس و ہنر پروری نیاید و بی ہنر سروری انشا یا مسمومی
نفس پرور کے ہنر پالنا آوے اور بے ہنر سرداری کے تین بچا ہے

مکن جسم بر قدر بسیار خوار ت کریم او پر آدمی بہت کھانیو اے کے	کہ بسیار خوار است بسیار خوار کہ بہت ذلیل ہے بہت کھانے والا
چو گاؤں را ہمی بایست فرہی مانند بیل کے جو چاہتا ہے تو فرہی	چو خرتن بچور کسان در دہی مانند گدھے کے بچ غلام آدمیوں کے دیوی تو بدن

حکمت در پختل آمدہ است کہ امی فرزند آدم اگر توانگری و ہمت
بچ پختل کے آیا ہے کہ اسے فرزند آدم کے جو دو لقمہ دی دن میں جبکہ
مشغول شوی بال از من اگر درویش گنت سنگ ل نشینی پس
نفل کر بولا ہو تو ساتھ مال کے بچہ سے اور جو غفل کر دین تجھ کو تنگ دل بیٹھے تو پس
حلاوت ذکر من کجا دریابی و بعبادت من کی شتابی قطعہ
مزا یا میری کا کمان پاک تو اور ساتھ عبادت میری کے کبے وڑے تو

کہ اندر نعمت مغرور و غافل کبھی در بیان نہت کے ہو تو مغرور اور غافل	کہ اندر رنگدستی خستہ و ریش کبھی در بیان سنگدستی کے ہو تو زخمی اور گھٹا
چو در ستر او و خستہ حالت است جو بچ خوشی و در حشر کے حال تیرا ہے	نہ انہم کی حق بردازی از خویش نہ جانوں میں کہ ساتھ حق کو مشغول ہو کر اپنے سے

سنگ
اگر جاہل و نادان
بسیار مال از من
لقمہ طاعت می لذت
سگے نواز و بیست
ذیفہ شد و در
مدار الا فاضل است
نور بالانف و نفین
در اصل فاضل است
تین بچہ و نیوی
مگر اسے ہر دو بچہ اول
دشمن و بد را غلو و با
افت مند و در
اف بچہ خوشی و
نہی و کین در ستر
نارسیان ہنر
آخرا چہ شود
نصاب

الحسن بن محمد
روادى هيمند
قائى سلميان
حضرت عليه السلام اخ
مروار حضرت
پرس عليه السلام
اخ
بسته باج و نام
فنگل موى

بر سر دولت زن
نام بنیسه ۱۲۸۵

وینا اس چشمک اود
ازینا واقع شود
از بعضی است
الحمد لله
۱۳۰۰

وَأَتَىٰ آلَ اللَّهِ فَجَاءَ

زمینستان

چون نپند و مہند لشنوی بند نہند	بندست خطاب بہتران انگہ بند
جو نصیحت دین نہ سز تو بر قید رکبین	نصیحت بہ خطاب بزرگوں کا اس وقت قیہد
پند نیک بہتجان بحکایت و امثال پیشینگان پند کیہ بند	پند نیک بہتجان بحکایت و امثال پیشینگان پند کیہ بند
نیک بہت ساتھ کما نیون اور مثالوں اگلے لوگوں کے نصیحت لین	نیک بہت ساتھ کما نیون اور مثالوں اگلے لوگوں کے نصیحت لین

حکمت گدای نیک انجام بہ از پادشاہ بد فرجام بیت
فقر نیک انجام بہتر بادشاہ بزرے انجام سے

اشارت است
مفقون شد مرا
گفته بود من
پدری اندر فلان
مقتل شد من
بقتل فلان
یعنی هر که
راه قیام ضعیف
نیست گراشته
اود هر که از آن گراشته
گفته ضعیف است
ببینند
نمانده او را
در راه
افاضل است
از فاضل
مکون در راه
نماند
علاقه قیاس باقی
از عالم اینجا را
در اینجا
و اینجا
و اینجا

میں تبارک و تعالیٰ کے ہاتھ میں ہے
میں تبارک و تعالیٰ کے ہاتھ میں ہے
میں تبارک و تعالیٰ کے ہاتھ میں ہے
میں تبارک و تعالیٰ کے ہاتھ میں ہے

غمی کز شمشادمانی برے
دغم کہ پیچھے اسکے خوشی لیجاوے تو

ہم از شاویے گویش غم خوری
بہتر اس خوشی سے کہ پیچھے اسکے گم کردو

حکمت زمین را از آسمان تبارست و آسمان را
زمین کے تین آسمان سے تبار ہے اور آسمان کے تین

از زمین غبار کی انائی تبارست و آسمان را
زمین سے غبار بہتر بناتا ہے اس چیز کو کہ زمین اسکے

اگر خوشی من آمدنا سر او را
تو خوشی نیک خویش از دست مگذا

جو تجھ کو خیر ہی آئی نہ لائق
تو خوشی نیک اپنے ہاتھ سے مت چھوڑ

حکمت خداوند تبارک و تعالیٰ می بند و می پوشت و
صاحب پاک و برتر دیکھتا ہے اور چھپاتا ہے

ہم سایہ نمی بریںد و می خروشد بیت
اگر کسی زمین دیکھتا ہے اور غل جاتا ہے

نعمت باد اگر خلق غیبان بود
کوئی ساتھ حال پر کے ہاتھ کسی ستر آسودہ ہوتا

حکمت زراعت معدن بجان کندن بدر آید و از دست
سونا کھان کھودنے سے باہر آدے اور ہاتھ

بخیل بجان کندن قطع
بخیل سے ساتھ جان کھودنے کے

دو نان نخورند و گوش دارند
کھینے نہ کھائیں اور کان رہیں

روز نے سنی یکام و سمن
ایک دن دیکھے تو بیچ مقصد دشمن کے

گوئید امید بہ کہ خور وہ
کین امید بہر کہ کھا یا ہوا

زرا ماندہ و خاکسار
سونا رہا ہوا اور عاجز رہا ہوا

باللغو کر لانا
بہتر نہ از دست
زمین کے تین
بہتر بناتا ہے
تو خوشی نیک
تو خوشی نیک
صاحب پاک
اگر کسی زمین
کوئی ساتھ حال
سونا کھان
بخیل بجان
دو نان
کھینے نہ
ایک دن
گوئید امید
کین امید
زرا ماندہ
سونا رہا

جشنید بود گفتندش چرازیت پچ دادی و فضیلت راست
 جشنید بادشاه را کما اسکو لوگون نے کیلے تو نے رزیت ساتھ بائین کودی اور بزرگی کی واسطے
 راست گفت راست رازیت راستی تمام ست قطع

گو ہے کہا دینے کے تین سیدھا ہونا رزیت کافی ہے
 فریدون گفت نقاشان چین را کہ پیرامون خراگاہش بدوزند
 فریدون نے کہا نقاشان چین کے تین کہ گرد نیچے اسکے کے سپین
 بدان رانیک دارای مرد شیار کہ نیکان خود بزرگ نیک و زند
 بدون کے تین نیک رکھا اور مرد شیار کہ نیک خود بزرگ اور نیک روز بھین

حکایت بزرگے را رسیدند کہ چندین فضیلت کہ دست راست
 ایک بزرگ کے تین بوجھا کہ اتنی فضیلت کہ دست راست
 راست خاتم در دست چپ چرامی کند گفت
 کے تین ہے آگوشی بیج ہاتھ چپ کے کس لیے بنتے ہیں
 ندانی کہ اہل فضیلت ہمیشہ محروم باشند شرف کا

چنانچہ تو کہ اہل فضیلت ہمیشہ بے نصیب رہتے ہیں
 آنکہ حظ آفرید در روزی سخت یا فضیلت ہی وہد یا سخت
 شخص نے کہ نصیب پاید کیا اور روزی سخت یا بزرگی دیتا ہے یا بے نصیب
 حکمت نصیحت یا دشنامان سلم کے است کہ ہم سب بزرگ و امید زرقنوی
 نصیحت یا دشنام کی سلم واسطے کے ہر کہ دہشت مری نہ رکھی اور امید زرقنوی
 موجد چہ دریا ریزی زرقنوی چہ شمشیر ہندی نخی بر سرش
 صاحب توحید کو برابر ہوگا اور تونورا سکناون پر
 امید و ہراسش نباشد زرقنوی پرینست بنیاد توحید و بس
 امید اور دہشت اسکو ہندو کے کسی سے
 اوپر اسکے ہو بنیاد توحید کی اور بس

حکایت بزرگ کے تین سیدھا ہونا رزیت کافی ہے
 فریدون گفت نقاشان چین را کہ پیرامون خراگاہش بدوزند
 فریدون نے کہا نقاشان چین کے تین کہ گرد نیچے اسکے کے سپین
 بدان رانیک دارای مرد شیار کہ نیکان خود بزرگ نیک و زند
 بدون کے تین نیک رکھا اور مرد شیار کہ نیک خود بزرگ اور نیک روز بھین
 حکایت بزرگے را رسیدند کہ چندین فضیلت کہ دست راست
 ایک بزرگ کے تین بوجھا کہ اتنی فضیلت کہ دست راست
 راست خاتم در دست چپ چرامی کند گفت
 کے تین ہے آگوشی بیج ہاتھ چپ کے کس لیے بنتے ہیں
 ندانی کہ اہل فضیلت ہمیشہ محروم باشند شرف کا
 چنانچہ تو کہ اہل فضیلت ہمیشہ بے نصیب رہتے ہیں
 آنکہ حظ آفرید در روزی سخت یا فضیلت ہی وہد یا سخت
 شخص نے کہ نصیب پاید کیا اور روزی سخت یا بزرگی دیتا ہے یا بے نصیب
 حکمت نصیحت یا دشنامان سلم کے است کہ ہم سب بزرگ و امید زرقنوی
 نصیحت یا دشنام کی سلم واسطے کے ہر کہ دہشت مری نہ رکھی اور امید زرقنوی
 موجد چہ دریا ریزی زرقنوی چہ شمشیر ہندی نخی بر سرش
 صاحب توحید کو برابر ہوگا اور تونورا سکناون پر
 امید و ہراسش نباشد زرقنوی پرینست بنیاد توحید و بس
 امید اور دہشت اسکو ہندو کے کسی سے
 اوپر اسکے ہو بنیاد توحید کی اور بس

حکمت شاه از بند دفع شتم گاران مست و شمنه برای خوشنوداران

بادشاہ واسطے دور کے خستہ ظالموں کے ہجو اور کونوال واسطے حرازمزادوں کے
 وقاضی مصلحت جوئی طرار ان ہرگز دو خصم بحق راضی پیش
 اور قاضی مصلحت دُشمن و لا کرہ کا شوق و لنگاہ ہر جگہ دو دعوے کے نبوالے ساتھ حق کو راضی آئے گے

فائز وند وند

قا ضی کے نجاوین

بلاطف بہ کہ جنگ اوری و دلتنگی

یوحق معانہ دانی کہ می باید

ساخته لطف کے بستر کہ بیچ لڑائی کو آدھ تو آدھ لڑائی کی
بقدر از ولستاند و مزد و مسرہ

جو حق در پختیار تو کہ چاہیے دنیا
خارج اگر نگذار کسی لطیف نفس

ساتھ قبر کے اُس سر لیوین اور دستک کے

خارج ہونہ ادا کر کے کوئی ساتھ خوشی ذات کے

حکمت بهر س راوندان تیرنی کند کرد و دیگر قاضیان را که التبتیری

سب کے تین دانت سلاخ تھڑی کے کندہ برہنہ رگڑ کا فیضوں کے تین ساتھ شیرنی کے

نابت کند از هر کوه صد خرزهره زار

آقا فاضل که رشوت بخور و بیج خیار

ثابت کرے واسطے ترم سوکت فرزند کے

رقاصی کے ساتھ رشوت کے کھاوسے مانگ کر گڑھی

حکمت قبیله را از باخکاری می کند که تو به کند و خفته معزول

تجہ بڑھیا، بیکاری سے لڑنے کے لیے اور کوئی نئی فکر نہ آئی

از مردم آزار نیست

مردم آزادی سے

مرغ: نه اندر کشته مرغهاست

عوان گوشه نشین: ششم و هفتم

...کے گھر سے اٹھنا

و ان که مشیت میسر شود

وہ جو کھانا آپ کے لئے لکھ کر لے کر آئے

وہی ہے جو کہ انہی کے لئے ہے

پیش از این در کتاب مذکور

مراد بواجب است و باید در رساله و چهره

بر سر است و غایت (تین) آب لکین است

جوان محنت پہ جانا ایسی کہ سہولت کسی پر نہیں کرے

[illegible]

اور کریمے دوصد لقمہ دارد
اور جو ایک سنی دزد شوگنہ کھے

کزاد و طبیب
 نیست و شرف ازاد
 دانش
 طبعی تصب سلاین
 عبا سیه که در لباد
 می مانند
 کز بامید و بکلیه
 اخراش اسوری
 شیشه
 آه برانکه درین
 شهر تو دویست
 در قین فاعل
 کوشید چه ا
 ام ج هفت
 کوشید کن
 به جند بے فاعل
 می مانند بی سب
 می نماید که بکلی
 بهینه می بیند
 از طب و از دانش

گر نیاید بگوشِ رغبتِ کس

چون آوے بیجِ کانِ رغبتِ کیک

يَا نَاطِرُ اِفْرِغْ سَلِّ بِاللّٰهِ مَرَحْمَةً

اے دیکھنے والا تا بکھڑا گواہِ رحمت

وَاُطْلُبْ لِيْ نَفْسِيْكَ مِنْ خَيْرِ تَوْبِيْدِيْهَا

اور مانگ اپنے لیے جو بہتری چاہے تو

لَوْ اَنْ لِّيْ يَوْمَ التَّلَاقِ مَكَانَةٌ

جو تحقیق میرے لیے قیامت کو کوئی مرتبہ ہو

اَنَا اُمِيْبِيْ وَ اَنْتَ مَوِيْ قَحْمِيْن

میں گنگار ہوں اور تو مولانا نکو کار

بر رسولانِ پیامِ باخدا و بس

اور قاصدِ دن کے پیام پر دے اور بس

عَلَى الْمُصَنِّفِ وَاسْتَغْفِرُ لِمَا جِئْتُ بِهِ

مصنف پر اور بخشش طلب کر اس کے لیے

مِنْ لَدُنْكَ ذٰلِكَ غُفْرًا اِنَّا لَكَاثِرَةٌ

اور اس کے چار بخشش اس کے کاتب کے لیے

عِنْدَ الرَّؤُوفِ لَقُلْتُ يَا مُوَلَّا نَا

مزدیکِ خدا ہے مرہبان کے اہل کو غنیمت اور مہربان

هَافِدُ اَسْمَاءٍ اَطْلُبُ اِلَيْكَ اَحْسَانًا

ہاں بیشک خط کی میں نے اور مانگنا ہوں احسان

۰۰

قصائدِ سعدی علیہ الرحمۃ والرضوان در پند و نصیحت

قصیدے حضرت سعدی کے پر نصیحت اور بنام سعدی خدا اک

نصیحت مناسب مضمون باب ہشتم گمستان

نصیحت مناسب مضمون باب ہشتم گمستان

پس اعتماد برینِ خیر و زفانی نیست

پھر بھروسہ اس پانچ دن نانی پر نہیں ہے

مدام رونقِ نوباوہ جوانی نیست

ہمیشہ رونق پر دھاجوانی کی نہیں ہے

ولی امیدِ ثباتِ آتشِ چنانکہ دانی نیست

مگر امید اس کے ٹھہرنے کی جیسا کہ جانتا ہوں تو نہیں ہے

خوش است عمر در رخا کہ جاودانی

بھی ہو عمر اسے افسوس کہ ہمیشہ نہیں ہے

وختِ قدِ صنوبرِ خرامِ اسان را

روزِ سن سرقد پڑے واسے انسان کو

گلی است حرم و خندانِ تازہ و خوشبو

ایک بھول پر خوش اور کھلا ہوا اور تازہ اور خوشبودار

۱۱۲
۱۱۳
۱۱۴
۱۱۵
۱۱۶
۱۱۷
۱۱۸
۱۱۹
۱۲۰
۱۲۱
۱۲۲
۱۲۳
۱۲۴
۱۲۵
۱۲۶
۱۲۷
۱۲۸
۱۲۹
۱۳۰
۱۳۱
۱۳۲
۱۳۳
۱۳۴
۱۳۵
۱۳۶
۱۳۷
۱۳۸
۱۳۹
۱۴۰
۱۴۱
۱۴۲
۱۴۳
۱۴۴
۱۴۵
۱۴۶
۱۴۷
۱۴۸
۱۴۹
۱۵۰
۱۵۱
۱۵۲
۱۵۳
۱۵۴
۱۵۵
۱۵۶
۱۵۷
۱۵۸
۱۵۹
۱۶۰
۱۶۱
۱۶۲
۱۶۳
۱۶۴
۱۶۵
۱۶۶
۱۶۷
۱۶۸
۱۶۹
۱۷۰
۱۷۱
۱۷۲
۱۷۳
۱۷۴
۱۷۵
۱۷۶
۱۷۷
۱۷۸
۱۷۹
۱۸۰
۱۸۱
۱۸۲
۱۸۳
۱۸۴
۱۸۵
۱۸۶
۱۸۷
۱۸۸
۱۸۹
۱۹۰
۱۹۱
۱۹۲
۱۹۳
۱۹۴
۱۹۵
۱۹۶
۱۹۷
۱۹۸
۱۹۹
۲۰۰
۲۰۱
۲۰۲
۲۰۳
۲۰۴
۲۰۵
۲۰۶
۲۰۷
۲۰۸
۲۰۹
۲۱۰
۲۱۱
۲۱۲
۲۱۳
۲۱۴
۲۱۵
۲۱۶
۲۱۷
۲۱۸
۲۱۹
۲۲۰
۲۲۱
۲۲۲
۲۲۳
۲۲۴
۲۲۵
۲۲۶
۲۲۷
۲۲۸
۲۲۹
۲۳۰
۲۳۱
۲۳۲
۲۳۳
۲۳۴
۲۳۵
۲۳۶
۲۳۷
۲۳۸
۲۳۹
۲۴۰
۲۴۱
۲۴۲
۲۴۳
۲۴۴
۲۴۵
۲۴۶
۲۴۷
۲۴۸
۲۴۹
۲۵۰
۲۵۱
۲۵۲
۲۵۳
۲۵۴
۲۵۵
۲۵۶
۲۵۷
۲۵۸
۲۵۹
۲۶۰
۲۶۱
۲۶۲
۲۶۳
۲۶۴
۲۶۵
۲۶۶
۲۶۷
۲۶۸
۲۶۹
۲۷۰
۲۷۱
۲۷۲
۲۷۳
۲۷۴
۲۷۵
۲۷۶
۲۷۷
۲۷۸
۲۷۹
۲۸۰
۲۸۱
۲۸۲
۲۸۳
۲۸۴
۲۸۵
۲۸۶
۲۸۷
۲۸۸
۲۸۹
۲۹۰
۲۹۱
۲۹۲
۲۹۳
۲۹۴
۲۹۵
۲۹۶
۲۹۷
۲۹۸
۲۹۹
۳۰۰
۳۰۱
۳۰۲
۳۰۳
۳۰۴
۳۰۵
۳۰۶
۳۰۷
۳۰۸
۳۰۹
۳۱۰
۳۱۱
۳۱۲
۳۱۳
۳۱۴
۳۱۵
۳۱۶
۳۱۷
۳۱۸
۳۱۹
۳۲۰
۳۲۱
۳۲۲
۳۲۳
۳۲۴
۳۲۵
۳۲۶
۳۲۷
۳۲۸
۳۲۹
۳۳۰
۳۳۱
۳۳۲
۳۳۳
۳۳۴
۳۳۵
۳۳۶
۳۳۷
۳۳۸
۳۳۹
۳۴۰
۳۴۱
۳۴۲
۳۴۳
۳۴۴
۳۴۵
۳۴۶
۳۴۷
۳۴۸
۳۴۹
۳۵۰
۳۵۱
۳۵۲
۳۵۳
۳۵۴
۳۵۵
۳۵۶
۳۵۷
۳۵۸
۳۵۹
۳۶۰
۳۶۱
۳۶۲
۳۶۳
۳۶۴
۳۶۵
۳۶۶
۳۶۷
۳۶۸
۳۶۹
۳۷۰
۳۷۱
۳۷۲
۳۷۳
۳۷۴
۳۷۵
۳۷۶
۳۷۷
۳۷۸
۳۷۹
۳۸۰
۳۸۱
۳۸۲
۳۸۳
۳۸۴
۳۸۵
۳۸۶
۳۸۷
۳۸۸
۳۸۹
۳۹۰
۳۹۱
۳۹۲
۳۹۳
۳۹۴
۳۹۵
۳۹۶
۳۹۷
۳۹۸
۳۹۹
۴۰۰
۴۰۱
۴۰۲
۴۰۳
۴۰۴
۴۰۵
۴۰۶
۴۰۷
۴۰۸
۴۰۹
۴۱۰
۴۱۱
۴۱۲
۴۱۳
۴۱۴
۴۱۵
۴۱۶
۴۱۷
۴۱۸
۴۱۹
۴۲۰
۴۲۱
۴۲۲
۴۲۳
۴۲۴
۴۲۵
۴۲۶
۴۲۷
۴۲۸
۴۲۹
۴۳۰
۴۳۱
۴۳۲
۴۳۳
۴۳۴
۴۳۵
۴۳۶
۴۳۷
۴۳۸
۴۳۹
۴۴۰
۴۴۱
۴۴۲
۴۴۳
۴۴۴
۴۴۵
۴۴۶
۴۴۷
۴۴۸
۴۴۹
۴۵۰
۴۵۱
۴۵۲
۴۵۳
۴۵۴
۴۵۵
۴۵۶
۴۵۷
۴۵۸
۴۵۹
۴۶۰
۴۶۱
۴۶۲
۴۶۳
۴۶۴
۴۶۵
۴۶۶
۴۶۷
۴۶۸
۴۶۹
۴۷۰
۴۷۱
۴۷۲
۴۷۳
۴۷۴
۴۷۵
۴۷۶
۴۷۷
۴۷۸
۴۷۹
۴۸۰
۴۸۱
۴۸۲
۴۸۳
۴۸۴
۴۸۵
۴۸۶
۴۸۷
۴۸۸
۴۸۹
۴۹۰
۴۹۱
۴۹۲
۴۹۳
۴۹۴
۴۹۵
۴۹۶
۴۹۷
۴۹۸
۴۹۹
۵۰۰
۵۰۱
۵۰۲
۵۰۳
۵۰۴
۵۰۵
۵۰۶
۵۰۷
۵۰۸
۵۰۹
۵۱۰
۵۱۱
۵۱۲
۵۱۳
۵۱۴
۵۱۵
۵۱۶
۵۱۷
۵۱۸
۵۱۹
۵۲۰
۵۲۱
۵۲۲
۵۲۳
۵۲۴
۵۲۵
۵۲۶
۵۲۷
۵۲۸
۵۲۹
۵۳۰
۵۳۱
۵۳۲
۵۳۳
۵۳۴
۵۳۵
۵۳۶
۵۳۷
۵۳۸
۵۳۹
۵۴۰
۵۴۱
۵۴۲
۵۴۳
۵۴۴
۵۴۵
۵۴۶
۵۴۷
۵۴۸
۵۴۹
۵۵۰
۵۵۱
۵۵۲
۵۵۳
۵۵۴
۵۵۵
۵۵۶
۵۵۷
۵۵۸
۵۵۹
۵۶۰
۵۶۱
۵۶۲
۵۶۳
۵۶۴
۵۶۵
۵۶۶
۵۶۷
۵۶۸
۵۶۹
۵۷۰
۵۷۱
۵۷۲
۵۷۳
۵۷۴
۵۷۵
۵۷۶
۵۷۷
۵۷۸
۵۷۹
۵۸۰
۵۸۱
۵۸۲
۵۸۳
۵۸۴
۵۸۵
۵۸۶
۵۸۷
۵۸۸
۵۸۹
۵۹۰
۵۹۱
۵۹۲
۵۹۳
۵۹۴
۵۹۵
۵۹۶
۵۹۷
۵۹۸
۵۹۹
۶۰۰
۶۰۱
۶۰۲
۶۰۳
۶۰۴
۶۰۵
۶۰۶
۶۰۷
۶۰۸
۶۰۹
۶۱۰
۶۱۱
۶۱۲
۶۱۳
۶۱۴
۶۱۵
۶۱۶
۶۱۷
۶۱۸
۶۱۹
۶۲۰
۶۲۱
۶۲۲
۶۲۳
۶۲۴
۶۲۵
۶۲۶
۶۲۷
۶۲۸
۶۲۹
۶۳۰
۶۳۱
۶۳۲
۶۳۳
۶۳۴
۶۳۵
۶۳۶
۶۳۷
۶۳۸
۶۳۹
۶۴۰
۶۴۱
۶۴۲
۶۴۳
۶۴۴
۶۴۵
۶۴۶
۶۴۷
۶۴۸
۶۴۹
۶۵۰
۶۵۱
۶۵۲
۶۵۳
۶۵۴
۶۵۵
۶۵۶
۶۵۷
۶۵۸
۶۵۹
۶۶۰
۶۶۱
۶۶۲
۶۶۳
۶۶۴
۶۶۵
۶۶۶
۶۶۷
۶۶۸
۶۶۹
۶۷۰
۶۷۱
۶۷۲
۶۷۳
۶۷۴
۶۷۵
۶۷۶
۶۷۷
۶۷۸
۶۷۹
۶۸۰
۶۸۱
۶۸۲
۶۸۳
۶۸۴
۶۸۵
۶۸۶
۶۸۷
۶۸۸
۶۸۹
۶۹۰
۶۹۱
۶۹۲
۶۹۳
۶۹۴
۶۹۵
۶۹۶
۶۹۷
۶۹۸
۶۹۹
۷۰۰
۷۰۱
۷۰۲
۷۰۳
۷۰۴
۷۰۵
۷۰۶
۷۰۷
۷۰۸
۷۰۹
۷۱۰
۷۱۱
۷۱۲
۷۱۳
۷۱۴
۷۱۵
۷۱۶
۷۱۷
۷۱۸
۷۱۹
۷۲۰
۷۲۱
۷۲۲
۷۲۳
۷۲۴
۷۲۵
۷۲۶
۷۲۷
۷۲۸
۷۲۹
۷۳۰
۷۳۱
۷۳۲
۷۳۳
۷۳۴
۷۳۵
۷۳۶
۷۳۷
۷۳۸
۷۳۹
۷۴۰
۷۴۱
۷۴۲
۷۴۳
۷۴۴
۷۴۵
۷۴۶
۷۴۷
۷۴۸
۷۴۹
۷۵۰
۷۵۱
۷۵۲
۷۵۳
۷۵۴
۷۵۵
۷۵۶
۷۵۷
۷۵۸
۷۵۹
۷۶۰
۷۶۱
۷۶۲
۷۶۳
۷۶۴
۷۶۵
۷۶۶
۷۶۷
۷۶۸
۷۶۹
۷۷۰
۷۷۱
۷۷۲
۷۷۳
۷۷۴
۷۷۵
۷۷۶
۷۷۷
۷۷۸
۷۷۹
۷۸۰
۷۸۱
۷۸۲
۷۸۳
۷۸۴
۷۸۵
۷۸۶
۷۸۷
۷۸۸
۷۸۹
۷۹۰
۷۹۱
۷۹۲
۷۹۳
۷۹۴
۷۹۵
۷۹۶
۷۹۷
۷۹۸
۷۹۹
۸۰۰
۸۰۱
۸۰۲
۸۰۳
۸۰۴
۸۰۵
۸۰۶
۸۰۷
۸۰۸
۸۰۹
۸۱۰
۸۱۱
۸۱۲
۸۱۳
۸۱۴
۸۱۵
۸۱۶
۸۱۷
۸۱۸
۸۱۹
۸۲۰
۸۲۱
۸۲۲
۸۲۳
۸۲۴
۸۲۵
۸۲۶
۸۲۷
۸۲۸
۸۲۹
۸۳۰
۸۳۱
۸۳۲
۸۳۳
۸۳۴
۸۳۵
۸۳۶
۸۳۷
۸۳۸
۸۳۹
۸۴۰
۸۴۱
۸۴۲
۸۴۳
۸۴۴
۸۴۵
۸۴۶
۸۴۷
۸۴۸
۸۴۹
۸۵۰
۸۵۱
۸۵۲
۸۵۳
۸۵۴
۸۵۵
۸۵۶
۸۵۷
۸۵۸
۸۵۹
۸۶۰
۸۶۱
۸۶۲
۸۶۳
۸۶۴
۸۶۵
۸۶۶
۸۶۷
۸۶۸
۸۶۹
۸۷۰
۸۷۱
۸۷۲
۸۷۳
۸۷۴
۸۷۵
۸۷۶
۸۷۷
۸۷۸
۸۷۹
۸۸۰
۸۸۱
۸۸۲
۸۸۳
۸۸۴
۸۸۵
۸۸۶
۸۸۷
۸۸۸
۸۸۹
۸۹۰
۸۹۱
۸۹۲
۸۹۳
۸۹۴
۸۹۵
۸۹۶
۸۹۷
۸۹۸
۸۹۹
۹۰۰
۹۰۱
۹۰۲
۹۰۳
۹۰۴
۹۰۵
۹۰۶
۹۰۷
۹۰۸
۹۰۹
۹۱۰
۹۱۱
۹۱۲
۹۱۳
۹۱۴
۹۱۵
۹۱۶
۹۱۷
۹۱۸
۹۱۹
۹۲۰
۹۲۱
۹۲۲
۹۲۳
۹۲۴
۹۲۵
۹۲۶
۹۲۷
۹۲۸
۹۲۹
۹۳۰
۹۳۱
۹۳۲
۹۳۳
۹۳۴
۹۳۵
۹۳۶
۹۳۷
۹۳۸
۹۳۹
۹۴۰
۹۴۱
۹۴۲
۹۴۳
۹۴۴
۹۴۵
۹۴۶
۹۴۷
۹۴۸
۹۴۹
۹۵۰
۹۵۱
۹۵۲
۹۵۳
۹۵۴
۹۵۵
۹۵۶
۹۵۷
۹۵۸
۹۵۹
۹۶۰
۹۶۱
۹۶۲
۹۶۳
۹۶۴
۹۶۵
۹۶۶
۹۶۷
۹۶۸
۹۶۹
۹۷۰
۹۷۱
۹۷۲
۹۷۳
۹۷۴
۹۷۵
۹۷۶
۹۷۷
۹۷۸
۹۷۹
۹۸۰
۹۸۱
۹۸۲
۹۸۳
۹۸۴
۹۸۵
۹۸۶
۹۸۷
۹۸۸
۹۸۹
۹۹۰
۹۹۱
۹۹۲
۹۹۳
۹۹۴
۹۹۵
۹۹۶
۹۹۷
۹۹۸
۹۹۹
۱۰۰۰

دوام پرورش اندر کنار مادر دهر
 ہمیشہ پرورش کی گودمان زمانے میں
 مہاش غمرہ وغافل چویش سرش
 ست رہ فریقہ او یغیش بھڑکے سر آگے
 چہ حاجت عیان با ستم عیان
 ایک حاجت ہو ظہر کو ساتھ سننے اور بیان کے
 کدام باو بہاری وزید در آفاق
 کون سی ہوا بہار کی جلی جہان میں
 اگر مالک رومی زمین بدست آرمی
 جو ملک تمام زمین کے قبضہ کرے تو
 اگر جہان ہمہ کام ست و شمن اندر پی
 جو تمام جہان کا مقصد حاصل ہو شمن بھر سچ
 چوبت پرست بصورت چنان شد شمن
 مانند بہ بنو واکے صورت کو ایسا ہوا تو شغل
 جہان زد و ست برداوند دوستان خدا
 دینا کو یا تھ سے دیا دستون خدا سے
 غفلت یار و غلم پرکش کہ مردان را
 بچ مکمل کر اور شہرت نہ اگر کہ مردوں کو
 طرلق حق رومان ہر کجا کہ خواہی باش
 راہ حق کی جن جیس جگہ چاہ تو رہ
 کف نیاز بدر گاہ بے نیاز برآر
 ہاتھ عاجزی کا در گاہ خدا میں اٹھا

طمع مکن کہ در ولوی مہربانی نیست
 مہربانی سے کہ عین بوجہت کی نہیں ہے
 کہ طبیعت این گرگ گلابی نیست
 کہ طبیعت اس بھیرے زمانے میں گلابی نہیں ہے
 کہ بیوفائی و ورفلک نہانی نیست
 اس واسطے کہ بیوفائی زمانے کی پوشیدہ نہیں ہے
 کہ باد و عقوبت آفت خزانہ نیست
 کہ آسمان کے پیچھے آفت خزان کی نہیں ہے
 کہ بھاری دولت یک روز زندگانی نیست
 قیمت دولت ایک دن زندگی کی نہیں ہے
 بدوستی کہ جہان جا کامرانی نیست
 نعمت دوستی کی کہ دنیا جگہ حصول مقصد کی نہیں ہے
 کہ دیگر خبر از لذت معانی نیست
 کہ بھیر جگہ خبر سے باطن سر نیست
 کہ پامی بند جہان را خبر این جهانی
 اس لیے کہ پھنسے ہوئے دنیا کو سوئے میں بنا کر کوہ نہیں ہے
 کہ ہر تسلیم تر از کوی دانشانی نیست
 کہ کوئی راہ سیدھی زیادہ ہے نہ انسانی کی نہیں ہے
 کہ پنج خلوت صاحب دلان نیست
 کہ گوشہ استنائی اہل دل کا کوئی مکان نیست
 کہ کار مرد خدا جز خدا می خوانی
 اس لیے کہ کام مرد خدا کا سوا خدا کے نہیں ہے

[illegible]

کتابت در دست
 در ترازو اندوده شود
 در غلط
 در این استماره
 در بیخ سنا
 در قبول نمودن
 در بدعتی

مخور چو دوا بان کار تخم کاشان را
 نه کاشش بے ادبوں کے بوج سیکر انکو
 لیکن کہ عیب بود دوست بر خود زود
 نکر کہ عیب بود دوست کو ادب پر از زود کرنا
 چه سو و زیر تن ران و غطر بر خلق
 کیا نود گرانا منہ نصیحت کا خلق
 زمین پر تیغ بلاغت گزشتی ام سعد
 زمین تلوار خوش گفتاری کی تونہ اہمیت
 بدین صفت کہ در افاق نصیحت سمع نور
 اس طرح سے کہ شہرہ ترے شکر کا عالم میں گیا
 نہ ہر کہ دعوی زور آوری کند با ما
 نہ جو شخص کہ دعوے زور کا کہ ہم سے
 ولی بخواجه عطار گوشتالیش مشک
 لیکن صاحب عطار سے کہ توفیق مشک کی

امید خرم اقبال نجاتی نیست
 امید کلیدان باز نہ زرت کی نہیں نہ غنیمت
 علی الخصوص بہر دست امانی
 خصوصاً وہ دوست کہ سب سے امان نہیں ہے
 کہ مرد را بار اوت صد وہانی نیست
 جو مرد کو سبھی کا سامنے بار دے کا نہیں ہے
 سپاس وار کہ جز فیض سحانی نیست
 شکر کر کہ سوا نہ فیض خدا کے نہیں ہے
 ز رفعت و جلال کہ بشن مینانی نیست
 نہ بے شہرہ کی تندرستی کی بانی اسکا ایسا جوان نہیں ہے
 بشر بر د کہ سعادت بہر پلوانی نیست
 غالب آرد کہ سعادت پلوانی سے نہیں ہے
 لیکن کہ بوی خوش از مشتری نیست
 انکرا سیلے کہ بوجھی خریدار سو چھی نہیں ہے

انفاس کے مقام
 پر شرف نصیحت
 نصیحت اپنے
 آواز و شہرہ
 و جلال و کبریا
 رہنما اور
 اسرار
 آواز و شہرہ
 بہر پلوانی
 بانام سیدان
 عطار این امر
 ہو کہ در صفت
 مشک کہ ہر جا کہ
 یوسف فضی
 از خریدار پند
 نصیحت
 باس تنگ اس
 بہر غم و آس
 نصیحت در دستان
 نصیحت

دیگر در موعظت

صاحب اعزیزت غنیمت وانش
 اے یار عزیز ہر غنیمت جان اس کو
 چیت دور این یاست کہ فلان باقی
 کیا ہر زمانہ سرداری کا کہ آسمان سارچہ تمام ہر کو
 آن خدا نیست تعالیٰ ملک الملک ہم
 وہ خدا برتر ہے ملک ملک ہمیشہ کا

گوی خیر می کہ توانی سبز میشدش
 گیند بہ بھلائی کا جو سب کے بھلا اسکے میدان سو
 حاصل است کہ دامن بود و دانش
 حاصل اسکا یہ ہے کہ ہمیشہ نمودی گدوش اسکی
 کہ تغیر کند ملکیت جاوید انش
 کہ نہ بگڑے بادشاہت ہمیشہ اسکی

<p>جای گریست برین عمر که چو غنچ گل بچہ گورنے کی جو اس زندگی پر کند کلی جہل کے دینے شیشہ ہمارے ہر ماور و سر سہ ایک گھنٹہ دو دھ بکوند یوں زمانہ ناز کی مقبل مرور کند در و دل خوش و اقبال عہد آج کرتا ہو در و دل اپنی کی دوا ہر کہ وائے نشانہ زمستان خاک جو کوئی داند ہو سے جاڑہ میں بیج خام کی دست در و امن مران ناندیشین ہاتھ دامن میں مروان سے دور نکر نہ کر معرفت داری و سرمایہ باز رگانی پہچان رکھتا ہر خواہر پونجی سوداگری کی دولت باو کہ از روی حقیقت برے دولت تھے ہو جو کہیں کو بہر کج تو غوی سودی است نصیحت چہ رنگند مارت سودی کی نصیحت ہو کی اگر در جو نصیحت کرے</p>	<p>پنجر و زست بقا و ہن خدا نش پانچ دن سے ہاتی کشتہ خوش ہر کہ تابند ان نبر و بار و گریستاش جب تک دا رستون ہونگے ہر بار پناہ ان کا کہ پس از مرگ میسر نشود و رانش کہ پیچھ موت سے عہد ہستہ ہے طلوع اسکا نا امید می بردار و زول بستانش نا امید می بجا دے آمدنی سو گری میں اسکو ہر کہ مانو ح نشیند چہ غم از طوفانش چھ شخص نہ رہے کے ساتھ بیٹھ کر کھانم ہر اسکو چہ ہر اول نصبت بانی بدہ و لبانش کی بہ نصبت بانی ہے ہر اول ثواب اسکا دولت است کہ محمود بود و پایش دولت وہ ہے کہ اچھا ہو انجام اس کا شک دار و متواند کہ کند پناہش شک رکھتا ہر نہیں ہو سکتا کہ چھاپا اسکو</p>
--	--

ایضاً نصیحت
 پتھیرہ بھی نصیحت میں

<p>اگر این پنج روز دریا بے لیکن یہ پانچ دن پاؤں تو</p>	<p>ایکہ پنجاہ رفت و در خواہے اسے سنیں کہ پچاس سال گزرے اور متوانا ہر</p>
---	---

دین الودان حاصل می شود
 زمان ان خل بود
 ہر کہ بچہ گورنے کی جو اس زندگی پر کند کلی جہل کے
 اقبال عہد آج کرتا ہو در و دل اپنی کی دوا
 ہر کہ وائے نشانہ زمستان خاک
 ہاتھ دامن میں مروان سے دور نکر نہ کر
 معرفت داری و سرمایہ باز رگانی
 پہچان رکھتا ہر خواہر پونجی سوداگری کی
 دولت باو کہ از روی حقیقت برے
 دولت تھے ہو جو کہیں کو بہر کج تو
 غوی سودی است نصیحت چہ رنگند
 مارت سودی کی نصیحت ہو کی اگر در جو نصیحت کرے
 ایضاً نصیحت
 پتھیرہ بھی نصیحت میں
 اگر این پنج روز دریا بے
 لیکن یہ پانچ دن پاؤں تو
 ایکہ پنجاہ رفت و در خواہے
 اسے سنیں کہ پچاس سال گزرے اور متوانا ہر

شرم بادت کہ قطرہ آب
شیریں چو دے ٹلکوں ہونہ بھگی جو خزا
شیخ شستی و پیمپان شاہی ہے
برٹھا مہر اتوار ویسا ہی جو میں نے ہے تو
می رو دتیر چراغ پر تابا ہے
جانباز بر سر آسمان کو
نہ شنید اجل ز قصا ہے
نہ پہچنے موت دعا کرنے سے
خانہ درمگر سیلا ہے
اک کھر جگہ گذرنے سیا کے
ورنگین آفتاب و مہتاب ہے
اور جو حسن میں سورج اد جا نہ رہے
وربغرب روئے بجلا ہے
اور جب محجم کو جا اے تو کھینچے
وربیرودے ابن خطا ہے
اور جو ملاقت میں ہند رح حضرت عمر کے ہو تو
ورلبقوت عدیل سہرا ہے
اور جو نور میں برابر شراب کرے
زرفالہص کنے بقلا ہے
سو ناخالص کرے نو بہار
ورشوخی چو برق لبستا ہے
اور جو شوخی میں مانند بجلی کے دوڑے تو

شرم بادت کہ قطرہ آبے
 شیخ کشتی و پیمان شایع ہے
 می رو و تیر چرخ پرتابے
 نہ شیند اجل ز قصابے
 خانہ درمگر سیلابے
 و رگین آفتاب و مہتابے
 و مرغرب روئے بجلائے
 و ربیروئے ابن خطابے
 و ربقت عدیل سہرابے
 و رخا لہ کنے بقلابے
 و ریشوخی چو برق لبتابے
 شرم بادت کہ قطرہ آبے
 شیخ کشتی و پیمان شایع ہے
 می رو و تیر چرخ پرتابے
 نہ شیند اجل ز قصابے
 خانہ درمگر سیلابے
 و رگین آفتاب و مہتابے
 و مرغرب روئے بجلائے
 و ربیروئے ابن خطابے
 و ربقت عدیل سہرابے
 و رخا لہ کنے بقلابے
 و ریشوخی چو برق لبتابے

ملک الموت را بجملہ دفن
 فرستہ موت کو کسی پیلے اور کمرے
 منتہا ہے کمال نقصان ست
 انتہا ہر کمال کی نقصان ہے
 تو کہ مبداء و مرجعیت این ست
 تیری کہ ابتدا اور انجام یہ ہے
 خشت بالین کو ریاد آور
 اینٹ سر ہانے رقبہ کی یاد کر
 خفشت زیر خاک خواہد بود
 سونا تیرا نیچے خاک کے ہو گا
 بانگِ طبلت نمیکند بیدار
 آواز دھول کی نہیں کرتی تجھ جگاتا
 پس ظلالق فریفتہ ست این سیم
 بہت خلق دیوانی ہے اس جانہ سری پر
 پس جہان دیدہ این درخت لمن
 بہت جہان دیدہ یہ درخت پرانا
 پس بگروید و پس بنواہد گشت
 بہت پھرا اور بہت پھرے گا
 تو مہرِ عقل و اور اسکے
 تو تیز و لا عقل اور سمجھے ہے تو
 ابلوی صد و بقی و ویدا
 ایک حق نشو کپڑے ریشمی

نتوانی کہ پنجہ برتاب
 نہ سکے تو کہ پنجہ پیرے نہ
 گل بریز و بوقت براب
 پھول گرے وقت سچے الی کے
 نہ سراوار کبر و اعجاب
 نہیں لائق تکبر اور غور کے ہے تو
 اسے شفق کہ سرد ستون کیجے پہلو پر رکھا ہو
 ایکہ در خواجگاہ سجا ہے
 اسے شفق کہ بستر تیرا بونین ہے
 تو مگر مردہ نہ در خوا ہے
 مگر تو مردہ ہے نہ سونے میں ہے تو
 کہ تو لرزان برو چو سہا ہے
 کہ تو بقیار اسپر شل پارے کے ہو تو
 کہ تو پیمان برو چو لبلا ہے
 کہ تو لپٹا ہوا اسپر اندیشی پیمان کے ہو تو
 پر سہا پھر دولا ہے
 ہمارے سر پر آسمان پھر نیوالا
 تو مگر مہم سجاہ و اس ہے
 تو بزرگ مرتبہ اور نسب سے ہے تو
 گر پوشد خزلست عتاب
 اگرچہ اپنے ایک گدھا ہے رنگین

نقش دیوارِ خدا نہ تو منہوز
تصویر دیوارِ گھر کی ہے تو اب تک
اے مرید ہوا نفسِ حریف
اے مرید خواہشِ نفس کا جسے کرنیوالا
قیمتِ خوشینِ حیسس مکن
قیمتِ اپنی ناتقص است کر
دست و پائی بزن بچارہ و جہد
ہاتھ اور پائوں اور علاج اور کوشش میں
عہدِ پاسے شکستہ را چہ طریق
دعائے نو نے جو دن کی کیا راہ
جدو بے نیاز نتوان رفت
در وازے خدا ہے بے نیاز نہ کیو جاننا
تو در خلق میں نے ہمہ وقت
تو در وازہ خلق کا ٹھوکتا ہو سب وقت
کے دعائی تو مستجاب شود
کب دعا میری قبول ہو رہے
یار رب از خلس ما چہ خیمہ آید
اے پروردگار ہم ایسوں کی کیا نیکی ہو رہے
غیب دان و لطیف و بچو نے
غیب جاننے والا اور مہربان اور برکت مند ہو تو
سعد یا رستی از خلق مجھ سے
اے سعدی سب جالی خلق سے نہ نہ صفتِ صہم

اگر ہمیں صورتے واثق ہے
جو یہی صورت اور نام مشہور ہے تو
شہ بر زہر ہچو جلا ہے
پیا ساز ہر ماند شربت نوش کے ہے تو
کہ تو در اصل جو سہر ناب ہے
ایسے کہ تو اہل میں جو ہر خالص ہے تو
کہ عجب در میان غرقا ہے
کہ عجب ڈباؤ میں ہے تو
چارہ ہم تو بہ است شفا ہے
علاج بھی تو ہے اور پناہ
جز بے تفری و اوقا ہے
سو آن بخشش جانے اور رجوع کرنے کے
الاجرم بے نصیب ازین باب ہے
ناچار ہے نصیب در وازہ خدا سے ہو تو
کہ ہمیکہ روشی در دو محراب ہے
کہ یہ تیار ہو تو دو محراب میں بنی دنیا اور آخرت میں
تو کرم کن کہ شربتِ ارباب ہے
وہ بخشش کر کہ پروردگار و نگار ہو تو
ستر کوش کریم و ثواب ہے
غیب چھپائی والا اور بزرگ اور قوی قبول کرنے والا ہو تو
چون تو در نفس خود نمی یابے
مراغی ذات میں اسکو نہیں پاتا ہے تو

مقدس اسمِ الہی کی طرف سے
مقدس اسمِ الہی کی طرف سے

چوتو کو دک بنوز کھتا ہے
 جو نہ مل لڑ کے کے ایک جیسے والا ہے
 در تکاپو سے عیب اصحاب ہے
 تلاش میں عیب یاروں کے سے تو
 بے عمل مدعی و کذاب ہے
 بے صلہ کہ دعویٰ کرے اور پڑا جو تہا ہے تو
 باضافت چو کر مشتبہ ہے
 نسبت پرش جتنو کے ہے تو
 آئو نہ پیری کہ طفیل کتا ہے
 تو نہیں بوڑھا جو نہ بلکہ مرگا کتب خانہ ہے تو

خَاتَمُ الطَّبِيعِ

شادابی گلستان سخن بآشنای محمد و شکر بار آفرینی است که باغ جهان و جنان را
بر یار حسین بود قلمون فرین فرمود و سیاهی بوستان کلام آبیاری صلوة و سلام
بر سید انامی است که گلزار رسالت را به ثمرات قوانین صلاح و فلاح داریک تبخیر
اما بعد این بهارستان عالم مینی گلستان مترجم که نقل منتش از نسخ مطبوعه
مطبع احمدی دہلی و انتخاب ترجمہ و حاشی او از نسخ مطبوعه کلکتہ وغیرہ نموده شد
بار ہفتم تصحیح تمام ماہ شوال ۱۲۸۵ھ حسب ایامی جناب حاجی محمد سعید
صاحب انجمن کتب کلاہ خیر علی پور بمبئہ و مالک المطبعہ مجددی کانپور
بہشت ماہا عفرہ سعید راجی رحمت رب حمید محمد عبید اللہ عفرہ لکھنؤ
مطبوع شدہ نصارت بخش قلوب مشتاقان و بصارت افزای چشم فطران گردید

[illegible]

Entered in ...
18/2/06
Signature with Date

